

АЛИСТЪР
МАКЛЕЙН

КРАЙЩЕРЪТ
„ЮЛИСИС“

БИБЛИОТЕКА
ОКЕАН

КНИГО-
ИЗДАТЕЛСТВО
Г. БАКАЛОВ
ВАРНА

АЛИСТЪР МАКЛЕЙН КРАЙЦЕРЪТ „ЮЛИСИС“

Превод: Виолета Чушкова

chitanka.info

На 2 февруари т.г. английският писател Алистър Маклейн почина. Роден през 1922 г. той се отдава на литературното поприще едва през 1954, след като е опитал други професии и след петгодишна служба като матрос в Британския военноморски флот по времето на Втората световна война.

„Крайцерът ЮЛИСИС“ е един от най-завладяващите, най-искрено написани и изстрадани от автора романи в дългия списък от 25 заглавия. Негов главен герой е корабът ЮЛИСИС — кораб легенда, кораб призрак, кораб с късмет. Вдъхнал му в своя разказ живот, А.Маклейн му отрежда и достойна смърт, каквато ЮЛИСИС сам би си пожелал, „ако корабите наистина имаха сърца и души, както твърдяха старите моряци...“.

На Жизела

Искам да изразя признателността си към моя по-възрастен брат Джан Л. Маклейн, капитан далечно плаване, за огромната техническа помощ и съвети по морските въпроси, възникнали при подготовката на тази книга.

За да се избегне всякакво недоразумение, трябва да уточним, че не съществува каквато и да било връзка между крайцера **Юлисис** от тази книга и ескадрения миноносец клас „Ълстър“ със същото име, понастоящем изцяло преустроен във фрегата, пуснат на вода във военноморския флот в първите месеци на 1944 година. Не съществува връзка и между всеки един от корабите, за които се споменава в тази книга, че са били в Скапа Флоу или че са участвували в конвоя, и друг някой военен кораб със същото име, който е бил или понастоящем е в състава на военноморския флот на Великобритания.

А.М.

Приятели, напред!
Не е тъй късно нови светове да
дирим.
И в спойка здрава да отблъснем
тези
разпенени талази; че целта ни
днес
и до смъртта е да отплаваме
натам, където
звездите отвъд заника се
къпят.
Или във заливите ще заседнем,
или на Островите на
блажените ще спрем,

да зърнем там Ахил, познатия
херой.

Ограбват ни, ала по нещо все
остава.

Не сме онази сила, що едва до
вчера

разклащаше небе и твърд.
Сплотили

в единен порив дръзките сърца,
сломени от съдба и време, но с
воля несломима,

ний търсим, борим се, все тъй
несъкрушими.

Алфред
Лорд Тенисън
(1809 — 1892)

Из
поемата
„Одисей“^[1].

ГЛАВА ПЪРВА

ПРОЛОГ. НЕДЕЛЯ СЛЕДОБЕД

Бавно и решително Стар изгаси угарката от цигарата си. Капитан Валери си помисли, че в този му жест имаше особена решимост и безвъзвратност. Той знаеше какво ще последва и само за миг парещата мъка на поражението сподави тъпата болка, която напоследък изобщо не го напускаше. Ала само за миг — беше наистина твърде уморен, толкова уморен, че му беше безразлично.

— Съжалявам, господа, искрено съжалявам. — Стар леко се усмихна. — Не за заповедта, уверявам ви, лично аз съм убеден, че при сегашните обстоятелства решението на Адмиралтейството е единствено правилно и оправдано. Но съжалявам за това... тъъ... че не сте в състояние да разберете нашата гледна точка.

Той помълча, поднесе платинената си табакера на четиримата мъже, насядали заедно с него около масата в приемния салон на контраадмирала. В отговор на мълчаливото кимане на четирите глави усмивката отново пропълзя по устните му. Той си избра цигара и пъхна обратно табакерата във вътрешния джоб на двуредния си сив костюм. После се отпусна на облегалото на креслото — от усмивката му нямаше и помен. За останалите не беше трудно да си представят вместо раирания ръкав на сивия костюм познатите им широка лента и златни галуни на вицеадмирал Винсънт Стар, заместник началник-щаб по военноморските операции.

— Когато тази сутрин летях на север от Лондон — продължи той с равен глас, — изпитвах досада. Изпитвах силна досада. Аз съм... да, аз съм доста зает човек. Министърът на кралската marina, рекох си, само ми губи времето, така както и своето. Като се върна, ще трябва да му се извиня. Сър Хъмфи беше прав. Обикновено той...

Гласът му постепенно премина в шепот и колелцето на запалката му изскриптя в напрегнатата тишина. Той се наклони към масата и продължи спокойно.

— Нека бъдем откровени докрай, господа. Разчитах... и, разбира се, имах основание да разчитам на всестранна подкрепа и пълно съдействие от ваша страна за най-бързото уреждане на тази неприятна история. Неприятна история ли казах? — Той се усмихна кисело. — Няма полза от увъртания. Бунт, господа, това е общоприетата дума, с която трябва да наречем станалото, и едва ли трябва да ви напомням, че то е престъпление, което се наказва със смърт. С какво обаче се сблъскваме? — Погледът му бавно обходи масата. — Офицери от флота на негово величество, с тях и командувачият ескадрата, които съчувствуват и едва ли не оправдават бунта на екипажа.

„Пресилва нещата — помисли си Валери. — Той ни предизвиква.“ Думите и тонът звучаха въпросително, като предизвикателство, подканващо към отговор.

Но отговор не последва. Четиримата мъже имаха равнодушен и безучастен вид. Четирима мъже, всеки един напълно различен, всеки уверен в собственото си аз — и въпреки това в този миг така невероятно си приличаха — с мрачни, неподвижни и дълбоко набраздени лица и толкова спокойни, толкова уморени и толкова състарени очи.

— Вие като че ли не сте убедени, господа? — продължи той тихо. — Да не би да намирате думите ми за малко... тъъ... резки? — Той се облегна. — Хм... „бунт“! — Той изрече думата бавно, стисна устни и отново обходи с поглед масата. — Не, не звучи много приятно, нали, господа? А може би отново ще го назовете с друго някакво име? — Той поклати глава, наведе се напред и оглади с пръсти бланката с текста на радиограмата.

— „Завръщане от нападение срещу Лофотенските острови — зачете той. — 15,45 — преминаване баражите^[2]. 16,10 — спиране главния двигател. 16,30 — зареждане с провизии и припаси от лихтери^[3], група матроси и огняри изпратени за разтоварване варели смазочни масла. 16,50 — докладвано на капитана огнярите отказват да се подчиняват на старшина Хартли, а също на старши огняря Хендри, механик-лейтенант Гирсън и главния механик. Подстрекатели несъмнено са огнярите Райли и Петерсен. 17,05 — отказ да се подчинят на капитана, 17,15 — нападение срещу началник-караула и дежурния сержант при изпълнение на служебните им задължения.“ —

Той вдигна поглед. — Какви задължения? Че са се опитали да арестуват подстрекателите?

Валери кимна мълчаливо.

„17,15 — група палубни матроси преустановяват работа от солидарност. Няма прояви на насилие. 17,25 — обръщение на капитана по корабната трансляция — предупреждение за последиците, заповед за възобновяване на работата. Заповедта неизпълнена. 17,30 — радиограма за помощ до главнокомандуващия на борда на *Дюк ъф Къмбърланд*.“

Стар отново вдигна глава и изглежда хладно Валери.

— Между другото защо изпратихте радиограма до адмирала? Вашите собствени морски пехотинци сигурно биха...

— По мое нареждане — прекъсна го рязко Тиндъл. — Да насъскваме собствените си пехотинци срещу хора, с които са плавали в продължение на две и половина години, така ли? И дума да не става! На *този* кораб, господин адмирал, не съществува ненавист между матросите и морските пехотинци — те са преживели твърде много заедно... Във всеки случай — сухо допълни той — съществуваше голяма вероятност пехотинците да откажат да изпълнят такава заповед. И не забравяйте, че ако бяхме използвали собствените си хора за потушаването на този... тъъ... бунт, с *Юлисис*^[4] като боен кораб бе свършено.

Стар го погледна втренчено и отново сведе очи към радиограмата:

— „18,30 — от *Къмбърланд* ударен отряд морски пехотинци — при качването на борда не им е оказана никаква съпротива. Опит да се арестуват седем-осем заподозрени в подстрекателство. Силна съпротива от страна на огняри и матроси. Жестоки стълкновения на кърмова палуба, в кубрика на огнярите и спалното помещение на мотористите до 19,00 часа. Не е употребено огнестрелно оръжие, но има двама убити, шестима тежко и 35 — 40 леко ранени.“ — Стар свърши с четенето и почти с ожесточение смачка листа. — Знаете ли, господа, всъщност вие като че ли имате право. — Тонът бе прекалено ироничен. — „Бунт“ е твърде меко казано. Петдесет убити и ранени: „предварително планирано сражение“ — това би било по-близо до истината.

Нито думите, нито тонът, нито подигравателната нотка в гласа му предизвикаха някаква реакция. Четиримата мъже продължаваха да седят неподвижни и равнодушни, напълно безразлични.

Изражението на адмирал Стар стана сурово.

— Боя се, господа, че нещата не са ви съвсем ясни. Вие се задържахте дълго време тук, а откъсването от света изопачава представите. Нужно ли е да напомням на старши офицери, че по време на война личните чувства, несгоди и страдания нямат изобщо никакво значение? Военноморският флот и родината — те са над всичко. — Той удряше леко по масата — красноречив жест, който издаваше сдържана настойчивост. — Боже мой, господа — процеди той през зъби, — бъдещето на света е поставено на карта, а вие с вашето себелюбиво, вашето непростимо ровене в собствените ви дребни грижи имате изключителното безочие да излагате това бъдеще на опасност!

Капитан втори ранг Търнър мислено се усмихна язвително. „Чудесна реч, драги Винсънт, наистина чудесна — макар че много напомня на мелодрама от викторианско време — но с това стискане на зъбите решително попрекали. Колко жалко, че той не се кандидатира за парламента — колко полезен би бил за кабинета на всяко правителство. А какво ли ще е, ако старецът наистина говори сериозно“ — помисли си той учудено.

— Подстрекателите ще бъдат арестувани и наказани, сурово наказани. — Гласът звучеше вече рязко — в него се долавяше язвителна нотка. — Междувременно срещата на 14. ескадра самолетоносачи с конвоя ще се състои, както е уговорено, в Датския пролив в сряда, в 10,30, вместо във вторник. Свързахме се по радиото с Халифакс и задържахме тръгването. Вие ще излезете в открито море утре в 06,00. — Той изгледа контраадмирал Тиндъл. — Незабавно ще уведомите за това всички кораби под ваше командване, адмирале.

Тиндъл, известен в целия флот под прякора „Фермера Джайлс“, не каза нищо. Червендалестото му лице, обикновено засмяно и набръчкано, сега беше безжизнено и мрачно, под натежалите клепки тревожният му поглед се спря на капитан Валери. Запита се каква ли адска мъка изпитва сега този добър и чувствителен човек. Но изпитото от умора лице на Валери бе непроницаемо — маска, на която бе изписан свършен аскетизъм. Мислено Тиндъл горчиво изруга.

— Считам, че няма какво повече да си кажем, господа — продължи Стар със спокоен тон. — Не твърдя, че ви предстои лек рейс — известно ви е какво се случи с последните три по-значителни конвоя — *PQ17*, *FR71* и *74*. Боя се, че ние все още нямаме отговор за акустичните торпеда и планиращите бомби. Освен това нашето разузнаване в Бремен и Кил съобщава, а напоследък това се потвърждава и от събитията в Атлантика, че най-новата тактика на подводниците е да бъдат поразявани най-напред бойните кораби, които охраняват конвоя... Дано морето и вятърът са с вас!

„Отмъстителен стар дяволе — помисли си хладнокръвно Тиндъл. — Продължавай, да те вземат мътните — забавлявай се!“

— С риск да изглеждам старомоден и мелодраматичен — Стар нетърпеливо изчака Търнър да сподави внезапния пристъп на кашлица, — мога да кажа, че на *Юлисис* се дава възможност да... тъъ... изкупи своята вина. — Той избута назад креслото си. — А след това, господа — Средиземно море. Но преди това — с *FR77* до Мурманск и няма сила, която да попречи за това! — На последната дума гласът му се пречупи и стана рязък — изпод тънкото лустро на учтивия му тон напираше гняв. — Екипажът на *Юлисис* трябва да разбере, че флотът няма да търпи неподчинение, неизпълнение на служебния дълг и опит за организиран бунт и размирици!

— Глупости!

Стар рязко се отпусна назад — кокалчетата на впитите му в страничните облегалки пръсти побеляха. Погледът му бързо се отмести и се спря върху началника на корабната медицинска служба Брукс, върху необичайно светлите му сини очи, които гледаха изключително враждебно изпод великолепната сребърна грива.

Тиндъл също съзря гневните очи. Той видя и сгъстяващата се червенина по лицето на Брукс и едва чуто простена. Тези признаци му бяха много добре известни — старият Сократ се канеше да покаже ирландския си нрав. Тиндъл понечи да заговори, но Стар рязко го възпря с ръка и той се отпусна тежко назад.

— Какво казахте, докторе? — гласът на адмирала бе глух и бездушен.

— Глупости — повтори отчетливо Брукс. — Глупости. Това казах. Вие призовавате: „Нека бъдем откровени докрай.“ Ето, сър, аз съм откровен. „Неизпълнение на служебния дълг, опит за организиран

бунт и размирици“, дрън-дрън. Предполагам обаче, че на станалото трябва да дадете някакво определение, за предпочитане определение от областта на собствения ви опит. Един бог знае по каква странна асоциация и с какви мисловни комбинации вие приравнявате вчерашните безредици на борда на *Юлисис* с единствените напълно известни вам правила за поведение. — Брукс замълча за миг. В тишината се разнесе тънкият, пронизителен писък на боцманска свирка — вероятно от минаващ кораб. — Кажете ми, адмирал Стар — продължи той спокойно, — трябва ли по отживелия средновековен обичай да прогонваме с камшик дявола на безумието от грешниците, или може би, сър, да ги давим — спомнете си за прекарването с въже под кила? Или смятате, че един-два месеца карцер са най-доброто лекарство против туберкулоза?

— За какво, по дяволите, говорите, Брукс? — попита гневно Стар. — Въже под кила, туберкулоза... *какво по-точно* имате предвид, човече? Продължете — обяснете! — Той забарабани нетърпеливо с пръсти по масата — веждите му се вдигнаха високо на сбръчканото чело. — Надявам се, Брукс — продължи той с мазен глас, — че ще съумеете да оправдаете тази ваша... ъъ... дързост.

— Напълно съм убеден, че капитан втори ранг д-р Брукс не прояви преднамерена дързост, сър — намеси се капитан Валери, който досега бе мълчал. — Той само изразява...

— Моля ви, капитан Валери — прекъсна го Стар. — Мисля, че съм в състояние и сам да преценя тези неща. — Усмивката му беше скъперническа. — И така, говорете, Брукс.

Капитан втори ранг Брукс го изгледа сериозно и замислено.

— Да се оправдавам ли? — Той се усмихна уморено. — Не, сър, не мисля, че бих могъл. — Стар долови леката промяна в тона, както и намека, и леко се изчерви. — Но ще се опитам да обясня — продължи Брукс. — Възможно е това да се окаже полезно.

Опрял лакът на масата, той помълча малко, като прокарваше пръсти през гъстата си сребриста коса — любим негов маниер. После рязко вдигна очи.

— Кога за последен път сте излизали в морето, адмирал Стар? — запита той.

— За последен път в морето ли? — Стар се намръщи. — Какво общо, по дяволите, има това с вас, Брукс, или с въпроса, който

обсъждаме? — запита той с рязък глас.

— Твърде много — отговори дръзко Брукс. — Ще бъдете ли добър да отговорите на въпроса ми, адмирале?

— Мисля, че ви е добре известно, Брукс — отвърна с равен глас Стар, — че от избухването на войната работя в отдела за военноморски операции към щаба в Лондон. Какво намекувате, господине?

— Нищо. Не става въпрос за вашата почтеност и храброст. Те са добре известни на всички ни. Аз само установявам един факт. — Брукс придърпа креслото си към масата. — Аз съм корабен лекар, адмирал Стар, и съм лекар вече повече от тридесет години. — Той се усмихна леко. — Може и да не съм много добър лекар, възможно е да съм поизостанал от най-новите постижения в медицината, но съм сигурен, пък и сега не е време да скромничим, че познавам изключително добре човешката природа, дейността на човешкия мозък и удивително сложното взаимодействие между разума и тялото.

„Откъсването от света изопачава представите“ — това бяха ваши думи, адмирал Стар. Откъсването означава отделяне от света и вие отчасти бяхте прав. Но съществуват не един, а няколко свята и именно това, сър, е най-важното. Северните морета, Арктика, преходът до Русия при пълна светомаскировка — това е друг свят, свят напълно различен от вашия. Това, сър, е свят, за който вие изобщо нямате представа. В действителност вие сте напълно откъснат от нашия свят.

Стар изсумтя — трудно бе да се каже дали гневно или подигравателно, окашля се, за да заговори, но Брукс припряно продължи.

— Съществуващите условия там са безпрецедентни и несравними с някои други от историята на войната. Конвоите до Русия, сър, са нещо абсолютно ново и единствено по рода си в практиката на човечеството.

Той внезапно млъкна и впери поглед през дебелото стъкло на илюминатора към мокрия сняг, който падаше тежко върху оловните води и мрачни хълмове край рейда на Скапа Флоу. Никой не се обади. Началникът на медицинската служба още не беше завършил: умореният човек се нуждае от време, за да подреди мислите си.

— Човечеството несъмнено може да се приспособи и се приспособява към новите условия. — Брукс говореше тихо, сякаш на себе си. — Биологически и физически е трябвало да прави това векове

наред, за да оцелее. Но за това е потребно време, господа, изключително много време. Човек не може да побере естествените промени от двадесет века в две-три години — нито разумът, нито човешкото тяло са в състояние да го понесат. Може и да се опита, разбира се. Жилавостта и издръжливостта при човека са толкова невероятни, че той е в състояние да понесе това натоварване, но за изключително кратки периоди. Границата обаче, пределната точка за приспособяване, се достига бързо. Тласкат ли се хората отвъд този предел — всичко може да се случи. Казвам нарочно „всичко“, защото ние все още не знаем каква точно форма ще вземе срывът, но във всички случаи срыв ще има. Той може да бъде физически, умствен или духовен — не знам какъв. Но едно нещо знам със сигурност, адмирал Стар — екипажът на *Юлисис* е доведен до този предел и отвъд него.

— Много любопитно, докторе — гласът на Стар прозвуча глухо и скептично. — Доста любопитно наистина, и твърде поучително. За съжаление вашата теория, а тя наистина е само теория, е изцяло несъстоятелна.

Брукс втренчи поглед в него.

— По този въпрос, сър, не може да има дори и спор.

— Глупости, драги, глупости! — Лицето на Стар потъмня от гняв. — Това е самата действителност. Вашите доводи са напълно погрешни. — Стар се наведе напред, като подчертаваше с показалец всяка своя дума. — Тази огромна разлика, която твърдите, че съществува между конвоите до Русия и обикновените морски операции — нея просто я няма. Можете ли да посочите поне един фактор или условие в тукашните северни морета, които не съществуват никъде другаде в света? Можете ли, капитан втори ранг Брукс?

— Не, сър. — Брукс бе напълно невъзмутим. — Мога обаче да посоча един често пренебрегван факт — а именно, че струпаните тук различия, както и взаимодействията между тях могат да се окажат много по-силни и с много по-далечни последици, отколкото различията, взети поотделно. Позволете да обясня какво имам предвид.

Страхът може да унищожи човека. Нека си признаем — страхът е естествено чувство. То възниква във всеки театър на военни действия

— но предполагам, че никъде другаде това чувство не е толкова силно и толкова продължително, както при арктическите конвои.

Неизвестността и напрежението могат да съсипят човека. Често съм виждал как става това, много, много често. И когато пружината ти е навита до скъсване, а понякога това продължава цели седемнадесет дни, когато всеки ден около теб загиват и потъват кораби, загиват и се давят хора, а това непрекъснато ти напомня какво може да се случи и с теб... е добре, та ние сме хора, а не автомати. Все някога пружината ще се скъса — и се къса. На адмирала сигурно му е известно, че след последните два рейса изпратихме деветнадесет офицери и матроси в санаториуми — в санаториуми за душевноболни.

Брукс вече бе станал прав — широките му силни пръсти се бяха разперили върху полираната повърхност на масата, очите му пронизваха Стар.

— Гладът унищожава човешката жизнеспособност, адмирал Стар. Той подкопава силите му, забавя реакциите му, отнема волята му да се бие, дори волята му да оцелее. Изненадан ли сте, адмирал Стар? Глад ли, мислите си вие, та това е невъзможно при днешните добре заредени кораби. Ала това не е невъзможно, адмирал Стар. То е неизбежно. Вие продължавате да ни прашате дори когато сезонът на полярната навигация е свършил, когато нощите са много по-дълги от дните, когато хората прекарват двадесет часа от денонощието на вахта или на бойния си пост, и вие очаквате да се храним добре! — Той удари с длан по масата. — Как, по дяволите, можем да се храним, когато готвачите прекарват почти цялото си време в погребите, обслужват оръдейните установки или участвуват в аварийните групи? Само хлебарят и месарят са освободени от тези задължения — и така я караме на сандвичи със солено месо. Седмици наред! Сандвичи със солено месо! — Началникът на корабната медицинска служба едва не се изплю от погнуса.

„Добри ми стар Сократе — рече си доволно Търнър. — Здравата го раздрусай!“ Тиндъл също кимаше тежко в знак на одобрение. Само Валери се чувствуваше неловко — не от това, което казваше Брукс, а от това, че именно Брукс го казваше. А капитан беше той, Валери: друг вадеше кестените от огъня, не който трябваше.

— Страх, неизвестност, глад! — гласът на Брукс звучеше вече съвсем тихо. — Това са нещата, които съсипват човека, които го убиват

безпощадно като огън, стомана или чума. Това са неговите убийци.

— Те обаче са нищо, адмирал Стар, абсолютно нищо. Те са само, така да се каже, оръженосците, ездачите, които съпровождат трите конника от апокалипсиса — студа, безсънието и изтощението.

Можете ли да си представите какво значи една февруарска нощ между островите Ян Майен и Мечи остров, адмирал Стар? Естествено, че не можете. Можете ли да си представите какво значи, когато водата в Арктика е минус шестнадесет градуса и все още не замръзва? Можете ли да си представите какво става, когато вятърът при -20° долита с вой от вечните ледове на полюса и Гренландия и прониква като скалпел и през най-дебелата дреха? А когато върху палубата са се струпали пет тона лед, където пет минути без ръкавици или шапка означават измръзване, където носът на кораба се забива с трясък в браздата между вълните и пръските замръзват във въздуха и те шибат по лицето като късчета лед, където дори електрическото фенерче изгасва от ужасния студ? Можете ли да си представите това, адмирал Стар? Можете ли? — Думите на Брукс го шибеха и се забиваха като стрели, в него.

— А можете ли да си представите какво е да се кара дни наред без никакъв сън, седмици наред само с два-три часа сън от всичко двадесет и четири? Познато ли ви е това усещане, адмирал Стар? Това ясно усещане, когато всеки твой нерв и всяка твоя мозъчна клетка, опънати до краен предел, те тласкат отвъд зловещия ръб на умопомрачението? Познато ли ви е това чувство, адмирал Стар? Това е най-рафинираното страдание на света и човек би продал дори приятелите си, семейството и надеждите си за безсмъртие срещу благословената възможност да затвори очи и просто да забрави за всичко. А след това идва ред на умората, адмирал Стар, на ужасната умора, която нито за миг не те напуска. Тя се дължи отчасти на изнурителното действие на студа, отчасти на безсънието и отчасти на постоянното лошо време. Вие сам знаете колко е изтощително да се крепи човек, макар и само за няколко часа, върху клатещата се във всички посоки палуба — а нашите момчета са принудени да правят това месеци наред — щормовете са нещо обикновено за арктическия преход. Мога да ви покажа десет-двадесет старци и нито един от тях не е дори и с един ден на повече от двадесет години.

Брукс избута назад креслото си и закрочи нервно из каютата. Тиндъл и Търнър се спогледаха, после двамата погледнаха към Валери, който седеше привел глава и рамене, приковал безучастен поглед върху впитите си една в друга ръце, опрени на масата. За тях сега Стар сякаш не съществуваше.

— Това е порочен, убийствен кръг — продължи припряно Брукс. Сега той стоеше облегнат на преградната стена, пъхнал ръце дълбоко в джобовете си, и безцелно се взираше в запотения илюминатор. — Колкото по-малко спи човек, толкова повече се изморява. Колкото повече се изморява, толкова по-остро усеща студа. И така до безкрайност. А освен това през цялото време го измъчват гладът и чудовищното напрежение. Всяко едно от тях влиза във взаимодействие с останалите неща, всеки отделен фактор заговорничи с всички други фактори, за да смаже човека, да го сломи физически и духовно и да го натика в ръцете на болестта. Да, адмирале, *на болестта*. — Той се ухили в лицето на Стар, но в усмивката му нямаше нищо весело. — Наблъскайте хората като херинги в каче, лишете ги от последната капчица съпротива, дръжте ги затворени по цели дни в кубриците и какво ще се получи? Туберкулоза. Неизбежно е. — Той сви рамене. — Досега, разбира се, съм изолирал само няколко случая, но аз съм убеден, че активната белодробна туберкулоза се шири в подпалубните помещения.

Още преди месеци видях, че се задава катастрофата. — Той уморено повдигна рамене. — Няколко пъти предупреждавах главния лекар на флота. Два пъти писах до Адмиралтейството. Всички проявиха съчувствие... и само толкова. Недостиг на кораби, недостиг на хора...

А последните сто дни, сър, дойдоха като капак на всичките тези месеци. Сто дни истински ад и нито едно, макар и само за час, слизване на брега. Само две влизания в пристанища — за зареждане с боеприпаси, а с гориво и провизии ни снабдяват в морето. И всеки ден е цяла вечност от студ и глад, и заплаха, и страдание. За бога! — извика Брукс. — Ние не сме автомати!

Той се отдръпна от стената и тръгна към Стар, като продължаваше да държи ръце в джобовете си.

— Не ми е приятно да кажа това в присъствието на капитана на кораба, но всеки офицер на борда, с изключение на капитан Валери,

знае, че матросите отдавна щяха да вдигнат бунт, както вие го наричате, ако не беше капитан Валери. С такава силна преданост на екипажа към капитана, привързаност, която стига почти до преклонение, досега не ми се е случвало да се срещна, адмирал Стар.

Тиндъл и Търнър зашептяха одобрително. Валери седеше все така неподвижно.

— Но дори и тези неща си имат граница. Това трябваше да се случи. А сега говорите за ареста и наказанието на тези хора. Боже господи, та по същия начин вие можете да обесите човек за това, че страда от проказа, или да го изпратите на каторга за това, че са му излезли циреи. — Брукс отчаяно поклати глава. — Хората от нашия екипаж са точно толкова невинни. Те не са могли да постъпят по друг начин. Те вече не могат да различават доброто от злото. Не са в състояние да мислят разумно. Те просто имат нужда от почивка, просто имат нужда от спокойствие, от няколко седмици благословен отдиш. Те са готови да дадат всичко на света за този благодат и *нямат сили* да си представят нищо друго, освен него. Не можете ли да проумеете това, адмирал Стар? Не можете ли? Не можете ли?

В продължение може би на половин минута в приемния салон на адмирала цареше тишина — абсолютно пълна тишина. Пронизителният вой на вятъра и барабаненето на замръзналите пръски звучаха с неестествена яснота. После Стар стана, ръцете му посегнаха за ръкавиците. За пръв път Валери вдигна поглед — той разбра, че Брукс бе претърпял неуспех.

— Разпоредете се да изпратят катера ми, капитан Валери. Незабавно, ако обичате. — Стар се държеше невъзмутимо и съвсем хладно. — Завършете колкото е възможно по-скоро бункироването и зареждането с провизии и боеприпаси. Адмирал Тиндъл, пожелавам на вас и вашата ескадра успешно плаване. Що се отнася до вас, капитан втори ранг Брукс, напълно разбирам същността на вашето изказване — поне що се отнася лично до вас. — Устните му се разтегнаха в безрадостна смразяваща усмивка. — Нервите ви очевидно са силно изопнати и имате крайна нужда от отпуск. Вашият заместник ще бъде на кораба преди полунощ. Ще ме съпроводите ли, капитан...

Той се обърна към вратата и едва бе направил две крачки, когато гласът на Валери го закова на място, преди да направи следващата си крачка.

— Ако обичате, една минута, сър.

Стар се завъртя. Капитан Валери не бе направил и опит да стане. Той продължаваше да седи неподвижно, усмихвайки се. Усмивката му бе смесица от чинопочитание, разбиране и... някаква странна непреклонност. От нея на Стар му стана някак си неловко.

— Военният лекар, капитан втори ранг Брукс — започна отривисто Валери, — е изключителен офицер. Той е безкрайно полезен, почти незаменим и е много необходим на *Юлисис*. Не бих искал да се лиша от него.

— Аз вече взех решението си, капитане — отговори грубо Стар. — И то е окончателно. Струва ми се, че ви е известно какви пълномощия са ми дадени от Адмиралтейството за разследването на този случай.

— Напълно, сър. — Валери бе спокоен и непреклонен. — Повтарям обаче, че ние не можем да си позволим да изгубим офицер от ранга на Брукс.

Тонът и думите бяха любезни и почтителни, но смисълът им бе съвсем ясен. Брукс пристъпи напред, върху лицето му бе изписано страдание, ала преди да успее да заговори, Търнър се намеси съобразително и учтиво.

— Предполагам, че не сте ме поканили на това заседание само за украшение. — Той се облегна в креслото си, спрял замечатан поглед върху илюминатора. — Струва ми се, че вече е време и аз да кажа нещо. Подкрепям безусловно изказването на стария Брукс, всяка негова дума.

С побелели устни, вцепенен, Стар погледна към Тиндъл.

— А вие какво ще кажете, адмирале?

Тиндъл погледна лукаво. Цялото напрежение и загриженост бяха изчезнали от лицето му. Повече от всякога той приличаше на фермера Джайлс. С неудоволствие си даде сметка, че кариерата му бе заложена на карта, смешно, рече си той, как изведнъж кариерата може да ти стане безразлична.

— Като командувач ескадра единствената ми грижа е нейната боеспособност. Някои хора са *наистина* незаменими. Капитан Валери смята, че Брукс е един от тях. Аз съм съгласен с него.

— Разбирам, господа, разбирам — рече мрачно Стар. Две алени петна пламнаха високо на скулите му. — Конвойт вече е на път от

Халифакс и ръцете ми са вързани. Но вие правите огромна грешка, господа, огромна грешка, като насочвате дулото на пистолета в слепоочието на Адмиралтейството. Ние в Уайтхол^[5] имаме добра памет. Ще... тъъ... обсъдим най-подробно въпроса след завръщането ви. Сбогом, господа, сбогом.

Като потрепера от внезапния студ, Брукс тронаво се спусна по трапа към палубата, сви покрай кухнята и влезе в корабния лазарет. Джонсън, старшият санитар, надзърна от амбулаторията.

— Как са нашите болни и страдащи, Джонсън? — попита Брукс.
— Храбро ли понасят мъките?

Джонсън намръщено обходи с поглед осемте легла и мъжете в тях.

— Те са банда долни симуланти, сър. Да пукна, ако половината от тях не са по-здрави от мен. Погледнете например огняря Райли — онзи със счупения пръст, дето е струпал цяла грамада списания „Ридърс Дайджест“. Чете наред всички медицински статии, ето това прави, а после реве за сулфамиди, пеницилин и всички най-нови антибиотици. А не може да произнесе имената и на половината от тях. Мисли си, че умира.

— Ще бъде потресающа загуба — измърмори началникът на медицинската служба. Той поклати глава. — Не мога да разбера какво намира в него капитан втори ранг Додсън... Какви са новините от болницата?

Лицето на Джонсън стана безизразно.

— Току-що се обади по телефона, сър — изрече той вдървено.
— Само преди пет минути. Матрос втора степен Ролстън е издъхнал в три часа.

Брукс мрачно кимна. И бездруго изпращането на това натрошено момче в болницата бе само проява на милосърдие. За миг се почувствува уморен и смазан. Наричаха го „Стария Сократ“ и ето че напоследък започна да усеща годините си, че и някоя друга отгоре. Може би ако се наспи хубаво през нощта, ще се почувствува по-добре, но се съмняваше в това. Въздъхна.

— Цялата тази работа май ви измъчва, Джонсън, така ли е?

— Осемнадесетгодишен, сър. Едва осемнадесетгодишен — Джонсън говореше с тих, скръбен глас. — Току-що разговарях с Бърджес. Онзи от съседното легло. Той ми разказа, че Ролстън тъкмо

излизал от кабинката с душовите, праметнал хавлиена кърпа през рамо. Край него се втурва тълпа, после долита като фурия онзи пехотинец, мръсната гадна маймуна, и го издънва по черепа с приклада. Той така и не разбрал, сър, с какво са го ударили... така и не разбрал защо.

Брукс се усмихна тъжно.

— Ето това именно се наричат... ъъ... бунтарски приказки, Джонсън — рече той кротко.

— Съжалявам, сър. Може би не трябваше... аз само исках да...

— Няма нищо, Джонсън. Сам си го търсех. На никого не може да се забрани да разсъждава. Само че не трябва да се разсъждава на глас. Това е... това е нарушение на корабния устав... Струва ми се, че вашият приятел Райли ви вика. Няма да е зле да му намерите тълковен речник.

Той се обърна и като дръпна завесите, влезе в лекарския кабинет. Една тъмнокоса глава — само това се виждаше зад зъболекарското кресло, се извърна към него. Джони Никълс — временно изпълняващ длъжността лейтенант от медицинската служба — скочи бързо на крака, размахал в лявата си ръка няколко медицински картона.

— Здравейте, сър. Ще седнете ли?

Брукс се усмихна.

— Отлична идея, лейтенант Никълс, истинско удоволствие е да срещнеш в наши дни младши офицер, който си знае мястото. Благодаря, много ви благодаря.

Той се настани в зъболекарския стол, изпъшка и се отпусна назад, като нагласи облегалката за главата си.

— Не би ли ми нагласил стъпенката за краката, моето момче... ето така е добре. О... благодаря. — Със затворени очи и отметната върху облегалката глава той блажено се отпусна и пак изпъшка. — Стар човек съм аз, Джони, момчето ми, истински музеен експонат.

— Преувеличавате, сър — побърза да каже Никълс. — Просто леко неразположение. Ще ми позволите ли да ви предпиша подходящ сироп за усилване...

Той отиде до един шкаф, измъкна две чашки и тъмнозелено плоско шише с надпис „Отрова“. Напълни чашките и подаде едната на Брукс.

— Настоятелно ви го препоръчвам. За ваше здраве, сър.

Брукс погледна кехлибарената течност, после Никълс.

— На какви езически ритуали ви учат в тези шотландски университети, моето момче... Някои от тези стари езичници са прекрасни хора. Каква е този път отровата, Джони?

— Първокласно лекарство — ухили се Никълс. — Произведено на остров Кол.

Старият лекар го изглежда подозрително.

— Не знаех, че там имат спиртоварни.

— Няма. Аз само казах, че е произведено на Кол... Как се развиха нещата горе, сър?

— Ужасно зле. Негова светлост заплаши, че ще ни обеси всички на мачтата. Лично към мен прояви особена неприязън — каза, че трябва да бъде незабавно свален от кораба. И го каза съвсем сериозно.

— Вас ли? — Кафявите очи на Никълс, хлътнали дълбоко и зачервени от безсъние, се облешиха. — Вие, предполагам, се шегувате, сър.

— Не се шегувам. Но всичко се уреди — оставам. Старият Джайлс, капитанът и Търнър — тези смахнати хора — едва ли не заявиха на Стар, че ако ме свали, ще се наложи да си търси нов адмирал, капитан и старши офицер. Те, разбира се, не биваше да постъпят така, но това разтърси до дъно стария Винсънт. Тръгна си направо разярен, сипейки смътни заплахи... а и не толкова смътни, като се поразмисли човек.

— Проклетият стар глупак! — рече развълнувано Никълс.

— Не, не е глупак, Джони. В действителност той е способен човек. Току-тъй не се става заместник началник-щаб. По думите на Джайлс той е блестящ стратег и тактик и не е чак толкова зъл, колкото ние сме склонни да го изкараме. И все пак не можем изцяло да упрекваме стария Винсънт, че отново ни изпраща на рейс. Горкият човечец е изправен пред неразрешима задача. Той разполага с ограничени възможности — остър недостиг на кораби и хора още на пет-шест горещи точки. Невъзможно е да задоволи и половината от исканията, с които го затрупват — най-често му се налага да действа с подръчни средства. Но въпреки това той е жесток и безчувствен звяр и не разбира хората.

— А какъв е крайният резултат от всичко това?

— Отново Мурманск. Тръгване утре в 06,00.

— Какво? Пак ли? С този екипаж от кретащи призрази? — Никълс не криеше изумлението си. — Но как, та те нямат право да постъпят така, сър. Не, наистина нямат право!

— Във всеки случай постъпват именно така, момчето ми. *Юлисис* трябва да... тъъ... изкупи вината си. — Брукс отвори очи. — Ей богу, дори мисълта за този рейс ме ужасява. Дали не е останало още малко от отровата, момчето ми...

Никълс пхна празното шише обратно в шкафа и с възмущение размахна пръст по посока на огромния линеен кораб, който ясно се виждаше през илюминатора как се поклаща около котвата си на тричетири кабелта от тях.

— Защо винаги нас, сър? Винаги нас. Защо не изпратят поне веднъж тази ненужна плаваща казарма? С месеци се върти около проклетата си ръждясала котва...

— Там е работата я! — прекъсна го сериозно Брукс. — Според Мъхнатия огромната тежест на празните консервени кутии от кондензирано мляко и херинга с доматиен сос, натрупани на морското дъно през последните дванадесет месеца, изцяло проваля всеки техен опит да вдигнат котва.

Никълс сякаш не го чу.

— Седмица след седмица, месец след месец и така до безкрайност те изпращат *Юлисис* на рейс. Сменят самолетоносачите, дават почивка на охраняващите ескадрени миноносци, но никога и на *Юлисис*. Без прекъсване. Никога, нито веднъж поне. А този *Дюк ъф Къмбърланд* — от него могат само да изпращат тромави животни пехотинци тук, при нас, за да изстребват болни хора, сакати хора, хора, които за една седмица са извършили повече, отколкото...

— Спокойно, момко, спокойно — сгълча го Брукс. — Не можеш да наречеш убийството на тримата и раняването на неколцината герои, които лежат при нас в лазарета, „изстребление“. Морските пехотинци само са изпълнили своя дълг. А що се отнася до *Къмбърланд*, е, трябва да се примирим с положението. Ние сме единственият кораб от британския флот, съоръжен да ескортира самолетоносачите.

Никълс пресуши чашата си и унило погледна своя началник.

— Има дни, сър, когато определено обичам германците.

— Вие с Джонсън трябва някой път да се съберете — посъветва го Брукс. — Стар ще ви окове и двамата във вериги за всяване на смут

и... Я погледни! — Той се понадигна от стола. — Погледни стария Дюк, Джони! От сигналния мостик вдигат цял низ флагове и матросите бягат, ама наистина бягат към бака. Несъмнени признаци за активност. Ей богу, това се казва чудо на чудесата! Какво ти говори това, момко?

— Може би са им казали, че ще има слизание на брега? — изръмжа Никълс. — Нищо друго не би накарало тези ленивци да хукнат така. А кои сме ние, та да им завиждаме, че трудът им е възнаграден справедливо? След толкова продължителна, толкова трудна и толкова опасна служба в северните морета...

Първият пронизителен сигнал на сирената заглуши края на изречението. Те машинално извъртяха очи към пращящия и бръмчащ високоговорител, а после се спогледаха в пълно изумление. След това, изпълнени с напрежение и очакване, скочиха на крака: кой не можеше да различи смразяващата настойчивост на сигнала за бойна тревога?

— О, господи, не! — простена Брукс. — О, не, не! Не отново! Не и в Скапа Флоу!

„О, господи, не! Не отново! *Не и тук, в Скапа Флоу!*“

Това бяха думите в устата, умовете и сърцата на седемстотин двадесет и седем изтощени, недоспали, измъчени мъже в тази мрачна зимна вечер в Скапа Флоу. За това си мислеха, а и само за това можеха да си мислят, когато воят на сирената преустанови изцяло работата по палубите и помещенията в машинното и котелното отделения, на лихтерите, товарещи боеприпаси, и на бункировчиците, в кухните и каютите. Само за това можеха да мислят и свободните от вахта, и при това още по-отчаяно, когато пронизителният звук попари блаженото щастие на забравата и ги върна, тъжни до болка, зашеметени и залитащи, към жестоката действителност.

По някакво странно стечение на обстоятелствата това бе решаващ миг. Това бе мигът, в който *Юлисис* можеше да бъде унищожен завинаги като воен кораб. Това бе мигът, който ожесточените изтощени мъже, поотпуснали се от относителната сигурност на заобиколения със суша рейд, можеха да изберат, за да се надигнат срещу командването, срещу безсмисленото и безмълвно насилие и безпощадната дисциплина, които бавно, но сигурно ги унищожаваха. Ако е имало някога подходящ миг, то това бе именно този.

Мигът дойде и... отмина. Той се появи само като мимолетна сянка, сянка, която докосна мислите на хората и изчезна, стопи се сред трополящите нозе, втурнали се към бойните постове. Причината може би беше инстинктът за самосъхранение. Но това бе малко вероятно — на *Юлисис* отдавна бяха престанали да се вълнуват. А може би именно това бе военна дисциплина или преданост към капитана, или онова, което психолозите наричат условен рефлекс — чуваш писъка на спирачките и мигновено отскачаш, за да спасиш живота си. А можеше да е и нещо друго.

Каквото и да беше то, всички на кораба с изключение на групата за вдигане на лявата котва бяха приведени в бойна готовност. Убедени до един, че това не може да им се случи в Скапа Флоу, хората, в зависимост от природата си, вървяха към своите постове мълчешком или с гръмки крясъци. Вървяха неохотно, навъсено, сърдито, отчаяно. Но вървяха.

Контраадмирал Тиндъл също се отправи към поста си. Той не беше от онези, които вървят мълчаливо. Ругаейки, той се изкачи на мостика, мина през вратата на левия борд и се покатери с мъка на високото столче в предния ляв ъгъл на горния мостик. После отправи поглед към Валери.

— Каква, за бога, е тази тревога, капитане? — попита сопнато той. — Струва ми се, че всичко изглежда напълно спокойно.

— Все още не ми е известно, сър. — Валери обходи със загрижен поглед рейда. — Сигнал за тревога от командувачия и заповед да вдигнем незабавно котва.

— Да вдигнем котва ли? Но защо, защо?

Валери поклати глава.

Тиндъл изпъшка.

— Това е заговор, с който подло искат да лишат старци като мен от следобедната им дрямка — заяви той.

— По-скоро приумица на Стар, за да ни постресне — изсумтя Търнър.

— Изключено! — отсече решително Тиндъл. — Той не би се опитал... не би посмял. Освен това според думите му той не е отмъстителен човек.

Настъпи тишина, нарушавана единствено от барабаненето на мокрия сняг и замръзналите пръски и от съдбоносното, натрапчиво,

неравномерно бръмчене на хидроакустичния локатор. Изведнъж Валери вдигна бинокъла към очите си.

— Велики боже, погледнете, сър! *Къмбърланд* вдигна котва!

Нямаше никакво съмнение. Нитът на котвения ключ бе избит и носът на тръгващия кораб направи бавен завой.

— Какво, по дяволите...? — избухна Тиндъл и огледа небето. — Не се вижда нито самолет, нито парашутист, нито пък радарът или хидролокаторът са засекли някаква цел, няма никакви признаци през загражденията да са преминали кораби на „великия германски флот“...

— От *Къмбърланд* ни сигнализират, сър! — започна да докладва Бентли, старшина свързочникът. Той замълча и после бавно продължи: — „Подходите незабавно към нашето котвено място. Вържете се здраво за северната шамандура.“

— Поискайте потвърждение! — заповяда отсечено Валери. Той взе от матроса свързочник телефона за връзка с бака. — Първи, обаждат се капитанът. Как е котвата? Станала котва? Добре. — Той се обърна към вахтения офицер. — Двете машини малък напред. Десет градуса надясно. — С повдигнати въпросително вежди той погледна към кътчето на Тиндъл.

— Знам ли? — изръмжа Тиндъл. — Може да се окаже най-новата салонна игра — нещо подобно на морска „сляпа баба“... Макар че, почакайте минутка. Вижте! Всички оръдия от калибър 5,25 инча на *Къмбърланд* са наведени докрай.

Погледът на Валери срещна неговия.

— Това не може да бъде! Боже господи, допускате ли...?

Гръмливият глас на високоговорителя от хидролокаторната станция, намираща се точно зад мостика, му даде отговора. Старши акустикът Крайслер говореше ясно, без да бърза.

— Мостик от акустика. Мостик от акустика. Долавям ехо. 30° отляво. Повтарям: 30° отляво. Ехото се усилва. Приближава се.

Неверието на капитана пламна и в същата секунда угасна.

— Пунктът за насочване на огъня — готови за стрелба! 30° отляво. Всички оръдия максимално навеждат. Подводна цел. Торпс^[6] — това се отнасяше за лейтенант Маршъл, канадския торпеден офицер — ... готови на подводните бомби. — Той се обърна отново към Тиндъл.

— Невероятно, сър, просто невероятно! Подводница, а предполагам, че е именно подводница, и то в Скапа Флоу! Невъзможно!

— Но не и според Прин!

— Прин ли?

— Капитан-лейтенант Прин — господинът, който потопи *Ройъл Оук*.

— Не е възможно да се случи отново. Новите баражи...

— Препречват пътя на обикновените подводници — довърши Тиндъл. Гласът му премина в шепот. — Спомняте ли си какво ни казаха миналия месец за нашите миниатюрни двуместни подводници — „колесниците“? Онези, които трябваше да бъдат закарани до Норвегия с норвежки риболовни кораби, за да действуват около Шетландските острови. Възможно е на немците да им е хрумнала същата идея.

— Възможно е — съгласи се Валери. Той кимна язвително. — Погледнете само накъде отива *Къмбърланд* — право към баражите. — Той помълча няколко секунди замислено, после отново отправи очи към Тиндъл. — Как ви харесва това, сър?

— Кое по-точно, капитане?

— Да играем ролята на мишена на панаирно стрелбище? — Устните на Валери се изкривиха в усмивка. — Не могат да си позволят да загубят кораб, който струва няколко милиона лири стерлинги. Ето защо милият *Къмбърланд* напира да излезе в открито море, за да е в безопасност, а ние заставаме близо до предишното му котвено място. Можете да бъдете сигурен, че немското военноморско разузнаване разполага с координатите на котвеното му място с точност до няколко инча. Тези миниатюрни подводници носят самостоятелни бойни глави и ако изобщо решат да ги лепнат на някой кораб, то ще бъде на нашия.

Тиндъл го изглежда. Лицето му бе безизразно. От хидролокатора непрекъснато докладваха, че пеленгът остава същият, а дистанцията намалява.

— Така, така — измърмори адмиралът. — Ние сме изкупителната жертва. Господи, от цялата тази работа ми става мъчно. — Той изкриви устни и се усмихна тъжно. — За мен ли? Това е последната капка за екипажа. Този ужасен последен рейс, бунтът, ударният отряд от *Къмбърланд*, учебната тревога в пристанището... а

сега и това! Да рискуваме главите си за този... този... — Той заекна и млъкна, изруга гневно и после продължи спокойно: — Какво ще съобщите на екипажа, капитане? Боже господи, та това е направо невероятно! Искане ми се и аз да се разбунтувам... — Той млъкна внезапно и погледна въпросително през рамото на Валери.

— Какво има, Маршъл?

— Извинете, сър. Това... ъъ... ехо. — Той посочи с палец зад гърба си — Това е подводница, сър... но възможно ли е да е толкова малка? — Отвъдокеанският акцент се чувствуваше доста осезателно.

— Напълно е възможно, Маршъл. Защо?

— Защото ние с Ролстън смятаме, че е така, сър. — Той се усмихна. — Хрумна ни как да се справим с нея.

Валери впери взор през шибация мокър сняг, даде нарежданията си на рулевия и в машината, после се обърна отново към Маршъл. Задави го силна и мъчителна кашлица, докато посочваше към поставената под плексиглас карта на котвеното място.

— Ако имате предвид подводни бомби, ще откъснете кърмата ни в тези плитки води...

— Не, сър. Съмнявам се дали изобщо ще можем да пуснем бомбите на такава малка дълбочина. Идеята ми, по-право идеята на Ролстън, е да спуснем моторницата с няколко двадесет и петфунтови заряда, осемнадесетсекундни бикфордови шнури и химически възпламенители. Ударната им сила не е кой знае каква, знам това, но една миниподводница едва ли ще има толкова... ъъ... дяволски як корпус. А ако членовете на екипажа се намират в горната част на тази дяволия — спукана им е работата. Здравата ще ги насолим.

Валери се усмихна.

— Не е лошо като идея, Маршъл. Мисля, че сте намерили решението. А вашето мнение, сър?

— Във всеки случай си струва да се опита — съгласи се Тиндъл. — Ще е по-добре, отколкото да киснем тук като удобна мишена.

— Тогава действайте, Торпс. — Валери го погледна проницателно. — Кои са вашите специалисти сапъори?

— Смятах да взема Ролстън...

— Така си и помислих. Никого няма да вземате, момко — каза решително Валери. — Не мога да си позволя да загубя офицера торпедист.

Маршъл въздъхна огорчено, после примирено вдигна рамене.

— Тогава старшина сапърът и Ролстън — той е старши торпедист. И двамата ги бива.

— Добре. Бентли, определете човек да ги придружава в лодката. Ние оттук ще им предаваме данните от хидропеленговането. Накарайте го да вземе със себе си портативен сигнален прожектор. — Гласът му се сниши. — Маршъл?

— Да, сър?

— По-малкият брат на Ролстън е починал днес следобед в болницата. — Той отмести поглед към старши торпедиста — висок, русокос момък със сериозно изражение на лицето, облечен под полушубата с избелял син работен гащеризон. — Знае ли вече?

Офицерът торпедист втренчи поглед във Валери, после бавно извъртя очи към старши торпедиста. Започна да ругае тихо, ясно и вдъхновено.

— Маршъл! — гласът на Валери прозвуча остро и повелително, но Маршъл не му обърна внимание — лицето му, подобно на маска, не трепна нито от укора в гласа на капитана, нито от шибация го мокър сняг.

— Не, сър — каза той най-после, — не знае. Тази сутрин обаче той получи известие. Миналата седмица е бил бомбардиран Кройдън. Майка му и трите му сестри живеят там... живеели там. Бомбата е била със закъснител, сър... нищо не е останало от тях. — Той рязко се обърна и напусна мостика.

Петнадесет минути по-късно всичко бе готово: катерът от десния борт и моторницата от левия бяха спуснати на вода, докато *Юлисис* продължаваше да се придвижва към северната шамандура. Катерът с швартовчика на борда се отправи към шамандурата, а моторницата пое настрани.

На около четиристотин ярда от кораба, подчинявайки се на светлинните сигнали от мостика, Ролстън извади от гащеризона си клещи и прищипа химическия възпламенител. Старшина сапърът вторачи очи в своя хронометър. На дванадесетата секунда зарядът полетя зад борда.

На различно разстояние един подир друг полетяха още три, а през това време моторницата обикаляше в тесен кръг.

Първите три взрива подхвърлиха нагоре кърмата и разтърсиха здраво моторницата по цялата ѝ дължина — но нищо повече. При четвъртия обаче на повърхността изби силна струя въздух, последван от низ от гъсти мехури. Когато развълнуваното море утихна, на стотици ярда наоколо се разстла тънък слой мазут...

Напуснали постовете си матроси наблюдаваха с безизразни лица как моторницата се завръща на *Юлисис* и как тъкмо навреме я поемат лодбалките: рулевото устройство бе силно заклинило, а корпусът на кърмата пропускаше вода.

Дюк ъф Къмбърланд се бе превърнал в димно петно отвъд вдадения далеч в морето нос.

С кепе в ръка Ролстън седна срещу капитана. Без да продума, Валери дълго не сваляше поглед от него. Чудеше се какво да каже и как най-добре да го каже. Ненавиждаше това си задължение.

Ричард Валери ненавиждаше и войната. Винаги я беше ненавиждал и проклинаше деня, в който тя го бе измъкнала от уединението му. „Измъкнала“ бе това, което той казваше — единствено Тиндъл знаеше, че на 1 септември 1939 година той доброволно бе предложил услугите си на Адмиралтейството и те бяха охотно приети.

Въпреки това той ненавиждаше войната. Не защото тя пречеше на неговата упорита страст към музиката и литературата, в областта на които той бе тънък познавач, и дори не и заради това, че тя непрекъснато оскърбяваше чувството му за красота, разбирането му за справедливост и почтеност. Ненавиждаше я, защото бе дълбоко религиозен, защото се огорчаваше, като гледаше как хората се превръщат в диви зверове от първобитната джунгла, защото смяташе, че житейското бреме е достатъчно тежко и без безсмисленото душевно и физическо страдание, причинявано от войната, и най-вече защото съзнаваше съвсем ясно какво необуздало и лекомислено безумие е войната, какво падение на ума, което не решава нищо, не доказва нищо, освен старата, прастара истина, че бог е на страната на по-силния.

Но имаше неща, които се налагаше да върши, и Валери бе осъзнал ясно, че тази война трябваше да се превърне и в негова война. Ето защо се бе върнал да служи във флота и през тези тежки години бе остарял, остарял и отслабнал и бе станал по-сърдечен, по-търпелив и по-отзивчив. Не само между флотските офицери, но и сред хората

нямаше друг като него. По великодушие и скромност капитан Ричард Валери нямаше равен на себе си. И доказателство за неговата изключителност бе това, че тази мисъл никога не беше го спохождала.

Той въздъхна. В тази минута го вълнуваше едно-единствено нещо — какво да каже на Ролстън. Но именно Ролстън заговори пръв.

— Всичко е ясно, сър — гласът звучеше монотонно, лицето бе застинало. — Вече знам. Офицерът торпедист ми съобщи.

Валери се окашля.

— Думите са излишни, Ролстън, напълно излишни. По-малкият ви брат... а и семейството ви в родината. Всички са загинали. Съжалявам, момчето ми, ужасно съжалявам за станалото. — Той вдигна очи към безизразното лице и се усмихна тъжно. — Или може би предполагате, че това са само приказки, някаква формалност, просто някакво безсмислено клише?

Най-неочаквано, за изненада на Валери, по устните на Ролстън пробягна усмивка.

— Не, сър, не мисля така. Разбирам вашите чувства, сър. Как да ви кажа, баща ми... той също е капитан. Казвал ми е, че в такива случаи се чувства по същия начин.

Валери го погледна учудено.

— Вашият баща ли, Ролстън? Казвате, че...

— Да, сър.

Валери бе готов да се закълне, че в сините очи насреща, толкова спокойни и така хладнокръвни, проблясна насмешлива искрица.

— В търговския флот, сър, капитан на шестнадесет хиляди тонен танкер.

Валери не каза нищо. Ролстън тихо продължи:

— А що се отнася до Били, сър — моя по-малък брат. Просто така се случи. Грешката е единствено моя — аз помолих да го преместят на нашия кораб. Аз съм виновен, сър, само аз. — Жилестите му мургави ръце стискаха здраво кепето, извиваха го, мачкаха го.

„Колко ли по-лошо ще стане — помисли си Валери, — когато поразяващото въздействие на този двоен удар позаглъхне и горкото момче отново започне да мисли нормално.“

— Вижте какво, моето момче, струва ми се, че имате нужда от няколко дни почивка, от време да обмислите нещата. — „Господи — помисли си Валери. — Какви неподходящи, какви безсмислени неща

говоря!“ — Тъкмо сега началникът на корабната полиция оформя отпускния ви билет. Дават ви се четиринадесет дни домашен отпуск от тази вечер.

— За къде е зададен отпускният ми билет, сър? — Кепето в ръцете му бе вече напълно смачкано. — За Кройдън ли?

— Естествено. За къде другаде... — Валери внезапно млъкна — порази го чудовищността на нелепата му грешка.

— Простете ми, моето момче. Каква ужасна глупост казах!

— Не ме отпращайте, сър — помоли тихичко Ролстън. — Съзнавам, че звучи... да, звучи сантиментално и самосъжалително, но истината е, че няма къде да отида. Мястото ми е тук, на *Юлисис*. Тук винаги мога да върша нещо... намирам си работа... работя, спя. Не се налага да обяснявам нищо. Все върша по нещо. — Самообладанието му бе само тънка обвивка, напрегната и крехка, под която се таеше тихо отчаяние.

— Може да ми се отдаде възможност да им отмъстя — припряно продължи Ролстън. — Ето, както днес поставях взривателите — това... това бе чест. Дори нещо повече... беше, о, не знам, не мога да намеря подходящи думи, сър.

Валери разбираше. Почувствува се тъжен, уморен и обезоръжен. Какво би могъл да предложи той на това момче вместо тази ненавист, вместо тази толкова човешка, вопиюща жажда за мъст? Нищо. Знаеше това. Нищо, което Ролстън не би презрял или на което не би се надсмял. Не беше време за благочестиви баналности. Той отново въздъхна, този път по-тежко.

— Разбира се, че ще останете, Ролстън. Слезте в караулното и кажете да анулират отпускния ви билет. Ако мога някога с нещо да ви бъда полезен...

— Разбирам, сър. Много ви благодаря. Лека нощ, сър.

— Лека нощ, момчето ми.

Вратата безшумно се затвори след него.

---

[1] Стиховете преведе Кръстан Дянков. Б.пр. ↑

[2] Прегради срещу неприятелски кораби — състоят се от подводни мини. Б.пр. ↑

[3] Плоскодънни съдове, използвани главно за товарене в плитки води. Б.пр. ↑

[4] В превод на български — Одисей. Б.пр. ↑

[5] Улица в Лондон, където се намират правителствените учреждения. Б.пр. ↑

[6] Офицер, който командува пускането на торпили. Б.пр. ↑

ГЛАВА ВТОРА

ПОНЕДЕЛНИК СУТРИНТА

— Да се затворят всички водонепроницаеми врати и илюминатори. По места за отплаване. — Безпристрастно и неумолимо металическият глас на корабната трансляция достигна и до най-отдалеченото кътче.

И в отговор на този повик от всяко кътче на кораба започнаха да излизат хора. На тези хора им беше студено, потръпваха неволно, пронизвани от ледения северен вятър, и настръхваха, когато обилно падащият сняг се набиваше в яките и маншетите или щом вкочанените им ръце се докосваха до замръзнали въжета или метал. Те бяха уморени хора, защото зареждането с гориво, провизии и боеприпаси се бе проточило дълго след началото на нощната вахта — малцина бяха спали повече от три часа.

Бяха все още разгневени, враждебно настроени хора. Наистина изпълняваха заповедите с безупречната точност на високодисциплиниран корабен екипаж, но се подчиняваха неохотно, примиряваха се с негодувание и дързостта прозираше все по-осезателно. Офицерите и старшините обаче се отнасяха особено внимателно към хората. Валери бе категоричен по този въпрос.

Колкото и да бе нелогично, причината негодуванието на екипажа да достигне своята върхна точка не беше предпазливото измъкване на *Къмбърланд*, а само едно обикновено съобщение от предната вечер: „Пощата да се предаде до 20,00 часа тази вечер“ Пощата! Онези, които не работеха денонощно без прекъсване, спяха като умрели и нямаха нито желание, нито воля дори да помислят за писане. Старши матросът Дойл, човекът с най-дълга служба в кубрик „Б“ и три почетни нашивки (тринадесет години без разкрито престъпление, както сам скромно обясняваше той получените за добра служба нашивки), обобщи накратко положението:

— Дори моята благоверна да беше Хубавата Елена и Джейн Ръсел, взети заедно — а всички вие, приятелчета, които сте виждали

снимката на скъпата ми старица, знаете, че тя потресаващо не прилича на нито една от тези две дами, — пак не бих ѝ изпратил даже една келява картичка. Човек трябва да тегли черта донякъде. Моята е дотук. — При което той сне хамака си от стойката, провеси го с точност до милиметър под отвора, от който духаше горещ въздух — старшинството си има своите преимущества, — и след две минути заспа. Цялата пристанищна вахта до един направиха същото. Пощенският чувал замина на брега почти празен...

В 06,00, с точност до секунда, *Юлисис* отдаде швартовите въжета и бавно се насочи към баражите. В сивкавия полумрак, под оловносиви, плъзнали ниско облаци, той премина през рейда като безплътен призрак, често почти невидим под внезапните пориви на гъстия снежен вихър.

Но дори през относително ясните промеждутъци беше трудно да се забележи корабът. При него нямаше масивност, плътност и рязко очертание на силуета. Той създаваше странно чувство за мимолетност, за непостоянство. Това, естествено, бе илюзия, но илюзия, която отговаряше на легендата — защото за краткото си съществуване *Юлисис* се бе превърнал в легенда. Той бе познат и обичан от моряците на търговските кораби — хората, които кръстосваха мразовитите морета на Севера, от Сейнт Джонс до Архангелск, от Шетландските острови до Ян Майен, от Гренландия до най-отдалечените точки на Шпицберген, разположени на края на света. Там, където имаше опасност, където вилнееше смъртта, там се появяваше и *Юлисис* — изникваше от мъглата, подобно на призрак, или се появяваше като по чудо, когато синкавият здрач на арктическата зора донасяше на хората заплахата, а понякога и убеждението, че никога няма да дочакат следващата.

Кораб призрак, почти легенда. При това *Юлисис* бе нов, но бе овехтял от руските конвои и от патрулиране из арктическите морета. А той плаваше по тези морета от самото начало и не познаваше друг живот. Първоначално действуваше сам, придружавайки отделни кораби или групи от по два-три кораба; по-късно заработи с корвети и фрегати^[1], а сега вече не тръгваше за никъде без своята ескадра, 14. конвоиращ отряд самолетоносачи.

В действителност обаче *Юлисис* никога не бе плавал сам. Смъртта бе и си оставаше негов постоянен спътник. Тя докосваше с

пръст някой танкер — и ето че от избухналия високооктанов бензин изригваше огнен стълб; или товарен кораб — и той с пречупен от германско торпедо гръбнак се отправяше към дъното със своя товар от боеприпаси; или ескадрен миноносец — и той с все още работещи машини, превърнали се в негови собствени палачи, си проправяше път към сивкаво-черните дълбини на Баренцово море; или подводница — и тя тутакси изплаваше на повърхността, за да бъде пометена от оръдеен огън, или се спускаше леко към морското дъно, докато зашеметеният и ужасен екипаж се надяваше на пробив от налягането върху корпуса и на милосърдна, мигновена смърт пред ужаса от безкрайната агония на задушаването и от желязната гробница на океанското дъно. Там, където се появяваше *Юлисис*, там се появяваше и смъртта. Но смъртта никога не го докосваше. Той беше кораб с късмет. Кораб с късмет, кораб призрак и Северът бе неговият дом.

Заблуда бе, разбира се, тази призрачност, но преднамерена заблуда. *Юлисис* бе проектиран специално за една задача, за един район на плаване и експертите по военна маскировка бяха свършили прекрасна работа. Специалната арктическа маскировка, начупените скосени линии в сиво, бяло и размито синьо се преливаха хармонично и едва доловимо с безбройните нюанси на сивото и бялото на студената и мрачна пустота на северните морета.

А тази маскировка бе само външен, повърхностен белег на боевите му качества за този район.

По технически данни *Юлисис* бе лек крайцер. Той бе единствен по рода си, с водоизместимост 15500 тона, вариант на прочутия тип кораби „Дидо“, който бе предшественик на клас „Блек Принс“. Дължина — сто петдесет и пет метра, най-голяма ширина 15,25 метра, с отсечена кърма и удължена носова палуба, изтеглена по посока на мостика на повече от шестдесет метра. Той не само изглеждаше, но и беше строен, за да бъде бърз и стегнат боен кораб, опасен и издръжлив.

„Открий! Атакувай! Унищози!“ Това са класическите изисквания към един боен кораб по време на война и за да изпълни всяко едно от тях, за да го изпълни с максимална скорост и резултатност, *Юлисис* беше безупречно оборудван.

Откриването на врага например. Човешкото участие, разбира се, бе задължително, а Валери бе твърде опитен и кален в боевете

капитан, за да подценява значението на непрекъснатото бдение на наблюдателите и сигналистите. Светомаскировката, техническите повреди и аварията не засягаха човешкото око. Информацията по радиото също имаше своето място, както и хидролокаторът, който бе единствената защита срещу подводниците.

Но най-голямата сила на *Юлисис* при откриването на врага се криеше другаде. Той беше първият кораб в света, напълно оборудван с радарно устройство. Ден и нощ радарните антени, разположени на върха на предната и главната мачта, метяха непрекъснато на триста и шестдесет градуса, дълбаеха далечните хоризонти и търсеха, търсеха. Долу, в радарните помещения — осем на брой, — както и в тези за насочване на бойните самолети, опитни очи, чувствителни и към най-малкото отклонение от нормалната обстановка, никога не изпускаха светещите екрани. Чувствителността и обхватът на радара бяха направо невероятни. Според най-оптимистичните прогнози на създателите му обхватът на радара трябваше да бъде 40–45 мили. Но по време на първите изпитания на *Юлисис* с вече монтирано устройство радарът откри на разстояние от осемдесет и пет мили един „Кондор“, унищожен впоследствие от някакъв „Бленхайм“.

„Атакувай!“ — това бе следващата стъпка. Понякога врагът сам идваше при теб, но по-често ти трябваше да го преследваш. И тогава само едно нещо имаше значение — скоростта.

Юлисис бе извънредно бърз. Четирилопатни винтове, захранвани от четири огромни турбини „Парсънс“ с едностепенен редуктор — две в предната и две в задната част на машинното отделение, — достигаха невероятна мощност, каквато много бойни кораби, и то съвсем не остарели, не можеха да достигнат. Обявената официално скорост на кораба бе 33,5 възла. Край Аран по време на изпитанията му за пълна мощност, с надигната кърма и нос, забит като на хидроплан, вибрирайки до последния си нит, при което бялата кипнала пяна се вдигаше три метра над нивото на юта, *Юлисис* бе преминал мерната миля с невероятната скорост от 39,2 възла — морския еквивалент на 45 сухопътни мили в час. А Контето — главният механик Додсън — се бе усмихнал и бе казал, че това не са и половината от възможностите на кораба, а че трябва да се изчака появата на вражеските *Абдийл* и *Манксман*, за да им даде да се разберат. Но тъй като бе всеизвестно, че тези прочути миноносци развиват 44 възла, офицерите почувстваха в

тези негови думи „професионална завист“ и не им обърнаха внимание. Тайно обаче те се гордееха толкова много с тези мощни двигатели, колкото и самият Додсън.

„Открий, атакувай... и унищожих!“ Унищожението. То бе крайната и окончателна цел. Вземи врага на прицел и го унищожих. *Юлисис* бе добре съоръжен и за тази цел.

Той имаше четири двойни, калибър 5,25 инча оръдейни кули — две в предната и две в задната част, — скорострелни и двуцелеви, еднакво резултатни по земни и по въздушни цели. Тези оръдия се направляваха от две командни кули — главната бе над мостика по посока на кърмата, а спомагателната — по-назад.

Всички най-важни данни относно пеленги, скорост на вятъра, течения, разстояние до целта, собствена скорост, скорост на вражеския кораб и съответните курсови ъгли се подаваха от тези кули към огромните електронноизчислителни устройства в разпределителния център — бойното сърце на кораба, разположено за най-голяма изненада в самия търбух на *Юлисис* дълбоко под водолинията, а оттам автоматично се изпращаха на оръдейните кули във вид на две обикновени величини — ъгъл на повдигане и на насочване. Оръдейните кули, разбира се, можеха да се сражават и самостоятелно.

Те бяха основните огневи установки. Останалите бяха най-обикновени артилерийски оръдия — батареи от многобройни скорострелни автоматични оръдия, стрелящи с двуфунтови снаряди, които не се отличаваха с изключителна точност, но създаваха огнева завеса, достатъчно плътна, за да обезсърчи всеки вражески летец. На места бяха групирани двуцевови оръдия тип „Йорликон“, отличаващи се с висока точност и скорострелност, зловещи и смъртоносни в опитни ръце.

И накрая *Юлисис* бе въоръжен с подводни бомби и торпеда — само тридесет и шест бойни глави, нищожен брой в сравнение с тези, които са на въоръжение на много корвети и ескадрени миноносци, а максималният брой, който можеше да бъде изстрелян с един залп, бе шест. Но една подводна бомба съдържаше 450 смъртоносни фунта аматол и през изминалата зима *Юлисис* бе унищожил две подводници. Двадесет и един инчовите торпеда, всяко едно с бойна глава от 750 фунта тротил, лежаха, лъскави и застрашителни, по тройки в

контейнери върху главната палуба — по една тройка от двете страни зад комина. Те все още не бяха влизали в бой.

Ето това представляваше *Юлисис*. Завършен, безупречна бойна машина, последното постижение на човешкия ум до този момент, плод на стремежа му да слее науката и варварството в уред за унищожение. Безупречна бойна машина — но само дотолкова, доколкото бе обслужвана от безупречно комплектован и безпогрешно действащ екипаж. Един кораб, какъвто и да е той, никога не може да бъде подобър от своя екипаж. А екипажът на *Юлисис* беше разединен и разбит: кратерът бе запушен, но вулканът продължаваше да действа.

Първите признаци на растяща опасност се появиха три часа след като излязоха в открито море. Както винаги миночистачи прочистваха пътя по курса им, но както винаги Валери не оставяше нищо на случайността. Това бе една от причините, поради която той и *Юлисис* бяха оцелели до този момент. В 06,00 той заповяда да спуснат противоминните паравани — тънките торпедообразни шамандури, които падаха под ъгъл от носа, по една от всеки борд, закрепени върху специална проволка. На теория проволките, които задържат мините за техните котвички на морското дъно, се отклоняват от кораба и се насочват към самите паравани, където ги прерязват секачи: след това мините изплават на повърхността и се взривяват или потопяват с огнестрелно оръжие.

В 09,00 Валери заповяда да вдигнат параваните. *Юлисис* забави ход. Първият офицер, капитан трети ранг Карингтън, отиде на бака, за да надзирава операциите: матросите, работещите на винchoвете и младшите офицери, отговарящи за левия и десния борд, застанаха по местата си.

Бигите^[2] бяха освободени бързо от стойките им, точно зад ходовите светлини от двата борда, завъртяха се извън борда и проволките се спуснаха надолу. Тритонните винchoве на оръдейна палуба „Б“ подхванаха незабавно товара и го издигнаха плавно и леко на повърхността.

И тогава се случи нещо. Виновен за това бе младши матрос Фери. За зла участ винчът от левия борд бе неизправен — работеше с дефектен прекъсвач, за зла участ на него работеше Ролстън — мълчаливият, стиснал сурово устни Ролстън, за когото тъкмо тогава всичко изглеждаше напълно безразлично, най-малко пък това, какво

ще каже или извърши. Но единствено Карслейк бе виновен случилото се да придобие такива размери.

Присъствието на младши лейтенант Карслейк там, върху струпаните спасителни плотове, откъдето командуваше обирането на проволката от левия борд, бе върхът на поредица от грешки. Грешка от страна на баща му — контраадмирал от запаса, който бе съзрял у своя син човек от собствената си величина, бе го измъкнал през 1939 година от Кеймбридж вече в понапредналата възраст от двадесет и шест години и всъщност насила го бе натикал във флота. Слабост от страна на първия му командир, капитан трети ранг, който познаваше баща му и го препоръча за производство в офицерски чин. Рядко допускана грешка от страна на комисията по подбора в „Кинг Алфред“, която му даде офицерски чин. И пропуск от страна на капитана, който му бе поверил това задължение, въпреки че Карслейк бе известен със своята некадърност и неумение да се справя с хората.

Той имаше лице на преситен състезателен кон — продълговато, изпито и тясно, с изпъкнали бледосини очи и издадена напред горна челюст. Под рядката русолява коса веждите му изразяваха вечен въпрос, а под дългия клонест нос надменната извивка на горката устна хармонираше изцяло с изражението на веждите. Речта му бе потресаваща пародия на литературния английски — при него кратките гласни бяха удължени, а дългите — безкрайни, а граматиката му често бе ужасяваща. Той ненавиждаше флота, ненавиждаше протакането на производството му в по-горен чин, ненавиждаше начина, по който хората го ненавиждаха. С една дума, младши лейтенант Карслейк бе типичен представител на най-долнокачествен вторичен продукт на английската буржоазна образователна система. Суетен, горделив, груб и зле възпитан — той бе пълен дръвник.

Той и сега се правеше на дръвник. Като се опитваше да запази равновесие върху плотовете, театрално разкрачил крака, Карслейк крещеше непрекъснато безсмислени команди на матросите си. Старшина Хартли изпъшка тежко, но в интерес на дисциплината си замълча. Младши матрос Фери обаче не страдаше от такива задръжки.

— Виж го ти негова светлост — измърмори той към Ролстън. — И всичко това, за да се докара пред капитана. — Той кимна към мястото, където Валери се бе облегнал на парапета на мостика, шест

метра над главата на Карслейк. — Негова светлост сигурно си мисли, че е неотразим.

— Ти не гледай Карслейк, а внимавай с проволката — посъветва го Ролстън. — И свали тези проклети ръкавици. Някой ден...

— Добре де, добре, знам — ухили се подигравателно Фери. — Проволката ще ми забере ръкавиците и ще ме навие на барабана. — Той сръчно обираше въжето. — Не се тревожи, приятелче, такова нещо никога няма да се случи с мен.

Но се случи. Струва се точно в този момент. Като наблюдаваше внимателно олюляващия се параван, Ролстън стрелна поглед назад. Той видя закъсалата проволка буквално на инчове от Фери, видя как тя се впи жестоко в ръкавиците му и как въртящият се барабан го повлече, преди да успее да извика.

Реакцията на Ролстън бе мигновена. Спирачката бе само на шест инча от крака му, но това разстояние сега бе огромно. За частица от секундата той свирепо завъртя командния лост — пълно надясно и пълно наляво. Едновременно с писъка на Фери, когато ръката му над лакътя бе приклепена в ръба на барабана, от винча се разнесе глух трясък и се издигнаха облаци лютив дим — електромоторът, струващ петстотин лири, изгоря с бял пламък. Проволката тутакси започна да се развива, като всеки миг увеличаваше скоростта си под тежестта на падащия параван. Тя повлече и Фери. На около шест метра от винча проволката минаваше през макара, закрепена за палубата: с повече късмет Фери щеше да загуби само ръката си.

Той се намираще на около метър от нея, когато кракът на Ролстън жестоко натисна спирачката. Бавно въртящият се барабан изскърца, потрепера и спря, параванът плъосна в морето, а проволката, останала без товар, се залюля лениво в такт с поклащането на кораба.

Карслейк се смъкна от плотовете — жълтеникавото му лице бе изкривено от злоба. Той се втурна към Ролстън.

— Ти, проклети глупако! — изкрещя той гневно. — Заради тебе изтървахме паравана. За бога, старши торпедист, какво ще кажеш за свое оправдание! Кой, по дяволите, ти нареди да вършиш това?

Ролстън стисна устни, но отговори напълно вежливо:

— Съжалявам, сър. Не можах да устоя — трябваше да го направя. Ръката на Фери...

— По дяволите ръката на Фери! — Карслейк едва ли не виеше от гняв. — Аз командувам тук и аз давам заповедите! Виж! Погледни! — Той посочи към люлеещата се проволка. — Това е твое дело, Ролстън, ти... ти, празноглави идиоте! Параванът пропадна, пропадна, разбираш ли, *пропадна*!

Ролстън погледна към водата, придавайки си вид на безкрайно изненадан.

— Вярно, наистина е пропаднал. — Очите му гледаха сурово, а тонът му бе предизвикателен, когато отмести поглед към Карслейк и поглади с ръка винча. — А не забравяйте и винча. С него също е свършено, а той струва дяволски повече от някакъв си параван.

— Не се нуждая от гадните ти нагли разсъждения! — изкрещя Карслейк. Устните му се изкривиха, а гласът му трепереше от гняв. — Това, от което имаш нужда, е да ти се набие в кратуната, че съществува дисциплина и, бога ми, аз ще се погрижа за това, безочлив копелдако!

Ролстън силно се изчерви. Той направи крачка напред, юмрукът му се стегна, а после бавно се отпусна, когато яките ръце на старшина Хартли уловиха замахналата ръка. Но бедата бе вече сторена. Не оставаше нищо друго, освен да се доложи на капитана.

Спокойно и търпеливо Валери слушаше доклада на обидения Карслейк. Но отвътре целият кипеше. Помисли си уморено, че само бог му е свидетел колко много работа имаше и бездруго. Но безпристрастната му невъзмутима служебна физиономия не даваше и намек за чувствата му.

— Вярно ли е това, Ролстън? — попита спокойно той, след като Карслейк завърши тирадата си. — Отказали сте да изпълните заповеди, наругали сте и сте обидили лейтенанта?

— Не, сър. — Капитанът почувствува умората в гласа на Ролстън. — Не е вярно. — Той погледна с безизразно лице Карслейк и отново обърна очи към капитана. — Не съм отказал да изпълня заповеди — такива не бяха дадени. Старшина Хартли е свидетел — той кимна към плещестия невъзмутим мъж, който ги бе придружил до мостика. — Не съм го ругал. Не искам думите ми да прозвучат по адвокатски, сър, но има много свидетели, които могат да потвърдят, че младши лейтенант Карслейк ме наруга, и то на няколко пъти. А ако съм го обидил — той се усмихна тъжно, — било е само за да се защита.

— Тук няма място за лекомислие, Ролстън. — Гласът на Валери прозвуча хладно. Той бе объркан — момъкът го учудваше. Той разбираше мъката и трудно запазеното му самообладание, но не и насмешката в тона му. — Случайно наблюдавах целия инцидент. Вашата бърза реакция и вашата съобразителност спасиха ръката, а може би дори и живота на този матрос — в сравнение с това загубата на един параван и повредата на винча са нищо. — Карслейк пребледня при този скрит упрек. — Признателен съм за това, благодаря ви. А за останалото утре сутринта ще заседава дисциплинарната комисия. Свободен сте, Ролстън.

Ролстън присви устни, изгледа продължително Валери, после отдаде рязко чест и напусна мостика.

Карслейк се обърна умоляващо.

— Господин капитан... — Той млъкна при вида на вдигната ръка на Валери.

— Не сега, Карслейк. Ще обсъдим въпроса по-късно. — Той не направи и опит да прикрие своята неприязън. — Свободен сте, лейтенант. Хартли, искам да поговорим.

Хартли пристъпи напред. Четиридесет и четири годишният старшина Хартли бе елитен представител на кралския флот. Много здрав, много приветлив и много способен, той се ползваше от всеобщо възхищение — от страхопочитанието на най-младия матрос втори клас до сърдечното уважение на самия капитан. Те бяха заедно от самото начало.

— Е, старшина, да поговорим на четири очи.

— Коментарите са наистина излишни, сър — вдигна рамене Хартли. — Ролстън свърши чудесна работа. Младши лейтенант Карслейк загуби и ума, и дума. Може би Ролстън *наистина* бе леко невъздържан, но той бе предизвикан. Той е още млад, но си разбира от работата и не обича да го командуват некадърници. — Хартли замълча и вдигна поглед нагоре. — Особено досадни некадърници.

Валери крадешком се усмихна.

— Следва ли да го тълкуваме като... ъъ... укор, старшина?

— Мисля, че да, сър. — Той кимна с глава към палубата. — Случилото се здравата раздвижи духовете. Хората са сериозно настръхнали от тази работа. Дали да...?

— Благодаря, старшина. Съобразявайте се, доколкото е възможно, с хората.

Когато Хартли си отиде, Валери се обърна към Тиндъл.

— Е, сър? Чухте ли всичко? Още една капка масло в огъня.

— Капка ли? — Гласът на Тиндъл прозвуча кисело. — Сто капки. По-скоро цяло буре с масло... Открихте ли кой е бил пред вратата ми снощи?

Някъде след полунощ Тиндъл бе чул някакво стържение пред вратата на каюткомпанията, която водеше към неговата кабина, лично бе отишъл да провери, но в желанието си да стигне по-бързо до вратата той бе прекатурил един стол и след секунди бе чул шум от бягащи крака по коридора; когато отворил рязко вратата, намерил коридора празен. Там нямало нищо, абсолютно нищо, освен една пила на палубата под пирамидата с автомати „Колт“ калибър 0,445 инча — веригата, минаваща през спусъците на автоматите, била почти изпилена.

Валери поклати глава.

— Нямам никаква представа, сър. — Лицето му изразяваше силно безпокойство. — Лошо, наистина лошо.

Тиндъл потрепера зиморничаво. Усмихна се накриво.

— Съвсем като в пиратските романи, а? Пищови, къси саби и мъже с черни превръзки на окото, които атакуват мостика...

Валери кимна нетърпеливо с глава.

— Не, съвсем не е така. Това ви е известно, сър. Предизвикателство, може би, но... не, нищо повече. Работата е в това, че пред таблото с ключовете стои на пост морски пехотинец. Денонощно. Би трябвало да го е видял. Той обаче отрича...

— Дотам ли е стигнало разложението? — Тиндъл подсвирна тихо. — Печален ден, капитане. Какво е мнението по този въпрос на нашия храбрец — младия капитан на пехотинците?

— Фостър ли? Дава си вид, че не го засяга — само си суче краищата на мустаците. Но е уплашен до смърт. Както и Евънс, старшина на ротата му.

— Аз също! — каза Тиндъл разгорещено. Той погледна втренчено пред себе си. Дежурният офицер, който се изпречи пред погледа му, се размърда неловко. — Чудно ми е какво ли си мисли за всичко това старият Сократ? Може да се занимава само с хапове и

бинтове, но е най-умната глава сред нас... Е, говорим за вълка, а той в кошарата!

Вратата се отвори и една плещеста тъжна фигура, облечена с непромокаеми дрехи и полушуба и нахлупен руски калпак от боброва кожа — видът ѝ напомняше престаряла мечка гризли, подгонена от гръмотевична буря, — затътри крака по дъсчените скари на мостика. Той доближи лице до кръга на Кент — апликиран към прозореца на мостика кръг стъкло, който се въртеше на високи обороти от електромотор и осигуряваше добра видимост при всякакви метеорологични условия — дъжд, мокър сняг, снежна виелица. Около половин минута се взира унило през кръга и очевидно не му хареса онова, което видя.

Изсумтя звучно и се обърна, като потупваше една в друга ръцете си, макар и в ръкавици, за да ги стопли.

— Ха! И това ми било помещение на мостика за офицерите на бойните кораби на негово величество! Къде са романтиката и блясъкът! Ха! — Той разкърши покритите си с мушама рамене; и сега изглеждаше по-нещастен от всякога. — Това не е място за цивилизован човек като мен. Но знаете как става, господа — зовът на дълга...

Тиндъл се изкиска.

— Дайте му време да се окопоти, капитане. Както знаете, медиците бавно загряват, но...

Брукс го прекъсна — тонът и лицето му внезапно бяха станали сериозни.

— Още една неприятност, капитане. Не можех да ви я съобща по телефона. Нямам представа за нейните размери.

— Неприятност ли? — Валери млъкна, за да се изкашля в кърпата си. — Извинете! — рече той. — Неприятност ли? А какво друго можем да очакваме, стари приятелю? И ние току-що имяхме неприятности.

— С надутия млад глупак Карслейк? Всичко ми е известно. Моите агенти са навсякъде. Този дръвник е много опасен... Ето какво искам да кажа: младият Никълс снощи до късно изследвал в амбулаторията проби, взети от туберкулозни. Прекарал там два-три часа. Осветлението в лазарета било изгасено и пациентите или не са знаели, или са забравили, че той е там. Чул, че огнярят Райли, един истински злосторник, и останалите замислят, щом се върнат на работа,

да се заключат в котелното отделение и да обявят седяща стачка. Седяща стачка в котелно отделение! Боже мой, та това е фантастично! Както и да е, Никълс не се намесил — престорил се, че не е чул нищо.

— Какво! — В острия глас на Валери се долавяше гняв. — И Никълс не е обърнал внимание на казаното и не ми е докладвал? Твърдите, че се е случило снощи. Защо не съм бил уведомен веднага? Обадете се на Никълс да се яви тук незабавно. Или не. — Той посегна към телефона на мостика. — Сам ще му се обадя.

Брукс постави ръка върху рамото на Валери.

— На ваше място не бих постъпил така, сър. Никълс е умно момче — наистина умно. Той е съобразил, че ако позволи да разберат, че ги е подслушвал, ще им стане ясно, че той незабавно трябва да ви докладва. След което вие ще бъдете принуден да вземете мерки, а предизвикването на открит конфликт е последното нещо, което вие желаете. Сам казахте това снощи в каюткомпанията.

Валери се поколеба.

— Да, да, действително казах такова нещо, но... как да ви кажа, докторе, това е съвсем различно. То може да се окаже отправка точка за разпространяването на идеята сред...

— Но нали ви казах, сър — прекъсна го спокойно Брукс, — че Джони Никълс е много умно момче. Отвън на вратата на лазарета е поставил голям надпис с огромни червени букви: „Вход забранен: опасност от скарлатинна зараза!“ Умирам от смях, като ги гледам. Всички бягат от лазарета като от чума. Никаква надежда за връзка с приятелчетата им от трапезарията на огнярите.

Тиндъл се ухили на себе си, дори и Валери се усмихна леко.

— Звучи чудесно, докторе. Но все пак трябваше да ми се докладва снощи.

— Защо трябва да ви будят посред нощ за всяка дреболия? — Гласът на Брукс бе рязък. — Може да звучи себично от моя страна, но какво ще промени това? Когато работите вървят на зле, по дяволите, сам мъкнете целия кораб на плещите си, а след като всички зависим от вас, ние не можем да си позволим да ви лишаваме от спокойствие. Съгласен ли сте, адмирале?

Тиндъл кимна тежко.

— Съгласен съм, о, Сократе! Твърде сложен начин да се каже, че искате капитанът ви да се наспи добре през нощта. Но съм съгласен.

Брукс се усмихна добродушно.

— Е, господа, това е всичко. Надявам се, че ще се видим на заседанието на военния трибунал. — Той погледна през рамо усиливащия се снеговалеж. — Няма ли да е прекрасно в Средиземно море, господа? — Той въздъхна и продължи непринудено със силен акцент на ирландец от Голуей. — Малта през пролетта. Плажът в Слийма — с белите къщурки отзад, където преди цяла вечност ходехме на пикник. Галещият бриз, при това *топъл*, драги мои, синьото небе и бутилка „Кианти“ под раирания сенник...

— Изчезвайте! — изрева Тиндъл. — Изчезвайте от мостика, Брукс, или ще ви...

— Вече съм изчезнал — рече Брукс. — Седяща стачка в котелното отделение! Ха! Преди всичко, както ви е известно, ще има наплив от мъжки суфражетки^[3], които сами ще се приковат с вериги за леерите.

Вратата с трясък се затвори зад гърба му.

Валери се обърна към адмирала с мрачно лице.

— Изглежда, имахте право одеде, сър, за бурето с маслото.

Тиндъл изсумтя неопределено.

— Може би. Бедата е в това, че точно сега екипажът няма какво друго да прави, освен да тъне в размишления, да ругае и да се мръщи за всичко. След време положението вероятно ще се оправи.

— Искате да кажете, когато бъдем... тъъ... по-заети?

— Хм. Когато се бие за живота си и за оцеляването на кораба — тогава човек няма много време за заговори, нито пък за размишления върху несправедливостите на съдбата. Все пак самосъхранението е първият закон на човешката природа... Ще говорите ли на екипажа тази вечер, капитане?

— Ако имате предвид обичайното обръщение по трансляцията — да. В началото на вечерната вахта, по време на учебната тревога — Валери се подсмихна. — Така ще се подсигури никой да не заспи.

— Добре. Сгъстете боите. Дайте им повече материал за размисъл, защото ако трябва да тълкуваме намеците на Винсънт Стар, ние *наистина* ще трябва да се замислим за много неща, свързани с този рейс. Това ще ги държи в напрежение.

Валери се засмя. Смехът преобрази неговото изпито чувствително лице. Явно той истински се забавляваше.

Тиндъл повдигна въпросително вежда. Валери му отговори с усмивка.

— Просто случайни хрумвания, сър. Или както би се изразил Спенсър Фагът, положението е критично... Положението наистина е критично, щом само врагът може да ни спаси.

---

[1] Военни кораби, които заемат средно положение между крайцер и ескадрен миноносец — служат за борба с подводници и за охрана на военни и транспортни кораби от въздушно нападение, Б.пр.

↑

[2] винч, бига — корабна претоварна стрела. Б.р. ↑

[3] От фр. *souffragette* — „общо гласуване“, наименование на жените в Англия, които се борели за равноправие. Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРЕТА

ПОНЕДЕЛНИК СЛЕДОБЕД

Цял ден вятърът духаше неотклонно откъм север-северозапад. Мощен вятър, който непрекъснато се усилваше. Студен вятър, който режеше с мразовитото си острие, носеше със себе си сняг и лед и странен полъх на смърт, роден от забравените ледени шапки отвъд полярната бариера. Това не бе поривист вятър. Това бе постоянен неотслабващ вятър и той продължи да духа откъм десния борд от изгрев до здрач. Бавно, незабелязано той усилваше вълнението. Хора като Карингтън, които познаваха всяко море и пристанище в света, като Валери и Хартли поглеждаха разтревожено навън и не казваха нито дума.

Живакът на термометъра продължаваше да пада и снегът вече се задържаше. Мачтите и реите представляваха огромни искрящи коледни елхи, окичени с гирлянди от обсипаните със сняг ванти и фалини. По главната мачта от време на време се появяваше кафяво петно — следа от дим, излизащ от задния комин, която по-скоро се усещаше, отколкото се виждаше: само за миг и изчезваше. Снегът се задържаше и трупаше по палубата. Той превръщаше котвените вериги на бака в огромни пухкави въжета от бял памук и полепваше високо по вълнореза, чак до оръдейна палуба „А“. Затрупваше оръдейните кули и надстройките, проникваше на мостика и там се превръщаше в киша. Затуляше огромните очи на главния далекомер, промъкваше се незабелязано по коридорите, сипеше се безшумно върху хамбарите. Търсеше и най-малката незащитена пролука в метала или дървото и от него спалните помещения ставаха влажни, студени и неудобни. Без да се съобразява със земното притегляне, той проникваше безпрепятствено под крачолите на панталоните, под полите на полушубите и непромокаемите облекла и под качулките им и караше хората да се чувствуват съвсем нещастни. Нещастен свят, мокър свят, но въпреки това един свят на белота, мекота, красота и странно приглушени звуци. Този сняг валя през целия ден, валя непрекъснато и

упорито, докато *Юлисис* се плъзгаше тихо по мъртвата вълна — призрачен кораб в призрачен свят.

Но той не бе сам в този свой свят. И напоследък изобщо не оставаше сам. Той имаше спътници — желани, надеждни спътници — присъствието на 14. ескадра самолетоносачи, издръжлива, опитна и калена в битките ескадра, вече почти толкова легендарна, колкото и знаменитият Осми отряд, който наскоро бе прехвърлен на юг, за да поеме другите самоубийствени рейсове — малтийските конвои.

Като *Юлисис* през целия ден ескадрата неотклонно държеше курс север-северозапад. Тиндъл ненавиждаше движението на зигзаг и рядко го използваше освен при конвой, и то в райони, в които се знаеше, че има вражески подводници. Той вярваше, както и много други капитани, че зигзагът може да се окаже много по-опасен, отколкото самия враг. Бе видял с очите си как *Кюрасо*, 4 200-тонна черупка, движейки се на обичайния зигзаг, бе изпратен в мрачните дълбини на Атлантика от мощния вълнорез на *Куин Мери*. Той никога не говореше за това, но споменът живееше у него.

Юлисис бе заел своето обичайно място — мястото, отредено му като флагман на ескадрата — колкото е възможно по-близо до центъра на тринадесетте бойни кораба.

Право по носа димеше крайцерът *Стърлинг*. Стар крайцер, клас „Кардиф“, той бе солиден и надежден кораб, с много години по-стар и с много възла по-бавен от *Юлисис*, прилично въоръжен с пет единични шестинчови оръдия, но едва ли бе построен да се бори с арктическите бури — при щормово време той пропускаше толкова вода, че бе станал пословичен. Неговата основна задача бе защитата на ескадрата, а второстепенната — да поеме ескадрата, ако флагманът излезе извън строя или потъне.

Самолетоносачите *Дифендър*, *Инвейдър*, *Реслър* и *Блу Рейнджър* плаваха от десния и от левия борд на *Юлисис*. *Дифендър* и *Реслър* малко по-напред, а останалите два малко по-назад. Изглеждаше de rigueur^[1] имената на тези самолетоносачи да окончат на „ър“, а фактът, че във флота вече имаше един *Реслър*, ескадрен миноносец от Осми отряд (и един *Дифендър*, който преди известно време бе потопен край Тобрук), бе лекомислено пренебрегнат. Те не бяха като тридесет и пет хиляди тонните гиганти от кралския флот — кораби като *Индифетигъбъл* или *Иластриъс*, а петнадесет-двадесет хиляди тонни

спомогателни самолетоносачи, наричани подигравателно „бананови кораби“. Бяха преоборудвани търговски кораби, строени в Щатите и оборудвани в Паскагула, щата Мисисипи, и преплавали Атлантика със смесен британо-американски екипаж.

Те можеха да развиват осемнадесет възла — скорост сравнително висока за кораб с един винт — *Реслър* имаше два винта, но някои от тях имаха до четири дизелови двигателя „Буш-Зулцер“, разположени на един вал. Правоъгълните им палуби за излитане, дълги сто и четиридесет метра, бяха построени над откритата палуба на юта, така че под тях да може да се наблюдава хоризонтът. От тях можеха да излитат до тридесет изстребителя „Груман“, „Сийфайър“ и най-вече „Корсар“ или двадесет леки бомбардировача. Те бяха странни плавателни съдове — тромави, неповратливи и неподходящи за военни действия, но с течение на времето бяха започнали да изпълняват блестящо задачата по осигуряването на въздушно покритие против самолетни атаки и по откриването и унищожаването на вражески кораби и подводници — статистиката за техните точни попадения над и под водата бе внушителна и в Адмиралтейството често не ѝ вярваха.

Сред военноморските стратегии на Уайтхол не вдъхваше доверие и групата ескадрени миноносци. Тя представляваше истински тюрлюгювеч и тези кораби биваха наричани „ескадрени миноносци“ от чиста куртоазия.

Единият от тях бе *Неърн* — хиляда и петстотин тонна фрегата, клас „Ривър“, *Ийгър* бе миночистач, третият, *Ганит* — известен повече като *Хантли* и *Палмър*, — бе доста остаряла и изнемощяла корвета, тип „Кингфишър“, вероятно предназначена най-вече за каботажно плаване. Нямаше никаква загадка, свързана с произхода на прякора му — достатъчно бе да се хвърли един поглед върху силуета му на фона на залеза. Неговият проектант бе работил несъмнено според изискванията на Адмиралтейството, но въпреки това е имало дни, когато работата му не е споряла.

Вектра и *Вайкинг* бяха ескадрени миноносци с по два винта, клас „V“ и „XV“, вече в пенсионна възраст; не им достигаше нито скорост, нито мощност, но бяха здрави и издръжливи. *Бейлиол* бе допотопен ескадрен миноносец, клас „Хант“, и могъщите северни морета не бяха лъжица за неговите уста. *Портпатрик*, слаб като скелет ескадрен миноносец, с четири комина, бе един от петдесетте кораба,

предадени по лендлиз от Съединените щати по време на Първата световна война. Никой не дръзваше да прави предположения за неговата възраст. Интересен във всяко отношение кораб, в него бяха съсредоточени погледите на целия флот и при лошо време се превръщаше в източник на необикновен интерес. Носеха се слухове, че два от корабите му близнаци са се прекатурили в Атлантика по време на щорм, и тъй като човешката природа си остава човешка природа — щом метеорологичните условия се влошаваха до такава степен, че се очакваше потвърждение на тези слухове, всеки искаше да има панорамен изглед към него. А какво мислеше екипажът на *Портпатрик* за всичко това, беше трудно да се каже.

Тези седем охраняващи кораба, трудноразличими в снега, спазваха през цялото време местата си в строя — фрегата и миночистачът начело, ескадрените миноносци отстрани, а корветата в края на строя. Осмият охраняващ кораб — бърз и съвременен ескадрен миноносец, клас „S“ под командата на капитан втори ранг Ор, сновеше неумолимо около ескадрата. Всеки капитан на кораб от ескадрата завиждаше на Ор заради пълната свобода на действие, дадена му от Тиндъл в отговор на досадните настоявания на Ор. Но никой не възразяваше, нито оспорваше тази негова привилегия — *Сиръс* имаше безпогрешен нюх за опасност и почти магнетично влечение към подводниците, дебнещи в засада.

От затоплената каюткомпания на *Юлисис* — дълга, нелепо уютна, простираща се петнадесет метра по десния борт на кърмовата надстройка — Джони Никълс се взираше навън, към намръщеното оловносиво небе. Той си мислеше, че дори този благодатен сняг, който скриваше хиляди недостатъци, бе от незначителна полза за причудливите, неугледни, тромави и толкова овехтели кораби.

Помисли си, че би трябвало да упрекне господата от Адмиралтейството с техните лимузини и кресла и леки закуски преди обед, с техните огромни стенни карти и красиви флагчета, които изпращат тази калпава ескадра да се бие срещу елитните глутници от подводници, докато те си седяха удобно и спокойно у дома. Но току-що родена, тази мисъл умря — обвинението му бе крещяща несправедливост. Адмиралтейството би им дало и цяла дузина чисто

нови ескадрени миноносци, ако ги имаше. Знаеше, че положението е критично и че нуждите на атлантическия и на средиземноморския флот се ползваха с предимство.

Помисли си, че видът на тези стари и овехтели кораби би трябвало да буди у него непристойни и язвителни чувства. Странно, но не будеше. Беше му известно какво можеха те и какво бяха направили. Ако изобщо чувствуваше нещо към тях, то бе изключително близо до възхищението, може би даже и гордост. Никълс се размърда неловко и се отдръпна от илюминатора. Погледът му се спря върху сънливата фигура на Мъхнатия, проснал се в едно кресло — чифт огромни, обточени с кожи пилотски ботуши бяха кацнали над електрическата камина.

Никълс си помисли с досада, че именно Мъхнатия, капитан-лейтенантът от кралския флот Андрю Карпентър, потомствен благородник, щурман на *Юлисис* и най-добър приятел на Никълс, бе човекът, който трябваше да се чувствувва горд. Най-колоритната фигура, която Никълс изобщо познаваше, Мъхнатия се чувствуваше навсякъде като у дома си — на дансинга или на руля на състезателна яхта, на градинско увеселение, на тенискорта или на волана на своя открит тъмночервен „Бугати“ със свалено предно стъкло и развят зад гърба му двуметров копринен шал. Но никога външният вид не е бил по-подвеждащ. За Мъхнатия военноморският флот бе всичко и той живееше само за него. Зад тази донякъде несериозна външност се криеше освен първокласен ум, дълбоко романтична душа и любов към морето и корабите, почти като от времето на кралица Елизабет, любов, която той си мислеше, че успява да прикрива успешно от своите колеги. Тя обаче бе толкова явна, че никому не минаваше и през ум да споменава за нея.

Никълс си мислеше, че тяхното приятелство е необикновено. Привличане на противоположностите, ако такова нещо изобщо съществуваше. За разлика от заразителната жизнерадост на Карпентър, Никълс бе по природа сдържан и необщителен, а ако имаше нещо, което Никълс от душа ненавиждаше, това бе военноморската служба, която Мъхнатия почти боготвореше. Вероятно поради това прекомерно развито чувство за лична свобода и независимост, което тежеше като проклятие над толкова много шотландци, Никълс бе върл противник на хилядите дребнавости на военната дисциплина, устава и

бюрократичното късогледство във флота, всички те непрекъснато оскърбяха неговата интелигентност и чувство за собствено достойнство. Още преди три години, когато войната го бе измъкнала от една голяма болница в Глазгоу, преди още да успее да поработи и година като ординатор, у него се породиха мрачни предчувствия, че степента на съвместимост между него и военния устав ще се окаже изключително ниска. Така и стана. Но въпреки тази неприязън — а може би именно заради нея и заради проклятието на калвинистката добросъвестност — Никълс бе станал първокласен офицер. Въпреки това обаче изпитваше някаква смътна тревога, улавяйки се, че се гордее с корабите от своята ескадра.

Той въздъхна. В този момент високоговорителят в ъгъла на каюткомпанията пропука. От горчив опит Никълс знаеше, че съобщенията по трансляцията рядко предвещават нещо добро.

— Внимание, внимание. — Гласът бе металически и безличен. Мъхнатия продължаваше да тъне в блажена забрава. — Тази вечер в 17,30 капитанът ще говори на корабния екипаж. Повтарям. Тази вечер в 17,30 капитанът ще говори на корабния екипаж. Край на съобщението.

Никълс скрита Мъхнатия с върха на обувката си.

— Ставай, Васко да Гама. Сега му е времето за чаша чай, преди да се качиш на мостика. — Карпентър се размърда и отвори зачервени очи: Никълс му се усмихваше насърчително. — Освен това там сега е прекрасно — вълнението се усилва, температурата пада, а започва и снежна виелица. С една дума, нещата, за които си роден, драги ми Анди!

Мъхнатия със стон дойде на себе си, с усилие изправи гръб и се наведе напред — правата му буйна коса преливаше между пръстите му.

— Какво става? — Гласът му бе кисел и още сънен. Поусмихна се. — Знаеш ли къде бях, Джони? — попита той замечтано. — Бях отново на брега на Темза, в „Сивата гъска“ — намира се точно над Хенли. Беше лято, Джони, късно лято, топло и много тихо. Тя беше облечена цялата в зелено...

— Лошо храносмилане — прекъсна го рязко Никълс. — Резултат от охолния живот... Сега е четири и половина, а старият ще говори след един час. Всеки момент могат да обявят учебна тревога — най-добре да похапнем.

Карпентър тъжно поклати глава.

— Този човек няма душа, лишен е от всякаква чувствителност. — Той стана и се протегна. Както винаги бе облечен в гащеризона от тежък, мъхнат растителен пух — в копринените нишки бяха втъкани семената на дърво, което растеше само в Япония и Малая. На десния горен джоб бе избродирано голямо златисто „X“ и всеки гадаеше какво ли означава то. Той погледна през илюминатора и потрепера.

— Чудя се каква ли ще е темата тази вечер, Джони?

— Нямам представа. Любопитно ми е да чуя какво ще бъде отношението му, с какъв тон ще говори и откъде ще я подхване. Положението, меко казано, е... ъъ... деликатно. — Никълс се усмихна, но очите му останаха сериозни. — Да не говорим за това, че екипажът още не знае, че рейсът ще е отново до Мурманск — макар че сигурно вече всички се досещат.

— Хм! — кимна разсеяно Мъхнатия. — Не допускам, че старият ще се опита да ни будалка, да кажем, с опасностите на рейса или да започне да се оправдава — с други думи, да посочи истинските виновници.

— Никога! — решително завъртя глава Никълс. — Не и той. Просто не му е в характера. Той никога не се оправдава и никога не се щади. — Загледа се продължително в камината, после вдигна очи към Мъхнатия. — Капитанът е много болен, Анди, наистина много болен.

— Какво! — Мъхнатия бе искрено учуден. — Много болен... За бога, ти се шегуваш! Сигурно се шегуваш. Защо...

— Не се шегувам — прекъсна го спокойно Никълс. Говореше почти шепнешком. Уинтроп, корабният свещеник — ентусиазиран, ревностен млад човек с огромно жизнелюбие и непоклатими убеждения по всеки въпрос под слънцето, — седеше в другия край на каюткомпанията. Жизнелюбието му временно бездействуваше — той бе потънал в дълбок сън. Никълс го харесваше, но предпочиташе да не чуе разговора им — свещеникът щеше да се разбъбри. Никълс често си мислеше, че от Уинтроп никога няма да излезе добър свещеник — просто щеше да му бъде невъзможно да запази тайната на изповедта.

— Старият Сократ твърди, че болестта му е напреднала, а той знае какво говори — продължи Никълс. — Снощи старият го повикал в каютата си. Всичко било оплескано с кръв, а той кашлял така, че дробовете му се късали. Остър пристъп на кръвохращене. Брукс

отдавна подозираше, че е болен, но капитанът изобщо не му разрешаваше да го прегледа. Според Брукс, ако продължава така още няколко дни, това ще го довърши. — Той замълча и стрелна с поглед Уинтроп. — Много се разприказвах — рече той рязко. — Започвам да приличам на онзи бърборещ дърдорко там. Струва ми се, че не биваше да ти казвам... нарушаване на професионалната тайна и прочие. Така че никому нито дума по този въпрос, Анди.

— Разбира се. — Последва продължителна пауза. — Значи според теб, Джони, той... умира?

— Точно така. Хайде да пием чай, Анди.

Двадесет минути по-късно Никълс се отправи надолу към лазарета. Започваше да мръква и Юлисис се клатеше силно. Брукс беше в лекарския кабинет.

— Добър вечер, сър. Всеки момент ще обявят учебна тревога. Ще имате ли нещо против, ако остана в лазарета тази вечер?

Брукс го изгледа подозрително.

— Съгласно разписанието за бойна тревога — заговори той напевно — мястото на младшия медицински офицер е на кърмата, в кабината на главния механик. Далеч съм от мисълта, че...

— Моля ви.

— Защо? Самота, мързел или просто умора? — Повдигнатите му вежди не допускаха и сянка на обида в думите.

— Не. Любопитство. Искам да наблюдавам реакцията на огняря Райли и неговите... тъъ... съзаклятници от речта на капитана. Може да се окаже твърде поучителна.

— Шерлок Никълс, а? Дадено, Джони. Обади се по телефона на старшия на аварийната група. Кажи му, че си зает. Сериозна операция или нещо от този род. Колко ни е лековерно обкръжението и как лесно може човек да го преметне. Срамота.

Никълс се ухили и посегна към телефона.

Когато сирената даде сигнал за учебна тревога, Никълс седеше в амбулаторията. Осветлението бе изгасено и завесите почти спуснати. Така виждаше всяко, кътче на ярко осветения лазарет. Петима от болните спяха. Двама от останалите — огромният неразговорчив огняр Петерсен, полунонвежец-полушотландец, и Бърджес, нисък тъмнокос кореняк лондончанин от източните квартали — бяха седнали в леглата си и разговаряха тихичко, обърнали очи към мургавия плещест

пациент, който заемаше средното от трите легла. Огнярят Райли провеждаше заседание.

Алфред О'Хара Райли още от най-ранна възраст си бе избрал пътя на престъпник и макар че се сблъскваше с безброй превратности, той се придържаше към този свой избор с непоколебимо упорство. Ако тази му решимост се бе насочила към каквато и да било друга дейност, тя щеше да бъде похвална и полезна. Райли обаче се бе разминал с похвалата и ползата.

Човек се оформя под въздействието на средата и наследствеността. Райли не правеше изключение и Никълс, комуто бе известно как е бил възпитаван, разбираше, че животът така и не бе дал възможност на огромния огняр. Роден от неграмотна майка алкохоличка в отвратителен, гъмжащ от хора и болести коптор в Ливърпул, той още от самото начало бил отхвърлен от обществото — към това трябва да добавим и неговата космата маймунска фигура, тежката, издадена напред долна челюст, изкривената уста, сплескания, нос и лукавите черни очи, които се стрелкаха изпод ниското чело, отразяващо най-точно скритите зад него умствени способности — всичко това съответствуваше великолепно на избраната от него съдба. В погледа, който му отправи Никълс, нямаше одобрение, ала нямаше и упрек. За миг му се мярна подозрение за трагизма на неизбежното.

Райли никога не бе се проявил като способен престъпник — умствените му способности рядко надхвърляха нивото на един слабоумен. Той смътно съзнаваше своите ограничени възможности и никога не се захващаше със сложни и изтънчени престъпления. Кражби, главно кражби с насилие, бяха неговия *métier*^[2]. Той бе лежал в затвора шест пъти, последния за две години.

Постъпването му във флота бе загадка, която объркваше както Райли, така и началниците, допуснали това. Но Райли бе приел това свое най-ново нещастие хладнокръвно и бе преминал през бомбардираните казармени блокове „Ж“ и „З“ на кралския флот в Портсмут като вихър през царевична нива и бе оставил след себе си низ от разбити куфари и празни портмонета. Без особена трудност бе заловен, осъден на шестдесет дни карцер и след това командирован на *Юлисис* като огняр.

Кариерата му на престъпник на *Юлисис* бе кратка и тъжна. Първият му опит за кражба се бе оказал и последен — неумел и

изключително тъп обир на един шкаф в трапезарията за сержанти от морската пехота. Бе хванат на самото местопрестъпление от старшина Евънс и сержант Макинтош. Те предпочетоха да не докладват за случилото се и следващите три дни Райли прекара в лазарета. Според неговите обяснения той се бе спънал по трапа и бе паднал от шест метра върху пода на котелното отделение. Но истинските факти около случая бяха широко известни и Търнър бе предложил да го откомандирова. За всеобща изненада обаче, не по-малка и за самия Райли, главният механик Додсън бе настоял да му се даде последна възможност и Райли бе останал на кораба.

От този ден в продължение вече на четири месеца той бе ограничил дейността си в сеене на раздори. Нелогично, но естествено, краткият му сблъсък с морските пехотинци бе помел апатичната му търпимост към флота и нейното място бе зела затаената ненавист. Като подстрекател постигна такъв успех, какъвто не бе постигнал като престъпник. Той, разбира се, имаше благодатна почва за действие. Но заслуга, ако това е думата, имаха също неговата проникателност, животинска ловкост и лукавство, както и влиянието върху другарите му. Пресипналият настойчив глас, способността му да убеждава и дълбоко хлътналите му очи придаваха на Райли някаква първична сила, която той бе използвал максимално преди няколко дни, когато бе предизвикал бунта, довел до смъртта на огняря Ролстън и пехотинеца — загинал загадъчно със счупен врат. Без съмнение за тяхната смърт бе отговорен Райли и без съмнение това никога нямаше да може да се докаже. Никълс се питаше какви ли нови пъклени планове се мътеша зад ниското намръщено чело и още как, по дяволите, е възможно същият този Райли непрекъснато да има неприятности за това, че носи на кораба и предано се грижи за всяко намерено от него бездомно коте или ранено птиче.

Високоговорителят изпука. От този звук мислите му се прекъснаха, а тихите гласове в лазарета секнаха. Но не само там, а из целия кораб, в оръдейните кули и погребите, в машинните и котелните отделения, в помещенията над и под главната палуба — разговорите навсякъде замряха. Чуваше се единствено воят на вятъра, равномерните удари на носа, който пропадеше все по-дълбоко между вълните, приглушеният рев на огромните вентилатори в котелното и бръмченето на десетки електромотори. Напрежението, обхванало

кораба и седемстотин и тридесетте офицери и матроси, бе почти осезаемо по своята сила.

— Говори капитанът. Добър вечер. — Гласът звучеше спокойно, бодро, без даже и следа от напрежение или умора. — Както ви е известно, по традиция в началото на всеки рейс аз ви осведомявам, колкото е възможно по-рано, за онова, което ви предстои. Убеден съм, че е ваше право да го знаете и мой дълг да ви го кажа. Този дълг невинаги е приятен — особено през последните няколко месеца. Този път обаче аз съм почти доволен. — Той направи пауза. След нея думите му прозвучаха бавно и отмерено: — Това е нашата последна операция като бойна единица в този район. След един месец, с божията помощ, ще бъдем в Средиземно море.

„Браво! — помисли си Никълс. — Подслади горчивия хап на болния и му кажи добра дума!“ Капитанът обаче имаше други намерения.

— Но първо, господа, за работата, която ни предстои. Комбинацията е същата — отново Мурманск. Среца в 10,30, в сряда, северно от Исландия, с конвой от Халифакс. В конвоя са включени осемнадесет кораба — големи и бързи, всички развиващи петнадесет и повече възла. Нашият трети скоростен руски конвой, господа — *FR77*, в случай че поискате да разкажете един ден на внуците си за него — добави той сухо. — Тези кораби карат танкове, самолети, авиационен бензин, мазут и нищо друго. Няма да се опитвам да омаловажавам опасностите. Вие знаете в какво отчаяно положение се намира сега Русия, колко болезнено остро се нуждае тя от това оръжие и гориво. Освен това можете да бъдете сигурни, че немците вече знаят и че агентите на тяхното разузнаване вече са докладвали за естеството на този конвой и датата на отплаване. — Внезапно млъкна и звукът от острата му сподавена кашлица се разнесе странно по смълчалия се кораб. Той продължи бавно: — В този конвой има достатъчно изстребители и гориво, за да се промени цялостният ход на войната в Русия. Нацистите няма да се спрат пред нищо, за да попречат на този конвой да стигне до Русия.

Никога не съм се опитвал да ви подвеждам или заблуждавам. Няма да го направя и сега. Положението не е блестящо. Нашето преимущество се състои, първо, в нашата скорост и, второ, надявам се, в елемента изненада. Ще се опитаме да се промъкнем директно до

Нордкап. Против нас действуват четири главни фактора. Сигурно всички вече сте забелязали, че времето непрекъснато се влошава. Опасявам се, че се сблъскваме с ненормални метеорологични условия — ненормални дори за Арктика. Има вероятност, повтарям, „има вероятност“ това да попречи на атаките на подводниците срещу нас. От друга страна, то може да причини загубата на някои по-малки кораби от нашия отряд — не разполагаме с време да се отклоняваме от курса, за да избегнем щорма или да го изпреварим. Конвой *FR77* ще върви твърдо напред... А това означава, че изстребителите няма да могат да излетят от самолетоносачите, за да ни осигурят въздушно покритие.

„Боже господи, да не би капитанът да си е загубил ума? — питаше се Никълс. — Та той ще убие и остатъците от бойния ни дух. Ако изобщо е останало нещо от него. Какво, по дяволите...“

— Второ — продължи гласът спокойно и неумолимо. — За този конвой не вземаме никакви спасителни кораби^[3]. Няма да имаме време за спиране. Освен това на всички ви е известно какво се случи със *Стокпорт* и *Зафааран*. Вие ще бъдете в по-голяма безопасност на борда на своя кораб.

Трето, известно е, че две, а може би и три групи подводници действуват на 70° северна ширина, а нашите агенти в Северна Норвегия донасят за струпване в този район на немски бомбардировачи от всякакъв вид.

Накрая, имаме основание да вярваме, че *Тирпиц* се готви да излезе в открито море. — Той отново направи пауза, която изглеждаше безкрайна. Капитанът сякаш съзнаваше огромната разтърсваща сила, скрита в тези няколко думи, и искаше да даде на хората време да я почувствуват. — Не е необходимо да ви обяснявам какво означава това. Немците могат да изложат на риск *Тирпиц*, за да задържат конвоя. На това разчита и Адмиралтейството. В последния етап на рейса на дванадесет часа разстояние успоредно с нас ще се движат мощни бойни единици на нашия флот, включващи вероятно самолетоносачите *Викториъс* и *Фюриъс*, както и три ескадрени миноносеца. Те отдавна го причакват, а ние ще играем ролята на стръв за затварянето на капана...

Възможно е нещата да се объркат. И най-добре замислените планове... или може би капанът няма да успее да се затвори. Дори и

при това положение конвоят трябва да се промъкне. Дори изстребителите да не могат да излетят от самолетоносачите, *Юлисис* трябва да прикрие изтеглянето на *FR77*. А вие знаете какво означава това. Надявам се, че всичко ви е абсолютно ясно.

Последва още един продължителен пристъп на кашлица и още една продължителна пауза, а когато отново заговори, тонът му бе напълно променен. Той бе съвсем спокоен.

— Съзнавам какво искам от вас. Съзнавам колко уморени се чувствувате всички, колко отчаяни и потиснати. Знам, и никой не знае по-добре от мен какво сте преживели, как се нуждаете и как заслужавате почивка. Почивка ще получите. Целият екипаж ще получи десетдневен отпуск в Портсмут на осемнадесети, а после — ремонт в Александрия. — Думите бяха казани небрежно, като че ли нямаха никакво значение за него. — Но преди това, да, знам, че сигурно и на вас ще ви прозвучи жестоко и нечовешки, но трябва да ви помоля да преживеете отново целия този кошмар, може би най-страшния от всички досега. Нищо обаче не мога да направя, никой нищо не може да направи. — Сега всяко изречение бе отделено с дълги паузи — беше трудно да се доловят думите му — така тихо и далечно звучаха.

Никой няма право да иска това от вас, най-малкото аз... най-малкото аз. Но знам, че вие на всяка цена ще го направите. Знам, че няма да ме подведете. Знам, че ще закарате *Юлисис* до местоназначението му. На добър час и бог да ви благослови. Лека нощ.

Говорителите замлъкнаха, но на кораба продължаваше да цари тишина. Никой не проговори и никой не помръдна. Дори очите не мигаха. Онези, които бяха вперили поглед в говорителите, продължаваха да ги гледат, без да виждат, или се бяха вторачили в дланите си, или гледаха надолу към тлеещите угарки от забранените цигари, без да обръщат внимание, че лютивият дим пълнеше изморените очи. Странно, като че ли всеки един от тях искаше да бъде сам, да надзърне в мислите си, сам да ги проследи докрай и сякаш съзнаваше, че срещне ли нечий поглед, няма да е вече сам. Необикновена тишина, свръхестествено мълчание, безмълвното разбирателство, което толкова рядко спохожда хората. Завесата се вдига и отново се спуска и човек изобщо не може да си спомни какво е

видял, но съзнава, че е видял нещо и че това нещо никога няма да се повтори. Рядко, толкова рядко се случва това: залез с ненадмината красота, фрагмент от някоя велика симфония, зловещата тишина, която се спуска над огромните арени в Мадрид и Барселона, когато шпагата на най-великия от матадорите се забива безпогрешно в целта. А испанците са й дали дори специално име — „мигът на истината“.

Стенният часовник на лазарета отброи неестествено гръмко една, а може би и две минути. С тежка въздишка, сякаш си бе поел дъх за последен път преди цяла вечност, Никълс тихо издърпа плъзгащата се врата зад завесата и включи осветлението.

Той погледна към Брукс и отново отмести поглед.

— Е, Джони? — гласът на Брукс прозвуча ласкаво и почти закачливо.

— Просто не знам какво да кажа, сър, изобщо не знам какво да кажа. — Никълс поклати глава. — Първоначално си помислих, че той ще... ами да, че ще ги забърка кой знае какви. Помислих си, че ще ги изплаши до смърт — продължи той слисано, — и, боже мой, той направи точно това. Какви ли само не ги надрънка — бури, *Тирпиц*, пълчища от подводници... И все пак... — Гласът му постепенно затихна.

— И все пак какво? — поде Брукс насмешливо. — Ето това е то. Прекалено интелигентни — ето я бедата е младите лекари днес. Видях те как седеше като самозван психиатър и анализираше най-задълбочено въздействието на речта върху съзнанието на ранените войни, без обаче изобщо да й дадеш възможност да проникне в твоето. — Той млъкна и продължи с тих глас. — Беше великолепно замислена, Джони. Не, това не е точната дума — в нея нямаше нищо преднамерено. А видя ли какво се получи? По-мрачна картина човек не би могъл да си представи: изтъкна, че този рейс е просто един посложен начин за самоубийство, ни лъч надежда, нито обещания, дори за Александрия бе споменато съвсем между другото. Ту горещ душ, ту студен. Нито утеха, нито надежда, нито желание да се хареса — и все пак речта му се хареса... На какво ли се дължи това, Джони?

— Не знам. — Никълс имаше угрижен вид. Той вдигна рязко глава и едва забележимо се усмихна. — Може и да не се е харесала. Слушайте. — Той отвори отново безшумно вратата и изключи

осветлението. Боботешият дрезгав глас, нисък и напрегнат, несъмнено принадлежеше на Райли.

—... Всичко това са само куп празни приказки. Александрия? Средиземно море? Не и за нас, приятели. Вие никога няма да ги видите. Никога няма да видите отново даже Скапа Флоу. Капитан Ричард Валери, кавалер на орден „За отлична служба“! Знаете ли какво му се иска на дъртия копелдак, момчета? Да добави още един към него. Може би дори „Кръст Виктория“^[4]. Само че тая няма да я бъде! Не и за моя сметка! Не и ако зависи от мен... „Знам, че няма да ме подведете“... — подражаваше подигравателно той е писклив глас. — Хленчещ дърт копелдак! — Той млъкна за миг и продължи яростно:

— *Тирпиц!* Всемогъщи боже! *Тирпиц!* Щели сме да го спрем, ние ли! С това жалко корабче! Стръв сме щели да бъдем, стръв, а! — Той извиси глас. — Вижте какво, момчета, никой не дава и пукната пара за нас. Курс към Нордкап! Та те ни хвърлят право в устата на вълка! И онзи дърт копелдак там горе...

— Затваряй си плювалника! — Това бе Петерсен, който шепнеше тихо и яростно. Той протегна ръка и Брукс и Никълс запримигаха от ужас в амбулаторията, като чуха как китката на Райли изпраця в могъщата длан на гиганта. — Често съм ти се чудил, Райли — продължи Петерсен бавно. — Но не и сега, вече не. Повръща ми се от теб! — Той отблъсна ръката на Райли и се обърна.

С изкривено от болка лице Райли разтри китката си и се обърна към Бърджес.

— За бога, какво му става на тоя? Какво, по дяволите... — Той рязко млъкна. Бърджес бе втренчил поглед в него. След малко той бавно и решително се отпусна в леглото, придърпа завивките до шията си и се обърна с гръб към Райли.

Брукс се изправи бързо на крака, затвори вратата и натисна ключа за осветлението.

— Край на първа картина, първо действие. Завеса! Светлини! — измърмори той. — Стана ли ти ясно какво имам предвид, Джони?

— Да, сър — Никълс бавно кимна. — Поне така ми се струва.

— Само че ефектът, моето момче, няма да е за дълго. Поне силата му няма да е същата. — Той се усмихна. — Дано поне ги държи до Мурманск. Кой знае.

— Надявам се, сър. Благодаря ви за представлението. — Никълс протегна ръка за полушубата си. — Мисля, че най-добре ще е да отида до кърмата.

— Е, върви тогава. Момент, Джони...

— Да, сър?

— Онова там твоё предупреждение за скарлатината. На път към кърмата можеш да го хвърлиш в морето. Не мисля, че ще ни трябва вече.

Никълс се усмихна и тихо затвори вратата след себе си.

---

[1] Наложително (фр.). Б.пр. ↑

[2] Занаят (фр.). Б.р. ↑

[3] Спасителни кораби, които са имали за задача да извършват единствено спасителни операции и са били включвани в много от предишните конвои. *Зафааран* изчезва безследно при един от най-тежките за цялата война конвои. *Стокпорт* е торпилиран. Загива с целия си екипаж и всички спасени от други потопени кораби. Б.а. ↑

[4] Най-високото военно отличие в Англия. Б.пр. ↑

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ПОНЕДЕЛНИК ПРЕЗ НОЩТА

Учебната тревога се проточи един безкраен час и свърши. Тази нощ, както и стотици други нощи, тя бе само една допълнителна досадна задача, безсмислена предохранителна мярка, която дори не оправдаваше своето провеждане, камо ли педантичната дребнавост, с която протичаше. Или поне така изглеждаше. Защото, въпреки че при изгрев вражеските нападения бяха нещо обичайно, то на залез такова нещо почти не се случваше. С другите кораби не беше така или им се случваше много рядко, но *Юлисис* беше кораб с късмет. Всеки знаеше това. Знаеше го дори Валери, но той знаеше и причината. Бдителността бе закон номер едно на неговото моряшко верую.

Скоро след речта на капитана от радара докладваха за приближаваща се въздушна цел. Това, че тя бе вражески самолет, бе несъмнено: капитан втори ранг Уестклиф, командир на зенитната батарея, бе застанал пред стенната карта в помещението за насочване на бойните самолети, на която бяха посочени маршрутите на всички самолети от бреговете и бордовите авиосъединения — този район бе чист. Никой обаче не обърна ни най-малко внимание на съобщението с изключение на Тиндъл, който заповяда да променят курса с 45°. Това бе нещо обичайно като учебната тревога. Това бе техният стар приятел „Чарли“, който отново идваше да им поднесе своите почитания.

„Чарли“, обикновено четиримоторен „Фоке-Вулф Кондор“, бе добре познат на руските конвои. За корабите, пътуващи за Мурманск, той се бе превърнал в онова, което в миналия век е бил албатросът за моряците, плаващи в Ревящите ширини: птицата злокобна поличба, от която малко се бояха, но приемаха едва ли не сърдечно и никога не убиваха, макар че при „Чарли“ нещата стояха по-различно. В началото на войната, преди появата на авиотранспортъорите^[1] и охраняващите самолетоносачи „Чарли“ прекарваше често по цял ден във въздуха от изгрев до залез, като кръжеше над корабите и докладваше по радиото на своята база точните координати на конвоя.

Случваше се да се разменят опознавателни сигнали между британски кораби и немски разузнавателни самолети и за това се разказваха най-различни истории. Размяната на шеговити забележки относно времето бе почти в реда на нещата. На няколко пъти „Чарли“ направо бе поискал да му дадат точното му местонахождение и му бяха давани най-точни пеленги за ширина и дължина, които обикновено го поставяха в Южния Пасифик и, разбира се, десетина кораба поне претендираха, че именно за тях се разказва историята, когато комодорът на конвоя изпратил сигнал: „Моля, започнете да кръжите в обратна посока. Вече ни се вие свят“, а „Чарли“ потвърдил любезно сигнала в сменил курса си.

В последно време обаче тази любезност определено бе изчезнала и „Чарли“, станал предпазлив с течение на месеците и появата на излитащите от самолетоносачите изстребители, рядко се появяваше освен на смрачаване. Обикновено по това време той описваше само един кръг над конвоя на безопасно разстояние, след което изчезваше в мрака.

Не направи изключение и тази вечер. Хората само мярнаха „кондора“ сред облаците от сняг, после той бързо изчезна в съгъстващия се мрак. „Чарли“ щеше да докладва за силата, естеството и курса на ескадрата, макар че Тиндъл хранеше малки надежди немското разузнаване да се заблуди по отношение на курса им. Едва ли биха си помислили, че една военноморска ескадра близо до шестдесет и втория градус дължина, малко на изток от Ферьорските острови, с курс север-североизток, е тръгнала само на разходка — още повече че почти сигурно бяха вече научили за тръгването на конвоя от Халифакс. Две и две толкова очевидно правят четири.

Не направиха дори и опит да излети изстребител „Сийфайър“, единственият самолет, който би могъл да настигне „кондора“, преди да изчезне в нощта. Да се свържат със самолетоносача в този почти непрогледен мрак дори и по радиото бе трудна работа, да се качне през нощта — изключително опасно, а да се качне наслука или на късмет в този сняг и тъмнина върху люлеещата се и тресяща палуба, бе истинско самоубийство. Най-малката неточност в изчисленията, най-незначителната грешка в преценката щеше да доведе не само до загубата на самолета, но и до гибелта на пилота. Неустойчивият „Сийфайър“ със своя елегантен, подобен на торпедо корпус и

огромното тегло на обемистия двигател „Ролс Ройс Мерлин“ в предната си част бе буквално смъртоносен капан. Забиеше ли се в морето, двигателят му продължаваше да работи.

Като пое отново курса си, *Юлисис* заплава срещу надигащата се буря. Матросите напуснаха бойните постове и поеха ходовата си вахта — четири часа вахта, четири часа почивка. Всеки би си помислил, че това не е убийствено напрежение: дванадесет часа вахта и дванадесет часа почивка на ден — човек би могъл да издържи. Би могъл, ако нямаше и друго. Но освен всичко матросите бяха заети по три часа на ден с поддържането на бойната техника; през ден по време на предиобедната вахта работела по кораба, и то само през свободното си от вахта време, и един бог знаеше колко часа прекарваха на бойните си постове. Освен това храната се сервираше, ако изобщо се сервираше, винаги през свободното от вахта време. Общо три-четири часа сън на ден се смяташе за чудо — четиридесет и осем часа без сън бе нещо обикновено.

Малко по малко, бавно и заплашително термометърът и барографът продължаваха да спадат в зловещ дует. Сега вълните бяха станали по-високи и по-стръмни, браздите между тях по-дълбоки, а пронизващият до кости вятър грабваше снега и го превръщаше в непроницаема завеса. Трудна нощ, безсънна нощ както за вахтените, така и за свободните от вахта.

Застаналите на мостика — първият офицер, Мъхнатия, сигналистите, старшият оператор на прожектора, наблюдатели и свързки — се взираха отчаяно в бялата нощ и си мислеха колко хубаво би било да са някъде на топло. Бяха се навлекли във всевъзможни фланели, куртки, шинели, полушуби, непромокаеми дрехи, шалове и ушанки, увили се като пашкули, само с един тесен процеп за очите, и въпреки това трепереха. Обгръщаха с ръце тялото си, допираха нозе до парните тръби, които опасваха мостика, и пак мръзнеха. Разчетите на автоматичните оръдия търсеха окаяно завет около тях, тропаха с крака, размахваха ръце и ругаеха неспирно. А самотните стрелци от „йорликоните“, всеки от които се бе сврял в самотното си гнездо и се бе залепил до поставените тайно електрически печки, се бореше с най-коварния враг на стрелеца на „йорликон“ — съня.

Свободните от вахта долу в кубрика не бяха кой знае колко по-добре. За екипажа на *Юлисис* нямаше койки, само хамаци, а и тях ги

окачваха само в пристанище. За това имаше сериозни и основателни причини. Санитарните изисквания на военния кораб са високи дори в сравнение с едно обикновено жилище. Един матрос никога не би допуснал да си легне в хамака напълно облечен, а никой, който е с всичкия си, не би и помислил да се съблече по време на руските конвои. Освен това за изтощения човек мисълта, а и самите усилия по окачването и прибирането на хамака му се струваха непосилни. На всичко отгоре допълнителните секунди, които отнемаше излизането от хамака при тревога, можеха да се окажат границата между живота и смъртта, тъй като самото наличие на висящия хамак представляваше опасност за всички, доколкото затрудняваше бързите движения, и накрая, в нощ, бурна като тази, не можеше да има по-неудобно място от един хамак, който се люлее във всички посоки.

Ето защо матросите спяха където намерят, напълно облечени, дори с полушуби и ръкавици. Върху маси и под маси, на широки по девет инча скамейки, по пода, по рафтовете, където държаха хамаците... навсякъде. Най-предпочитаното място за спане на кораба бе върху топлите стоманени палубни плочи в коридора до корабната кухня — нощем този коридор представляваше чудноват призрачен тунел, осветяван единствено от ослепителна червена лампа. Любимо място за спане на матросите, за което допринасяше много и обстоятелството, че от горната палуба го делиха само три метра и една преградна стена. Страхът, че ще се окажат уловени в капан долу, в кубриците на потъващ кораб, се бе загнездил дълбоко в съзнанието на хората.

Но дори и в подпалубните помещения бе ужасно студено. Системите за вкарване на топъл въздух работеха резултатно само на най-долните палуби, ала и там температурата едва надхвърляше точката на замръзване. От фланците непрекъснато капеше и от влагата по преградите се стичаха хиляди малки ручейчета, които се сливаха на пода. Вътре бе влажно, непроветрено и ужасно студено — идеални условия за развиване на туберкулозата, от която толкова се страхуваше главният корабен лекар д-р Брукс. При тези условия, съчетани с непрекъснатото люлеене на кораба и внезапните резки вибрации, които се пораждаха всеки път, щом носът му пропадеше надолу, сънят ставаше невъзможен или в най-добрия случай се превръщаше в разпокъсан, неспокоен унес.

Екипажът спеше, кажи-речи, до последния човек, или по-точно всички се опитваха да спят с подложени под главите надуваеми спасителни ризи. Надути добре, прегънати надве и притегнати с лента, от тези спасителни ризи се получаваха много прилични възглавници. Именно за тази цел се използваха спасителните ризи, въпреки че в корабния устав изрично се посочваше, че трябва да се носят задължително по време на учебна тревога, както и в райони, където се намират вражески сили. Тази точка от устава бе изцяло пренебрегвана, включително и от онези офицери, чието задължение бе да следят за изпълнението ѝ. В широките и неудобни дрехи, които се носеха в тези ширини, се задържаше предостатъчно въздух, за да може човек да остане на повърхността поне за три минути. Ако през това време не успееш да го приберат, той във всички случаи щеше да загине. Убиваше го шокът, чудовищният шок от внезапното потапяне на човешкото тяло с температура 36° във вода, чиято температура е 40° по-ниска, защото в арктическите морета температурата на водата често пада под нормалната точка на замръзване. В добавка към това леденият вятър пронизваше като с хиляди стрели просмукалото се с вода облекло на човека, паднал в морето, и сърцето, сблъскало се с почти мигновената разлика от петдесет градуса с телесната температура, просто престава да бие. Но моряците твърдяха, че това е бърза смърт — бърза, лека и милосърдна.

В 23,50 старшият офицер Търнър и Маршъл се отправиха към мостика. Дори в този късен час и в това лошо време Търнър оставаше верен на себе си — спокоен и весел, строен, с вид на корсар, той напомняше за пиратите от времето на кралица Елизабет, ако изобщо е имало такива. Притежаваше неуморимо жизнелюбие. Качулката на полушубата му лежеше както винаги на раменете, а обшитата му със златен ширит фуражка бе накривена силно на една страна. Той напипа дръжката на вратата на мостика, влезе и постоя една минута, за да привикнат очите му към тъмнината, съзря първия офицер Карингтън и го тупна силно по гърба.

— Е, вахтен, какво ще кажете за тази нощ? — избоботи той весело. — Хм, здравата затяга. Предполагам, че както обикновено напълно сме изтървали положението. Къде са милите ни птичета в тази прекрасна вечер? — Той се втренчи в снежната буря, огледа бегло

хоризонта и добави: — Предполагам, че всички са отлетели в пъкъла, а може и по-далече.

— Не е чак толкова лошо — усмихна се Карингтън. Офицер от запаса и бивш капитан на търговски кораб, комуто Валери имаше пълно доверие, капитан трети ранг Карингтън бе обикновено мълчалив, мрачен и сдържан. Но с Търнър го свързваше нещо особено — професионалното уважение, което двамата изключителни моряци изпитваха един към друг. — Все пак зърваме от време на време самолетоносачите. Във всеки случай Боудън и неговите подчинени, вечно заети с тайните си дела, са определили координатите на всички с точност до инч. Така поне твърдят.

— Дано старият Боудън не ви чуе какво говорите — обади се Маршъл. — Според него радарът е единствената стъпка напред, която човешкият род е направил, откакто първият човек е слязъл от дърветата. — Той потрепера неудържимо и се обърна с гръб към пронизващия вятър. — Въпреки всичко бих искал да съм на неговото място — добави той замечтано. — Тук е по-студено дори от зимата в Алберта^[2].

— Глупости, момчето ми, пълни глупости! — изръмжа старшият офицер. — Станахте кекави, ето кое е бедата с вас младите днес. Това е най-достойният живот за всяко уважаващо себе си човешко същество. — Той с удоволствие вдъхна ледения въздух и се обърна към Карингтън. — Кой е с вас на вахта тази нощ, първи?

Една тъмна фигура се отдели от компасната будка и пристъпи към него.

— А, стана тя! Така, така! Кълна се, че това е нашият щурман, благородният Карпентър, както винаги погълнат от нещо и издокаран в своя гиздав костюм. Знаете ли, щурман, в тази си премяна ми приличате на нещо средно между тежък водолаз и онова напompено човече от рекламата за гуми „Мишлен“.

— Хм! — изсумтя обидено Мъхнатия. — Присмивайте се и се подигравайте, докато все още можете, сър. — Той нежно погали пухкавата материя на гърдите си. — Почакайте малко, докато всички се наквазим долу в тунджата и всеки се отпрати към дъното или замръзне от студ. Тогава аз ще си плавам като шамандурка и ще ми е топло, сухо и удобно, а може даже и да си запуша някоя и друга цигарка...

— Достатъчно. Изчезвайте. Какъв е курсът, първи?

— Триста и двадесет градуса, сър. Петнадесет възла.

— А къде е капитанът?

— В укритието. — Карингтън кимна с глава към бронираното овално помещение в задния край на мостика. То служеше за основа на командната кула и снопът от контролните кабели към нея минаваше през това помещение. В него бе поставена койка — най-обикновен диван — на разположение на капитана. — Предполагам, спи — добави той, — но много се съмнявам в това. Заповяда да го събудим в полунощ.

— Защо? — попита Търнър.

— О, нямам представа. По привичка вероятно. Сигурно иска да види какво е положението.

— Заповедта се отменя — рече Търнър рязко. — Капитанът трябва да се научи да изпълнява заповеди като всички останали, особено заповедите на лекаря. Поемам изцяло отговорността. Лека нощ, първи.

Вратата шумно се затвори и Маршъл нерешително се обърна към старшия офицер.

— Капитанът, сър. Знам, че не ми е работа... но... — той се поколеба — ... искам да кажа, добре ли е?

Търнър бързо се огледа. Гласът му бе необичайно тих.

— Ако Брукс бе настоял на своето, сега старият щеше да е в болницата. — Той помълча за миг и добави сериозно: — Но дори и тогава пак щеше да е много късно.

Маршъл не каза нищо. Неспойно се заразхожда, после тръгна назад към пулта за насочване на прожекторите на левия борд. В продължение на пет минути до старшия офицер достигаха неясно боботеци гласове. Когато Маршъл се върна, Търнър го изгледа с любопитство.

— Бях при Ролстън, сър — обясни офицерът торпедист. — Убеден съм, че ако реши изобщо да заговори с някого, това ще бъда аз.

— И говори ли?

— Да, но само за неща, за които иска да говори. За друго — нито дума. Човек едва ли не може да види голямата табела на гърдите му: „Вход забранен! Не приближавайте!“ Много вежлив, много възпитан и

напълно недостъпен. Не проумявам какво, по дяволите, да направя за него.

— Оставете го на мира — посъветва го Търнър. — Никой нищо не може да направи за него. — Той поклати глава. — Боже мой, какъв гаден удар получи от живота това момче!

Отново настъпи мълчание. Снегът беше престанал да вали, но вятърът продължаваше да се усилва. Той виеше зловещо в мачтите и такелажата и пригласяше бурно и страховито на натрапчивото бръмчене на хидролокатора. Зловещ дует, зловещ и първичен, и злокобен, който стържеше по нервите и пробуждаше неизразими атавистични страхове отпреди хиляди столетия, отдавна погребани под натиска на цивилизацията. Сатанинска музика, която с годините екипажът бе намразил със смъртна ненавист.

Стана дванадесет и половина, един часът, един и половина. Търнър с умиление си помисли за кафе и какао. Кафе или какао! Реши да бъде какао — гореща подкрепителна напитка, гъста от разтопения шоколад и захар. Той се обърна към Крайслер, свързката на мостика, по-малкия брат на старши акустика Крайслер.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. — Високоговорителят над хидролокаторната станция запука настоятелно — гласът бе припрян и настойчив. Търнър скочи за портативния предавател и с лаещ глас отговори на повикването. — Радиograma от *Сиръс*: „Засечени няколко ехосигнала отляво на носа, пеленг 300, ясни, намаляваща дистанция.“ Повтарям, засечени няколко ехосигнала отляво на носа, ясни, намаляваща дистанция.

— Ехосигнала ли, радист? Ехосигнала ли казахте?

— Ехосигнала, сър. Повтарям, ехосигнала.

Още докато Търнър говореше, ръката му се спусна върху излъчващия мека светлина бутон на сигнала за бойна тревога.

От всички звуци на този свят едва ли има някой друг освен сигнала за бойна тревога, който човек да запазва у себе си до края на своя живот. Не съществува звук, който дори и слабо да прилича на него. Той е просто едно пицчене, настроено в горната граница на звуковата честота, променливо и пронизително, атонично, изпълнено с отчаяна настойчивост и предчувствие за опасност: подобно на нож, то се врязва и в най-замаяното от съня съзнание и от него човек само за секунди рипва на крака — без значение колко е изтощен, колко е слаб и

колко дълбоко е потънал в забрава; той е готов да застане с лице срещу новата неизвестност — пулсът му е вече ускорен, а притокът на адреналин в кръвта му увеличен.

След две минути *Юлисис* беше в бойна готовност. Старшият офицер се бе преместил в задната командна кула; Валери и Тиндъл бяха на мостика.

Сиръс, който се намираше на две мили отляво на *Юлисис*, още половин час приемаше ехосигналите. *Вайкинг* му беше изпратен на помощ, а в подпалубните помещения на *Юлисис* на неравни интервали ясно се долавяше характерният тенекиен звук на подводните бомби. Накрая от *Сиръс* докладваха: „Несполука. Ехосигналите вече не се чуват. Надяваме се, че не сме ви причинили много неприятности.“ Тиндъл заповяда да се даде на двата ескадрени миноносеца сигнал за връщане и сирената зави отбой.

Когато отново се върна на мостика, старшият офицер изпрати да му донесат отдавна желаното какао. Крайслер тръгна към моряшката кухня в носовата част — старшият офицер едва ли би харесал блудкавата течност, която варяха за офицерската столова — и се завърна с димяща кана и наниз от тежки канчета, през чиито дръжки бе провряна извита проволка. Търнър наблюдаваше одобрително как бавно и неохотно тежката гъста течност се излива от улея на каната и след като отпи малко, кимна със задоволство. Той млясна и въздъхна блажено.

— Прекрасно, Крайслер, прекрасно! Вие сте способно момче. Торпс, моля ви, наглеждайте кораба. Трябва да видя къде се намираме.

Той се оттегли в щурманската кабина на левия борд, точно зад горния мостик, и затвори светонепроницаемата врата. Отпусна се в креслото, постави канчето на щурманската маса, вдигна краката си до него, запали цигара и пое дълбоко навътре цигарения дим. Едва направил това, той скочи на крака и изруга: нямаше съмнение, че пукотът идваше от говорителя на радиостанцията.

Този път се обаждяха от *Портпатрик*. По една или друга причина към докладите от този кораб обикновено се отнасяха доста сдържано, но този път докладваха изключително убедително. Търнър нямаше друг избор — той отново посегна към бутона на сигнала за бойна тревога.

След двадесет минути пак прозвуча отбой, но на старшия офицер не му бе писано да пие какао тази нощ. Още на три пъти до разсъмване всички матроси заставаха по тревога на бойните си постове, докато им се стори, че само няколко минути след последния от бой сирената даде сигнал за ежедневната сутрешна бойна готовност.

Утро, както ние го разбираме, не настъпи. Когато матросите уморено се повлякоха обратно към бойните си постове, настъпи смътно, едва забележимо просветление в небето, в мрачното и студено сиво небе. Ето това беше войната в северните морета. Нямаше бляскави славословия, нямаше ревящи автомати и пръскащи огън „йорликони“, нямаше възвисяване на духа, нямаше и вдъхновено предизвикване на врага. Имаше само изтерзани и недоспали хора, вкочанени от студ в пропитите от влага полушуби, навъсени и измъчени, които се олюляваха от слабост, глад и умора и които пазеха спомена за напрежението и върховното физическо изтощение на стотици подобни безкрайни нощи.

Валери, както винаги, бе на мостика. Вежлив, любезен и внимателен, както и всеки друг път, той имаше ужасен вид. Лицето му бе изпито, с цвят на восък, кръвясалите му очи бяха дълбоко хлътнали в орбитите, а устните безкръвни. Тежкият кръвоизлив от предния ден и безсънната нощ, която тъкмо си отиваше, бяха взели ужасна дан от останалата му и без това малко сила.

Ескадрата постепенно изплува от полумрака. Като по някакво чудо повечето от корабите бяха запазили местата си в строя. Фрегатата и миночистачът плаваха заедно, далече пред флотилията — съвсем обяснимо не им се бе искало през нощта някой тежък крайцер или самолетоносач да им отнесе кърмата. Тиндъл разбираше това и нищо не каза. *Инвейдър* бе загубил мястото си в строя през нощта и плаваше извън ескадрата назад отляво. Той получи наистина доста рязка радиограма и усили ход, за да заеме отново мястото си, като пореше огромните насрещни вълни.

Дадоха отбой в 08,00. В 08,10 освободените от вахта бяха долу — правеха си чай, миеха се и се редяха на опашка пред кухнята за подносите със закуската, когато един приглушен взрив разтърси *Юлисис*. Хавлиени кърпи, сапун, чаши, чинии и подноси полетяха из

въздуха или просто си останаха там, където бяха — с ругатни на уста и ожесточение хората се отправиха към бойните си постове, преди ръката на Валери да докосне бутона на сигнала за бойна тревога.

На по-малко от половин миля от тях *Инвейдър* се завъртя рязко в полукръг, а палубата му за излитане се килна настрани под невероятен ъгъл. Бе започнало отново да вали гъст сняг, но не дотолкова гъст, че да се закрийт облаците черен дим, които се кълбяха пред мостика на *Инвейдър*. Когато екипажът на *Юлисис* се струпва да наблюдава, *Инвейдър* застана на място и започна да пропада застрашително в браздите между огромните вълни.

— Тези глупаци, тези смахнати глупаци! — крещеше с безпричинен гняв Тиндъл. Дори и на Валери той не би признал колко много му бяха дотежали бремето и напрежението на командувач, които възпламениха сега неговата почти хронична вече раздразнителност. — Ето какво става, капитане, когато един кораб си загуби мястото в строя. И грешката е колкото тяхна, толкова и моя — трябваше да им се изпрати един ескадрен миноносец да ги охранява при връщането им. — Той погледна с бинокъла и се обърна към Валери. — Моля, сигнализирайте: „Уточнете повредата и докладвайте“... Тази проклета подводница сигурно ги преследва от зори и е изчаквала да се върнат в строя.

Валери не каза нищо. Той разбираше как се чувства Тиндъл, като вижда как един от корабите му е сериозно повреден, а може би дори и потъва. *Инвейдър* оставаше все така наклонен под същия невероятен ъгъл — димът сега се издигаше в плътен стълб. Пламъци не се забелязваха.

— Ще отидем ли да проверим каква е работата, сър? — попита Валери.

Тиндъл прехапа устни замислено и се подвоуми.

— Да, мисля, че най-добре ще е лично да проверим. Наредете ескадрата да продължи напред със същия ход и същия курс. Сигнализирайте на *Бейлиол* и *Неърн* да застанат до *Инвейдър*.

Докато наблюдаваше как сигналните флагове се развяват на мачтата, Валери усети, че някой застана до него. Той се обърна.

— Това не беше подводница, сър. — Мъхнатия говореше много самоуверено. — Не е възможно да е бил торпилиран.

Думите му стигнаха до Тиндъл. Той се завъртя на стола си и се втренчи в нещастния щурман.

— Как, по дяволите, разбрахте това, сър? — изръмжа той. Когато адмиралът се обърнесе към някой от подчинените си със „сър“, време беше този подчинен да си плюе на петите. Мъхнатия силно се изчерви, но не отстъпи от своето.

— Така е, сър, на първо място, откакто подадохте сигнал за връщане в строя, *Сиръс*, макар и да се намираше доста напред, прикриваше десния борд на *Инвейдър*. *Сиръс* достатъчно дълго претърсваше този район. Убеден съм, че капитан втори ранг Ор щеше да засече подводницата. Освен това морето е прекалено бурно, за да може подводницата да поддържа постоянна перископна дълбочина, още по-малко да се прицели точно и да стреля. А ако е стреляла подводница, то тя щеше да даде не един, а вероятно цели шест изстрела, а от този огневи тъгъл останалите кораби от ескадрата щяха да се явят като една почти плътна стена зад *Инвейдър*. Никой друг кораб обаче не бе ударен... Аз вече три години се занимавам с тези неща, сър.

— А аз десет — изръмжа Тиндъл. — Догадки, щурман, само догадки.

— Не, сър — настоя Карпентър. — Не са догадки. Не мога да се закълна — той вдигна бинокъла към очите си, — но съм почти сигурен, че *Инвейдър* дава заден ход. Единствената възможна причина е носът му, и то под водолинията, да е силно повреден или да има пробойна. Сигурно е била мина, сър, вероятно акустична.

— Ами да, разбира се. — Тонът на Тиндъл бе твърде язвителен. — Вързана на дълбочина двеста метра, как ли не!

— Плаваща мина, сър — обясни търпеливо Мъхнатия. — Или някое старо акустично торпедо. Непопадналите в целта немски торпеда невинаги потъват. Макар че може и да е мина.

— Вероятно следващото нещо, което ще ми съобщите, е нейната марка и датата на поставянето ѝ — изсумтя Тиндъл. Ала без да иска, думите на щурмана му бяха направили впечатление. Още повече че *Инвейдър*, макар и бавно, се движеше на заден ход с недостатъчна скорост, за да се управлява нормално. Корабът продължаваше да пропада сред огромните вълни.

Един сигнален прожектор изтрака в потвърждение на мигащата светлина от борда на *Инвейдър*. Бентли откъсна лист от бележника си и го връчи на Валери.

— „*Инвейдър* до командувачия — зачете капитанът. — Носовата част десен борд ниско под водолинията огромна пробойна. Вероятно плаваща мина. Уточнявам размера повредата. За резултата ще доложаскоро.“

Тиндъл взе от Валери листа и бавно го зачете. После погледна през рамо и леко се усмихна.

— Струва ми се, че вие, момчето ми, се оказахте напълно прав. Моля, приемоте извиненията на един стар мърморко.

Карпентър промърмори нещо и се обърна настрани, отново червен като домати от смущение. Тиндъл се усмихна бегло на капитана и се замисли.

— Струва ми се, че ще е най-добре да поговорим лично с него, капитане. Барлоу, нали така му беше името? Сигнализирайте!

Те слязоха две палуби надолу в помещението за насочване на бойните самолети. Уестклиф отстъпи креслото си на адмирала.

— Капитан Барлоу? — заговори Тиндъл в микрофона.

— Насреща — гласът се разнесе от високоговорителя над главата му.

— Говори адмиралът, капитане. Как са нещата?

— Ще се справим, сър. Опасявам се, че сме изгубили голяма част от носа. Имаме няколко ранени. На места има запалено гориво, но пожарите са овладени. Всички водонепроницаеми врати държат, а механиците и аварийните групи укрепват напречните водонепроницаеми прегради.

— Можете ли изобщо да се движите с преден ход, капитане?

— Бихме могли, но в момента е много рисковано.

— Смятате ли, че ще можете да се доберете обратно до базата?

— С този вятър по кърмата и вълната, да. И все пак ще са ни нужни три-четири дни.

— Добре! — Гласът на Тиндъл прозвуча грубо. — Тогава тръгвайте. Не ни трябва без изправна носова част! Дяволски лош късмет, капитан Барлоу. Моите съболезнования. И още нещо! Давам ви *Бейлиол* и *Неърн* да ви придружат и пушам радиограма да ви изпратят мощен буксир, който да ви посрещне — за всеки случай.

— Благодаря ви, сър. Високо ценим всичко това. Една последна молба — разрешете да изпразним горивните танкове от десния борд. Корабът е пропуснал прекалено много вода, не смогваме да я изпомпаме всичката и това е единственият начин да изправим крена.

Тиндъл въздъхна.

— Да, очаквах това. Нищо не може да се направи, а и не можем да го вземем от вас при това време. На добър час, капитане. Сбогом.

— Благодаря ви много, сър. Сбогом.

Двадесет минути по-късно *Юлисис* зае своето място в строя. Малко след това видяха *Инвейдър* вече с по-малък крен да обръща бавно на югоизток — малкият ескадрен миноносец, клас „Хант“, и фрегатата, застанали от двете му страни, се залюляха застрашително, когато направиха завоя заедно с него. След още десет минути наблюдателите на *Юлисис* ги загубиха от погледа си — погълна ги снежният вихър. Заминаха три, а останаха единадесет, но именно тези единадесет се почувствуваха сега така необикновено самотни.

---

[1] Авиотранспортърите са представлявали търговски кораби със специално усилен носов палуби, върху които били монтирани скосени рампи, откъдето изстребители от рода на модифицирания „Хърикейн“ са катапултирали за защита на конвоя. След изпълнение на задачата пилотът е трябвало или да скача, или да се приводни. „Опасна“ е дума, която не дава точна представа за работата на шепата безстрашни летци — вероятността да оцелеят не е била голяма. Б.а. ↑

[2] Провинция в Северозападна Канада. Б.пр. ↑

ГЛАВА ПЕТА

ВТОРНИК

Инвейдър и неговите нещастия скоро бяха забравени. Не след дълго 14. ескадра самолетносащи вече си имаше достатъчно и предостатъчно свои собствени грижи. Корабите трябваше да преодоляват свои собствени неприятности и да застанат срещу своя враг — враг, много по-могъщ и много по-опасен от която и да било мина или подводница.

Тиндъл се закрепил по-здраво на люлеещата се палуба и погледнал към Валери. За кой ли път тази сутрин Валери си помисли, че адмиралът изглежда отчайващо зле.

— Бива си го времето, а, капитане? А и прогнозите не обещават много, нали?

— Ние си го търсим, сър. Действително здравата напират насрещат ни. Карингтън е прекарал шест години в Западна Индия и е преживял дузина урагани. Признава, че е виждал по-ниско налягане от сегашното, но не и толкова ниско, а и продължаващо така стремително да пада — не и в тези ширини. Това е само началото.

— На мен и това ми е достатъчно, благодаря — рече Тиндъл сухо. — За начало никак не е зле.

„Начало“ бе твърде слаба дума. Беше започнал истинският спектакъл. Вятърът бе сравнително постоянен, със сила, достигаща девет бала, а снеговалежът беше спрял. Всички знаеха, че това бе само временно прекъсване — далеч пред тях на северозапад небето имаше особен оловносинкав цвят. То имаше и тъмнопурпурен блясък, който нито се усиляваше, нито намаляваше, а излъчваше само бледа светлина и това еднообразие таеше смътна заплаха. Дори за хора, видели всичко, което арктическото небе може да предложи — от катраненочерното в лятното пладнe през великолепно зрелище на северното сияние до онова прекрасно бледосиньо, което така често се усмихва над смайващия покой на млечнобелите води, които мият

праговете на ледената бариера, — дори за тях това бе нещо напълно непознато.

Забележката на адмирала обаче се отнасяше за морето. През цялата сутрин то се надигаше непрестанно и неумолимо. Сега по пладне морето необикновено много приличаше на гравюра от осемнадесети век, изобразяваща платноход, попаднал в буря — зелено-сиви талази се бяха устремили неотклонно напред — напористи, на равни интервали, надигнали живописно бели пенести гребени. Само тук разстоянието от гребен до гребен беше около 150 метра и тъй като ескадрата се врязваше право в тях, това за нея бе жестоко наказание.

За по-малките кораби, които вече на всеки петнадесет секунди забиваха нос в кипящата пяна на бушуващата белота, това бе много тежко, но настъпваше друг, още по-опасен и коварен враг — студът. Температурата отдавна бе спаднала под точката на замръзване и живакът в термометъра продължаваше да пълзи надолу.

Студът бе станал свиреп — лед вече имаше в кабините и в спалните помещения, тръбопроводите за сладка вода замръзнаха здраво, металът се свиваше, капациите на хамбарите се изкривиха, пантите на вратите блокираха, маслото в пултовете за насочване на прожекторите замръзна и ги направи негодни. Да се носи вахта, особено вахта на мостика, беше цяло мъчение: първоначалният сблъсък с ледения вятър пронизваше дробовете и караше човека мъчително да се задъхва. Ако бе забравил да си сложи ръкавици — първо копринените с пет пръста, върху тях вълнените с един пръст и накрая брезентовите, подплатени с кожа — и докоснеше леера, дланите на ръцете залепваха и кожата изгаряше като при допир с нажежен до бяло метал; ако на мостика забравеше да се сниши бързо, когато носът пропаднеше между вълните, летящите пръски, превърнали се за секунда в свистящи ледени късчета, разрязваха плътта по скулите и челото до самата кост, ръцете замръзваха, дори самият костен мозък се сковаваше, смъртоносният студ пълзеше от глезените към прасците и бедрата, носът и брадичката побеляваха от измръзване и изискваха вземането на незабавни мерки, и тогава идваше най-лошото от всичко — край на вахтата, завръщането в кубрика и вопиющата, разпъваща болка при възвръщането на кръвообращението. Но за всичко това думите са безсилно, бледо отражение на действителността. Някои неща се намират извън

познанието и опита на по-голямата част от човечеството и тук дори въображението се оказва в непознат свят.

Но всички тези неща бяха сравнително незначителни, лични неудобства, които можеха да се пренебрегнат. Истинската опасност се криеше другаде. Тя се криеше във фактора лед.

По палубите на *Юлисис* имаше вече над триста тона от него и всяка минута се трупаше още. Той лежеше на дебел равен пласт по главната палуба, бака, оръдейните палуби и мостика. Спускаше се като дълги назъбени висулки от комингсите^[1], оръдейните кули и леерите. Той утрояваше диаметъра на всяка проволка, ванта и фалина и превръщаше стройните мачти в чудовищни дървета, тронави и причудливи. Ледът, тази зловеща заплаха, бе навсякъде и най-голямата опасност представляваше хлъзгавата му повърхност — затруднение много по-лесно за преодоляване на търговските кораби, карани с въглища, които имаха сгурия и пепел от котлите си, отколкото при съвременните военни кораби, карани с мазут. На *Юлисис* посипваха с пясък и сол и се надяваха на чудо.

Но истинската опасност от леда се криеше в теглото му. Един кораб, да си послужим с технически термини, може да бъде устойчив или неустойчив. Ако е устойчив, той има нисък център на гравитация — при вълнение люлее по-малко, но се завръща бързо в първоначалното си положение и е изключително стабилен и безопасен. Ако е неустойчив, той има висок център на гравитация, трудно се накланя, но още по-трудно се изправя и е нестабилен и опасен. А ако един кораб е неустойчив и по палубите му има високо натрупан стотици тонове лед, центърът на гравитация достига до застрашителна височина. Той може да достигне критична височина...

Самолетоносачите и ескадрените миноносци от ескадрата, особено *Портпатрик*, бяха твърде уязвими в това отношение. И без това неустойчиви поради високо разположените и тежки подсилени палуби за излитане, самолетоносачите осигуриха огромна гладка равна повърхност за падащия сняг — идеални условия за образуване на лед. В началото все още бе възможно палубите за излитане да се поддържат относително чисти — работни групи се трудеха непрестанно с метли, сол и шлангове с пара. Времето обаче дотолкова се бе влошило вече, че за да се изпрати човек на тази жестоко люлееща се палуба за излитане, хлъзгава като стъкло и безкрайно коварна, би означавало да се изпрати

на сигурна смърт. Отоплителните системи под палубите за излитане на *Реслър* и *Блу Рейнджър* бяха видоизменени — видоизменени, защото за разлика от британските кораби тези самолетоносачи от Мисисипи имаха общити с талпи палуби за излитане и при такива изключителни условия тези системи бяха безнадеждно безполезни.

Положението на борда на ескадрените миноносци бе дори по-лошо. Те трябваше да се борят не само с леда от сбития сняг, но и с леда от самото море. Точно като по часовник, щом носът се забиваше между вълните, огромен облак пръски заливаше бака на ескадрените миноносци и пръските замръзваха още щом докоснеха палубата, като увеличаваха ледения пласт, на места дебел повече от тридесет сантиметра, който покриваше цялата площ от носа до вълнореза. Огромната тежест на леда просто притискаше малките кораби — с всяко поредно потапяне сред вълните те все по-дълбоко и по-дълбоко забиваха нос в морето и все по-мудно и по-мудно, все по-неохотно и по-неохотно, с усилие излизаха от бездната. Както капитаните на самолетоносачите, така и капитаните на ескадрените миноносци можеха само да гледат безпомощно от своите мостици и да се надяват.

Изминаха два часа, два часа, през които температурата спадна под минус осемнадесет градуса, поколеба се и продължи упорито да слиза надолу, два часа, през които и барометърът се втурна стремглаво след нея. Като по някакво чудо снегът продължаваше да се задържа, оловносивото небе на северозапад бе по-далеч от всякога, а на юг и изток се бе напълно прояснило. Сега ескадрата представляваше фантастична картина — малки кораби играчки от захарна глазура, ослепително бели, блестящи и искрящи на бледото зимно слънце, които ожесточено се мятаха из кипящата сивозелена бездна на студеното Норвежко море и гонеха онзи далечен хоризонт, далечен, странен, огнен хоризонт, хоризонтът на един друг свят. Това беше невероятно красиво зрелище.

Контраадмирал Тиндъл не виждаше нищо красиво във всичко това. Той, който по навик твърдеше, че никога не се тревожи, сега бе сериозно обезпокоен. Той бе рязък към хората на мостика, рязък до неучтивост и от старата сърдечност на фермера Джайлс отпреди два месеца сега не бе останало нищо. Погледът му непрекъснато обхождаше флотилията, постоянно и неспокойно адмиралът се

въртеше в стола си. Накрая слезе, мина през вратата и отиде в укритието при капитана.

Валери бе изключил осветлението и укритието тънеше в полумрак. Той лежеше на дивана, завит с няколко одеяла. В полумрака лицето му приличаше на лице на мъртвец. Дясната му ръка стискаше свита на топка кърпа, напоена с кръв — не направи даже и опит да я скрие. С болезнено усилие и преди Тиндъл да успее да му попречи, той спусна крака на пода и придърпа едно кресло. Тиндъл преглътна възржението си и елегантно се отпусна в креслото.

— Струва ми се, че началото мина и всеки момент спектакълът ще започне, Дик... Кой дявол ме караше да стана командущ ескадра?

Валери се усмихна съчувствено.

— Не ви завиждам особено, сър. Какво ще правите сега?

— Какво бихте направили *вие*? — тъжно парира Тиндъл.

Валери се засмя. За миг лицето му се преобрази, стана почти момчешко, после смехът му премина в пристъп на остра суха кашлица. Кървавото петно се разля по кърпата. После той вдигна очи и се усмихна...

— Ето наказанието за това, че се надсвивам над по-старши офицер. Какво бих направил аз ли? Бих останал на дрейф, сър, като щурмувам по посоката на вятъра. Все пак най-добре ще е да си подвия опашката и да офейкам.

Тиндъл поклати глава.

— Никога не сте били убедителен лъжец, Дик.

И двамата помълчаха за миг, после Валери вдигна поглед.

— Още точно колко мили ни остават, сър?

— Младият Карпентър ги изчислява някъде около 170.

— Сто и седемдесет — Валери погледна часовника си. — Ще са ни необходими двадесет часа — при това време. *Трябва да успеем!*

Тиндъл кимна тежко.

— Осемнадесет кораба, които ни чакат — деветнадесет, ако смятаме и миночистача от Хвалфиорд — да не говорим за кръвното налягане на адмирал Стар...

Той млъкна, тъй като нечия ръка откряхна вратата и една глава се мушна през пролуката.

— Две радиограми, господин капитан.

— Моля, прочетете ги на глас, Бентли.

— Първата е от *Портпатрик*: „Скъсана обшивка в носовата част. Силен теч. Помпите действуват... Опасност усложнения. Моля указания.“

Тиндъл изруга.

— А другата? — попита Валери спокойно.

— От *Ганит*, сър: „Корабът се пречупва.“

— Ха! Виж ти каква икономия на думи! — изръмжа Тиндъл. — Почакайте малко, старшина. — Той се отпусна в креслото, като разтриваше брадата си с ръка, гледаше вторачено обувките си и насилваше уморения си мозък да мисли.

Валери тихо измърмори нещо и Тиндъл го погледна с повдигнати вежди.

— Вълнението е силно, сър. Може би самолетоносачите...

Тиндъл се плясна с ръка по коляното.

— Как и двамата се сетихме за едно и също нещо. Бентли, пишете две радиограми. Първата до всички кораби от ескадрата — да застанат съвсем плътно зад самолетоносачите. Другата до самолетоносачите. Да се извади по един шланг от горивните танкове на левия и десния борд с дебит... въз... вие как мислите, капитане?

— Двадесет галона в минута, сър.

— Пишете двадесет галона в минута. Ясно ли е, старшина? И така, пуснете ги незабавно. И, старшина, предайте на щурмана да дойде тук с картата. — Бентли излезе и Тиндъл се обърна към Валери. — Ще трябва по-късно да бункироваме, но това не може да стане тук. Струва ми се, че едно отбиване от курса може да се окаже единствената ни възможност да заредим преди Мурманск. А ако времето през следващите двадесет и четири часа се окаже наистина толкова лошо, както предсказва Карингтън, то някои от малките кораби едва ли ще оцелеят... А! Ето ви и вас, щурман. Да видим къде се намираме. Между другото как е вятърът?

— Десет бала, сър. — Като се разкрачи по-широко върху силно люлеещата се палуба на *Юлисис*, Мъхнатия разстла картата върху капитанската койка. — Леко обръща посоката.

— Става северозападен, така ли, щурман? — Тиндъл потри ръце. — Отлично, точно насреща. А сега, моето момче, да видим къде сме.

— 12°40' западна дължина, 66°15' северна ширина — рече Мъхнатия. Той дори не си направи труда да погледне картата. Тиндъл

повдигна вежди, но не каза нищо.

— Курс?

— 310°, сър.

— А сега, ако ни се наложи да потърсим някое тихо място за бункироване...

— Трябва да държим курс 290°, сър. Нанесъл съм го с молив тук на картата. Около четири часа и половина път.

— Как, по дяволите... — избухна Тиндъл. — Кой ви нареди да... да... — запелтечи той от гняв и млъкна.

— Изчислих го преди пет минути, сър. Изглеждаше... въъ... неизбежно. При курс 290° ще навлезем няколко мили в полуостров Ланганес. Струва ми се, че там ще намерим достатъчно такива места. — Карпентър говореше сериозно, без да се усмихва.

— Виж ти, изглеждало неизбежно! — изръмжа Тиндъл. — Чухте ли го, капитан Валери? Неизбежно! А на мен това току-що ми хрумна! Виж го ти... Изчезвайте! Изчезвайте някъде другаде заедно с водевилната си драсканица!

Мъхнатия не каза нищо. С вид на невинно оскърбен той сгъна картата и излезе. Гласът на Тиндъл го застигна на вратата.

— Щурман!

— Да, сър? — Мъхнатия бе вперил поглед в някаква точка над главата на Тиндъл.

— Предайте на Бентли веднага щом корабите от ескадрата заемат местата си, да им даде новия курс.

— Да, сър. Разбрано. — Той се поколеба на вратата и Тиндъл се ухили.

— Добре де, добре — рече той примирено. — Пък ще го повторя — аз съм само един заядлив стар мърморко... и затворете тази проклета врата! Ние тук направо замръзваме.

Вятърът се усиливаше все повече и дълги бели ивици нашариха водата. Вълните рязко се заиздигаха нагоре, ставаха все по-стръмни, а вятърът отнасяше гребените им. Постепенно, но вече доловимо за ухото слабият зловец писък в такелажата упорито се усиливаше. От време на време огромни парчета лед, напукани от усиливащите се вибрации, се откъртаха от мачтите и вантите и се разбиваха с трясък върху палубата.

Ефектът от дългите мазутни дири, проточили се след самолетоносачите, бе почти чудотворен. Ескадрените миноносци, оплескани с причудливи мазутни петна, продължаваха да се мятат отзад, но по-голямото сцепление на мазута не позволяваше на вълните и пръските да се разбиват в борда. Тиндъл основателно се чувствуваше доволен от себе си, даже прекалено доволен.

Към 16,30, когато до целта оставаха още около петнадесет мили, въодушевлението му се бе напълно изпарило. Вилнееше вече истински щорм и Тиндъл нареди да се намали скоростта.

Гледани от палубата, вълните сега бяха повече от внушителни. Те бяха гигантски, ужасяващи. Заедно със свободния вече от вахта щурман Никълс стоеше на главната палуба под моторната спасителна лодка на левия борд, на завет зад носовата палуба. Той се бе хванал здраво за един от скрипците на лодката и от време на време се отдръпваше назад, за да избегне потока от пръски, хвърляйки поглед назад, където *Витура* и *Вайкинг* се влачеха зад *Дифендър* и се мятаха отчаяно и зловещо под спокойното синьо небе. Отгоре спокойно и синьо небе, отдолу врящо море. Имаше нещо сатанинско, нещо наистина злокобно в този страховит контраст.

— В медицинския институт никога не са ни разказвали, че съществуват такива неща — обади се най-сетне Никълс. — За бога, Анди — добави той със страхопочитание, — виждал ли си някога нещо подобно?

— Веднъж, само веднъж. Попаднахме в тайфун край Никобарските острови. Според мен не беше толкова страшно, както сега. А първият офицер твърди, че това не е нищо в сравнение с онова, което ни чака тази нощ — а той знае какво говори. Господи, как ми се иска сега да съм в Хенли!

Никълс го погледна с любопитство.

— Не бих казал, че познавам добре капитан трети ранг Карингтън. Не е много... тъъ... общителен човек, нали? Но всеки — старият Джайлс, Търнър, капитанът, включително и ти, — всички вие говорите за него с преклонение. Какво толкова изключително има у него? Аз го уважавам, изглежда, че всички го уважават, но да не би, по дяволите, да е супермен?

— Вълнението се засилва — промърмори разсеяно Мъхнатия. — Забелязваш ли колко често ни връхлита вече вълна, наполовина по-

малка от другите? Всяка седма вълна, както казват старите моряци. Не, Джони, той не е супермен. Той е просто най-големият моряк, когото съм срещал. Има две правоспособности на капитан — за платноход и за параход. Обикалял е нос Хорн с френска шхуна, когато ние сме били още в пелени. Старшият офицер би могъл да ти разкаже толкова истории за него, че да напишеш цяла книга. — Той замълча и добави тихо: — Той наистина е един от най-големите моряци на нашето време. Старият корсар Търнър, който сам е изключителен моряк, не би скрил от никого, че не може да се опре и на малкия пръст на Джим и... Аз не съм идолопоклонник, Джони. Това ти е известно! Но за Карингтън може да се каже онова, което са казвали за Шакълтън^[2] — когато вече няма никаква надежда, падни на колене и се моли за него. Повярвай ми, Джони, дяволски се радвам, че той е тук.

Никълс не каза нищо. От изненада не можеше да проговори. Да се надсмива някому за Мъхнатия бе кредо, да унижава — втора природа; сериозността бе за него престъпление и всяко нещо, което намирисваше на ласкателство, граничеше със светотатство. Никълс се питаше що за личност бе този Карингтън.

Студът бе свиреп. Вятърът късаше от гребените на вълните и с шеметна скорост изстрелваше ситните пръски към бака и бордовете. Бе невъзможно да се диша, ако човек не се обърнеше с гръб и не увиеше около устата и носа си дебел вълнен шал. С посинели и преbledнели лица, треперейки ожесточено от студ, на двамата мъже дори и през ум не им минаваше да слязат долу. Те бяха хипнотизирани, бяха заслепени от невероятното вълнение, от извисяващите се вълни, дълги по триста-петстотин метра, които заливаха чак подветрения борт, като се изправяха стръмни и зловещи откъм наветрения, тласкани далеч на северозапад от вятъра със скорост шестдесет възла в час и от някаква могъща сила. Сред тези гигантски вълни дори камбанарията на църква би изчезнала завинаги.

Двамата се обърнаха, щом чуха, че вратата зад тях изскърца. Една облечена в полушуба фигура, която ругаеше непрекъснато, се мъчеше да преодолее клатушкането на *Юлисис*, за да затвори тежката врата; най-после успя да завърти дръжката. Това бе старши матрос Дойл и въпреки че брадата му закриваше три четвърти от лицето, все пак на него се четеше, че този живот му е дошъл до гуша.

Карпентър му се усмихна. Той и Дойл бяха служили заедно в една база. Дойл бе човек с привилегии.

— Виж ти, самият стар морски вълк! Как са нещата долу, Дойл?

— Повече от отчайващи, сър! — Гласът бе мрачен, както и лицето му. — Студено е като в гроб, сър, и чаши, чинийки и чинии — всичко се е разхвърчало на парчета. Половината от екипажа...

Той внезапно млъкна — очите му бавно се разшириха от изумление. Бе втренчил поглед в морето някъде между Никълс и Карпентър.

— Да, и какво половината екипаж?... Какво става, Дойл?

— Боже всемогъщи! — Дойл говореше бавно и слисано — думите му звучаха почти молитвено. — О, боже всемогъщи! — На последните две срички гласът му рязко се извиси.

Двамата офицери бързо се обърнаха. *Дифендър* се катереше с всичките си сто шестдесет и пет метра, буквално се катереше по подветрения склон на една вълна, която смайваше въображението — исполинските ѝ размери не се поддаваха на никакво описание. Докато стояха и наблюдаваха, преди вцепененото им съзнание да успее да проумее какво точно става, *Дифендър* достигна гребена, поколеба се, вирна като полудял кърмата си дотолкова, че винтът и перото на руля излязоха напълно от водата, и се сгромоляса надолу, надолу и още надолу...

Дори на разстояние два кабелта и при силния вятър грохотът от стоварването на тежкия нос се разнесе като гръмотевица. Мина цяла вечност, а *Дифендър* сякаш продължаваше да се движи под водата, напълно скрит от погледа, до самия мостик, който подобно на островче се подаваше сред кипящото море от бяла пяна. Колко дълго остана така, забит като стрела в дълбините на Арктика, никой по-късно не можеше да каже. После бавно, мъчително, като по чудо, с огромни реки, които като водопади се стичаха от носа му, той отново излезе на повърхността. Излезе на повърхността, за да покаже пред направо невярващите очи зрелище, изобщо невиждано дотогава — никъде и никога. Огромният внезапен тласък на несметните хиляди тонове вода бе изкъртил откритата палуба за излитане от гнездата ѝ и я бе огънал във формата на огромна обърната нагоре подкова, стигаща почти до самия мостик. Това бе гледка, която караше хората да се съмняват в здравия си разсъдък, която ги вцепеняваше и от която онемяваха —

всички освен Мъхнатия. Той блестящо доказва, че е на висотата на положението.

— Ей богу! — измърмори той замислено. — Това *наистина* е чудо.

Още една такава вълна, още един такъв поразяващ удар и това щеше да е краят на *Дифендър*. Най-хубавите кораби, най-издръжливите и най-мощните са направени не от друго, а от тънки, невероятно тънки метални листи, а металните листи, такива, каквито бяха сега тези на *Дифендър* — усукани и изкривени, никога не биха издържали още един подобен удар.

Но такива вълни повече нямаше, нямаше и такива удари. Това беше необикновена вълна, един от онези силни и необясними гърчове на морето, които от незапомнени времена, но за щастие не толкова често, възникваха във всяко кътче на Световния океан винаги, когато природата искаше да покаже на човечеството, на това непочтително и прекалено самонадеяно човечество колко наистина жалко и окаяно безпомощно е то... Такива вълни повече не последваха и към пет часа, макар че до сушата оставаха около 8–10 мили, ескадрата бе навлязла в сравнително спокойно място зад носа на полуостров Ланганес.

От време на време капитанът на *Дифендър*, сякаш това му доставяше огромно удоволствие, изпращаше до адмирала успокоителни радиограми. Налагало се да изпомпва много вода, но се справял добре, благодари. По негово мнение най-новата форма на палубите за излитане е твърде модерна и представлява значително подобрение на стария вид; според него на хоризонталните палуби за излитане им липсвало въображение и дали адмиралът не споделя това му мнение. Вертикалният вид, твърдеше той, осигурявал отлична защита срещу вятъра и лошото време и можел да послужи за великолепно платно при североизточен вятър. На последното му съобщение, с което изказваше опасения, че самолетите ще се затруднят при излитането от тази палуба, силно разтревоженият Тиндъл така се ядоса и отговори с такава сквернословна радиограма, че след нея потокът съобщения от *Дифендър* напълно секна.

Малко преди шест часа ескадрата застана на дрейф под прикритието на полуостров Ланганес, на по-малко от две мили от

брега. Полуостров Ланганес не е много над морското равнище и вятърът, който продължаваше да се усилва, вилнееше над него и в залива, без да среща никаква преграда, но морето в сравнение с това отпреди час бе милосърдно спокойно, макар че корабите продължаваха силно да се люлеят. Крайцерите и останалите кораби с изключение на *Портпатрик* и *Ганит* се швартоваха на борд на самолетоносачите и поеха шланговете за приемане на гориво. Неохотно и след много душевни терзания Тиндъл реши, че *Портпатрик* и *Ганит* са съмнителни и несигурни — ето защо те трябваше да придружат повредения самолетоносач обратно до Скапа Флоу.

Изтощение, почти осезаемо изтощение бе увиснало тежко над кубриците и каюткомпанията на *Юлисис*. Зад гърба на хората остана още една безсънна нощ и още едно денонощие, през което спокойствието бе нещо непознато, а почивката невъзможна. С уморени до затъпяване мозъци матросите чуха по трансляцията съобщението, че *Дифендър*, *Портпатрик* и *Ганит* ще се завърнат в Скапа, щом времето позволи. Шест вече отпаднаха — останаха само осем — бойната мощ на ескадрата бе намалена наполовина. Не бе чудно тогава, че матросите са тъжни, те се чувстваха сякаш изоставени и като че ли, по думите на Райли, наистина ги хвърляха право в устата на вълка.

В реакцията им обаче имаше невероятно малко горчивина и учудваща липса на негодувание, породени вероятно единствено от чистото безразличие. Брукс разбираше това, тази притъпена чувствителност, тази неестествено забавена реакция и търсеше причина да обясни това явление. Може би, мислеше си той, това бе крайният упадък, последният предел, когато болните хора и болните умове престават изобщо да действуват, последното забавяне на всички жизнени процеси, било човешки или животински. Вероятно бе настъпила крайната степен на безразличието. Разумът му подсказваше, че това е логично, дори нещо повече — неизбежно... А през цялото време някаква бегла мисъл, някакво мимолетно предчувствие му внушаваха убеждението, смътното мъгляво убеждение за нещо напълно различно, но разсъдъкът му бе прекалено уморен, за да го възприеме.

Каквото и да бе това, то не беше безразличие. За кратко време тази вечер на кораба премина като пламък стихияен гняв, последван от

вълна на негодувание от несправедливостта, която го бе породила. Това, че имаше основание за този гняв, признаваше дори и Валери, но той не действуваше така, както му диктуваше неговата съвест.

Всичко стана съвсем просто. По време на обичайния вечерен оглед бе открито, че бойните светлини на долната рея не работят. Прие се, че причината за това е ледът.

Долната рея, ослепително бяла и плътно покрита със сняг и лед, минаваше успоредно на палубата, на деветнадесет метра от нея и на двадесет и пет от водолинията. Бойните светлини висяха под външния ѝ край — за да работи по тях, човек или трябваше да седне върху реята, което бе твърде неудобно, тъй като на горния ѝ край бе закрепена тежката стоманена антена на радиопредавателя, или да използва скалуша^[3], спусната от реята. По всяко време това бе изключително трудна задача, а сега вечер трябваше да бъде извършена с максимална бързина, тъй като поправката щеше да попречи на радиопредаването. Три хиляди волтовият стоманен предпазен щит, който прекъсваше връзката с предавателя, трябваше да бъде снет и оставен при дежурния офицер, докато трае поправката — всичко това трябваше да се извърши много внимателно и безпогрешно, и то при температура, по-ниска от минус петнадесет градуса — тази задача бе не само много трудна, тя бе и изключително опасна.

Маршъл не счете за справедливо да възложи тази задача на вахтения старши торпедист, още повече че той бе вече попрехвърлил годините и килограмите запасняк, чието време за катерене отдавна бе минало. Той потърси доброволци. Това, че избра Ролстън, бе неизбежно, защото именно Ролстън щеше да се справи най-добре със задачата.

Цялата работа отне половин час — двадесет минути да се качи на мачтата, да се добере до края на реята, да нагласи скалушата и спасителния колан и десет минути за самата поправка. Много преди да завърши, сто-двеста уморени мъже, лишавайки се от сън и вечеря, бяха излезли на палубата и застанали скупчени на ледения вятър, наблюдаваха като омагьосани.

Ролстън се протегна, описвайки широка дъга на фона на смрачаващото се небе, бурният вятър дърпаше ожесточено гуглата и полушубата му. На два пъти вятърът и вълнението така го подметнаха, че скалушата му се изравни с реята и той се видя принуден да я

прегърне с две ръце, за да спаси живота си. При втория случай изглежда антената го удари по лицето, защото няколко секунди той държа главата си отметната назад като зашеметен. Именно тогава изтърва ръкавиците си — сигурно ги бе държал на коленете си, докато е извършвал някоя деликатна операция — те паднаха и изчезнаха зад борда.

Няколко минути по-късно, докато Валери и Търнър стояха по средата на кораба и оглеждаха повредата, която моторницата бе получила в Скапа Флоу, една тантуреста набита фигура излезе бързешком от вратата на кърмовите помещения и се затича тронаво към бака. Човекът рязко спря, когато видя капитана и старшия офицер: това бе Хейстингс, началникът на корабната полиция.

— Какво има, Хейстингс? — попита Валери рязко. Той винаги се затрудняваше да прикрие неприязънта си към началника на корабната полиция, към неговата суровост и безпричинна жестокост.

— Произшествие на мостика, сър — докладва на пресекулки задъхалият се Хейстингс. Валери можеше да се закълне, че съзря искрица задоволство в очите му. — Нямам представа какво точно — по телефона се чуваше най-вече писъкът на вятъра... Според мен ще е най-добре да отидете там, сър.

На мостика те завариха само трима души: артилерийския офицер Едъртън, угрижен и мрачен, който продължаваше да стиска в ръка телефонната слушалка, Ролстън с отпуснати надолу ръце, с изранени и окървавени длани, с посърнало лице, с мъртвешки побеляла от измръзването брадичка и чело, набраздено от струйки замръзнала кръв, както и младши лейтенант Карслейк, който лежеше в един ъгъл, стенеше от болка, въртеше бялото на очите си и замаяно опипваше размазаната си уста и разкъсаните кървящи дупки от избитите му предни зъби.

— Боже господи! — възкликна Валери. — Всемогъщи боже! — Той бе застанал на едно място с ръка на вратата, като се опитваше да проумее гледката пред себе си. После стисна челюсти и се завъртя към артилерийския офицер.

— Какво, по дяволите, е станало тук, Едъртън? — запита той рязко. — *Какво означава* всичко това? Да не би Карслейк...

— Ролстън го удари, сър — прекъсна го Едъртън.

— Що за глупости! — изръмжа към него Търнър.

— Точно така! — гласът на Валери прозвуча нетърпеливо. — Ние и сами виждаме това. Но защо?

— От радиостанцията изпратиха човек за предпазния щит. Карслейк му го е дал, струва ми се... ъъ... преди десетина минути.

— Как така ви се струва? А вие къде бяхте, Едъртън, и как позволихте да стане това? Знаете много добре, че... — Валери млъкна, като се сети, че присъствуват Ролстън и началникът на корабната полиция.

Едъртън измънка нещо. Бурният вятър отнесе думите му.

Валери се наведе напред.

— Какво казахте, Едъртън?

— Бях слязъл долу, сър. — Едъртън бе забил поглед в палубата. — Само... само за минутка, сър.

— Разбирам. Били сте долу. — Сега гласът на Валери прозвуча сдържано — тих и спокоен, а в очите му се четеше изражение, което не обещавахе нищо добро за Едъртън. Той извърна поглед към Търнър. — Зле ли е ударен, старши офицер?

— Ще оживее — отвърна кратко Търнър. Той помогна на Карслейк, който все още охкаше и прикриваше с ръка окървавената си уста, да се изправи на крака.

Капитанът като че ли едва сега забеляза Ролстън. Той задържа върху него погледа си няколко секунди, а това бе цяла вечност на безрадостния, блъскан от бурята мостик — после произнесе само една дума, едносрична и зловеща, която побираше всичките тридесет години на капитанския му опит.

— Е?

Лицето на Ролстън бе непроницаемо и безизразно. Той изобщо не сваляше очи от Карслейк.

— Да, сър. Аз го направих. Аз го ударих — този убиец, това предателско копеле!

— Ролстън! — гласът на Хейстингс изплющя като камшик.

Изведнъж раменете на Ролстън хлътнаха. Той с усилие отмести очи от Карслейк и уморено погледна към Валери.

— Съжалявам. Забравих. Той има галун на ръкава си — само матросите са копелета. — Валери трепна от мъката в гласа му. — Но той...

— Имате петна от измръзване по лицето.

— Разтрийте брадичката си, момко! — намеси се рязко Търнър.

Бавно, машинално Ролстън се подчини. Той разтри брада с опакото на ръката си. Валери отново потръпна при вида на дланта на тази ръка — кървяща и разкъсана, — от която висяха на парцали кожа и плът. Страданието, причинено от слизането от реята с голи ръце...

— Той се опита да ме убие, сър. И то съзнателно. — Гласът на Ролстън звучеше уморено.

— Съзнавате ли какво говорите? — гласът на Валери бе леден като вятърът, който вилнееше над залива Ланганес. Той обаче почувствува, че го побиха първите тръпки на страха.

— Той се опита да ме убие, сър — повтори Ролстън глухо. — Върна предпазния щит за предавателя пет минути преди да сляза от реята. Тъкмо достигнах мачтата, за да сляза, и радистът вече предаваше.

— Глупости, Ролстън! Как се осмелявате...

— Той е прав, сър — намеси се Едъртън. Той внимателно поставяше слушалката на мястото ѝ, гласът му бе унил. — Току-що проверих.

Този път страхът се загнезди дълбоко в сърцето на Валери. Той заговори почти отчаяно:

— Всеки би могъл да сгреша. Незнанието заслужава порицание, но...

— Незнание ли! — умората бе изчезнала от гласа на Ролстън, сякаш никога не бе я имало. Той направи две бързи крачки напред. — Незнание ли! Когато отидох на мостика, аз предадох на него предпазния щит. Попитах кой е дежурният офицер и той ми отговори, че е *той*. Не знаех, че е дежурен артилерийският офицер, сър. Когато му казах, че трябва да върне предпазния щит лично на мен, той ми рече: „До гуша ми дойде от проклетата ти наглост, Ролстън. Аз си знам задълженията — ти си гледай твоите. Качвай се горе и се прави на герой!“ Беше му ясно какво върши, сър.

Карслейк се изтръгна от ръцете на старшия офицер, който го подкрепяше, обърна се и заговори разгорещено на капитана. Очите му се изцъклиха, а лицето му се изкриви.

— Това е лъжа, сър! Мръсна долна лъжа! — каза той с приповдигнат тон, като предъвкваше думите през размазаните си устни. — Никога не съм казвал подобно...

Гласът му се извиси и премина в задавен писък, когато юмрукът на Ролстън се заби свирепо и ожесточено в разкъсаната гъргореца уста. Той прелетя през вратата на левия борд на мостика, заби се в стената на щурманската кабина, свлече се и сгърчен, пребледнял и безжизнен, остана да лежи на палубата. Търнър и Хейстингс едновременно се втурнаха да извият ръцете на старшия торпедист, но той дори не помръдна.

Въпреки воя на вятъра, на мостика се възцари необикновена тишина. Когато Валери заговори, гласът му прозвуча съвсем вяло:

— Старши офицер, моля, обадете се да дойдат двама морски пехотинци. Погрижете се Карслейк да бъде свален в кабината си и изпратете Брукс да го прегледа. Хейстингс?

— Слушам, сър.

— Заведете този матрос в лазарета — да му се даде необходимата медицинска помощ. После го отведете в ареста. Поставете въоръжена охрана. Ясно ли е?

— Тъй вярно, сър. — Нямаше съмнение, че в гласа на Хейстингс се долавяше задоволство.

Валери, Търнър и артилерийският офицер наблюдаваха мълчаливо как Ролстън и началникът на корабната полиция тръгнаха и как двамата снажни морски пехотинци отнесоха надолу все още безжизнения Карслейк. Валери тръгна след тях, но спря, щом чу гласа на Едъртън зад гърба си.

— Сър?!

Валери дори не се обърна.

— Ще поговорим по-късно, Едъртън.

— Не, сър. Моля ви. Важно е.

Нещо в гласа на артилериста привлече вниманието на Валери. Той нетърпеливо се обърна.

— Нямам намерение да се оправдавам, сър. За моята простъпка няма оправдание. — Очите му настойчиво гледаха капитана. — Бях застанал на вратата на хидролокаторната станция, когато Ролстън предаде предпазния щит на Карслейк. Чух разговора им — дума по дума.

Лицето на Валери се вкамени. Погледна към Търнър и видя, че той също слушаше напрегнато.

— Какво ще кажете за версията на Ролстън? — Пряко волята му гласът на Валери прозвуча грубо и напрегнато.

— Напълно вярна, сър. — Думите му едва се долавяха. — До последната дума. Ролстън каза истината.

Валери затвори за миг очи и се извърна бавно и тежко. Той изобщо не възрази, когато усети ръката на Търнър под лакътя си, за да му помогне да слезе по стръмния трап. Стотици пъти старият Сократ му бе казвал, че носи кораба на плещите си. Сега той почувствува цялото това бреме, целия този смазващ товар.

Валери обядваше в приемния салон на адмирала, когато донесоха радиограмата. Потънал в размисъл, той впери поглед в недокоснатата си храна, докато Тиндъл разгръщаше бланката.

Адмиралът се окашля.

— „Спазваме указания курс и разписанието. Вълнение и вятър умерени. Очакваме срещата според уговорката. Комодор 77.“

Той остави радиограмата на масата.

— Боже господи! Вълнение и вятър умерени! Смятате ли, че те плават в същия проклет океан, в който плаваме и ние?

Валери леко се усмихна.

— Това е положението, сър.

— Това е положението — повтори като ехо Тиндъл. — Изпратете следната радиограма: „Плавате срещу жесток щорм. Условията на срещата непроменени. Възможно е да закъснеете. Ще останем на мястото на срещата до пристигането ви.“ Достатъчно ясно ли е, капитане?

— Би трябвало да е, сър. А радиомълчанието?

— Ах, да. Добавете: „Спазвайте радиомълчание. Командуващ 14. Е.С.“ Изпратете я незабавно. Предайте на радистите след това да не излизат повече в ефира.

Вратата тихо се затвори. Тиндъл си наля кафе и погледна към Валери.

— Все още ли си мислите за онзи момък, Дик?

Валери се усмихна неопределено и запали цигара.

И в същия миг се закашля дрезгаво.

— Извинете, сър — рече той. Помълча за миг и след това погледна насмешливо. — Каква налудничава амбиция ме накара да стана капитан на крайцер? — попита той тъжно.

Тиндъл се ухили.

— Не ви завиждам... Струва ми се, че вече съм чувал този разговор. Как ще постъпите с Ролстън, Дик?

— А как бихте постъпили *вие*, сър? — парира Валери.

— Ще го държа в ареста, докато се върнем от Русия. На хляб и вода, дори бих го оковал.

Валери се усмихна.

— Вие никога не сте били добър лъжец, Джон.

Тиндъл се засмя.

— Touché!^[4] — Той се оживи, тайно бе доволен. Много рядко Ричард Валери престъпваше каноните на протокола, които сам си бе наложил. — На всички ни е известно, че нанасянето на побой над офицер от флота на негово величество е ужасно престъпление, но ако Едъртън казва истината, съжалявам единствено, че Ролстън не е отворил на Брукс наистина мащабна работа по закръпването на физиономията на това прасе.

— Боя се, че е точно така — рече сериозно Валери. — В края на краищата корабният устав — как само би допаднало това на адмирал Стар — ме принуждава да накажа жертвата на един потенциален убиец! — Врълхлетя го нов силен пристъп на кашлица и Тиндъл извърна поглед — надяваше се, че на лицето му не бе изписана тревогата, съчувствието и гневът от това, че Валери, този най-достоеен, благороден рицар, най-изисканият мъж и приятел, какъвто някога бе имал, се раздираше сега от кашлица и умираше пред очите му заради сляпата безчовечност на висшите щабни офицери, които си седяха сега в Лондон на две хиляди мили оттук.

— Жертвата — продължи най-сетне Валери, — този, който вече е загубил майка си, брат си и трите си сестри... Мисля, че баща му плава някъде като капитан на кораб.

— А Карслейк?

— Утре ще се срещна с него. Бих искал да присъствувате и вие, сър. Ще му кажа, че ще остане офицер на този кораб до завръщането ни в Скапа, след което трябва да си подаде оставката... Струва ми се,

че той не ще поиска да се яви пред военния съд дори и като свидетел — завърши той сухо.

— Не и ако е нормален, в което се съмнявам — съгласи се Тиндъл. Неочаквано го поразих една мисъл. — А според вас той *наистина* ли е нормален? — навъси се той.

— Карслейк ли? — Валери се поколеба. — Да, мисля, че е нормален, сър. Поне доскоро беше. Брукс обаче не е съвсем сигурен. Казва, че не харесва погледа му тази вечер, мисли, че с Карслейк става нещо странно, а при тези необичайни условия и най-незначителните дразнения придобиват огромни размери. — Валери се усмихна бегло. — Само че едва ли Карслейк е склонен да приеме за незначително дразнение двойното посегателство върху достойнството му и върху неговата личност.

Тиндъл кимна в знак на съгласие.

— Ще трябва да се наблюдава... О, по дяволите! Как бих искал да спре това люлеене. Половината от кафето ми отиде на покривката. Младият Спайсър — той хвърли поглед към офиса — направо ще откачи. Само на деветнадесет години е, а е истински тиранин... Мислех си, че това действително ще бъде едно тихо място, Дик.

— И наистина е тихо в сравнение с това, което ни очаква. Чуйте! — Той наведе глава, вслушвайки се във воя на вятъра навън. — Да видим какво ще ни каже нашият метеоролог.

Той посегна към телефона на писалището и помоли да го свържат с пункта за информация. След кратък разговор върна слушалката на мястото ѝ.

— От пункта съобщават, че анемометърът направо е полудял. На моменти вятърът достига до осемдесет мили в час. Все още е северозападен. Температурата продължава да е минус 22°. — Той потрепера. — Двадесет и два градуса под нулата! — После изглежда внимателно Тиндъл. Барометърът почти се задържа на 941,4 милибара.

— Какво!

— 941,4 милибара. Точно толкова казват. Невероятно е, но така казват. — Той погледна ръчния си часовник. — Остават четиридесет и пет минути, сър... Това е твърде сложен начин за самоубийство.

Те помълчаха малко, после Тиндъл заговори и заради двамата, като отговаряше на въпрос, който и двамата мислено си задаваха.

— Няма как, трябва да тръгнем, Дик. Трябва. И между другото нашият неустрашим млад капитан втори ранг, сърцатият Ор, иска да ни придружи със *Сиръс*... Нека го оставим да се повлачи малко след нас. Този младок има още доста неща да учи.

В 20,20 всички кораби приключиха с приемането на гориво. Легнали на дрейф, на тях им беше неимоверно трудно да се задържат на местата си при този силен вятър, но тук те бяха в много по-голяма безопасност, отколкото в открито море. Бяха им отдадени заповеди да тръгнат, щом времето се подобри — *Дифендър* заедно с придружаващите го кораби към Скапа Флоу, а ескадрата към мястото на срещата, на сто мили посока изток — североизток. Радиомълчанието трябваше строго да се съблюдава.

В 20,30 *Юлисис* и *Сиръс* се отправиха на изток. След тях, за да им пожелаят лек път, замигаха сигналните прожектори. Тиндъл изруга ескадрата за нарушаването на правилата за светомаскировката, но като осъзна, че в тази пустош едва ли някой друг освен тях би забелязал сигналите, нареди да поблагодарят в отговор.

В 20,45, все още на две мили от носа на полуостров Ланганес, *Сиръс* започна да се бори отчаяно с исполинските вълни и с огромните водопади, които го обливаха от бака до кърмата в този мрак, той приличаше не толкова на ескадрен миноносец, колкото на изплаваща подводница.

В 20,50 *Сиръс* забави ход и на *Юлисис* забелязаха, че се отправи към сушата, за да търси напразно прикритие. В същото време шестинчовият му сигнален прожектор предаде следното: „Водонепроницаемите врати пропускат. Първа оръдейна кула блокира. През отдушниците на котелното отделение ляв борд нахлува вода.“ А на мостика на *Сиръс* капитан втори ранг Ор изруга ядно, когато получи следното съобщение от *Юлисис*: „Това да ви е за урок, първи. Незабавно се присъединете към ескадрата. Все още не сте дорасли да играете заедно с големите момчета.“ Той преглътна разочарованието си и сигнализира: „Разбрано. Почакайте само да порасна.“ После направи рязък завой и се отправи признателно обратно към залива. От борда на флагмана го изгубиха от поглед почти веднага.

В 21,00 *Юлисис* навлезе в Датския пролив.

---

[1] Защитни прегради около отворите на палубата. Б.пр. ↑

[2] Сър Ърнст Шакълтън (1874–1922) — виден английски полярен изследовател, командувал няколко експедиции до Южния полюс. Б.пр. ↑

[3] Скалуша — мор. разг. — приспособление, подобно на люлка от две въжета и дъска, което се използва при работа по корпуса и други труднодостъпни места по кораба. Б.пр. ↑

[4] Добре речено (фр.). Б.пр. ↑

ГЛАВА ШЕСТА

ВТОРНИК ПРЕЗ НОЩТА

Това бе най-свирепият щорм през цялата война. Ако метеорологичните данни бяха запазени от Адмиралтейството за преглед, несъмнено щеше да се докаже, че той наистина е бил най-страшният щорм, най-могъщият трус, откакто подобни данни се водят на отчет. През изтеклата нощ на борда на *Юлисис* дори най-опитните моряци, плавали до всяко кътче на земното кълбо, не можеха да си спомнят за щорм, който поне малко да наподобява на този, за щорм, който по нещо, макар и незначително, да се равнява с него.

В десет часа, когато всички врати и люкове бяха здраво затворени, когато всякакво движение по палубата бе забранено, когато всички разчети бяха изтеглени от оръдейните кули и погребите, а всички редовни вахти по палубата бяха преустановени, за пръв път, откакто *Юлисис* бе спуснат на вода, дори мълчаливият Карингтън призна, че ураганите в Карибско море през есента на 1934 и 1937 година — когато поради недостиг на пространство за щормоване е бил принуден да легне на дрейф в опасния източен квадрант на тези два смъртоносни урагана — не са били по-страшни от този щорм. Но и двата кораба, които превел тогава през тези урагани — един три хиляди тонен трампови кораб и един престарял танкер от нюйоркската линия за превоз на битум, — не можели да се сравняват с *Юлисис* по издръжливост. Карингтън изобщо не поставяше под съмнение способността на кораба да оцелее. Но онова, което първият офицер не знаеше, онова, което никой не можеше дори да предположи, бе, че ревящата стихия бе само зловеща увертюра. Подобно на някой страшен обезумял звяр от древен непознат свят, полярното чудовище се бе свило на собствения си праг готово за скок и дебнеше. В 22,30 *Юлисис* прекоси Полярния кръг. Чудовището ги връхлетя.

То връхлетя с непоклатима жестокост, с ужасна свирепост, която смазваше духа и тялото и ги вцепеняваше. Лапи му бяха свистящите ледени остриета, от чиито удари човешкото лице почервяваше до

кръв; зъби му бяха ледените вихри, които на моменти стигаха до 120 мили в час и които разпаряха и раздираха като на шега арктическото облекло и проникваха чак до костите; глас му бе сатанинският оркестър — смесица от рева на мощния вятър и от злокобното свистене на скърцащия такелаж — истински демонски реквием; тяло му бе смазващата мощ на урагания вятър, който приковаваше човека безпомощен в преградната стена, без да може да си поеме дъх, или откъсваше нозете му от палубата и безчувствен, със счупен крак или ръка, го запокитваше в някой далечен ъгъл. Не намерило плячка по протежение на 500 мили из мразовитата пустош на вечния лед на Гренландия, то встъпи в убийствен съюз с освирепялото море и с титанична сила и хищен вой се нахвърли върху черупката, която представляваше сега *Юлисис*.

Точно тогава *Юлисис* щеше да загине. Нищо сътворено от човешка ръка изобщо не можеше да се надява на оцеляване. Той щеше да бъде просто смазан или да се преобърне, или да се пречупи, или да се разпадне под мощните удари на вятъра и вълните. С него обаче не се случи нито едно от тези неща.

Един бог знае как изобщо оцеля на сляпата ярост на това първо връхлитане. Бурният вятър подхвана носовата му част и така го извъртя, че мачтата описа дъга от 45°, и го притисна силно полегнал на борд в същото време, когато корабът буквално се сгромолясваше дванадесет метра надолу между две стръмни гигантски вълни. Той се заби в подножието им с такава огромна сила, че всеки лист от обшивката и всеки нит от корпуса му се разтресоха. Вибрацията продължи цяла вечност, докато пренатовареният метал се бореше да се нагоди, докато стоманата се свиваше и разширяваше далеч извън нормите на максималното напрежение. Като по някакво чудо *Юлисис* устоя, но часовете му бяха преброени. Той лежеше на десния си борд с планшир, опиращ въз водата, а на половин миля, извисила се високо над върха на мачтата, към безпомощния кораб се бе втурнала с рев огромна водна стена.

Юлисис бе спасен от Контето. Контето, известен още под прякора „Персил“^[1], а официално като главния механик Додсън, както винаги облечен безукорно с ослепително бял гащеризон, се намираше в командния си пункт в машинното отделение, когато ги връхлетя мощният вихър. Той нямаше откъде да разбере какво се е случило.

Нямаше откъде да разбере, че корабът е загубил управление, че на мастика никой още не е дошъл на себе си от поразяващия удар, нямаше откъде да разбере, че рулевият е отхвъркнал в безсъзнание в един ъгъл и че неговият помощник, още почти дете, бе твърде уплашен, за да се хвърли към въртящия се като бесен щурвал. Но той разбираше, че *Юлисис* се наклонява главоломно и че почти е легнал на борд, но се досети за причината.

Крясъците му в проговорната тръба останаха без отговор. Той посочи към лоста за управление на левия борд и изкрещя в ухото на вахтения механик: „Малък ход!“ — после се втурна стремглаво към лоста на десния борд.

Още петнадесет секунди и щеше да бъде твърде късно. Сега въртящият се по-бързо десен винт обърна кораба достатъчно, за да посрещне с носа си тази гърмяща планина от вода, да забие кърмата си до нивото на релсите за изстрелване на подводните бомби, а дванадесет метра от излезлия от водата кил увиснаха над зейналата бездна. Когато *Юлисис* пак се сгромоляса, същата зловеща вибрация отново разтърси целия корпус. Бакът изчезна дълбоко под повърхността, а водата заливаше отвсякъде бронираната страна на първа оръдейна кула. Но *Юлисис* отново посрещаше вълните с носа си. Контето незабавно сигнализира на вахтения механик да увеличи оборотите, за да се изравнят двете машини.

В подпалубните помещения цареше неописуемо опустошение. Във всички посоки се търкаляха десетки стоманени шкафчета, откъртили се от местата си — от тях хвърчаха скоби и ключалки, а съдържанието им се сипеше навсякъде. Хамаците се бяха изтръгнали от стойките си, а подът бе осеян с парчета порцелан, масите бяха изкривени и смачкани, стърчаха грозно натрошени табуретки; книги, хартия, порцеланови и метални чайници и натрошени чаши и чинии се валяха в чудовищен безпорядък. А сред тази бъркотия от носещи се ту в една, ту в друга посока отломъци стотици крещящи, проклинали, уплашени и изтощени мъже се мъчеха да се изправят на крака, да коленичат, да седнат или просто да легнат неподвижно.

Началникът на медицинската служба Брукс и лейтенант Никълс заедно с вдъхновения и неуморим корабен свещеник, който се справяше с ролята на трети лекар, бяха капнали от умора. От дългогодишния старши санитар на лазарета Джонсън, колкото и да бе

чудно, нямаше почти никаква полза — непрекъснато го измъчваше жестока морска болест и явно той напълно бе отпаднал духом. Никой не знаеше защо — това вероятно бе нещо нормално, защото той бе стигнал до предела на силите си.

Довеждаха пострадалите в лазарета на групи от по десетина и повече човека, непрекъснат поток, който прииждаше през цялата нощ, докато *Юлисис* се бореше за живота си — поток, който скоро препълни и без това тясното помещение и превърна каюткомпанията в импровизирана болница. Контузии, порезни рани, навяхвания, мозъчни сътресения, счупвания — с какви ли не случаи се сблъскаха изтощените лекари през тази нощ. За щастие сериозните наранявания бяха малобройни и за три часа в лазарета бяха оставени за лечение само девет болни, включително и младши матрос Фери, чиято осакатена преди това ръка бе смазана на две места; Райли и неговите съмишленици размирници бяха безцеремонно изхвърлени въпреки ожесточените им протести, за да се освободи място за по-сериозно ранените.

В около 23,30 Никълс бе повикан да окаже медицинска помощ на Мъхнатия. Като залиташе, падаше и се препъваше по жестоко люлеещия се кораб, той най-сетне намери щурмана в кабината му. Мъхнатия имаше много нещастен вид. Никълс го огледа внимателно и видя дълбоката опасна рана на челото и подутия глезен, който се показваше под марсианския му костюм. Опасни наистина, но едва ли безнадеждни, както би си помислил човек, ако съдеше по отчаяното му, тревожно изражение. Никълс вътрешно се засмя.

— Е, Хорацио — заговори той навъсено. — Какво толкова ти има? Пак ли си пил?

— Гърбът ми, Джони — промълви в отговор Мъхнатия и се похлупи по очи на койката. — Моля те, прегледай го.

Изражението на Никълс се промени. Той пристъпи напред и рязко се спря.

— Как, по дяволите, мога да те прегледам — запита той с раздразнение, — като си облякъл този проклет глупашки костюм?

— Точно това имам предвид — рече загрижено Мъхнатия. — Забих се право в прожекторния пулт — във всичките онези копчета и гадни остри ръчки. Скъсан ли е? Разпран ли е, срязан ли е някъде? Дали тегелите...

— Велики боже! Да не искаш да кажеш, че...? — Никълс недоверчиво приседна на едно шкафче.

Мъхнатия го погледна обнадеждено.

— Значи ли това, че е невредим?

— Разбира се, че е невредим! След като ти е бил нужен шивач, защо, по дяволите...

— Достатъчно! — Мъхнатия се обърна рязко и спусна, крака на пода, като вдигна предупредително ръка. — За теб има малко работа, касапино. — Той докосна кървящото си чело. — Заший го, но без да губиш много време. На мостика имат спешна нужда от специалист като мен... Аз съм единственият човек на кораба, който има някаква представа къде се намираме.

Както тампонираше раната му, Никълс се засмя.

— И къде се намираме?

— Не знам — отвърна чистосърдечно Мъхнатия. — Именно затова работата е спешна... Но знам къде се намирах аз. Бях отново в Хенли. Разказвал ли съм ти някога...?

Юлисис не загина. За кой ли път през тази нощ ураганът го подмяташе жестоко от борд на борд, когато носът му заораваше под стръмните гребени на вълните и човек добиваше чувството, че корабът никога не ще успее да се отскубне от могъщата прегръдка на водата. И за кой ли път, като потръпваше и се тресеше под необикновената тежест, той успяваше. Хиляди пъти до разсъмване офицери и матроси благославяха талантливите корабостроители от Клайдбанк, където го бяха построили, и хиляди пъти проклинаха сляпата злоба на този могъщ щорм, който го бе поставил на сериозно изпитание.

Може би „сляпа“ не е точната дума. Щормът владееше дивата си злост с почти човешко коварство. Скоро след първата яростна атака вятърът бързо смени посоката си и неочаквано, в разрез с всички закони, обърна отново и задуха почти от север, а *Юлисис* продължи да се мятта сред гигантските вълни.

Гигантски, но и коварни. Минавайки с рев покрай кораба, някоя огромна островърха вълна току се завърташе, заливаше палубата и натрошаваше някоя лодка на парчета. Само за един час големият катер, моторницата и две лодки бяха разбити, а останките им се подмятаха в

кипящия водовъртеж. Няколко спасителни салове бяха раздробени под неочакваните мощни удари на същите коварни води, бяха пометени зад борда и отнесени завинаги — последваха ги четири шамандури.

Най-коварната от всички атаки обаче бе осъществена точно зад кърмовата палуба. В разгара на щорма се разнесоха шест поредни мощни експлозии, от които почти цялата кърма се показва над водата. В жилищните помещения на кърмата настъпи мълниеносна паника — почти всички светлини над и зад машинното отделение изгаснаха. Сред мрака на кубриците, надвили воя на урагана, пронизителни викове като: „Торпилирани сме!“, „Попаднахме на мини!“ и „Имаме пробойна!“ съживиха изнурените, ранени матроси, дори и онези, а те бяха повече от половината, които в различна степен се измъчваха от морската болест, и ги накараха да се втурнат обезумели към вратите и люковете само за да разберат, че вратите и люковете са здраво блокирали от лютия студ. Щом изгасна осветлението, тук-там засвяткаха джобни фенерчета: светли малки точки шареха по отделните групички от пребледнели, изкривени лица, изопнати и с хлътнали очи, които попадаха под снопчетата жълта светлина. Условията бяха намерили за непоправима беда, когато нечий глас, рязък и присмехулен, взе връх над бъркотията. Гласът принадлежеше на Ролстън — той бе освободен към девет часа по заповед на капитана — арестът се намираше в самия форпик на кораба и при бурно море условията там бяха почти нетърпими, но въпреки това Хейстингс го бе освободил с най-голяма неохота.

— Това са нашите подводни бомби! Чувате ли ме, глупаци такива — това са нашите подводни бомби! — Не толкова думите, колкото хапливият присмех в тях прекъсна рязко паниката и прикова зашеметените, неразсъждаващи матроси по местата им. — Това са *нашите* подводни бомби, повярвайте ми! Сигурно са били отнесени зад борда!

Той беше прав. Всички бомби от един стелаж бяха изкъртени, повдигнати от гнездата им и преметнати зад борда от някоя чудовищна вълна. Явно поради недоглеждане те бяха забравени след приготвянето им за атака в плитки води — вероятно за миниатюрната подводница в Скапа — и сега бяха експлодирали почти точно под кораба. Изглежда, повредата бе незначителна.

Горе на жилищна палуба „А“, точно в носовата част, положението бе още по-отчайващо. По палубите имаше много повече следи от погрома и много повече болни от морска болест — тук не ставаше въпрос за онова комично неразположение, от което лицето на пострадалия на борда на някой ферибот позеленява, а за сълзящи оцъкдени очи, потъмнели и кръвясали, защото носят всеки път се надигаше и пропадеше, надигаше и пропадеше по цели десет, тринадесет, шестнадесет метра в продължение на безкрайни, безнадеждни часове. На всичкото отгоре се случи една още по-зловеща беда, която набързо опропасти палубата с жилищните помещения.

Под шпила в предната част на помещението, което се съединяваше с жилищната палуба, се намираше акумулаторното помещение. Тук се съхраняваха и зареждаха безброй най-различни акумулатори, като се започне от тежките оловно-киселинни с тегло, над сто фунта и се стигне до малките никелови елементи за аварийното осветление. Тук се съхраняваха също и глинени съдове с готов електролит и големи стъклени дамаджани с неразредена сярна киселина. Тези дамаджани грижливо се пазеха — при бурно време големите акумулатори се закрепваха с въжета.

Никой не разбра какво точно се бе случило. Вероятно, по-скоро сигурно, от силното люлеене електролитът се бе разплискал от акумулаторите и бе разял въжетата. После някой акумулатор сигурно се бе отвързал и се бе блъснал в друг акумулатор, после в друг и в друг, после в глинените съдове и дамаджаните, докато цялата подова настилка, за щастие направена от киселинноустойчив материал, не се покри с дебел слой сярна киселина с дълбочина пет-шест инча.

При обичайната си обиколка някакъв млад торпедист отворил вратата и видял разплискалото се вътре море от киселина. Стъписан, той смътно си спомнил, че содата каустик, от която имало складирано точно пред акумулаторното помещение, неутрализира сярната киселина, и изсипал един четиридесетфунтов кашон сода в акумулаторното помещение: сега торпедистът лежеше ослепял в лазарета. Киселинните пари бяха изпълнили помещението под шпила, така че влизането там бе невъзможно без противогаз, и проникваха бавно и коварно към жилищните помещения. Положението се усложняваше и от обстоятелството, че стотици литри солена вода, нахлула през изкривените листи на палубната обшивка и скъсаните

проговорни тръби, се носеше бясно из помещението под шпила — във въздуха вече се долавяха първите признаци за наличието на хлорен газ. Точно над помещението Хартли и двама матроси, завързани с въжета, направиха кратък и безнадеждно смел опит да запушат зейналите отвори — само след минута и тримата бяха измъкнати почти в несвяст, зашеметени от огромните вълни, които заливаха бака.

И ако тази нощ за матросите долу бе нощ на мъки, опасност и отчаяно физическо страдание, то за шепата мъже горе, офицерите и матросите на мостика, тя бе истински ад. Но не адът от нашите по-късни представи, не точно източноправославното и библейското схващане, а онзи ад — адът на нашите древни северноевропейски предци — на викингите, датчаните и ютите, на Беовулф и обитаваните от чудовища морета — адът на вечния студ.

Наистина температурата бе цели двадесет и три градуса под нулата. Известно е, че има хора, които са живели и дори работили на открито при много по-ниски температури. Онова, което не е така добре известно, онова, за което човек едва ли си дава сметка, е, че когато се премине точката на замръзване, всяка допълнителна миля в час скорост на вятъра се равнява и действа на човешкото същество като един градус снижение на температурата. Неведнъж, а на няколко пъти през тази нощ, преди бесният му ход да го извади окончателно от строя, анемометърът бе отбелязвал, че на моменти скоростта на вятъра бе достигала до 125 мили в час. Минути наред свирещият, виещ вятър духаше постоянно със 100 и повече мили в час и за вкочанените, парализирани от студ същества на мостика това се равняваше на около 100° под нулата.

Излизането само за пет минути навън бе достатъчно за всеки един от мостика, после веднага трябваше да се прибере в укритието на капитана. Не защото заставането на мостика бе някакво геройство, а защото бе невъзможно човек да впери поглед в ужасния вятър — студът щеше да попари и ослепи очите му, а ледът щеше да ги извади. Не бе възможно да се погледне дори през кръговете на Кент. Те продължаваха да се въртят с висока скорост, но напразно: леденият вихър, мощен като пясъчна буря, бе обледенил и излъскал стъклата им до такава степен, че през тях нищо не се виждаше.

Нощта не бе много тъмна. Нагоре, отстрани и назад имаше видимост. Нагоре за миг-два можеше да се зърне някое и друго късче

нощно синьо небе и шепа звезди, които бягащите парцаливи облаци тутакси закриваха. Настрани и назад морето бе мастиленосиньо, изпъстрено с кипяща бяла пяна. Вече ги нямаше вчерашните прииждащи талази, нямаше ги и живописните бели гребени — сега имаше само плътни планини от вода, накъсани и бурни, които независимо дали се разбиваха тук или там, неизменно държаха посока юг. Някои от тези водни грамади, които и с най-устремния полет на въображението бихме могли само условно да наречем вълни, бяха малки и незначителни — големи колкото къща от предградията, други обаче съдържаха милиони тонове вода и се извисяваха на 25–26 метра, изпречвайки се застрашително на хоризонта, достатъчно големи, за да потопят и катедрала... Както отбеляза Мъхнатия, най-добрият подход към тези вълни бе да се гледа в обратната посока. Най-често те отминаваха безобидно, като подмятаха *Юлисис* в бездната, а по-рядко пречупваха рамене и разбиваха върховете си в мостика, като измокряха до кости вахтения офицер. В такива случаи той трябваше незабавно да бъде прибран вътре или щеше да замръзне буквално само за минута.

Дотук те оцеляха, макар това да надминаваше и най-смелите очаквания на всеки човек на борда. Но тъй като вървяха напред слепешката, нито за миг не ги напускаше тревогата за това, което им предстоеше. Дали следващото море ще бъде спокойно, или и там ще има същата буря, или някоя ужасна непреодолима сила ще ги запрати завинаги на дъното? Чувството за неизвестност никога не ги напускаше, чувство за неизвестност, подсилено от обстоятелството, че когато *Юлисис* се надигаше и пропадеше надолу, тези хора нито виждаха, нито чуваха нещо. Те съдеха за силата на урагана единствено по движението и вибрациите: защото грохотът на морето и всичко останало се заглушаваше от сатанинския писък на този виещ из надстройките и такелажата вятър.

Към два часа през нощта, непосредствено след експлозиите на подводните бомби, неколцина от старшите офицери организираха свой малък бунт. Капитанът, когото само половин час преди това бяха склонили да слезе долу, тъй като бе капнал от умора и неудържимо трепереше от студ, се събуди от взривовите и се върна на мостика. Пътят му бе препречен от старшия офицер и от капитан втори ранг Уестклиф, който спокойно, но решително го вкара в укритието. Търнър

затвори вратата и запали осветлението. Валери бе по-скоро объркан, отколкото ядосан.

— Какво... какво, за бога, означава това?

— Бунт! — избоботи весело Търнър. По лицето му имаше кървави следи от ударите на летящите ледени късчета. — „Бунт в открито море“. — струва ми се, че така е казано в устава. Така ли е, адмирале?

— Точно така — потвърди адмиралът. Валери се обърна смаяно. Тиндъл бе легнал на койката като изложен за поклонение мъртвец. — Имайте предвид, че аз нямам власт над капитана на борда на собствения му кораб, но съм сляп и нищо не виждам. — Той лежеше на койката с превзето затворени в привидно изтощение очи. Само той си знаеше, че не се преструва.

Валери не каза нищо. Стоеше, без да помръдне, впил пръсти в един парапет, с посивяло и измъчено лице и очи, зачервени и замаяни от съня. Търнър усети как нещо го прободне в гърдите, щом погледна към капитана. Когато заговори, гласът му прозвуча така тихо и сериозно, нещо така необичайно за него, че той привлече и задържа вниманието на Валери.

— Сър, това не е нощ за флотски капитан. Не ни заплашва друга опасност освен самото море. Съгласен ли сте с мен?

Валери сдържано кимна.

— Това е нощ за моряк, сър. Моите уважения, но според мен никой от нас не е моряк от ранга на Карингтън — той просто е замесен от друго тесто.

— Много любезно от ваша страна, че включвате и себе си в това число, старши офицер — промърмори Валери. — Но напълно излишно.

— Първият офицер ще остане на мостика през цялата нощ. Уестклиф ще стои тук в укритието. Както и аз.

— Аз също — изръмжа Тиндъл. — Но се каня да поспя. — Видът му бе уморен и измъчен като на Валери.

Търнър се усмихна.

— Благодаря, сър. И така, господин капитан, опасявам се, че тук тази нощ ще ни е малко тясно... Ще се видим след закуска.

— Но...

— Никакво „но“ — измърмори Уестклиф.

— Моля ви — настоя Търнър. — Ще ни направите услуга. Валери го погледна.

— Като капитан на *Юлисис*... — гласът му заглъхна. — Не знам какво да кажа.

— А аз знам — рече с оживен глас Търнър и докосна с ръка лакътя на Валери. — Нека слезем долу в каютата ви.

— Да не би да смятате, че не мога да се оправя сам, а? — усмихна се вяло Валери.

— Не. Но не искам да рискувам. Да тръгваме, сър.

— Добре, добре. — Той уморено въздъхна. — Давам всичко за спокоен живот... и за една нощ сън.

Неохотно, с огромно усилие, лейтенант Никълс се мъчеше да изплува от мрачните дълбини на изтерзания сън. Бавно и насила той отвори очи. Осъзна, че *Юлисис* продължава да напредва тежко и както и досега да люлее противно. Над него се бе надвесил Мъхнатия с бинтовано чело и опръскано с кръв лице. Той имаше възмутително весел вид.

— „Послушай! Чуй! Чучулигата пее...“^[2] и т.н. — ухили се Мъхнатия. — И как се чувствуваме тази сутрин? — заимитира той с мазен глас. Като потомствен благородник Карпентър нямаше много високо мнение за лекарската професия.

Никълс опря върху него замъгления си поглед.

— Какво има, Анди? Нещо лошо ли се е случило?

— Щом на вахта са господата Карингтън и Карпентър — отвърна надменно Мъхнатия, — нищо лошо не може да се случи. Искаш ли да се качиш горе, за да видиш как Карингтън си върши работата? Той ще направи пълен завой. А в такова бурно време това ще е гледка, която заслужава да се види.

— Какво! Дявол да го вземе! И ти ме събуди само за да...

— Братче, когато този кораб направи завой, ти и бездруго ще се събудиш — вероятно прострян на палубата със счупен врат. Оказва се обаче, че Джими се нуждае от твоята помощ. Необходимо му е едно от онези четвъртити шишенца, за които случайно знам, че ти се намират повечко в амбулаторията. Само че амбулаторията е заключена — лично проверих — добави той нагло.

— Но какво... какви... плоски...

— Ела и сам ще се убедиш — покани го Мъхнатия.

Зората вече се сипваше, жестока и зловеща зора — епилог, подходящ за кошмар. Причудливи ивици млечнобяла мъгла се влачеха ниско почти до върха на мачтата, а високо нагоре небето бе ясно. Вълните, все още огромни, бяха станали по-къси, значително по-къси и дори по-стръмни. *Юлисис* напредваше с най-малкия си ход, за да може да се управлява, но дори и така страдаше жестоко от отвесните насрещни вълни. Скоростта на вятъра спадна и се задържа твърдо на петдесет мили в час — със сила на щорм, но макар и не толкова силен, той изгори като огън дробовете на Никълс, когато излезе на откритата палуба, и го заслепи с лед и студ. Той побърза да увие цялото си лице с шалове и се изкатери с мъка, опипом и инстинктивно, на мостика. Мъхнатия го следваше с шишето. Докато се катереха, чуха, че от пукащите високоговорители се носи някакво неразбираемо съобщение.

Търнър и Карингтън бяха сами на сумрачния мостик, увити като мумии. Даже и очите им не се виждаха — бяха си сложили очила.

— Добро утро, Никълс — избоботи старшият офицер. — Но това наистина е Никълс! — Той дръпна очилата си, загърби свирепия вятър и ги захвърли презрително настрана. — Нищо не се вижда през тези проклетите стъклъца... О, първи, той е донесъл шишето.

Никълс се пхна приведен под тентата на мостика. В един ъгъл дъсчената скара бе засипана с очила, предпазни козирки и противогази. Той посочи с глава към тях.

— Това пък какво е — да не е сезонна разпродажба?

— Ще променяме курса, докторе — отговори Карингтън, гласът му както винаги звучеше спокойно и отмерено, без дори и следа от умора. — Само че ще трябва да видим накъде отиваме, а както казва и старшият, всички тези стъклъца са безполезни — замъгляват се веднага щом се сложат — прекалено студено е. Бихте ли подържали само бутилката... ето така... а вие бършете със спирта, Анди.

Никълс погледна към огромните вълни. Потрепера.

— Простете невежеството ми, но защо изобщо трябва да сменяме курса?

— Защото много скоро това ще бъде невъзможно — отвърна отсечено Карингтън. После се усмихна. — Тази маневра ще ме направи най-ненавиждания човек на борда. Току-що предадохме по трансляцията предупредителното съобщение. Готов ли сте, сър?

— Готова машина. Готовност на руля. Готови, първи.

Тридесет секунди, четиридесет и пет, цяла една минута Карингтън се взираше упорито, немигащо през стъклото. Ръцете на Никълс замръзнаха. Мъхнатия триеше усърдно. Последва команда:

— Лявата машина среден напред.

— Лявата машина среден напред! — повтори като ехо Търнър.

— Двадесет надясно!

— Двадесет надясно!

Никълс се претраши да погледне през рамо. За частица от секундата, преди очите му да се напълнят със сълзи, той зърна една исполинска вълна, насочила се диагонално, вече вляво от носа. Велики боже! Защо Карингтън не изчака да отмине тази вълна!

Гигантската вълна повдигна нагоре носа, наклони силно *Юлисис* към десния му борд и мина под него. *Юлисис* се олюля на гребена ѝ, килна се застрашително на другия си борд и мачтите му — огромни искрящи стволоче, плътно покрити и натежали от лед — описаха широка дъга, когато корабът се обърна и заби леерите на левия си борд в надигащата се следваща вълна.

— Лявата машина пълен напред!

— Лявата машина пълен напред!

— Тридесет надясно!

— Тридесет надясно!

Следващата вълна, която мина под *Юлисис*, почти го изправи. И едва тогава Никълс най-сетне проумя. Невероятно, защото не бе възможно да се предвиди толкова точно, но Карингтън бе разбрал, че две противоположни вълни трябва да образуват сравнително спокоен участък. Как бе предусетил това — никой не знаеше, а и едва ли щеше да узнае, нито дори и самият Карингтън, но той бе велик моряк и го бе предусетил. В продължение на петнадесет-двадесет секунди морето представляваше кипяща белота от ожесточени, разбиващи се една в друга вълни — от онези, които обикновено срещаме, но в по-малък мащаб, при силните течения и водопадите — и *Юлисис* с благодарност си проправяше път сред тях. После още една огромна вълна, която се

извиси почти наравно с мостика, го грабна почти успоредно. За пръв път през тази нощ *Юлисис* бе връхлетян с такава невероятна сила по цялата му дължина. Вълната така свирепо го наклони, че леерите изчезнаха под водата. Никълс отхвъркна и се заби тежко в единия край на мостика — бутилката се разби на парчета. Би могъл да се закълне, че чу Карингтън да се смее. Той пълзешком се добра обратно до средата на мостика.

Ала голямата вълна все още не бе отминала. Тя се изправи над бездната, в която бе запратила така презрително *Юлисис*, чийто крен сега надминаваше 40°, спусна се безпощадно и с жестока, почти убийствена свирепост се помъчи да го потопи. Креномерът отбелязваше неумолимо 45°, 50°, 53° и се задържа там цяла вечност, докато хората, застанали до леерите, опираха ръце върху палубата — притъпеното им съзнание трудно схващаше неизбежното. Това бе краят. *Юлисис* изобщо не можеше да се изправи от този крен.

Секундите се нижеха мъчително. Никълс и Карпентър, смаяни и онемели, се спогледаха. Наклонен под този невероятен ъгъл, мостикът бе заслонен от вятъра. Гласът на Карингтън, спокоен и невъзмутим, се разнесе поразително ясно:

— Дори да се наклони до 65°, пак ще се изправи — изрече той сухо. — Дръжте се, господа. Сега ще стане интересно.

При последните му думи *Юлисис* потрепера, после едва доловимо, а след малко и по-бързо и накрая с бясна скорост се наклони на другата страна и описа деветдесетгрудусова дъга, след което отново се накрени. Никълс пак се озова в ъгъла на мостика. Но *Юлисис* бе вече почти направил завой.

Като се усмихваше с облекчение, Мъхнатия се изправи и потупа Карингтън по рамото.

— Не, не е необходимо да гледате, сър — загубили сме си гротмачтата.

Той леко преувеличаваше, но последните пет метра от върха на мачтата, на които бе закрепена една от радарните антени, бяха несъмнено отнесени. Това жестоко двойно олюляване, както и тежестта на леда се оказаха непосилни за мачтата.

— Двете машини малък напред! Средата руля!

— Двете машини малък напред! Средата руля!

— Така дръж!

Юлисис пое по новия курс.

Мъхнатия срещна погледа на Никълс и кимна по посока на първия офицер:

— Сега разбра ли какво имах предвид, Джони?

— Да — отвърна много тихо Никълс. — Разбрах. — После неочаквано се усмихна. — Следващия път, когато направиш някакво подобно изявление, направо ще ти повярвам, ако нямаш нищо против. Този начин за доказване на истината е дяволски опасен.

С големи попътни вълни *Юлисис* се движеше удивително устойчиво по курса. Вятърът духаше вече право по кърмата, а мостикът като по вълшебство остана на завет. Пълзящите ниско облаци мъгла се разрешиха и почти изчезнаха. Далеч на югоизток над безоблачния хоризонт се изкачваше ослепително бяло слънце. Дългата нощ бе свършила.

Един час по-късно, с вятър спаднал на тридесет мили в час, радарът засече на запад група кораби. След още един час, когато вятърът бе почти утихнал и имаше само силно мъртво вълнение, на хоризонта се появиха струйки дим. В 10,30 на уговореното място и в уговореното време *Юлисис* се срещна с конвоя от Халифакс.

---

[1] Известна марка прах за пране. Б.пр. ↑

[2] Цитат из пиесата „Цимбелин“ от Шекспир. Б.пр. ↑

ГЛАВА СЕДМА

СРЯДА ПРЕЗ НОЩТА

Като се люлееха тежко от обърканото вълнение, корабите от конвоя се приближаваха от запад — цяла флотилия, великолепна плячка за всяка немска вълча глутница от подводници. Тази флотилия се състоеше от осемнадесет кораба: петнадесет големи съвременни товарни кораба и три 16 000-тонни танкера, които возеха много по-ценен и безмерно по-жизненоважен товар от този, превозван от която и да било флотилия от галеони. Танкове, самолети и бензин — какво представляваха в сравнение с тях златото и скъпоценните камъни, коприната и най-редките подправки? Трудно бе да се прецени общата стойност на този конвой — десет или двадесет милиона лири стерлинги, — във всеки случай неговата истинска стойност не можеше да се оценява в пари.

Когато *Юлисис* се понесе между лявата и средната колона на конвоя, екипажите на търговските кораби застанаха покрай леерите. Те гледаха, чудеха се и благодаряха на всевишния, че не са попаднали на този мощен щорм. Отстрани *Юлисис* представляваше невероятна гледка: със счупена мачта, с отнесени спасителни салове и с празни гнезда на спасителните лодки — той блестеше като кристален на утринната светлина: свирепият вятър бе издухал от него всичкия сняг, бе излъскал, изгладил и полирал леда до атлазен прозрачен блясък, но от всеки борд на носовата част и пред мостика се виждаха огромни тъмночервени ивици там, където ураганият вихър от тази дълга нощ бе смъкнал маскировката и пласта боя, оголвайки боядисания с минимум корпус.

Американският конвоирац отряд бе малоброен — тежък крайцер с хидроплан за разузнаване, два ескадрени миноносеца и две фрегати от бреговата охрана. Той бе малоброен, но достатъчен — нямаше нужда от конвоиращи самолетоносачи (макар че в атлантическите конвои често се включваха и самолетоносачи), защото немските самолети не можеха да действуват толкова далеч на запад, а през

последните няколко месеца вълчите глутници на подводниците се изместили на север и на изток от Исландия: там те бяха не само по-близо до базата си, но и контролираха по-успешно пресичащите се в този район маршрути на конвоите за Мурманск.

Вече заедно, те продължиха с курс изток-североизток — товарни кораби, американски военни кораби и *Юлисис*, докато късно следобед високо на хоризонта не се появи ъгловатият силует на самолетоносач. Половин час по-късно, в 16,00 часа, американските военни кораби намалиха ход, направиха пълен завой и поеха обратно, като изпратиха със сигналните прожектори прощални пожелания за щастливо плаване. На борда на *Юлисис* матросите наблюдаваха маневрата им със смесени чувства. Те знаеха, че тези кораби трябва да се върнат, че по Св. Лаврентий вече се образува нов конвой. У тези измъчени хора, които влачеха хомота на войната, нямаше, както би могло да се очаква, завист или злоба, каквито се ширеха тук само допреди няколко седмици. Тези чувства сега бяха изместени от равнодушното приемане на действителността, от привидното перчене, спотаено зад някоя измъчена шега или неспирен ропот.

14. ескадра самолетоносачи или по-точно това, което бе останало от нея, се намираще вече само на две мили. Изкачилият се на мостика Тиндъл започна да ругае цветисто, като забеляза, че липсват един самолетоносач и един миночистач. До капитана на *Стърлинг* Джефрис бе отправено сърдито запитване защо заповедите не са изпълнени и къде са липсващите кораби.

В отговор замига сигнален прожектор. Докато Бентли разчиташе съобщението му, Тиндъл седеше мълчалив и навъсен. През нощта рулевото устройство на *Реслър* излязло от строя. Макар и близо до залива Ланганес, щормът бил свиреп и се усилил особено около полунощ, когато вятърът сменил посоката си и преминал само в северен. Макар и с два винта, *Реслър* почти загубил управление и при липса на всякаква видимост, в старанието си да запази мястото си в строя отишъл твърде далече напред и заседнал в плитчината Вайле. Корабът заседнал по време на най-високия прилив. Останал там заедно с миночистача *Ийгър*, а ескадрата отплавала малко след разсъмване.

В продължение на няколко минути Тиндъл не проговори. Той издиктува радиograma до *Реслър*, подвоуми се дали да наруши радиомълчанието, отмени радиограмата и реши лично да отиде на

местопроизшествието. В края на краищата разстоянието дотам беше само три часа ход. Нареди да сигнализируют на *Стърлинг*: „Поемете командването на ескадрата. Ще се присъединим сутринта“ и даде заповед на Валери да поведе *Юлисис* към полуостров Ланганес.

Валери кимна мрачно и отдаде необходимите заповеди. Разяждаше го безпокойство и се стараеше да не показва това. Най-малко се безпокоеше за себе си, макар и да знаеше, без да признава никому, че е тежко болен. Хрумна му невеселата мисъл, че и бездруго не бе необходимо да го признава, забавляваше го и го трогваше престорената небрежност, с която офицерите се стараеха да облекчат товара му и да проявят своята загриженост към него.

Безпокоеше се и за своя екипаж — хората не бяха в състояние да се справят и с най-леката работа и да издържат на този убийствен студ, камо ли да карат кораба и с боеве да разчистват пътя му към Русия. Измъчваше го и целият този низ от несполуки, които бяха сполетели ескадрата, откакто бе напуснала Скапа Флоу — те не предвещаваха нищо добро за в бъдеще, а и той не хранеше илюзии за онова, което очакваше оредялата ескадра. А през цялото време подсъзнателно се тревожеше за Ролстън.

Ролстън — този снажен потомък на скандинавските си предци, с коса като лен и спокойни сини очи. Ролстън, когото никой не разбираше, с когото никой на кораба не дружеше, който мрачно и хладнокръвно вървеше по своя собствен път. Ролстън, който вече нямаше за какво да се бие освен за спомените си — един от онези на борда на *Юлисис*, на които най-много можеше да се разчита — изключително решителен, способен и изобретателен във всяко едно критично положение — и който отново се бе озовал в ареста. И то без никаква причина, която разумният и справедлив човек би могъл да посочи за негова вина.

В ареста — ето от това именно го болеше. Предишната нощ Валери охотно бе използвал за оправдание бурното време, за да освободи Ролстън от ареста, и бе имал намерение да сложи кръст на този въпрос и повече изобщо да не го повдига. Но Хейстингс, началникът на корабната полиция, се бе престарал и го бе върнал в ареста по време на предиобедната вахта. Началниците на корабната полиция, дисциплинирани старшини, никога не са се славели с човечно, снизходително или прекалено сърдечно отношение към

живота като цяло и към матроските кубрици в частност, нито пък можеха да си позволят такова отношение. Ала дори и сред това съсловие Хейстингс правеше изключение — с вид на безчувствен човек автомат, с непроницаемо лице, непреклонен, суров и справедлив според собствените си разбирания, но изцяло лишен от сърце и състрадание. Валери си мислеше, че ако Хейстингс е непредпазлив, може и да последва Листър — изчезналия неотдавна дълбоко ненавиждан началник на полицейската служба на *Блу Рейнджър*. Никой не знаеше какво точно се бе случило с Листър освен това, че дотолкова се заблудил, та тръгнал да се разхожда по палубата за излитане в една тъмна и беззвездна нощ...

Валери въздъхна. Както бе обяснил и на Фостър, ръцете му бяха вързани. Фостър, капитанът на морските пехотинци, зад когото стоеше вечно навъсеният и ядосан старшина на рота Евънс, се оплака горчиво, че вземали от неговите пехотинци, които се нуждаеха от всяка открадната минута за сън, за да дежурят пред ареста. Валери неофициално съчувствуваше на Фостър, но не можеше да си позволи да отмени първоначалната си заповед — не и докато не свикаше дисциплинарната комисия и не поставеше Ролстън под арест... Той отново въздъхна, изпрати да повикат Търнър и му нареди да приготвят и разстелят по кърмата въжета от коноп и манила, както и петинчова метална проволка. Предполагаше, че много скоро тези въжета ще им потрябват, и се оказа, че е имал право с тази подготовка.

Когато пристигнаха до плитчината Вайле, вече се бе смрачило, но да се открие *Реслър* не беше никак трудно — сигналът за разпознаване, даден само десетина минути преди тава, бе определил приблизителното му местонахождение и ето че сега високо над тях изникна масивният му корпус, елегантен силует на фона на бледото сияние на залеза. Палубата му за излитане зловещо се бе наклонила към кърмата, близо до която *Ийгър* бе застанал на котва. Морето бе почти спокойно — имаше само леко мъртво вълнение.

На борда на *Юлисис* затрака сигнален прожектор, чийто светомаскировъчен калъф пропускаше само тънко снопче лъчи.

— Поздравления! На каква площ сте заседнали?

От *Реслър* запримигва в отговор малка светла точица. Бентли разчиташе на глас съобщението.

— Тридесет и пет метра от носовата част.

— Чудесно! — рече мрачно Тиндъл. — Направо чудесно! Запитайте го: „Как е рулевото устройство?“

Отговориха:

— Водолазът е долу — открил напречно счупване на рулевия лост. Ремонт за док.

— Боже мой! — простена Тиндъл. — Ремонт за док! Тъкмо навреме! Попитайте го: „Какви мерки са взети?“

— Всичкото гориво и вода са изпомпени в кърмовите танкове. Кърмова котва. *Ийгър* ни буксира. Пълен назад 00,00 — 00,30 часа.

Тиндъл знаеше, че тогава настъпва най-високият прилив.

— Майсторски направено, наистина майсторски — изръмжа той. — Не, глупако, това не е за предаване. Кажете му да се приготви да поеме буксирна проволка и да даде буксирна верига към кърмата ни.

— Заповедта разбрана — разчете Бентли.

— Попитайте го: „Колко допълнително гориво има на борда?“

— Осемстотин тона.

— „Освободете се от тях!“

— Моля, потвърдете — прочете Бентли.

— Предайте му да изхвърли проклетото гориво зад борда! — изрева Тиндъл.

Светлинката от борда на *Реслър* примигна и замря в обидено мълчание.

В полунощ *Ийгър* потегли бавно пред *Юлисис*, като пое проволката, която водеше към бака на крайцера — две минути по-късно *Юлисис* се разтърси, когато четирите мощни двигателя разпениха плитката вода в кипящ кален водовъртеж. Веригата от кърмовата палуба към кърмата на *Реслър* бе дълга само 27 метра и под ъгъл 30°. Това щеше да наклони кърмата на самолетоносача, наистина съвсем леко, но при това положение всяка унция бе от значение и щеше да даде много повече положителна плаваемост на заседналата носова част. А което бе по-важно — тъй като въртящите се сега на празен ход винтове вкарваха въздух във водата, развивайки само малка част от онази мощ, на която бяха способни, близостта на двата кораба подпомагаше витлата на *Юлисис* да подсилят действието на витлата на *Реслър* при изкопаването на канал в пясъка и тинята под кила на самолетоносача.

Двадесет минути преди най-високия прилив *Реслър* плавно и сигурно се измъкна от пясъка. Железарят на *Юлисис* незабавно изби скобата, осигуряваща буксирната проволка на *Ийгър*, и *Юлисис*, взел на буксир самолетоносача, чийто двигатели бяха на стоп, описа широк полукръг на изток.

В около един часа *Реслър* се отправи на път, придружен от *Ийгър*, готов да подаде буксирно въже, ако времето се влоши. От мостика на *Юлисис* Тиндъл наблюдаваше как самолетоносачът изчезва в нощта, движейки се на зигзаг, тъй като капитанът се мъчеше да компенсира управлението с помощта на двата винта.

— Няма съмнение, че ще сърбат попара, преди да стигнат до Скапа Флоу — изръмжа той. Стана му студено, усети умора и се почувствува така, както само един командващ ескадра може да се чувствува, когато е загубил три четвърти от самолетоносачите си. Въздъхна измъчено и се обърна към Валери.

— Кога смятате да настигнем конвоя?

Валери се поколеба, но не и Мъхнатия.

— В 08,05 — отговори незабавно той, — при скорост двадесет и седем възла, ако следваме курса, който съм нанесъл с пунктирна линия.

— О, боже! — простена Тиндъл. — Отново този хлапак! С какво толкова съм прегрешил, че ми го изпращаш за наказание! Само че, млади човече, наложително е да настигнем конвоя преди разсъмване.

— Да, сър! — Мъхнатия бе невъзмутим. — Точно така си помислих и аз. При втория вариант на курса, който съм изчислил, ако се движим с тридесет и три възла, ще ги настигнем тридесет минути преди разсъмване.

— „Точно така си помислих и аз!“ Махнете го от очите ми! — изрева Тиндъл. — Махнете го или ще изпотроша проклетите му пергели!

Той млъкна, слезе вдървено от стола си и хвана. Валери под ръка.

— Хайде, капитане. Да слезем долу. Каква полза от два музейни експоната като нас двамата — само да се пречкаме в краката на младите ли? — Той излезе след Валери, като уморено се усмихна на себе си.

На *Юлисис* бе вече обявена сутрешната бойна готовност, когато на около миля напред из сивкавия мрак изникнаха неясните очертания

на конвоя. В дясната му колона ясно се забелязваше огромният корпус на *Блу Рейнджър*. Имаше умерено, но не и опасно мъртво вълнение, от запад духаше лек ветрец, температурата бе малко под нулата, а небето бе ясно и безоблачно. Часът бе точно 07,00.

В 07,02 *Блу Рейнджър* бе торпилиран. *Юлисис* се намираше на два кабелта вдясно от него и застаналите на мостика хора почувстваха физически сътресението на двете експлозии, чува ги как раздраха тишината на разсъмването и видяха как два огнени стълба лумнаха нагоре към небето — единият високо над мостика на *Блу Рейнджър*, а другият доста по-назад. Секунда по-късно чува един сигналист да крещи нещо неразбрано и го видяха да сочи напред и надолу. Това бе още едно торпедо, което бе минало откъм кърмата на самолетоносача и бе оставило своята зловеща фосфоресцираща диря, пресичайки опашката на конвоя, преди да изчезне в мрака на арктическите води.

Валери крещеше нещо по проговорната тръба, като се стараеше да накара *Юлисис*, който продължаваше да се движи с двадесет възла, да направи остър, рязък завой, за да избегне сблъскването с въртящия се самолетоносач. Три комплекса сигнални прожектора, както и бойните светлини вече предаваха на корабите от конвоя кодовия сигнал: „Не разваляйте строя!“ Маршъл вече даваше по телефона заповед на старши торпедиста по подводните бомби да бъде готов. Цевите на оръдията вече се навеждаха, взирайки се хищно в предателските води. Сигналът към *Сиръс* бе прекратен внезапно — от него нямаше нужда — забил нос в разпенените вълни, ескадреният миноносец, чиито очертания почти се губеха в мрака, вече си проправяше път през строя на конвоя към предполагаемото местонахождение на подводницата.

Юлисис се озова успоредно на горящия самолетоносач на по-малко от петдесет метра — при тази голяма скорост, силен крен и толкова малко разстояние бе невъзможно да се получи нещо повече от неясно впечатление, заплетен объркан спомен за гъст черен дим, опасал бучащи огнени стълбове, ужасни на фона на полумрака, за зловещо наклонила се палуба за излитане, за „грумани“ и „корсари“, които се премятаха гротескно през борда, за да залейт с облаци ледени

пръски изумените лица, докато крайцерът правеше завой. *Юлисис* успя да промени курса и пое на юг, готов за атака.

След минута сигналният прожектор на *Вектра*, който се намираше в предната част на конвоя, започна да премигва: „Ехосигнали 70° отдясно, скъсяване разстоянието. Ехосигнали 70° отдясно, скъсяване разстоянието.“

— Потвърдете приемането на сигнала — нареди рязко Тиндъл.

Едва сигналният прожектор бе започнал да премигва, когато от *Вектра* го прекъснаха.

— Ехосигнали, повтарям, ехосигнали. 90° отдясно. 90° отдясно. Скъсяване на разстоянието. Рязко скъсяване. Повтарям: ехосигнали, ехосигнали.

Тиндъл тихо изруга.

— Потвърдете приемането на сигнала. Проверете данните. — Той се обърна към Валери. — Да се присъединим към *Вектра*, капитане. Това е положението. Вълча глутница номер едно — и то в пълен състав. А, по дяволите, нямат никакво право да бъдат тук — добави той мрачно. — Не и според разузнаването на Адмиралтейството.

Юлисис отново направи завой и се насочи към *Вектра*. Трябваше вече да се е съмнало, но тъй като танковете с гориво за ескадрата на борда на *Блу Рейнджър* горяха — един исполински факел на фона на източния хоризонт, — наоколо водата тънеше в непрогледен мрак. Самолетоносачът се намираше почти под прав ъгъл спрямо курса на флагмана към *Вектра* и с всяка минута все по-заstraшително се приближаваше. Тиндъл, който бе допрял нощния бинокъл до очите си, непрекъснато мълвеше:

— Горките момчета! Горките момчета!

С *Блу Рейнджър* бе почти свършено. Той лежеше безжизнен въз водата, силно наклонен на десния си борд, а погребите и танковете с бензин избухваха в непрекъснат низ от взривове. Внезапно над морето проехтяха няколко последователни, глухи и мощни експлозии — цялата средна надстройка се килна жестоко настрани, задържа се и после бавно, трмаво, без да бърза, цялата тази грамада рухна величествено в ледения мрак на водата. Единствен бог знаеше колко души загинаха с нея в дълбините на Арктика, уловени в капана на железните ѝ стени. Те бяха щастливците.

Вектра, който се намираше сега само на две мили напред, правеше рязък завои на юг. Валери видя това и промени курса на *Юлисис*, за да пресрещне ескадрения миноносец. Чу как Бентли крещеше нещо неразбрано от предния ъгъл на мостика. Валери поклати глава и отново го чу да крещи — в отчаяния му глас имаше някакъв неизразим ужас, ръката му сочеше отчаяно към стъклото и Валери бързо застана до него.

Морето гореше. Гладко и спокойно, покрито със стотици тонове мазут, то представляваше огромен килим от пълзящи и виещи се огнени езици. За една секунда Валери видя само толкова, но в следващата секунда с вледеняващ ужас и затаен дъх той забеляза още нещо — пламналото море гъмжеше от хора, които плуваха и размахваха ръце. Това не бяха шепа хора, нито дори няколко десетки, а буквално стотици, които беззвучно крещяха и мъчително умираха от чудовищното несъответствие между водата и огъня.

— Сигнал от *Вектра*, сър. — Говореше Бентли — гласът му бе неестествено сух. — „Започваме атака с подводни бомби. Три, повтарям, три ехосигнала. Молим незабавна помощ.“

Тиндъл бе застанал до Валери. Той чу казаното от Бентли и продължително изгледа капитана, като проследи ужасения му поглед, втренчен напред във водата.

За човек, паднал в морето, нефтът е истинско бедствие. Той затруднява движенията му, пари в очите му, изгаря дробовете и разкъсва стомаха му от неудържими пристъпи за повръщане, но горящият нефт е истински ад, мъчителна смърт, бавна и жестока смърт, причинена едновременно от удавяне, обгаряне и задушаване, тъй като пламъците поглъщат хищно всички животворен кислород по морската повърхност. И дори тук, в мразовитите арктически води, човек не можеше да умре от милостивата бяла смърт, защото просмукалият се в тялото и дрехите на умиращия човек нефт го разпъва за цяла вечност на колелото за изтезание и грижливо го запазва за последното изтънчено мъчение на страданието. Валери разбираше това.

Той разбираше и това, че ако *Юлисис* спре и застане ясно очертан на фона на горящия самолетоносач, това щеше да е равнозначно на самоубийство. А да завие рязко надясно, дори и да разполагаше с време и място да прибере махащите, умиращи хора пред носа на крайцера, пак щеше да загуби безценни минути, а това щеше

да осигури предостатъчно време за подводниците отпред да заемат удобни позиции за стрелба по конвоя. А основната грижа на *Юлисис* бе конвоят. Да, Валери разбираше всичко това. Но в този миг го вълнуваше най-силно обикновената човечност. Недалеч отляво, близо до *Блу Рейнджър*, мазутният слой бе най-плътен, пламъците — най-свирепи, а купчината плуващи мъже най-многобройна. Валери погледна назад през рамо към вахтения офицер.

— Десет наляво!

— Слушам, десет наляво.

— Средата руля!

— Слушам, средата руля.

— Така дръж.

В продължение на десет-петнадесет секунди *Юлисис* се движеше по курса, като пореше горящото море към мястото, където някакъв стаден атавистичен инстинкт за самосъхранение бе скупчил в гърчещо се врящо гъмжило двеста души, които умираха в адски мъки. Само след миг в средата на групата изригна огромен огнен стълб, подобно на гигантски облак от ослепителна бяла магнезиева светлина, огнен стълб, който издълба в сърцата и съзнанието на хората на мостика картина, и то с такава яснота и трайност, с каквато никоя фотографска плака не би могла да я възпроизведе: горящи хора, хора факли, размахващи неистово ръце срещу пламъците, които обгръщаха, опърляха и изпепеляваха дрехи, коси и кожа, хора, които със скок почти успяваха да излязат от водата, с гърбове, извити като опнат лък, нелепи и уродливи в конвулсивните си гърчове, хора, които лежаха вече мъртви във водата, жалки и безформени, просмукани с мазут хълмчета сред залята с мазут равнина, и шепа обезумели от страх мъже с нечовешки изкривени лица, които забелязаха *Юлисис* и като знаеха какво ще последва, безразсъдно се мятаха настрани, за да търсят избавление, което само им даваше още няколко секунди неописуемо страдание, преди да приемат с радост смъртта.

— Тридесет надясно! — гласът на Валери бе тих, почти шепот, но се разнесе ясно сред ледената тишина на мостика.

— Слушам, тридесет надясно.

За трети път в продължение на десет минути *Юлисис* направи завой. При такъв завой на кораб кърмата не е в състояние да следва линията на носовата част — получава се ясно изразено странично

движение и колкото по-голяма е скоростта и по-остър завоят, толкова е и по-осезателно това странично занасящо движение — точно както се поднася кола върху лед. Бордът на *Юлисис*, все още наклонен под остър ъгъл, притисна периферията на групата откъм лявата страна на носа — почти в същия миг наклонилият се корпус по цялата си дължина се вряза в сърцето на огъня, в най-гъстото гъмжило от умиращи хора.

За повечето от тях това бе просто бърза смърт — приятна и милосърдна. Мощният удар и образувалите се водовъртежи изтръгнаха живота от тях, потопиха ги надолу в благословената забрава на удавянето, потопиха ги и ги изхвърлиха отново нагоре към четирите бясно въртящи се огромни винта...

Хората на борда на *Юлисис*, хора, за които смъртта и унищожението се бяха превърнали в смисъл на съществуването им, който те трябваше да приемат коравосърдечно и с насмешливо равнодушие (а то единствено ги спасяваше от полудяване) — тези хора стояха с безсилно стиснати юмруци, изричаха за кой ли път безсмислени и безполезни ругатни и плачеха безутешно като малки деца. Плачеха за жалките обгорели лица, обърнати към *Юлисис*, озарени от радост и надежда и застиващи в гримаса на недоумение и ужас, когато разбираха съдбата си и водата ги поглъщаше; плачеха за изпълнените с омраза мъже, вдигнали нагоре ръце и размахали здраво стиснати юмруци, от които се стичаше мазут, крещящи безумни псувни, докато *Юлисис* минаваше през тях; за двете млади момчета, повлечени от водовъртежа на витлата, които все още държаха изправени палците си, пожелавайки им добра сполука; за един особено поразителен случай — човекът бе сякаш изпечен на шиш и вече не можеше да се очаква да е жив, но той вдигна овъглената си ръка към почернялата дупка, в която се бе превърнала устата му, и изпрати към мостика целувка в знак на безкрайна благодарност; и чудно — плачеха най-много за онзи неизбежен веселяк, който вдигна високо над главата си кожената шапка, поклони се тържествено, зарови лице във водата и умря.

Внезапно, като по някакво чудо, морето се изчисти. Въздухът застина странно неподвижен и спокоен, пропит от отвратителната воня

на изгоряла плът и горящ мазут, а кърмата на *Юлисис* се люлееше силно, почти под черния облак, надвиснал над средната част на *Блу Рейнджър*, когато снарядите полетяха към флагмана.

Три снаряда калибър 3,7 инча долетяха от *Блу Рейнджър*. Естествено, никой от оръдейните разчети не бе останал жив, за да изстреля тези снаряди — сигурно от горещината се бяха възпламенили капсулите. Първият избухна в бронята, без да причини някаква щета, вторият се заби в склада на боцмана, който за радост бе празен, а третият проби палубата и проникна в агрегатно помещение номер три. Там се намираха девет души — един офицер, седем матроси и старшина сапърът Нойс. В това ограничено пространство смъртта бе мигновена.

Само няколко секунди по-късно мощна оглушителна експлозия проби огромна дупка по водолинията на *Блу Рейнджър* и той се катурна бавно и уморено на десния си борд — палубата му за излитане се изправи отвесно, сякаш самолетоносачът вече можеше спокойно да умре, защото преди смъртта си бе нападнал кораба, който бе унищожил екипажа му.

Привел се над обсипаното със скреж замъглено ветроупорно стъкло, Валери продължаваше да стои на сигналния мостик. Главата му бе клюмнала, очите затворени, а от устата му бликаше кръв, артериална кръв, зловещо ярка и алена на фона на червеното зарево на потъващия самолетоносач. С вцепенен и трескав разсъдък Тиндъл безпомощно стоеше до него, без да знае какво да стори. Внезапно той бе избутан безцеремонно встрани от началника на медицинската служба, който притисна бяла хавлиена кърпа към устата на Валери и го поведе внимателно надолу. На всеки бе известно, че старият Брукс би трябвало да се намира на бойния си пост в лазарета, ала никой не се осмели да му каже нещо.

Докато очакваше Търнър да се прехвърли от задната командна кула, за да поеме мостика, Карингтън върна *Юлисис* на стария курс. За три минути крайцерът се изравни с *Вектра*, който методически претърсваше морето във всички посоки, за да улови загубените ехосигнали. На два пъти корабите отново засичаха ехосигналите и на два пъти хвърляха мощни бомби. На повърхността се разстла огромно петно мазут — това можеше да е попадение, а можеше и да е уловка, но във всеки случай никой от двата кораба не можеше да остане да

продължи търсенето. Конвойт се намираше вече две мили напред, охраняван само от *Стърлинг* и *Вайкинг* — съвсем недостатъчна охрана, която не би могла да го спаси от някоя по-решителна атака.

Но не друг, а *Блу Рейнджър* спаси конвой *FR77*. В тези високи ширини разсъмването настъпва безкрайно бавно, но въпреки това вече бе достатъчно светло, за да се видят на безоблачния хоризонт ясно и отчетливо търговските кораби, които си проправяха път напред през лекото мъртво вълнение. Такава цел бе мечтата на всеки командир на подводница или по-скоро би била, ако можеше да я зърне. Но по това време конвойт бе напълно скрит за вълчата глутница, която се намираше на юг — по целия му южен фланг лекият западен ветреца разнасяше по самата повърхност гъстия черен дим от горящия самолетоносач, а това бе най-добрата димна завеса — гъста и непроницаема. Можеше само да се гадае защо подводниците бяха изневерили на почти обичайната си практика да атакуват на разсъмване откъм север, така че целите им да попаднат между тях и изгряващото слънце. Вероятно ставаше въпрос за тактическа изненада, но каквато и да бе причината, тя спаси конвоя. Само след час могъщите винтове на корабите от конвоя оставиха далеч зад себе си вълчата глутница — а изплъзнал се веднъж на подводниците, *FR77* бе твърде бърз, за да може да бъде догонен отново.

На борда на флагмана радистът предаваше кодирана радиограма до Лондон. Тиндъл бе решил, че едва ли вече има смисъл да продължават да спазват радиомълчанието — врагът вече знаеше местонахождението им с точност до мила. Той се усмихна мрачно, като си представи колко доволни щяха да останат във върховното командване на германския флот от новината, че конвой *FR77* не разполага вече с никакво въздушно покритие — за начало до един час можеше да се очаква появата на „Чарли“.

В радиограмата се казваше: „От командувания 14. ескадра самолетоносачи до началник-отдел морски операции, Лондон. Среца с *FR77* вчера 10,30. Метеорологичните условия крайно тежки. Сериозно повредени самолетоносачите: *Дифендър* и *Реслър* — завръщат се под охрана в базата. *Блу Рейнджър* торпилиран днес 07,02 потъна 07,30. Сега конвойт се охранява от *Юлисис*, *Стърлинг*, *Сиръс*, *Вектра* и *Вайкинг*. Не разполагаме с нито един миночистач — *Ийгър* се връща в базата, миночистачът от Хвалфиорд не се яви на срещата. Спешно се

нуждаем от въздушна подкрепа. Можете ли да ни изпратите бойна ескадра самолетоносачи. Ако не, моля разрешете връщане базата. Чакаме спешен отговор.“

Тиндъл си помисли, че редакцията на текста на радиограмата можеше да е и по-добра. Особено в края — може би звучеше като заплаха, чиято цел бе да вбеси адмирал Стар, който би видял в нея единствено плахо потвърждение на своето убеждение, че *Юлисис*, а и Тиндъл са неспособни да изпълняват задълженията си... Освен това вече почти от две години, дълго преди Худ да бъде потопен от *Бисмарк*, политиката на Адмиралтейството бе да не нарушава целостта на ескадрите на флота на метрополията, като отлъчва отделни големи бойни кораби или самолетоносачи. Старите бойни кораби като *Рамилиес* и *Малая*, твърде бавни за съвременните морски операции, се използваха за избрани арктически конвои, но това бе изключение — официалната стратегия се основаваше на запазване на флота на метрополията, което възпираше германския флот и излагаше на риск конвоите... Тиндъл за последен път огледа конвоя, въздъхна уморено и стъпи на дървените скари. Какво пък, по дяволите, помисли си той, нека да замине така. Ако той бе загубил време да я изпраща, Стар също щеше да загуби време да я прочете.

Той затрополи тежко надолу по трапа на мостика и провря едрото си тяло през вратата на капитанската каюта. Полуразсъблечен, Валери лежеше в койката си между много чисти, ослепително бели чаршафи — острите им от гладенето ръбове контрастираха странно с нарастващото алено петно. Самият Валери с мършави страни и мъртвешка бледнина изпод тъмната набола брада, със зачервени очи, хлътнали дълбоко в огромните кухни, приличаше на мъртвец, сякаш бе вече умрял. От едното ъгълче на устата му по пергаментената буза се стичаше струйка кръв. Щом Тиндъл отвори вратата, Валери вдигна в немощен поздрав изтощена ръка с цвят на слонова кост и осеяна със сини вени.

Тиндъл затвори вратата внимателно и тихичко. Поизчака, поизчака повече от необходимото, за да се отърси от смущението. Когато се обърна, лицето му имаше спокоен вид, но той не се помъчи да прикрие тревогата си.

— Слава богу, че имаме човек като стария Сократ! — заговори развълнувано той. — Единственият човек на кораба, у когото може да

се види поне капчица здрав разум. — Той приседна на края на койката. — Как се чувствувате, Дик?

Валери се усмихна накриво. В усмивката му нямаше нищо весело.

— Зависи какво имате предвид, сър. Физически или душевно? Чувствувам се малко отпаднал — но не и болен в истинския смисъл на думата. Докторът казва, че може да ме позакърпи, временно, разбира се. Ще ми прелее плазма — казва, че съм загубил твърде много кръв.

— Плазма ли?

— Да, плазма. Пълноценната кръв би била по-добър коагулант. Но според него плазмата може да предотврати... или сведе до минимум... евентуални бъдещи пристъпи... — Той млъкна, избърса кървавата пяна от устните си и отново се усмихна тъжно като преди. — Всъщност не лекар и лекарства ми трябва, Джон, трябва ми свещеник и... прошка. — Гласът му замря. В кабината бе много тихо.

Тиндъл се размърда неловко и шумно се окашля. Рядко бе съзнавал така ясно, че е изцяло делови човек.

— Прошка ли? Какво, по дяволите, искате да кажете, Дик? — Гласът на Тиндъл неволно прозвуча рязко и високо.

— По дяволите, много добре разбирате какво искам да кажа — отвърна тихо Валери. Човек толкова рядко можеше да го чуе да ругае, да произнесе дори най-невинното богохулство. — Вие бяхте с мен на мостика тази сутрин.

В продължение може би на две минути никой от двамата не проговори. След това Валери изпадна в нов пристъп на кашлица. Кърпата в ръката му потъмня, просмука се с кръв и когато той се облегна на възглавницата, Тиндъл почувствува, че го пронизва страх. Бързо се наведе над болния и беззвучно въздъхна с облекчение, когато чу ускореното повърхностно дишане.

Все още със затворени очи Валери заговори отново:

— Не става въпрос толкова за хората, които загинаха в агрегатното помещение. — Той като че ли говореше на себе си — гласът му бе преминал в едва доловим шепот. — Мисля, че грешката е моя — приближих твърде много *Юлисис* до *Рейнджър*. Глупаво е да се отива толкова близо до потъващ кораб, особено ако гори... Но това е едно от нещата, които се случват на война... само един от рисковете...

— Останалото бе неясен, замиращ шепот. Тиндъл не успя да го разбере.

Той се изправи рязко на крака и започна да си слага ръкавиците.

— Простете, Дик — извини се той. — Не биваше да идвам... не биваше да се задържам толкова дълго тук. Старият Сократ хубаво ще ме подреди.

— Въпросът е за другите... за момчетата във водата. — Валери може би изобщо не бе го чул. — Нямах право... искам да кажа, че някои от тях може би щяха... — Гласът му отново заглъхна за миг и после продължи уверено: — Капитан Ричард Валери, кавалер на орден „За отлична служба“ — съдия, съдебен заседател и палач. Кажете ми, Джон, как ще се оправдавам, когато дойде *моя* ред?

Тиндъл се поколеба, чу повелително почукване на вратата, извърна се и насъбралият се в гърдите му въздух излезе в продължителна, безгласна благодарствена въздишка.

— Влез! — извика той.

Вратата се отвори и влезе Брукс. Той рязко се спря, щом видя адмирала, обърна се към застаналия зад гърба му помощник в бяла престилка, натоварен със стойки, шишета, тръбички и най-различни медицински принадлежности.

— Останете навън, Джонсън — помоли той. — Ще ви повикам, когато ми потрябват.

Той затвори вратата, прекоси кабината и придърпа един стол към койката на капитана. Хванал с пръсти китката на Валери, той погледна равнодушно към Тиндъл. Брукс си припомни, че Никълс упорито твърдеше, че адмиралът никак не е добре. Видът му, разбира се, бе уморен, но по-скоро нещастен, отколкото уморен... Пулсът бе ускорен и неравномерен.

— Вие сте го разстроили — обвини адмирала Брукс.

— Аз? Бога ми, не съм! — засегна се Тиндъл. — Повярвайте ми, докторе, изобщо не съм се...

— Той е невинен, докторе — заговори Валери, сега гласът му бе поукрепнал. — Той изобщо не се е обаждал. Виновният съм само аз... ужасно виновен.

Брукс му отправи продължителен поглед. После се усмихна — усмихна се с разбиране и съчувствие.

— Проща, сър. За това става въпрос, нали?

Тиндъл се изненада и го погледна учудено.

Валери отвори очи.

— Сократе! — промълви той. — Единствен вие ще разберете.

— Прошка — промърмори Брукс. — Прошка! И от кого — от живите, от мъртвите или от... всевишния?

Тиндъл отново се обади.

— Да не би да... да не би да сте подслушвали отвън? Как сте се...?

— От всички, докторе. Страхувам се, че това е трудна работа.

— От мъртвите, сър, да, тук сте съвсем прав. Прошка от тях няма да получите — само благословията им, защото няма какво да ви прощават. Не забравяйте, че съм лекар, аз видях онези момчета във водата... вие ги изпратихте във вечния им дом по най-безболезнения начин. Що се отнася до всевишния: „Бог дал, бог взел. Благословено да е името господне“ — известна ви е тази мисъл от Стария завет, че бог взема, когато той реши и както той реши, и дявол го взел цялото това милосърдие и благотворителност. — Той се усмихна на Тиндъл. — Не гледайте така слисано, сър. Аз не богохулствам. Ако се оставехме на всевишния, капитане, нито вие, нито аз... нито адмиралът... щяхме да чакаме някаква прошка от него. Но ви е известно, че не е така.

Валери слабо се усмихна и се подпря на възглавницата си.

— Бива си го лечението ви, докторе. Жалко, че не можете да говорите и от името на живите.

— Не, мога ли? — Брукс плесна с ръка по бедрото си и внезапно спомнил си нещо, се разсмя гръмогласно. — О, честна дума, това бе чудесно! — Той отново се засмя от сърце. С престорено отчаяние Тиндъл погледна към Валери.

— Моля за извинение — рече Брукс. — Само преди петнадесет минути една дружина симпатични огньари положиха на пода в лазарета проснатото и напълно безчувствено тяло на един от техните колеги. Досещате ли се чие? Не друг, а на добре известния нихилист, нашия стар приятел Райли. Леко сътресение на мозъка и най-разнообразни лицеви наранявания, но до мръкване трябва да се върне в лоното на кубрика си. Във всеки случай той настоява за това — твърди, че котенцата му ще имат нужда от него.

Развеселен и озадачен, Валери вдигна поглед.

— Предполагам, че пак е паднал по трапа на котелното помещение?

— Точно това попитах и аз, сър, макар че по-скоро изглеждаше да е паднал в бетонобъркачка. „Не, сър — отговори един от носачите на носилката. — Взе, че яхна корабната котка.“ „Корабната котка ли? — попитах аз. — Каква корабна котка?“ Тогава той се обърна към другия носач и рече: „Нямаме ли си корабна котка, Ноби?“ При което огнярят, наречен Ноби, го изгледа жално и отвърна: „Той не е разбрал добре, сър. Горкият Райли бе нещо неразположен и взе, че отиде на малка разходчица, така де. Дано не се е ударил много зле.“ Изглеждаше страшно обезпокоен.

— Какво се е случило? — попита Тиндъл.

— Не питах повече. Младият Никълс отведе двама от тях настрана, обеща им, че няма да има никакви последствия, и само за минутка изтръгна истината от тях. Изглежда, че Райли е съзрял в случилото се тази сутрин прекрасна възможност отново да създаде неприятности. Ругал ви, че сте жесток, хладнокръвен убиец и, съжалявам, че трябва да го кажа, искал здравата да очерни преките ви предци — и всичко това, представяте ли си, дрънkal там, където си мислел, че се намира в най-голяма безопасност — сред своите собствени приятели. Приятелите му едва не го убили... Знаете ли, сър, аз ви завиждам...

Той замълча и се изправи рязко на крака.

— А сега, сър, бихте ли легнали и навили нагоре ръкава си... О, по дяволите!

— Влез! — отговори Тиндъл на почукването. — А, мен ли търсите, Крайслер младши? Благодаря.

Той вдигна очи към Валери.

— От Лондон, в отговор на моята радиограма. — Той прехвърли бланката два-три пъти в ръката си. — Предполагам, че все някога ще трябва да я отворя — рече неохотно.

Началникът на медицинската служба се надигна.

— Ако трябва да...

— Не, не, Брукс. Защо е необходимо? Освен това тя е от нашия общ приятел адмирал Стар. Сигурен съм, че ще ви е приятно да чуете онова, което е решил да ни съобщи, пали така?

— Не, няма да ми е приятно — рече доста рязко Брукс. — Не мога да си представя, че ще е нещо хубаво.

Тиндъл отвори радиограмата и оглади бланката.

„От началника на отдел морски операции до командувачия 14. ескадра самолетоносачи — зачете той бавно. — Имаме сведения, че *Тирпиц* се готви да излезе в открито море. Невъзможно е да изпратим самолетоносач от флота на метрополията: конвой *FR77* е жизненоважен, продължавайте за Мурманск с пълен ход. На добър час, Стар.“

Изкривил устни, Тиндъл направи пауза.

— „На добър час!“ Поне това би могъл да ни спести.

В продължение на няколко дълги минути тримата мъже се оглеждаха безмълвно с безизразни лица. И както винаги не друг, а Брукс наруши мълчанието.

— Като говорим за прошка — промълви тихо той, — искам да знам само едно нещо — кой на този или онзи божи свят изобщо някога ще прости на този отмъстителен стар мръсник?

ГЛАВА ОСМА

ЧЕТВЪРТЪК ПРЕЗ НОЩТА

Все още бе следобед, но сивият арктически сумрак вече се съгъстваше над морето, когато *Юлисис* постепенно забави ход. Вятърът бе напълно утихнал, отново непрекъснато валеше сняг, упорит и гъст, и видимостта бе намалена едва на един кабелт. Беше адски студено.

Офицери и матроси на групички от по трима-четирима си проправяха път по десния борд към кърмата. Изтощени, напълно измръзнали хора, повечето от които потънали в мрачни мисли, те вървяха безмълвно и уморените им нозе вдигаха малки облачета пухкав сняг. На юта се построиха безшумно зад капитана и образуваха редица във форма на буквата „Г“ около дългата симетрична колона от покрити със сняг хамаци, които се издигаха направо от непокътнатата белота на кърмовата палуба.

До капитана бяха застанали трима от офицерите му — Карслейк, Едъртън и началникът на медицинската служба. Карслейк стоеше до парапета — долната част на лицето му до очите бе увита в бинтове. На два пъти през последните двадесет и четири часа той бе причаквал Валери и го бе умолявал да преразгледа решението си да го разжалват. В първия случай Валери се бе държал непреклонно, почти презрително, а десетина минути преди това отношението му бе вече ледено и грубо — той заплаши Карслейк със строг арест, ако продължава да му досажда. И ето че сега Карслейк се взираше с невиждащи очи в снега и мрака, с потъмнели и натежали от омраза бледосини очи.

Едъртън стоеше точно зад лявото рамо на Валери и неудържимо трепереше. Всички лицеви мускули над побледнелите му здраво стиснати устни непрестанно потрепваха — само очите му гледаха твърдо, замъглени от някакво мрачно заслепление и вперени в страшната купчина пред нозете му. Брукс също бе стиснал устни, но с това се изчерпваше и приликата между двамата мъже — със зачервено

лице и сърдити сини очи той се ядосваше и кипеше от гняв така, както само един лекар, чиито разпореждания са открито пренебрегнати от тежко болен, може да се ядосва. Валери, както му бе обяснил убедително и непочтително Брукс, изобщо не трябваше да идва тук и бе заклеймен като последен глупак, че напуска леглото си. Но както бе изтъкнал кротко Валери, все някой трябваше да извърши погребалната служба и това бе задължение на капитана, щом свещеникът не бе в състояние да я извърши. А именно днес свещеникът не бе в състояние да я извърши, защото самият свещеник лежеше мъртъв пред нозете му... пред неговите нозе и пред нозете на Едъртън — човека, който несъмнено го бе убил.

Свещеникът бе загинал преди четири часа, наскоро след като „Чарли“ си бе отишъл. Тиндъл бе много неточен в предвижданията си. „Чарли“ не се появи до един час. „Чарли“ се появи едва късно сутринта и долетя в компанията на трима свои събратя. От норвежкия бряг до тук, десетия градус западна дължина, полетът наистина е продължителен, но не и за тези гигантски кондори „Фоке Вулф 200 S“, чиито сенки редовно описваха призори полукръг от Тронхайм до окупирана Франция и покрай западните брегове на Британските острови.

„Кондори“ в групов полет винаги предвещаваха беда и тези не направиха изключение. Те се устремиха право към опашката на конвоя. Преградният артилерийски огън от бойните и от търговските кораби бе силен и бомбеното нападение започна с подчертана липса на ентусиазъм — „кондорите“ бомбардираха от височина около 2300 метра. В ясното мразовито утро бомбите се забелязваха почти в мига на отделянето им от самолета — имаше предостатъчно време за съответната маневра. Най-неочаквано самолетите прекъснаха бомбардировката и изчезнаха на изток, впечатлени, но очевидно незасегнати от оказания им „топъл“ прием.

При тези обстоятелства нападението изглеждаше твърде подозрително. Благоразумният „Чарли“ обикновено правеше разузнавателни полети, но в редките случаи, когато решаваше да нападне, правеше това смело и решително. Набързо прекратената атака бе твърде плаха и съвсем очевидно безнадеждна в тактическо

отношение. Естествено, твърде възможно бе от новите попълнения в Луфтвафе да се изисква предпазливост, която изключително много липсваше на техните предшественици, или може би им бе строго заповядано да не излагат на риск своите ценни машини. Но най-вероятно, почти сигурно можеше да се смята, че несполучливото нападение целеше само да отвлече вниманието, а главната опасност трябваше да се очаква от друго място. Наблюдението над морската повърхност и под нея бе подсилено.

Изминаха пет, десет, петнадесет минути, но нищо не се случи. Екраните на радара и хидролокатора си оставаха упорито чисти. Накрая Тиндъл реши, че повече няма смисъл да държи в бойна готовност целия корабен екипаж, който така остро се нуждаеше от почивка, и сирената изсвири отбой.

Бе възстановена обичайната ходова вахта. Работите по кораба до обед бяха отменени и свободните от вахта офицери и матроси почти до един отидоха да подремнат малко. Но не всички. Брукс и Никълс трябваше да се погрижат за пациентите си, щурманът се върна в щурманската кабина, Маршъл и неговият помощник Питърс продължиха прекъснатата си обичайна обиколка, а Едъртън, нервен, неспокоен, прекалено чувствителен и горящ от желание да изкупи вината си в случая Карслейк — Ролстън, остана свит и бдителен в студеното и самотно орлово гнездо на командната кула.

Пронизителният настойчив вик откъм палубата завари Маршъл и Питърс в разговор със старшина електротехника, който отговаряше за хранващ сектор № 2. Секторът се намираше от левия борд на носовата палуба и представляваше галерия, която завиваше под прав ъгъл край каюткомпанията и заобикаляше назад около фундамента на втора оръдейна кула. С четири бързи крачки те прекосиха сектора, минаха през водонепроницаемата врата и като проследиха ръката на сочещия нещо зад борда морски пехотинец, се взряха през завалелия отново сняг. Маршъл се вгледа в пехотинеца и на часа го позна — това бе Чартъръс, единственият редник, когото всеки офицер на кораба познаваше лично — когато се намираха в пристанище, той служеше и като бюфетчик в каюткомпанията.

— Какво има, Чартъръс? — попита Маршъл. — Какво виждате? Говорете, човече!

— Ето там, сър! Погледнете! Ей там... още малко надясно! Виждам... виждам подводница, сър, да, подводница!

— Какво? Какво виждате? Подводница ли? — Маршъл говореше полуобърнат, тъй като преподобният Уинтроп, свещеникът, се бе промъкнал към парапета между него и Чартърс.

— Къде? Къде е? Покажете ми, покажете ми!

— Право напред, отче. Сега вече я виждам — само че, по дяволите, що за смешна форма има тая подводница? Моля да ме извините за непристойния език — добави припряно Маршъл. Той улови войнствения, нехристиянски блясък в очите на Уинтроп, въздържа се да не се разсмее и се втренчи през снега в странния тумбест предмет, който вече почти се изравняваше с тях.

Високо в командната кула неспокойните търсещи очи на Едъртън бяха забелязали предмета дори преди Чартърс. Подобно на него той веднага го взе за подводница, застигната от снежна буря при излизането си на повърхността — отплатата за нападението на „кондорите“, и дори и през ум не му мина мисълта, че хидролокаторът или радарът задължително би трябвало да я засекат. Минутите, бързината — ето това бе най-важното, преди тя да успее да изчезне. Без да разсъждава, той грабна телефона до предното скорострелно артилерийско оръдие.

— Предно оръдие от командната кула! — изрева той настойчиво. — Подводница 60° отляво. Разстояние 100 ярда. Виждате ли я?... Не, не 60° отляво, вече 70°! — Той крещеше отчаяно. — А, добре, добре. Готови за стрелба!

— Слушам, готови за стрелба — изпраща слушалката в ухото му.

— Открийте продължителен огън!

— Сър... но сър... Кингстън не е тук. Отиде...

— Оставете сега Кингстън! — изкрещя Едъртън гневно. Знаеше, че Кингстън е командирът на оръдието. — Открийте огън, глупаци, незабавно! Аз поемам цялата отговорност! — Той бутна телефона обратно на поставката и отиде до наблюдателния пост... В този миг осъзна какво бе казал и едновременно с това го обзе вцепеняващ, отвратителен ужас. Той се хвърли отчаяно към телефона.

— Отменете последната заповед! — изкрещя той диво. — Прекратете огъня! Прекратете огъня! О, боже мой, боже мой, боже мой! — от слушалката се разнесе отривистият гневен рев на

двуфунтовите снаряди. Слушалката падна от ръката му и се разби о стената. Беше много късно.

Беше много късно, защото той бе допуснал една основна грешка — бе забравил да заповяда да свалят металните кожуси на дулата, които се поставяха на оръдията, когато не ги използванаха, и снарядите се възпламениха при самия изстрел.

Първият снаряд избухна вътре в дулото на оръдието, като уби един мерач и рани тежко свръзката; другите два снаряда се разпукнаха и избухнаха на интервали от по една секунда на един-два метра от лицата на четиримата наблюдатели на носовата палуба.

И четиримата останаха невредими, като по чудо невредими от летящите свистящи късове метал, разлетели се зад борда — нагорещени до червено парчета желязна градушка, които съскаха, щом паднеха в морето. Но взривната вълна имаше очертана посока и силата дори само на няколко фунта силен експлозив, който се взривява на един разкрач, е смъртоносна.

Свещеникът умря мигновено. Питърс и Чартърс след няколко секунди. Причината за смъртта и на тримата бе една и съща — сплескан тил. Взривната вълна ги помете назад, като че ли ги грабна някаква гигантска ръка, която сплеска тиловите им в преградната стена като яйчена черупка. Снегът попи кръвта и след миг от нея нямаше и следа.

На Маршъл наистина страшно му провървя. Взривната вълна (по-късно той казваше, че цялата работа била все едно да се изпречиш на пътя на буталото на парен чук) го подметна през отворената врата зад гърба му, отпра токовете и на двете му обувки, когато ги запъна на прага, и той изхвърча във въздуха, описа пълно салто, плъзна се по пода на галерията и се заби право в ствола на оръдейна кула две, а гърбът му застана между четирите огромни болта на перестите гайки за ръчно завинтване, които обезпечаваха един люк за наблюдение. Ако бе стоял само на една крачка по-наляво или по-надясно, ако токовете му бяха с два инча по-високи, както бе катапултиран през вратата, ако се бе ударил в оръдейната кула на косъм по-наляво или по-надясно, лейтенант Маршъл нямаше да е сред живите. Поразително, но такава бе повелята на законите на съдбата. След всичко преживяно Маршъл се намираще сега в лазарета бинтован, с няколко счупени ребра, от които го болеше при дишане, но иначе нищо повече.

А една преобърната спасителна лодка, безмълвен спомен от някоя по-предишна трагедия от конвоите до Русия, отдавна се бе стопила в здрачевината.

Гласът на капитан Валери, тих и дрезгав, постепенно заглъхна. Валери отстъпи назад, като затвори молитвеника, и жалният писък на сирената проехтя за миг над юта и се удави в снежната пелена. Хората стояха мълчаливо и неподвижно, докато тринадесетте тела, увити в савани от платнище, с прикачени тежести се плъзгаха едно по едно по наклонената дъска, под британското знаме, падаха с плясък и изчезваха в арктическите води. В продължение на няколко дълги секунди никой не помръдна. Странното хипнотизиращо въздействие на призрачния ритуал на погребението сякаш бе омагьосало уморените вцепенени умове и те бяха забравили за студа и несгодите. Дори и когато Едъртън пристъпи напред, въздъхна и рухна безмълвен и сломен на снега, това не ги извади от вцепенението. Някои не му обърнаха изобщо внимание, други го наблюдаваха с равнодушни очи. Изглеждаше нелепо, но на Никълс, застанал в дъното, му хрумна мисълта, че тези хора можеха да си стоят така безкрайно дълго, докато съзнанието им угасне, а кръвта им се съсери и замръзне, докато самите те се превърнат в ледени стълбове. В този миг най-неочаквано и жестоко магията бе разрушена — пронизителният писък на сигнала за бойна тревога раздра сгъстяващия се здрач.

На Валери му бяха потребни три минути, за да се добере до мостика. Той често почиваше, спираше на всяко второ или трето стъпало от четирите трапа, които водеха до мостика, но въпреки това изкачването отне и малкото останали му сили. Наложил се Брукс едва ли не да го внесе на ръце през вратата. Валери се хвана здраво за парапета, като дишаше мъчително и трудно, с покрити с кървава пяна устни; но както винаги погледът му бе буден и внимателен, докато се взираше през снежната вихрушка.

— Засечена е цел, скъсяване на дистанцията, скъсяване на дистанцията. Постоянен курс, пресича се с нашия. Непроменена скорост. — Гласът от високоговорителя на радарната станция бе приглушен и безличен, но този спокоен, сдържан тон несъмнено принадлежеше на лейтенант Боудън.

— Добре, добре! Ще го надхитрим и още как! — Умореното отпуснато лице на Тиндъл засия от радостно предчувствие и той се обърна към капитана. Предстоящото сражение винаги доставяше радост на Тиндъл. — Някакъв кораб се задава към нас от юг-югозапад, капитане. Боже мили, вие какво правите тук? — Видът на Валери го потресе. — Брукс! Защо, по дяволите...?

— Може би *вие* ще се опитате да му поговорите? — изръмжа гневно Брукс. Той тръшна вратата след себе си и заслиза вдървено от мостика.

— Какво му става? — Въпросът на Тиндъл не бе отправен към никого. — Какво, по дяволите, съм направил?

— Нищо, сър — утеши го Валери. — Вината е изцяло моя... неподчинение на лекарските разпоредби и ето какво се получава. Та какво кавахте...?

— А, да. Опасявам се, че ни очаква неприятност, капитане. — Валери скритом се усмихна, като видя как доволството и радостното очакване се разляха по лицето на адмирала. — От радарната станция съобщават за приближаването на кораб — голям и бързоходен, — чийто курс се пресича с нашия.

— И, разбира се, корабът не е наш, нали? — промърмори Валери. Внезапно той вдигна очи. — За бога, сър, това да не е...?

— *Тирпиц* ли? — довърши вместо него Тиндъл. Той решително поклати глава. — Първоначално и на мен ми мина същата мисъл, но не, не е възможно. Адмиралтейството и военновъздушните сили го държат под око като насадена квачка, която мъти яйцата си. Ако *Тирпиц* помръдне дори на педя, ние ще бъдем известени... Вероятно е някой тежък крайцер.

— Дистанцията намалява. Дистанцията намалява. Курсът непроменен. — Гласът на Боудън, забързан и непринуден, смътно напомняше на коментатор на мач по крикет. — Приблизителна скорост 24, повтарям, 24 възла.

Говорителят изпраця, гласът млъкна и почти едновременно с това се обади високоговорителят на радиостанцията.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. Радиограма от конвоя: „От *Стърлинг* до командувачия: Разбрано, ще бъде изпълнено. Край.“

— Отлично, отлично! От Джефрис — обясни Тиндъл. — Наредих му с радиограма конвоят да смени курса на север-северозапад. Така ще се отдалечат на прилично разстояние от нашия приближаващ се приятел.

Валери кимна.

— На какво разстояние пред нас е конвоят, сър?

— Щурман! — извика Тиндъл и се облегна назад в очакване.

— Шест... шест и половина мили — лицето на Мъхнатия беше безизразно.

— И той вече не издържа — отбеляза скръбно Тиндъл. — Напрежението си казва думата. Само допреди няколко дни той би ни дал разстоянието с точност до ярд. Шест мили — напълно достатъчно разстояние, капитане. Няма да успее да ги засече. Боудън твърди, че той все още не е успял да засече нас и това, че курсовете ни се пресичат, сигурно е чисто съвпадение... Явно лейтенант Боудън има лошо мнение за немския радар.

— Известно ми е. Надявам се да излезе прав. За пръв път този въпрос не е само от теоретично значение. — С бинокъл, долепен до очите, Валери се загледа на юг — виждаше се само морето и вече не така гъстият сняг. — Във всеки случай тревогата дойде тъкмо навреме.

Тиндъл повдигна въпросително бухлатите си вежди.

— Беше някак си особено там, на юта. — Гласът на Валери потрепера. — Във въздуха витаеше нещо необикновено, нещо тайнствено. Никак не ми хареса това, сър. Беше ужасно... да, едва ли не злоещо. Снегът, мълчанието, мъртъвците — тринадесет мъртви — само мога да предполагам какво им е било на хората, как са възприемали Едъртън и всичко останало. Беше неприятно... нямам представа как щеше да свърши всичко това...

— Пет мили — прекъсна го високоговорителят. — Повтарям пет мили. Курс и скорост непроменени.

— Пет мили — повтори Тиндъл с облекчение. Несигурността винаги му причиняваше безпокойство. — Време е да го предизвикаме малко, капитане. Скоро ще се озовем там, където според изчисленията на Боудън достига обхватът на немския радар. Според мен, ако се отправим на изток, ще създадем впечатлението, че покриваме опашката на конвоя и че пътуваме за Нордкап.

— Десет надясно! — разпореди Валери. Крайцерът постепенно направи завой и пое по новия курс. Оборотите на машините бяха намалени и *Юлисис* напредваше сега с двадесет и шест възла.

Измина една, изминаха пет минути и високоговорителят отново прогърмя.

— Мостик от радарната станция. Дистанцията постоянна. Променя курса си, за да ни пресече пътя.

— Чудесно! Направо чудесно! — Адмиралът почти мъркаше от удоволствие. — Изиграхме го, господа! Той не е забелязал конвоя. Открийте огън по данни от радара.

Валери се пресегна за телефона, свързан с пункта за насочване на огъня.

— Пунктът ли е? А, вие ли сте, Кортни... много добре, много добре... така направете.

Валери постави обратно слушалката и хвърли поглед към Тиндъл.

— Това момче наистина е умно. Оръдейните кули на кърмата вече са заели позиция за стрелба и от десет минути са готови за бой. Казва, че само трябва да се натисне копчето.

— Направо да му се чуди човек, както и на този наш приятел. — Тиндъл кимна с глава по посока на Мъхнатия и погледна учудено. — Кортни ли? Кортни ли казахте? А къде е артилерийският офицер?

— Доколкото ми е известно, в кабината си. Припадна на юта. Във всеки случай той сега не е в състояние да изпълнява задълженията си... Слава богу, че не съм на мястото на това момче. Мога да си представя...

Юлисис потрепера и внезапният грохот на първа кърмова оръдейна кула заглуши гласа на Валери, а снарядите калибър 5,25 инча изсвистяха в здрача. Няколко секунди по-късно корабът отново се разтресе, когато оръдията на втората кула се присъединиха към стрелбата. Оттук насетне оръдията стреляха поред, по един снаряд на всяка половин минута. Нямаше смисъл да се хабят боеприпасите, след като не се следеше за попаденията, но вероятно това бе необходимият минимум, за да се разгневи противникът и да се отвлече вниманието му от всичко останало, освен от кораба пред него.

Снежната пелена бе вече поизлиняла и се бе превърнала в прозрачен воал, който по-скоро замъгляваше, отколкото закриваше

хоризонта. На запад облаците се разсейваха и залезът озари небето. Валери заповяда първа кърмова кула да прекрати отъня и да зареди с осветителни снаряди.

Внезапно снегът спря да вали и пред очите им изникна неприятелят — огромен и заплашителен, тъмен, неясен силует, а по разпенилата се високо по форщевена му вода лъчите на залеза хвърляха нелепи златисти отблясъци.

— Тридесет надясно! — отсече Валери. — Пълен напред. Пуснете димна завеса! — Тиндъл кимна в знак на съгласие. В плановите му не влизаше да се забърква с някакъв тежък немски крайцер, нито пък с малък военен кораб... особено на такова малко разстояние от четири мили.

На мостика половин дузина бинокли се взираха напред, като се мъчеха да разпознаят класа на вражеския кораб. Но беше трудно да се определи какъв бе този издължен силует, вбесяващо неясен и неопределен на фона на поалениялото небе. Неочаквано, както наблюдаваха, от сърцевината на силуета изригнаха облаци бял пламък — едновременно с тях високо във въздуха избухна и осветителният снаряд — точно над врага — и го заля с ослепителна безпощадна бяла светлина, от която той изглеждаше някак гол и беззащитен.

Измамна беззащитност. Всички на мостика се приведоха инстинктивно, щом снарядите засвириха над самите им глави и се забиха в морето пред носа на *Юлисис*. Всички освен Мъхнатия. Той погледна невъзмутимо адмирала, докато Тиндъл бавно се изправяше.

— Клас „Хипер“, сър — съобщи той. — Водоизместимост 10 000 тона, оръдия калибър осем инча, на борда му има самолети.

Тиндъл отправи продължителен, изпълнен с подозрение поглед към сериозното лице. Той се порови из мислите си за достоен смразяващ отговор и съзря оръдейните кули на немския крайцер, които бълваха дим сред отслабващото зарево на осветителния снаряд.

— Дявол да го вземе! — възкликна той. — Май не си губят много времето. А и проклетата им стрелба я бива! — добави той с професионално възхищение, когато снарядите засъскаха в морето, профучали през кипящия килватер на *Юлисис*, на около петдесет метра от кърмата му. — С първите два залпа ни хванаха на вилка. Следващия път ще ни улучат.

Юлисис продължаваше да се наклонява, а от задния му комин започна да излиза дим, когато Валери се изопна и притисна бинокъла към очите си. На вражеската палуба от десния борд, точно пред мостика, изригнаха бързо гъсти облаци дим.

— О, браво, Кортни! — възкликна той. — Наистина много добре!

— Наистина много добре! — повтори като ехо Тиндъл. — Красота! И все пак си мисля, че това няма да е край на нашия „сърдечен разговор“ с тях... Аа! Точно навреме, господа! По дяволите, този мина съвсем наблизил! — Кърмата на *Юлисис*, извъртяла се вече почти на север, изчезна от погледа, когато един залп падна в морето почти до нея и един от снарядите избухна, вдигайки огромен воден стълб.

Следващият залп — очевидно попадението в неприятелския крайцер с нищо не бе намалило неговата огнева мощ — падна на около един кабелт от кърмата. Сега немецът стреляше вече напосоки. Главният механик Додсън усърдно пускаше дим, мазният черен дим се стелеше по повърхността на водата и се кълбеше в плътна непроницаема завеса. Валери направи завой и с пълен ход се отправи на изток.

През следващите два часа в здрача и в мрака те си играеха на котка и мишка с крайцера, клас „Хипер“, като от време на време стреляха, мярваха се за миг, колкото да подмамят врага, и отново изчезваха зад димната завеса, от която сега, с настъпването на нощта, едва ли имаше нужда. През цялото това време радарът бе техните очи и уши и нито веднъж не ги подведе. Накрая, доволен, че конвойт е вече във всякаква опасност, Тиндъл нареди да спуснат двойна димна завеса във формата на огромна подкова и корабът изчезна в югозападна посока, като изстреля няколко последни снаряда, не толкова за прощален спомен, колкото за да покаже посоката, в която ще тръгне.

Час и половина по-късно, в края на един гигантски полукръг наляво, *Юлисис* пое курс на север, докато Боудън с хората си следяха движението на вражеския крайцер. Докладваха, че държи курс право на изток, а след това, малко преди да напусне обсега на радара — че променя курса си на югоизток.

Схванат и вдървен, Тиндъл слезе от високия си стол. Той се протегна няколко пъти.

— Тази вечер свършихме добра работа, капитане, наистина добра работа. Обзалагате ли се, че нашият приятел ще кръстосва цяла нощ на юг и на изток с пълен ход и с надеждата, че на сутринта ще пресрещне конвоя? — Въпреки умората си Тиндъл направо ликуваше. — А през това време *FR77* ще се намира на двеста мили на север от него... Предполагам, щурман, че в рамките на скорост сто възла сте изчислили всички възможни курсове за среща с конвоя?

— Смятам, че ще успеем да се присъединим към тях без много затруднения — отвърна любезно Мъхнатия.

— Именно когато се прави на най-скромен — рече Тиндъл, — ми е и най-противен... Сили небесни, вкочанил съм се от студ... О, по дяволите! Дано не е някоя нова неприятност!

Свързката зад предния мостик вдигна слушалката на звънящия телефон и се обади.

— Вас търсят, сър — рече той на Валери. — Лейтенантът от медицинската служба.

— Приемете съобщението, Крайслер.

— Извинете, сър. Настоява да говори лично с вас. — Крайслер подаде слушалката. Валери се въздържа да не възкликне от раздразнение и вдигна слушалката до ухото си.

— На телефона е капитанът. Да, какво има?... Какво?... *Какво!* О, боже, не може да бъде!... Защо не ми беше докладвано?... О, да, разбирам. Благодаря ви, благодаря.

Валери подаде обратно слушалката и се обърна тежко към Тиндъл. В мрака адмиралът по-скоро долови, отколкото забележа внезапната умора и прегърбените му рамене.

— Обади се Никълс — гласът на Валери бе равен и безцветен. — Лейтенант Едъртън се е застрелял в каютата си преди пет минути.

В четири часа призори при обилен снеговалеж, но иначе спокойно море *Юлисис* се присъедини към конвоя.

Само след шест часа, късно на следващата сутрин, адмирал Тиндъл се бе превърнал в уморен стар човек, измъчван и преследван от безпощадни и горчиви угризения, близки, твърде близки до отчаяние. Като по някакво чудо само за няколко часа топчестите бузи се стопиха и хлътнаха, отдръпналата се кръв остави румените му

страни сиви като пергамент, а очите му потъмняха от кръв и умора. Степента и бързината, с която промяната преобрази този сърцат и добродушен моряк, моряк, когото не плашеха и най-страшните превратности на войната, беше невероятна, невероятна и сама по себе си обезпокоителна, но далеч по-обезпокоително бе нейното цялостно деморализиращо въздействие върху матросите. Една ескадра има само един командуваш... горе-долу това бяха неизбежните мисли на всеки един от тях.

Всеки непредубеден съд би снел от Тиндъл каквато и да било вина и би го оправдал без никакво съдебно дирене. Той бе постъпил така, както бе сметнал за правилно, както би постъпил всеки командуваш на негово място. Тиндъл обаче бе изправен пред безмилостния съд на своята собствена съвест. Не можеше да забрави, че именно той бе отклонил конвоя толкова далече на север, че именно той бе пренебрегнал официалните разпореждания да вървят неотклонно към Нордкап и че не другаде, а точно при 70° северна ширина, както го бяха предупредили от Адмиралтейството, дебнеше врагът. Ето как при това мразовито и напълно спокойно разсъмване конвой *FR77* влезе слепешката право в ядрото на най-голямото струпване на немски подводници, срещано в арктическите води за цялата война.

Вълчата глутница нападна в любимия си час — на разсъмване, и от любимата си позиция — североизток, така че слънцето грееше насреща им. Нападна свиреп, умело и с пресметната жестокост. Естествено, епохата на капитан Прин, чиято подводница много отдавна бе изпратена заедно с целия си екипаж на морското дъно от ескадрения миноносец *Волверин*, както и епохата на неговите знаменити съвременници — разцветът на великите командири на подводници, апогейт на личната интелигентност и огромна храброст — бе отминала. След нея бе настанало времето на съгласуваните, обединени масови атаки на вълчите глутници, а те бяха методични и безотказни, почти сведени до една обща формула и провеждани под единно командване. По всеобщо признание те бяха много по-опасни и по-зловещи.

Кочела, трети в лявата колона, бе първият кораб, който удариха. Той бе от същата серия с *Вайчъра* и *Варела*, които също влизаха в състава на конвоя, и носеше около петнадесет хиляди тона авиационен

бензин. Беше улучен поне от три торпеда. Първите две го пречупиха почти наполовина, третото предизвика такава чудовищна експлозия, че корабът буквално изчезна. В един момент *Кочела* бе там и плаваше спокойно, огряван от огнените лъчи на изгрева, а в следващия вече го нямаше. Бе изчезнал напълно и безследно — само кипналата бяла пяна показваше мястото, където бе плавал, бе изчезнал, докато заглъхналите уши и вцепененият разсъдък напразно се опитваха да проумеят значението на случилото се, бе изчезнал, докато слепият инстинкт бе запратил хората в първото допаднало им укритие, когато бурята от смъртоносен метал връхлетя флотилията.

Два кораба поеха пълната сила на експлозията. Огромен метален къс, може би барабан от винч, се вряза право в надстройката на *Сиръс*, който се намираше на един кабелт надясно от *Кочела*, и унищожи напълно радарната му станция. Не стана ясно какво точно се случи с другия кораб с невероятното име *Тенеси Адвенчърър*, който се намираше непосредствено зад кърмата на *Кочела*, но почти бе сигурно, че рулевата му рубка и мостикът бяха сериозно повредени и той загуби управление.

За нещастие това не се разбра веднага, защото отстрани нищо не личеше. Тиндъл, който се съвзе бързо от чисто физическото сътресение от взривната вълна, нареди да сигнализируют на конвоя за аварийен завои наляво. Вълчата глутница очевидно се бе разположила отляво и единственото правилно действие, за да се сведат до минимум по-нататъшните загуби и да се нанесе контраудар на стратегията на противника, бе да се отправят право насреща им. Той бе напълно сигурен, че подводниците ще са струпани на едно място — обикновено те се разполагаха във верига само при бавни конвои. Освен това Тиндъл бе прибягвал, и то със значителен успех, до тази тактика на няколко пъти в миналото. И накрая тази маневра свеждаше до минимум възможностите на подводниците да стрелят по конвоя, като ги принуждаваше да изберат — или да се потопят, или да бъдат потопени.

С безупречна точност и съгласуваност корабите от конвоя, наклонени надясно, завиха царствено, оставяйки след себе си извити бели дири, които проблясваха в сумрака, който вече се спускаше над морската повърхност. Твърде късно се забеляза, че *Тенеси Адвенчърър* е загубил управление. Бавно, а после с шеметна бързина той се обърна

на изток, като се насочи право към друг английски кораб *Тъбакоу Плантър*. Едва ли имаше време да се обмисля или преценява неизбежното: щурвалът на *Плантър* бясно се завъртя в опита си да избегне сблъсъка с *Адвенчърър*, но въртящият се като пумпал *Адвенчърър*, очевидно останал без всякакво управление, неумолимо, метър подир метър, със сляпа злоба го догони на дъгата на завоя. Със свирепа жестокост той блъсна *Плантър* точно пред мостика. Носът на *Адвенчърър* се заби дълбоко в корпуса му — на пет-шест метра — сред хаос от разкъсани и огънати листи от обшивката му: силата от удара на кораб с водоизместимост 10 000 тона и скорост 15 възла е чудовищна. Раната бе смъртоносна. След удара *Плантър* продължи известно време по инерция, освободи се от злокобния нос и откри раната си за хищните талази, като по този начин ускори собствената си гибел. Почти мигновено той започна да се пълни с вода и се наклони силно надясно. На борда на *Адвенчърър* някой сигурно бе поел командуването: дадоха стоп на машината и корабът остана почти неподвижен редом с потъващия кораб, леко наведен напред.

Останалите кораби от конвоя се изтеглиха от мястото на аварията в посока северозапад. Капитан Ор, който плаваше със своя *Сиръс* далеч в дясната колона, направи остър завой с повредения си миноносец и се отправи към сблъскалите се кораби. Едва бе изминал и половин миля, когато получи настойчив сигнал от флагмана да се върне в строя. Тиндъл не си правеше никакви илюзии. Потъването на *Плантър* очевидно бе въпрос на минути, но той бе убеден, че *Адвенчърър* можеше да остане така цял ден, без да го нападнат, и това нямаше да е доказателство нито за изтеглянето на подводниците, нито пък за неочаквана проява на измамен рицарски жест от страна на врага: неприятелят щеше да остане да дебне, щеше да чака до последната минута преди смрачаване с надеждата някой ескадрен миноносец да се притече на помощ и да застане редом с *Адвенчърър*.

В този случай Тиндъл се оказа прав. *Адвенчърър* бе торпилиран малко преди залез. Три четвърти от хората му успяха да се качат в спасителни лодки заедно с двадесет души, оцелели от *Плантър*. Един месец по-късно ги откри фрегатата *Ешър* в три спасителни лодки, вързани една за друга, покрай мразовития и скован от лед бряг на Мечи остров, поели право на север. Капитанът, изопнат и напрегнат, седял на кърмата и с празни очни кухни търсел някакъв изгубен

хоризонт, стиснал в сгърчената си ръка румпела. Останалите седели или лежали в лодките, един стоял прав, обгърнал мачтата с ръка, а изсъхналите им и почернели от слънцето устни били разтегнати в грозна усмивка. Корабният дневник се валял до капитана непопълнен — всички били загинали от измръзване още през първата нощ. Младият капитан на фрегата ги оставил да се носят по вълните и гледал как изчезват отвъд северния хоризонт на света, на път към Бариерата. А Бариерата е мястото на великата тишина, морето на невероятния покой, толкова спокойно, толкова тихо, толкова студено, че те може и да са още там — мъртъвците, за които няма покой. Недостоеен и жалък край на човешкия дух. Не е известно дали Адмиралтейството е одобрило поведението на капитана на фрегата.

По отношение на главното обаче, по отношение на предвижданията за разположението на противника, адмиралът определено сгреши. Командуваният вълчата глутница го надхитри и въпросът, дали Тиндъл е трябвало да предвиди това, бе спорен. Неговата тактика да насочва целия конвой право срещу торпедната атака бе добре известна на врага. Бе добре известно и това, че той се намира на *Юлисис*, а *Юлисис*, единствен по рода си кораб, познаваше визуално и от снимки всеки командир на подводница от германския флот, а вече със сигурност бе докладвано, че именно *Юлисис* води конвой *FR77* към Мурманск. Тиндъл би трябвало да очаква, да очаква и да предотврати дълго подготвяния удар.

Защото подводницата, която торпилира *Кочела*, бе последна, а не първа от глутницата. Останалите се бяха разположили на юг от тази подводница, която бе затворила капана, и доста на запад по пътя на *FR77* — напълно извън обсега на хидролокатора. И когато конвойт зави на запад, подводниците преспокойно заеха позиция за атака и зачакаха да останат на траверс на идващите кораби. Морето бе спокойно, спокойно като воденичен яз, с необикновено наситен син цвят. Извилият се през нощта снежен шквал бе отминал. Далеч на югоизток се появи ослепително слънце, чиито полегати лъчи разстлаха огромна сребърна лента върху арктическата водна шир и откроиха ясно побелелите от сняг кораби на фона на тъмносиньото небе и море. Условията бяха идеални, ако човек би могъл да употреби думата „идеални“, за да опише встъплението към една касапница.

И касапница, почти пълно унищожение, неизбежно щеше да има, ако не беше предупреждението, дошло, кажи-речи, в последната секунда. Предупреждение, което не дойде нито от радара, нито от хидролокатора, нито от някой друг чудодееен съвременен уред за откриване, а просто от острия взор на един осемнадесетгодишен младши матрос... и благословените лъчи на изгряващото слънце.

— Господин капитан! Господин капитан! — крещеше не друг, а младият Крайслер. Гласът му трепереше от прекомерна възбуда, а очите му бяха долепени до мощния бинокъл, закрепен на пулта за насочване на прожекторите от левия борд. — Там, на юг, нещо проблясва, сър! Премигна два пъти — ето пак!

— Къде, момче? — извика Тиндъл. — Хайде, кажи къде?

Крайслер бе забравил златното правило на докладващия наблюдател — преди всичко трябваше да се съобщи пеленгът.

— 50° отляво, сър... не, 60° отляво... Сега го изгубих от поглед, сър.

Всички бинокли на мостика се обърнаха към посоченото място. Но там нямаше нищо, абсолютно нищо. Тиндъл сгъна бавно телескопа си и повдигна рамене — красноречив жест на недоверие.

— А може би там наистина има нещо — рече колебливо Мъхнатия. — Ами ако е проблеснал някой перископ, който бързо се е завъртял?

Тиндъл го изгледа мълчаливо и безизразно, после отклони погледа си и се втренчи право напред. На Мъхнатия му се стори, че адмиралът е някак си особен и различен. Лицето му бе станало безжизнено, застинало като на статуя, лице на човек, който отговаря за двадесет кораба и пет хиляди човешки живота, лице на човек, който бе взел вече едно погрешно решение.

— Ето, отново проблесна! — изкрещя Крайслер. — Два пъти... не, *три* пъти! — Той почти не бе на себе си от възбуда, буквално се гърчеше от безсилие. — Видях ги, сър, *наистина* ги видях! Наистина! О, повярвайте ми, сър, моля ви.

Тиндъл отново се обърна. Десет дълги секунди той не сваляше погледа си от Крайслер, който бе зарязал бинокъла и бе сграбчил вратата с ръце и я разтърсваше с жални, умоляващи очи. Внезапно Тиндъл взе решение.

— Ляво на борд, капитане. Бентли — готов да сигнализира!

Като се осланяше само на голите думи на едно осемнадесетгодишно момче, конвой *FR77* бавно обърна на юг, дори прекалено бавно. Изведнъж морето закипя от летящи торпеда — три, пет, десет — за половин минута Валери преброи тридесет. Те летяха почти на повърхността и зловещите им кипящи дири, проточили се след тях, избиваха бързо отгоре и се задържаха млечнобели върху гладкото като стъкло море — крехки, мимолетни стрели със смъртоносни върхове. Успоредни в центъра, те се разпръсваха ветрилообразно на изток и запад, за да обхванат целия конвой. Беше фантастична гледка — нито един човек от конвоя не беше виждал нещо, което поне малко да прилича на това.

Само за миг настъпи пълно объркване. Нямаше време за сигнализиране. Всеки кораб се бореше сам за себе си, за да се избегне пълното унищожение на конвоя. Объркването бе още по-ужасно за корабите в средата и в периферията на конвоя, които все още не бяха забелязали летящите торпеда.

Бе невъзможно всички да се спасят — водата направо гъмжеше от торпеда. Крайцерът *Стърлинг* бе първата жертва. Тъкмо когато изглеждаше, че е избегнал всякаква опасност, тъй като се намираше далеч напред от гъмжилото на торпедата, *Стърлинг* се наклони, сякаш бе получил жесток невидим удар, лудешки се завъртя и с гъсти облаци дим над кърмата си пое обратно на изток. *Юлисис*, който маневрираше блестящо почти на място, като използваше максимално възможностите на руля и на мощните си двигатели, се провря между четири торпеда, две от които профучаха буквално на няколко метра от двата му борда — той продължаваше да бъде кораб с късмет. Ескадрените миноносци, бързи и високоманеврени, управлявани безупречно, лавираха почти с надменна непринуденост и с пълен ход гордо поеха на юг към спасението.

Съдбата обаче не бе така благосклонна към търговските кораби — огромни, тромави и относително бавни. Два кораба в лявата колона — един танкер и един товарен — бяха поразени: по някакво чудо те и двата само потрепераха от страшния удар и продължиха своя ход напред. Съвсем различна бе съдбата на големия товарен кораб, който идваше непосредствено зад тях с хамбари и трюмове, натъпкани с танкове. За три секунди той бе торпилиран три пъти — нямаше нито дим, нито огън, нито драматични сцени — с надупчен като решето и

разпран от кърмата до носа корпус той потъна изправен, бързо и безшумно, повлечен към дъното от огромната тежест на своя товар. За онези, които се намираха в подпалубните помещения, не съществуваше и най-малката възможност за спасение.

Търговският кораб *Бел Айл* от централната колона бе улучен от торпедо по средата. Разнесоха се две отделни експлозии — вероятно торпедата бяха две — и в следващия миг го обгърнаха пламъци. Само за секунди той получи силен крен наляво, който с всяка минута се увеличаваше. Леерите постепенно изчезнаха под водата, а провисналите спасителни лодки почти докосваха нейната повърхност. Десетина-петнадесет мъже, като се хлъзгаха по почти отвесните палуби и капази на хамбарите, до половина залети с вода, се устремиха към най-близката спасителна лодка. Те отчаяно започнаха да секат подсигуряващите проволки на лодката, с гротескна бързина се скупчиха в нея, освободиха я от лодбалката, грабнаха веслата и ожесточено загребаха надалеч от кораба. Цялата тази сцена се разигра за не повече от минута. Шест мощни удара на веслата ги отдалечиха достатъчно от кърмата на потъващия кораб, още два ги отведоха право под мятания се нос на *Уолтър А. Бадъли*, неговия натоварен с танкове съсед от дясната колона. Ненадминатото умение на капитана, което бе спасило *Бадъли*, не можеше да помогне с нищо за спасяването на лодката — малкият съд се разби като черупка, изхвърляйки крещящите мъже в ледената вода.

Когато огромният сив корпус на *Бадъли* мина бързо покрай тях, те заплуваха с такава нечовешка сила, че от тежкото им арктическо облекло не остана нищо. В такива случаи човек губи разсъдък — изобщо и през ум не им минаваше мисълта, че ако по някакво чудо успеят да се спасят от гилотината на огромния винт на *Бадъли*, то само минути по-късно щяха да умрат от сковаващия мраз на арктическите води. Но се случи така, че нито студът, нито металът станаха причина за смъртта им. Те продължаваха да се борят, вече почти редом с кърмата, като напразно се мъчеха да се измъкнат от бесния увличащ водовъртеж, когато торпедата, съвсем близо едно до друго и едновременно удариха *Бадъли* точно под кърмата.

За хора, плуващи в близост до мястото на мощна подводна експлозия, не може да има дори искрица надежда — картината след нея е нечовешка, отвратителна, потресаваща, извън всякаква

представа. В такива случаи опитни лекари, дори патолози могат само с неимоверни усилия да направят оглед на онова, което преди експлозията е било човешки същества... Но за тези мъже, които толкова често кръстосваха арктическите води, тази смърт бе спасение, защото умряха мигновено.

Почти цялата кърмова част на *Уолтър А. Бадъли* бе отнесена. Стотици тонове вода вече нахлуваха в огромната зейнала дупка под кърмата, втурваха се през разрушените от взрива преградни стени, отваряха с трясък изкъртените водонепроницаеми врати на котелното помещение и затеглиха кораба неумолимо право към дъното, докато леерите на юта се потопиха, сякаш направиха поклон към изпълнените с очакване полярни води. За миг корабът се задържа така. Веднага след това от вътрешността му се разнесе приглушена експлозия, а след нея и оглушителното зловещо свистене на излизаща под високо налягане пара и грохотът на откъртилите се от фундаменти си тежки котли, когато носът на кораба се изправи нагоре. Почти незабавно разбитата кърма започна да натежава и да потъва все по-дълбоко и по-дълбоко, докато ютът напълно се скри под водата, а носът, от който се стичаха цели реки, се вирна високо нагоре. Метър по метър ъгълът на наклона се увеличаваше, кърмата потъна петдесет-сто метра под повърхността на водата, а носът се извиси още толкова на фона на синьото небе, повдигнат от около петнадесет хиляди кубически метра въздух, затворен в него.

Още четири градуса и корабът щеше да се изправи напълно отвесно, когато настъпи краят. Този ъгъл можеше да се определи съвсем точно, защото именно в тази секунда от борда на *Юлисис*, който се намираше на половин миля, изщрака фотоапарат, фотоапаратът в ръцете на лейтенант Никълс.

Фотоапарат, който улови незабравима картина — силна с простотата си, — картина на потъващ кораб, изправил се почти отвесно на фона на бледосиньото небе. Картина, в която липсваха подробности с изключение на два тумбести силуета, причудливо увиснали във въздуха — това бяха два тридесеттонни танка, освободили се от стропорите си и уловени от обектива, преди да се забият в огледалото на средната настройка, залята вече от вълните. В дъното се виждаше кърмата на *Бел Айл* с излязъл над водата винт,

докато флагът му на търговски кораб лениво се вееше над спокойното море.

Само секунди след като фотоапаратът щракна, вятърът го изтръгна от ръцете на Никълс, калъфът се удари в една стена, обективът се разби, но филмът остана невредим. Моряците в спасителната лодка бяха наистина обзети от паника, но тази паника бе основателна: във втори хамбар, точно пред мястото на пожара, на борда на *Бел Айл* имаше хиляда тона танкови снаряди... Разполовен точно по средата, той потъна само за минута: надупчената като решето от експлозията носова част на *Бадъли* пое плавно след него.

Заглъхващото ехо от експлозиите все още се разнасяше над морето, когато бе уловено и върнато обратно от поредица приглушени взривове, идващи от юг. На разстояние, по-малко от две мили, *Сиръс*, *Вектра* и *Вайкинг*, ослепително бели под лъчите на утринното слънце, рисуваха с килватера си причудливи фигури по водната повърхност, а от двете страни на кърмовите им палуби се сипеха подводни бомби. От време на време ту един, ту друг от тях изчезваше зад извисилите се гейзери от вода и пръски и като по чудо се появяваше отново, щом белите стълбове се разпиляваха в морето.

Да се присъедини към ловната хайка, да задоволи палещата първобитна жажда за мъст — това бе първоначалният порив на Тиндъл. Мъхнатия го погледна крадешком и се стъписа, стъписа го тази непреклонност, плътно стиснатите устни и изкривеното от благороден гняв лице, гняв, който не на последно място бе насочил и към самия себе си. Внезапно Тиндъл се завъртя на стола си.

— Бентли! Предайте на *Стърлинг*: „Докладвайте за повредите.“

Сега *Стърлинг* се намираше на повече от миля зад тях, но бързо се приближаваше със скорост, не по-малка от двадесет възла.

— „Имаме теч зад машинното отделение — разчете Бентли накрая. — Складовете наводнени, но повредите на корпуса незначителни. Положението овладяно. Рулевото устройство заклени. Преминахме на аварийно управление. Всичко наред.“

— Слава богу! Сигнализирайте: „Поемете командването и се отправете на изток.“ Хайде, капитане, да ударим една ръка на Ор да се справи с тези свирепи кучета!

Мъхнатия го изгледа с недоумение.

— Сър!

— Кажете, щурман. Какво има? — Тонът на Тиндъл бе рязък и нетърпелив.

— А какво ще стане с онази, първата подводница? — осмели се да попита Карпентър. — Тя не би могла да е на повече от миля на юг от нас, сър. Не следва ли да...?

— Боже всемогъщи! — възкликна Тиндъл. По лицето му се изписа гняв. — Да не би да се опитвате да ми внушите, че... — Той млъкна рязко и продължително изгледа Карпентър. — Какво казахте, щурман?

— Подводницата, която потопи танкера, сър — отвърна учтиво Мъхнатия. — Тя сигурно е успяла да зареди отново и се намира в идеална позиция за стрелба.

— Разбира се, разбира се — измърмори Тиндъл. Капитанът бе обърнал глава настрани. Ръката отново потри уморените очи. — Вие сте напълно прав, щурман, напълно прав. — Той замълча и се усмихна. — Както винаги, дявол да ви вземе!

Юлисис не откри нищо на юг. Поводницата, която бе потопила *Кочела* и бе затворила капана, предвидливо бе изчезнала. Докато претърсваха района, чуха оръдейна стрелба и видяха, че от дулата на оръдията калибър 4,7 инча на борда на *Сиръс* излиза дим.

— Запитайте го за какво е цялата тази проклета пукотевица — нареди с раздражение Тиндъл. Мъхнатия тайно се усмихна — у стария все още имаше хляб.

— „*Вектра* и *Вайкинг* са повредили, а вероятно и унищожили подводница — се казваше в съобщението. — Заедно с *Вектра* потопихме изплавалата на повърхността подводница. Как е положението при вас?“

— Как е положението при нас! — избухна Тиндъл. — Ама че отвратително нахалство! Как е положението при вас! Следващият му кораб ще бъде най-скапаната браква от миночистачите в базата... За всичко това сте виновен вие, щурман!

— Така е, сър. Съжалявам, сър. Може би този му въпрос е само израз на... тъъ... трепетна грижа.

— А добре ли ще ви дойде да станете негов щурман на следващия му кораб? — попита Тиндъл заплашително.

Мъхнатия се оттегли в щурманската кабина.

— Карингтън!

— Слушам, сър. — Първият офицер бе както винаги верен на себе си — с бистър поглед, гладко избръснат и готов за действие. На лицето му с жълтеникав загар — отличителен белег на всички хора, прекарали дълго време под тропическото слънце — нямаше дори сянка от умора. Не беше спал три денонощия.

— Какво ви говори това? — Той посочи на северозапад. Необикновено пухкави сиви облаци засенчваха хоризонта. Морето пред тях стана мастиленосиньо, набраздено от лек северен ветрец.

— Трудно е да се каже, сър — отвърна неуверено Карингтън. — Със сигурност не предвещава лошо време... Подобно нещо съм виждал и преди, сър — ниски кълбести облаци, които се появяват в ясна сутрин при повишаване на температурата. Често срещано явление край Алеутските острови и в Берингово море, сър — и там те означават гъста мъгла.

— А вашето мнение, капитане?

— Нямам представа, сър — Валери поклати решително глава. Преливането на плазма, изглежда, му бе помогнало. — Това е ново за мен, никога не ми се е случвало преди.

— Така и предполагам — изсумтя Тиндъл. — И на мен не ми се е случвало, ето защо попитах най-напред първия офицер... Ако се окаже, че това, което се задава, е мъгла, първи, моля, докладвайте ми. Ако времето ни направи капан, не мога да си позволя да оставя цял един конвой пръснат, кажи-речи, из целия Северен Атлантик. Въпреки че знаете ли какво? — добави той тъжно. — Мисля си, че без нас те ще бъдат в много по-голяма безопасност.

— Вече мога да ви докладвам, сър. — Карингтън притежаваше рядката дарба, способността да докладва с уверен и нетърпящ възражение тон, без да има намерение да обиди някого. — Това е мъгла.

— Много добре — Тиндъл никога не се съмняваше в преценката му. — Да видим какво може да се направи сега. Бентли, сигнализирайте на ескадрените миноносци: „Прекъснете всички действия. Заемете мястото си в конвоя.“ И добавете думата „незабавно“. — Той се обърна към Валери: — Заради капитан Ор.

След около час търговските и военните кораби отново се бяха строили и първоначално поеха на североизток, за да избегнат нови срещи с вълчата глутница на 70° северна ширина. На югоизток

слънцето грееше все по-ярко, но първите гъсти вълма от мъгла, студени и влажни, вече се кълбяха около конвоя. Скоростта бе намалена на шест възла — всички кораби спуснаха сигнални шамандури.

Тиндъл потрепера и слезе вдървено от стола си, когато прозвуча сигналът за отбой. Той мина през вратата и се поспря в коридора отвън. Постави ръка върху рамото на Крайслер и я поддържа там, докато момчето се обърна изненадано.

— Искях само да надзърна в тези ваши очи, момко — усмихна се той. — Ние сме им длъжници. Много ви благодарим, никога няма да забравим това. — Той дълго не сваляше очи от младежкото лице, забрави за собствената си умора и тихичко изруга от внезапно съчувствие, като забеляза колко са зачервени очите му и бледи страните, целите в червени петна сега от смущение и радост.

— На колко години сте, Крайслер? — попита той неочаквано.

— На осемнадесет, сър... навършвам ги след два дни — в мекия западняшки говор имаше предизвикателство.

— Навършва осемнадесет, и то след два дни! — повтори Тиндъл бавно на себе си. — Боже милостиви! Боже милостиви! — Той сне ръка от рамото му, отиде до укритието, влезе вътре и затвори вратата след себе си.

— Навършва осемнадесет... след два дни — повтори той като зашеметен.

Валери се надигна от дивана.

— Кой? Младият Крайслер ли?

Тиндъл мрачно кимна.

— Знам. — Гласът на Валери бе много тих. — Знам как се чувствувате... Той свърши днес отлична работа.

Тиндъл се отпусна в едно кресло. Устните му бяха скръбно извити.

— Единственият, който... Мили боже, каква бъркотия! Каква страшна бъркотия! — Той жадно смукна от цигарата си и заби поглед в пода. — Дааа, един по един... — измърмори той разсеяно.

— Какво казахте, сър?

— Четиринадесет кораба отплаваха от Скапа и осемнадесет от Сейнт Джон — двете съставни части на конвой *FR77* — отвърна тихо Тиндъл. — Общо тридесет и два. А сега — той замълча за миг, — сега

са седемнадесет... като три имат авария. Броя *Тенеси Адвенчърър* като загинал. — Той изруга злобно. — Хиляди дяволи, как мразя да оставям кораб в това положение — като неподвижна мишена за всяка кръвожадна... — Той млъкна изведнъж и отново пое дълбоко дим от цигарата си. — Чудесно се справям, нали?

— Глупости, сър! — прекъсна го нетърпеливо, почти гневно Валери. — Вие нямате никаква вина, че самолетоносачите трябваше да се завърнат в базата.

— Искате да кажете, че всичко останало е по моя вина? — Тиндъл леко се усмихна и вдигна ръка, за да възпре машиналния протест. — Извинете, Дик. Знам, че не искахте да кажете това... но то е истина... истина. Шест търговски кораба загинаха за десет минути — шест! А няхахме право да загубим нито един! — С приведена глава и лакти, опрени върху коленете, той разтри с длани уморените си очи. — Контраадмирал Тиндъл, велик стратег — продължи той сухо. — Променя курса на конвоя и се сблъсква с един тежък крайцер, отново го променя, за да попадне право в капана на най-голямата вълча глутница, известна му досега — и то точно в района, за който са го предупредили от Адмиралтейството, че може да ги срещне... Няма значение как ще постъпи с мен старият Стар, когато се върна... изобщо няма да се оплаквам. Вече не, не и след случилото се.

Той се изправи тежко на крака. Светлината на единичната лампа огря лицето му. Валери бе потресен от промяната.

— Къде отивате, сър? — попита той.

— Към мостика. Не, не ставайте, Дик. — Той направи опит да се усмихне, но усмивката му излезе като тъжна гримаса — появи се и след миг угасна. — Оставете ме на мира да обмисля следващото си погрешно решение.

Той отвори вратата, спря неподвижен, щом чу ясното свистене на снаряди някъде наблизо горе и пискливия настойчив сигнал за тревога да се носи пронизително сред мъглата. Тиндъл бавно завъртя глава и впи поглед назад в укритието.

— Изглежда — рече той горчиво, — че вече съм го взел.

ГЛАВА ДЕВЕТА

ПЕТЪК СУТРИНТА

Тиндъл видя, че вече отвсякъде ги бе прихлупила гъста мъгла. След последния обилен снеговалеж през нощта температурата бързо се бе повишила. Но това повишение бе измамно — от влажните ледени валма на мъглата лъхаше двойно по-голям студ.

Той бързо влезе през вратата. Валери вървеше плътно зад гърба му. Търнър тъкмо тръгваше към задната командна кула, като пътем си слагаше стоманената каска. Тиндъл протегна ръка да го възпре.

— Какво става, старши офицер? — попита той. — Кой стреляше? Откъде? От каква посока дойдоха снарядите?

— Не знам, сър. Струва ми се, че снарядите дойдоха откъм кърмата. Но, дявол да го вземе, май се досещам кой е стрелял. — Той отправи дълъг изпитателен поглед към адмирала. — Нашият приятел от снощи отново е тук. — Той се обърна рязко и бързо напусна мостика.

Тиндъл впери очи след него, смутен и объркан. После изруга тихо и яростно и се втурна към телефона за радарната станция.

— Тук мостика. Обажда се адмиралът. Веднага да се обади лейтенант Боудън. — Високоговорителят незабавно изпраща.

— Боудън слуша, сър.

— Какво, по дяволите, правите там долу в тази ваша станция? — гласът на Тиндъл бе тих и гневен. — Дремете ли, какво ли? Нас ни атакуват, лейтенант Боудън. От кораб. Сигурно сега от мен научавате тази новина. — Той млъкна и се наведе, тъй като нов залп изпищя над главите им и снарядите се забиха във водата на по-малко от половин миля — водният стълб заля палубите на един търговски кораб, който се мярна за миг между два огромни, понесли се бавно облака мъгла. Тиндъл се изправи бързо и изръмжа в микрофона:

— Той е изчислил разстоянието до нас, и то много точно. За бога, Боудън, къде се намира този кораб?

— Съжалявам, сър — гласът на Боудън бе хладен и невъзмутим. — Засега не успяваме да го засечем. На нашите екрани все още стои *Адвенчърър*, но има много леко отклонение от пеленга му, сър — приблизителният пеленг сега е 300°... Предполагам, че *Адвенчърър* продължава да закрива кораба на противника или ако е по-близо до него, той се намира на същия пеленг на *Адвенчърър*.

— На какво разстояние? — изкрещя Тиндъл.

— Не може да се говори за разстояние, сър. Той почти се е долепил до *Адвенчърър*. Не можем да засечем нито големината, нито дистанцията му.

Тиндъл окачи микрофона. Той се обърна към Валери.

— Дали Боудън наистина смята, че ще повярвам на тези глупости? — попита той сърдито. — Възможността за такова съвпадение е едно на милион — неприятелски кораб случайно да избере и да държи единствения възможен курс, който да го скрива от нашия радар. Невероятно!

Валери обърна към него непроницаемо лице.

— Е? — рече нетърпеливо Тиндъл. — Не е ли така?

— Не, сър — отвърна спокойно Валери. — Не е. Не е точно така. И съвсем не е случайно. Вълчата глутница сигурно се е свързала с него по радиото и му е дала нашите координати и курс. Останалото е лесно.

Като осъзнаваше бавно чутото, Тиндъл впери поглед във Валери, замижа и яростно разтърси глава. В този негов жест имаше самообвинение, край на неверието и опит да се проясни замъгленото му изтощено съзнание. По дяволите, дори едно шестгодишно дете щеше да се досети, че... Един снаряд изсвистя в морето само на петнадесет ярда отляво. Тиндъл не трепна — той сигурно изобщо не го видя, нито го чу.

— Боудън? — Микрофонът бе отново долепен до устните му.

— Да, сър?

— Някаква промяна на екрана?

— Не, сър. Никаква.

— Все още ли поддържате същото мнение?

— Да, сър! Не може да е другояче.

— И твърдите, че е съвсем близо до *Адвенчърър*?

— Бих казал, че почти се е долепил до него.

— Но, за бога, човече. *Адвенчърър* сигурно се намира вече на десет мили зад нас!

— Да, сър. Известно ми е. Също и бандитът.

— Какво! На десет мили! Но тогава...

— Той стреля по данни от радара си, сър — прекъсна го Боудън. Внезапно в металическият глас се долови умора. — Сигурен съм в това. Той и нас следи с радара си, ето защо държи същия пеленг като *Адвенчърър*. И е изключително точен... Боя се, господин адмирал, че неговият радар е не по-лош от нашия.

Високоговорителят изпука. Сред внезапно настъпилата напрегната тишина шумът от натрошен ебонит прозвуча на мостика неестествено силно, тъй като микрофонът се изплъзна от ръката на Тиндъл и се разби на стотици парченца. Ръката му се протегна слепешком и той, сякаш за да не рухне, се улови за една тръба. Валери пристъпи към него със загрижено протегнати ръце, но Тиндъл го подмина, сякаш не го забеляза. Подобно на изнемощял стар човек, от чиито стари кости и мускули са изстискали много отдавна всичката жизненост, той повлече нозе по мостика, забравил, че го наблюдават дузина озадачени очи, и с огромно усилие се покатери на високия си стол.

Глупак такъв, гневно се изруга той наум, проклет стар глупак! Никога нямаше да си прости — никога, никога, никога! През цялото това време е бил надиграван и надхитряван от врага — бяха се подиграли с него, бяха го изкарали много по-голям глупак, отколкото го бе създал милостивият творец. Радар! Разбира се, че именно радар! Бе приел със сляпо доверие уверенията на Адмиралтейството и военновъздушното разузнаване, че немският радар си е останал онзи ограничен и елементарен уред, какъвто беше миналата година! Радар — и при това не по-лош от британския! Не по-лош от този на *Юлисис*, а всички до един вярваха, че радарът на *Юлисис* бе несравнимо най-добрият, едва ли не единственият в света. Радар, не по-лош от нашия, а може би и мъничко по-добър. Как не му беше минала изобщо през главата тази мисъл? Тиндъл се гърчеше от дълбоко огорчение, от душевно страдание и изпита горчивия вкус на самоотвращението. И така, равносметката от тази сутрин: шест кораба и триста човека изпратени на дъното. Дано бог ти прости, Тиндъл, мислеше си той мрачно, дано бог ти прости. Ти ги изпрати там... Радар!

Снощи например. Когато, *Юлисис* бе поел по лъжлив курс на изток, немският крайцер любезно ги бе последвал и на фона на тази маневра бе блеснал неговият, на Тиндъл, гений. Адмиралът простена от унижение. Беше ги последвал, като стреляше ожесточено и настървено всеки път, щом *Юлисис* изчезваше зад димната завеса. Бе правил това, за да прикрие безупречната работа на радара си, за да прикрие факта, че поне през първия половин час той сигурно е наблюдавал по радара изплъзващия се конвой, докато корабите изчезваха в посока север-северозапад, задача, опростена от обстоятелството, че Тиндъл бе категорично забранил движението на зигзаг.

И след това, когато *Юлисис* бе лавирал така блестящо първо на юг, а после отново на север, врагът със сигурност го бе следил на екрана — през цялото време. И по-късно, когато здравата се бе уловил в собствения си капан, врагът се бе престорил, че се оттегля на югоизток. Почти сигурно бе, че той също е лавирал отново на север и че бе засякъл изчезващия британски крайцер в края на екрана си, бе изчислил как да пресече пътя му, за да провери още веднъж курса на конвоя, и се бе свързал по радиото с намиращата се напред вълча глутница и бе определил какви позиции да заемат подводниците с точност до сантиметри.

А сега, накрая, и този последен унизителен удар върху онова, което бе останало от смазаното му достойнство. Врагът бе открил огън от възможно най-голямо разстояние с възможно най-голяма точност, с което безусловно си признаваше, че стрелбата се насочва от радар. А единствената причина за това можеше да бъде убеждението на врага, че на *Юлисис* сигурно вече са стигнали до неизбежното заключение, че неприятелят е оборудван с високочувствителна радарна установка. Неизбежното заключение! На Тиндъл изобщо и през ум не му бе минало. Бавно, без да забелязва болката, той заблъска с юмрук по ръба на ветроупорното стъкло. Боже, какъв сляп, какъв смахнат глупак е бил! Шест кораба, триста човека. Стотици танкове и самолети, милиони галони гориво загубени за Русия, а колко още хиляди убити руснаци, воители и цивилни, правеше това? А съсипаните от скръб семейства, мислеше си той несвързано, семейства от всяко кътче на Великобритания: момчетата, които разнасят телеграмите, ще обикалят с велосипедите си къщурките в долините на Уелс, гористите

междуселски пътища на Съри, ще стигнат до самотния пушек на торфения огън далеч на Западните острови, до варосаните къщички в Донегол и Антрим, до безлюдните домове из неизбродните простори на Новия свят, от Нюфаундленд и Мейн до далечните склонове на Пасифика. Тези семейства никога нямаше да узнаят, че не друг, а именно той, Тиндъл, бе погубил така престъпно живота на техните съпрузи, братя и синове, и това бе по-лошо от пълната безутешност.

— Капитан Валери? — гласът на Тиндъл бе паднал до дрезгав шепот. Валери отиде при него, застана редом с адмирала, като кашляше мъчително от студената мъгла, която проникваше в ноздрите и гърлото и раздираше възпалените му дробове. Погълнат от нещастиято си, Тиндъл не успя да забележи очевидното страдание на Валери.

— А, ето ви и вас! Капитане, този неприятелски крайцер трябва да бъде унищожен.

Валери кимна мрачно.

— Да, сър. Но как?

— Как ли? — Под осеяната с капчици влага качулка на полушубата лицето на Тиндъл бе изпито и посивяло, но той успя да покаже някакво подобие на усмивка. — Ако ще е гарга, да е рошава... Предлагам да отклоним от конвоя охраняващите кораби и като се включим и ние, да му видим сметката. — Със скръбно изкривени устни той впери невиждащ поглед в мъглата. — Най-обикновено тактическо занятие, което може да се окаже, че е дори по моите ограничени възможности. — Внезапно той млъкна, погледна зад борда и бързо се наведе: колкото и рядко да се случваше, във водата бе избухнал снаряд, само на няколко ярда, като изригналият от взрива воден стълб заля мостика.

— Заедно със *Стърлинг* ще го нападнем от юг — продължи той — и ще насочим върху себе си стрелбата и радара му. Ор и неговите решени да умрат, но да победят момчета ще се приближат откъм север. В тази мъгла ще успеят да се приближат плътно и едва тогава да изстрелят торпедата си. Условията са изцяло неблагоприятни за самостоятелно нападение на отделен кораб — вероятността за успех би била твърде малка.

— Всички охраняващи кораби! — рече слисано Валери. — Предлагате да отклоним *всички* охраняващи кораби?

— Точно това предлагам да направим, капитане.

— Но... но може би врагът иска именно това — възрази Валери.

— Да са решени на самоубийство ли? Славна смърт в името на отечеството? Не вярвайте в това! — рече с насмешка Тиндъл. — Нещата от този род умряха заедно с Лангесдорф и Мидълман.

— Не, сър! — в гласа на Валери се долавяше нетърпение. — Неприятелят иска да ни отдалечи, за да остане конвойт без охрана.

— Е, и какво от това? — попита Тиндъл. — Кой ще успее да ги намери в тази мъгла? — Той замахна с ръка към пълзящите кълбести облаци мъгла. — По дяволите, човече, та ако не бяха сигналните шамандури, даже нашите кораби не биха могли да се следят. Ето защо съм дяволски сигурен, че и никой друг не би могъл да ги види.

— Така ли? — възрази припряно Валери. — А какво ще кажете за някой друг немски крайцер, оборудван с радарна установка? Или дори някоя друга вълча глутница? Всяка от подводниците би могла да поддържа радиокontakt с нашия приятел отзад, а на него му е известен курсът ни с точност до десета от градуса!

— Да поддържа радиокontakt ли? Но нали нашата радиостанция е на денонощно подслушване?

— Да, сър. Така е. Но ми е известно, че това не е толкова лесно в обхвата на ултракъсите вълни.

Тиндъл изсумтя уклончиво и не каза нищо. Почувствува се отчайващо уморен и объркан — нямаше нито желание, нито възможност да продължи спора. Валери обаче наруши мълчанието — от тревога отвесните бръчки между веждите му бяха станали още по-дълбоки.

— А защо тогава нашият приятел седи така упорито зад опашката ни и ни засипва с проклетите снаряди, освен ако не си е наумил да ни насочи по определен курс? Това намалява вероятността снарядите да попаднат в целта с 90 % и изключва от действие половината от оръдията му.

— Може би очаква да разсъждаваме именно по този начин, да видим очевидното. — Тиндъл насила се заставяше да мисли, да си пробие път през мъглата в съзнанието си, която беше по-непрогледна и по-гъста от влажната мъгла, която ги обгръщаше. — Вероятно се надява, че ще се паникьосаме и ще сменим курса — на север, естествено, където е възможно да ни очаква вълча глутница.

— Възможно, възможно е — призна Валери. — От друга страна, той може да е отишъл крачка по-напред. Може би иска да се окажем прекалено умни, *за да се грижим* за собствената си безопасност. Вероятно очаква да видим очевидното, да го заобиколим и да продължим по сегашния си курс... и по този начин да направим точно онова, което той иска... Той не е глупав, сър, в това поне вече се убедихме.

Какво бе казал Брукс на Стар в базата в Скапа преди цяла една вечност? „Онова силно усещане... онова изтънчено страдание... всяка твоя мозъчна клетка е опъната до краен предел и това те тласка отвъд зловещия ръб на умопомрачението.“ Тиндъл се питаше мрачно откъде Брукс би могъл да знае и как бе успял да направи толкова дяволски точно описание. Във всеки случай той вече знаеше какво означава да стоиш на зловещия ръб... Тиндъл неясно долавяше, че е стигнал до крайния предел. Тази пръскаща се от болка замаяна глава — наложеше ли се да мисли с нея, чувствуваше се като слепец, нагазил в море от меласа. Смътно осъзнаваше, че това е сигурно първият... а дали не и последният?... симптом на психическия срыв... Един бог знаеше, че през последните месеци на борда на *Юлисис* имаше цял куп такива болни... Той обаче все още бе адмиралът... Той трябваше да *направи* нещо, да *каже* нещо.

— Няма полза от догадки, Дик — рече той мрачно. Валери му отправи рязък поглед — никога досега старият Джайлс не бе се обръщал по друг начин към него на мостика освен с „капитане“. — А ние трябва да направим нещо. Ще оставим *Вектра* за успокоение на съвестта си. Но само *Вектра*. — Той се усмихна изнурено. — Необходими са ни поне два ескадрени миноносеца за черната работа. Бентли, занесете това съобщение в радиостанцията: „До всички охраняващи кораби и до капитан Флечър от *Кейп Хатеръс*...“

След десет минути четирите бойни кораба, проправяйки си път през непроницаемата стена на мъглата, преполовиха разстоянието, което ги делеше от неприятеля. *Стърлинг*, *Вайкинг* и *Сиръс* поддържаха постоянна радиовръзка с *Юлисис* — това се налагаше, защото те пътуваха като слепци в един жесток свят на сивота, в който *Юлисис* бе тяхното зрение и слух.

— Мостик от радарната станция. Мостик от радарната станция.
— Всички погледи машинално се извъртяха и приковаха във високоговорителя. — Неприятелят променя курса си на юг, увеличава скоростта.

— Много късно! — изкрещя с хриплив глас Тиндъл. Юмруците му бяха стиснати, очите му блестяха от предчувствуваната победа. — Много късно се сети.

Валери не каза нищо. Секундите минаваха, *Юлисис* си проправяше път през студената мъгла и мразовитото море. Неочаквано високоговорителят се обади отново:

— Неприятелят прави пълен завой, отправя се на югоизток. Скорост 28 възла.

— Двадесет и осем възла? Искате да ни избяга! — Тиндъл сякаш се подмлади. — Капитане, предлагам *Сиръс* и *Юлисис* да се отправят с максимална скорост на югоизток и да атакуват и задържат противника. Обадете се в радиостанцията да се свържат с Ор. Попитайте в радарната станция какъв е курсът на неприятеля.

Той направи пауза и с нетърпение зачака отговора.

— Мостик от радарната станция. Курс 312°. Курс постоянен. Повтарям, курс постоянен.

— Курс постоянен — повтори като ехо Тиндъл. — Капитане, открийте стрелба по данни от радара. Пипнахме го! — ликуваше той. — Прекалено дълго изчакваше! Пипнахме го, капитане!

Валери отново не каза нищо. Тиндъл го изгледа полунедоумяващо-полугневно.

— Нима не сте съгласен?

— Не знам, сър. — Валери недоверчиво поклати глава. — Изобщо не знам. Защо бе необходимо да изчаква толкова дълго? Защо не смени курса и не побягна още щом оставихме конвоя?

— Защото, дявол да го вземе, е прекалено сигурен в себе си — навъси се Тиндъл.

— Или е прекалено сигурен в нещо друго — изрече бавно Валери. — Може би е искал да се увери напълно, че ние *наистина* ще го последваме.

Тиндъл отново се навъси гневно, понечи да заговори, после се умълча. *Юлисис* се разтърси от залпа на първа оръдейна кула в носовата част. За миг прииждащата на талази мъгла на бака се разсея,

превърната в ситни капчици от силната горещина и блясъка в резултат от избухналият кардит. След секунди сивата пелена отново се спусна.

След малко, като по някакво вълшебство, отново просветля. Гъст облак мъгла бе пропъзлял над тях и през една пролука в следващия те мярнаха *Сиръс* точно на траверса, поел на югоизток с повече от 34 възла. *Стърлинг* и *Вайкинг* вече бяха успели да се загубят в мъглата отзад.

— Много е наблизил — отсече Тиндъл. — Защо Боудън не ни докладва? Не можем да хванем неприятеля във вилка по този начин. Изпратете радиограма до *Сиръс*: „В продължение на пет минути следвайте курс 317°.“ Капитане, същото важи и за нас. Пет минути на юг, след което се връщаме на курса.

Едва се бе облегал в стола си и *Юлисис*, обгърнат отново от мъглата, тъкмо започваше да се подчинява на руля, когато високоговорителят от радиостанцията оживя.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията...

Втора носова оръдейна кула калибър 5,25 инча изтрещя в оглушителен унисон и в мъглата се врязаха огнени езици и дим. Едновременно с това силен грохот и взрив надигнаха дървените скари под нозете на хората на мостика и ги разпиляха във всички посоки — хората се заблъскаха ту един в друг, ту в режещия плътта и чупещия костите метал. Вцепенените им от объркване тела и мозъци се мъчеха да се ориентират сред този осакатяващ и потресаващ ужас от пукнати от взрива тъпанчета, смъдящи от задушливите пламъци гърла и ноздри и ослепели от гъстия черен пушек очи. А сред цялата тази бъркотия спокойният безличен глас от високоговорителя на радиостанцията продължаваше да повтаря някакво неразбираемо съобщение.

Постепенно димът се разнесе. Олюлявайки се, Тиндъл се изправи на крака, като се улови за парапета на компасната будка — експлозията го бе съборила от стола и го бе запратила чак в средата на компасната площадка. Зашеметен и неразбиращ, той разтърси глава. Трябва да е било по-страшно, отколкото си го представяше цялото това разстояние... а не можеше да си спомни как бе отхвъркнал дотам. И тази китка... която бе изкривена под някакъв проклет шантав ъгъл. С кротко учудване осъзна, че това бе китката на неговата собствена ръка. Странно, изобщо не го болеше. Ами лицето на Карпентър, което изплува насреща му — бинтовете от него бяха отнесени и дълбоката

рана, която бе получил през нощта на страшния щорм, бе зейнала отново широко и сега то не се виждаше от кръв... Онова момиче от Хенли, за което той непрекъснато говореше... помисли си несвързано Тиндъл, какво ли би казала тя, ако го видеше сега... Защо високоговорителят от радиостанцията не спре да крещи така смахнато? Изведнъж в главата му се проясни.

— Боже мили! Божичко! — Той се втренчи изумено в натрошените скари и напуканата асфалтова замазка под тях. Пусна се от парапета и залитна напред към ветроупорното стъкло: чувството му за равновесие потвърди онова, което очите отказваха да приемат: целият мостик се бе наклонил напред под ъгъл от 15°.

— Какво означава това, щурман? — Гласът му бе дрезгав, напрегнат и дори на него самия му прозвуча като чужд. — За бога, какво се е случило? Да не би да се е взривил снаряд в магазина на оръдието на втора носова кула?

— Не, сър — Карпентър закри очите си с лакът, — пухкавият ръкав, потънал в кръв, се отпра. — Пряко попадение, сър. Право в надстройката.

— Той е прав, сър. — Карингтън се бе надвесил над ветроупорното стъкло и се взираше съсредоточено надолу. Дори в този момент Тиндъл се възхити от спокойствието на този човек, от почти нечовешкото му самообладание. — И при това с доста тежки последствия. Извадено е от строя носовото скорострелно автоматично оръдие и точно под нас има дупка, голяма колкото врата... Вътре в нея положението сигурно е много тежко, сър.

Тиндъл едва ли чу последните думи. Той коленичи, приведе се над Валери и провери здравата си ръка под главата му. Капитанът лежеше свит срещу входа на мостика почти в несвяст — спазми прекъсваха хрипливото му дишане и той се давеше в собствената си кръв. Лицето му бе мъртвешки бледо.

— Повикайте Брукс, Крайслер, искам да кажа, началника на медицинската служба — изкрещя Тиндъл. — Незабавно!

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. Моля, потвърдете. Моля, потвърдете. — Гласът бе припрян, вече не така безизразен и дори в металическата му безличност се долавяше безпокойство.

Крайслер постави обратно слушалката и погледна разтревожено адмирала.

— Е? — попита Тиндъл. — Идва ли насам?

— Не отговаря, сър. — Момчето се подвоуми. — Струва ми се, че линията е повредена.

— Хиляди дяволи! — изръмжа Тиндъл. — Тогава какво стоите? Бягайте да го повикате. Първи, моля, поемете командуването. Бентли, повикайте старшия офицер да дойде на мостика.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. — Тиндъл вдигна гневен поглед към високоговорителя и замръзна неподвижно, щом гласът продължи: — Ударени сме в кърмовата част. От аварийния пост докладват, че помещението на шифровчиците е разрушено. Радарни помещения № 6 и 7 разрушени. Трапезарията повредена. Сериозно повредена задната командна кула.

— Задната командна кула! — изруга Тиндъл, свали ръкавиците си, като потрепна от болката в счупената си ръка. Внимателно ги пхна под главата на Валери и бавно се изправи на крака. — Задната кула! И Търнър е бил там! Моля се богу...

Той млъкна и със залитаща походка се втурна към задния край на мостика. Щом стигна там, се закрепил на нозете си, улови се за парапета на трапа и впери загрижен поглед назад.

Първоначално не видя нищо — нито дори задния комин, нито гротмачтата. Сивата пелена на мъглата бе така гъста и така вбесяващо непрогледна. И изведнъж, за частица от секундата, леден ветрец разнесе мъглата и спираловидния черен облак дим над задната надстройка. Ръката на Тиндъл конвулсивно се впи в парапета, кокалчетата ѝ побеляха.

Задната надстройка бе изчезнала. На нейно място стърчеше нелепа грамада от оплетен и изкривен метал, а първа кърмова оръдейна кула, която обикновено не се виждаше от мостика, сега изпъкваше ясно пред погледа, очевидно без никакви повреди. Но всичко останало бе унищожено — помещенията на радарната станция, помещението на шифровчиците, помещението на корабната полиция, трапезарията и вероятно по-голямата част от камбуза. Тук нищо и никой не би могъл да оцелее. Като по някакво чудо гротмачтата с пречупения връх все още стоеше невредима, но непосредствено зад нея, кацнала нелепо на върха на тази зловеща грамада от желязо,

пречупена и гротескно изкривена, полегнала под невероятния ъгъл от 60°, се виждаше задната командна кула, чийто далекомер бе унищожен. И там се бе намирал старшият офицер Търнър... Тиндъл се олюля застрашително на горната площадка на стоманения трап и отново разтърси глава, за да разпръсне мъглата, която забулваше мозъка му. Точно зад челото си усещаше някаква силна, необикновено тъпа болка и мъглата се разстиляше именно оттам... Наричаха *Юлисис* кораб с късмет. Двадесет месеца по най-трудния маршрут и в най-бурните води на света без нито една драскотина... Но Тиндъл винаги бе знаел, че някога и някъде късметът щеше да изневери на *Юлисис*.

Той дочу забързани стъпки да трополят нагоре по трапа и насила застави замъгления си поглед да се фокусира. Веднага позна мургавото изпито лице: това бе старши сигналистът Дейвис, който идваше от сигналния мостик. Лицето му бе пребледняло, дишаше тежко и учестено. Отвори уста да заговори, но се спря, впил поглед в парапета.

— Ръката ви, сър! — Той премести слисания си поглед от парапета към очите на Тиндъл. — Ръката ви! Вие сте без ръкавици, сър!

— Така ли? — Тиндъл погледна надолу, сякаш изненадан, че изобщо има ръка. — Наистина нямам. Благодаря, Дейвис. — Той отдръпна ръката си от гладката ледена стомана и заразглежда с безразличие цъфналата кървяща плът. — Няма нищо. Какво се е случило, момче?

— Пунктът за насочване на самолетите! — Очите на Дейвис бяха потъмнели от преживения ужас. — Снарядът избухна в самото помещение. От пункта... от пункта изобщо нищо не остана, сър. Както и от поста над него... — Той млъкна рязко, пресекливият му глас бе заглушен от грохота на оръдията на първа носова кула. Изглеждаше някак си неестествено, че основните бойни установки продължават да действуват. — Идвам направо оттам, сър — продължи Дейвис вече по-спокойно. — Те... ами просто бе невъзможно да оцелеят.

— Включително и капитан втори ранг Уестклиф ли? — Тиндъл смътно осъзна безсмислието да се улавя за сламка.

— Не знам, сър. Всичко в пункта е миш-маш, ако разбирате какво искам да кажа. Но ако той е бил там...

— Разбира се, че е бил там — прекъсна го мрачно Тиндъл. — Той никога не напуска поста си по време на бойна тревога...

Той млъкна рязко и неволно стисна в юмруци осакатените си ръце, когато пронизителният писък и мощният взрив на снарядите се сляха в някаква страхотна какофония, ужасна със своята близост.

— Боже господи! — прошепна Тиндъл. — Това бе съвсем наблизо! Дейвис! Какво, по дяволите...

Гласът му заглъхна в мъчителен стон, ръцете му се замятаха отчаяно из въздуха — той се строполи по гръб върху палубата на мостика, — ударът изтръгна и последната глътка въздух от дробовете му. Безмълвно и конвулсивно, подхвърлен нагоре от отчаяния скок на краката си и от мощното отблъскване на ръцете си, поставени върху парапета, Дейвис направо се катапултира, излетя над последните три стъпала и с непреодолима сила се заби с глава и рамене в тялото на адмирала. И ето че сега и Дейвис лежеше прострян по цялата си дължина върху площадката с широко разперени ръце, притиснал краката на Тиндъл. Лежеше съвсем неподвижно.

Изтерзаните дробове отново мъчително поеа въздух и Тиндъл бавно започна да изплува из черните дълбини на безсъзнанието. Слепешком, машинално той се помъчи да седне, но счупената му ръка се огъна под тежестта на тялото. От краката му също нямаше голяма полза — те бяха съвсем немошни, все едно че бе парализиран от кръста надолу. Мъглата се бе вече вдигнала и ослепителни цветни проблясъци в червено, зелено и бяло просветваха ярко на тъмнеещото небе. Осветителни снаряди? Дали врагът не използва някакъв нов вид осветителни снаряди? С огромно усилие на волята той смътно осъзна, че би трябвало да има някаква връзка между тези заслепяващи светлини и въпиющата болка зад челото му. Той повдигна опакото на дясната си ръка — очите му бяха все още плътно затворени... После осъзнатото угасна и изчезна.

— Добре ли сте, сър? Не мърдайте. Скоро ще ви измъкнем оттук! — Гласът, гръден и властен, прогърмя точно над главата на адмирала. Тиндъл се отдръпна и разтърси глава с едва доловимо отчаяние. Говореше Търнър, а Търнър, както му бе известно, бе загинал. Запита се унило дали това не бе смъртта? Този ужасяващ объркан свят — едновременно на мрак и ослепителна светлина, тъмно-светъл свят на болка и немощ и гласове от миналото?

Най-неочаквано клепачите му едва ли не по свое желание потрепнаха и се повдигнаха. Само на сантиметри от главата си той

видя слабото пиратско лице на старши офицера, който бе коленичил загрижено до него.

— Търнър! Търнър! — една търсеца отговор ръка, забравила за болката, се протегна с плаха надежда и сграбчи с благодарност вдъхващата успокоение мощна ръка на старшия офицер. — Търнър! *Наистина* сте вие! Помислих си...

— Задната командна кула, така ли? — усмихна се бегло Търнър. — Не, сър... не само че не бях в нея, но не бях и близо до нея. Идвах насам, тъкмо се изкачвах към палубата на бака, когато избухна първият снаряд и ме повали назад върху палубата... А вие как се чувствувате, сър?

— Слава богу! Слава богу! Не знам как се чувствавам. Краката ми... Какво, за бога, е това?

Очите му, започнали отново да виждат нормално, се разшириха от смайване. Точно над главата на Търнър, наклонила се напред и нагоре отляво, докъдето стигаше погледът, се простираше и в двете посоки огромен бял ствол. Протегнеше ли ръка, щеше да го докосне.

— Фокмачтата, сър — обясни Търнър. — Беше отсечена от последния снаряд точно над долната рея. Взривната вълна я стовари върху мостика. Повлякла е по-голямата част от зенитната кула със себе си и се опасявам, че е... че е смачкала главната командна кула. Според мен младият Картни не е могъл да оцелее... Дейвис я видя как пада отгоре ви — бях само на няколко стъпала под него. Реагира много бързо...

— Дейвис! — Замаяното съзнание на Тиндъл бе забравило изобщо за него. Да, разбира се! Дейвис! Сигурно именно Дейвис притискаше краката му. Той надигна глава напред и видя проснатата в нозете му фигура и огромната тежка мачта, затиснала гърба й. — За бога, старши офицер, измъкнете го!

— Лежете спокойно, сър, докато дойде Брукс. Дейвис е добре.

— Добре ли? Как така добре! — Тиндъл почти крещеше, без да обръща внимание на мълчаливите мъже, които се трупаха наоколо му. — Да не сте полудели, Търнър? Горкото момче сигурно агонизира! — С отчаяно усилие се опита да се изправи, но няколко чифта ръце твърдо и внимателно го задържаха.

— Той е добре, сър — гласът на Търнър бе необикновено кротък. — Наистина е добре. Добре е. Дейвис не чувства нищо. Абсолютно

нищо. — Изведнъж адмиралът разбра и със затворени от потресаващото прозрение очи се отпусна натежал назад.

Очите му бяха все още затворени, когато се появи Брукс, чиято увереност и вещина именно сега бяха най-потребни. За секунди почти адмиралът бе на крак, съкрушен, здравата натъртен, но иначе невредим. Упорито и открито неподчинявайки се на Брукс, Тиндъл поиска да бъде заведен обратно на мостика. Очите му светнаха за миг, щом видя Валери, който стоеше несигурно на краката си с бяла хавлиена кърпа на устата. Но не каза нищо. С наведена глава той се изкачи мъчително на стола си.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. Моля, потвърдете съобщението.

— Онзи проклет глупак още ли продължава да дрънка? — запита кисело Тиндъл. — Защо не му...?

— Нямаше ви тук само две минути, сър — осмели се да отговори Мъхнатия.

— Две минути! — Тиндъл се вторачи в него и се умълча. Сведе очи към Брукс, който бинтоваше дясната му ръка. — Нямате ли си друга, по-належаща работа, Брукс? — запита той грубо.

— Не, нямам — отвърна Брукс непреклонно. — Когато снарядите избухнат между четири стени, за лекаря не остава много работа... освен да подписва смъртните актове — добави рязко той. Валери и Търнър се спогледаха. Валери се питаше дали Брукс има представа колко зле е Тиндъл.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. *Вектра* повторно моли за указания. Спешно. Спешно.

— *Вектра*! — Валери погледна към адмирала, който седеше мълчалив и неподвижен, и се обърна към свръзката на мостика. — Крайслер! Доберете се до радиостанцията. Независимо по какъв начин! Помолете ги да повторят първото съобщение.

Той отново отпрати очи към Търнър, като проследи тъжния поглед на адмирала, вперен зад борда. Погледна надолу и се отдръпна ужасен, като едва се въздържа да не повърне. Зенитчикът от платформата под крилото на мостика, момче на годините на Крайслер, сигурно бе видял падащата мачта и сигурно, обзет от паника, бе направил отчаян опит да се спаси. Той почти бе успял да излезе от гнездото, когато радарната антена, десет квадратни метра метална

мрежа, понесла смазващата тежест на мачтата, сгромолясала се над ръба на мостика, бе връхлетяла право отгоре му. Сега той лежеше неподвижен, обезобразен, натрошен, някакво подобие на човешко същество, широко разперил ръце, сякаш разпнат на двете дула на своя „йорликон“.

Валери се извърна настрани, потресен физически и душевно. Боже, каква лудост, какво напразно безумство е войната. Проклет да е този немски крайцер, проклети да са тези немски артилеристи, проклети да са, проклети да са!... Но защо трябваше да ги ругае? Те също само си вършат работата и я вършат дяволски добре. Той втренчи немиждащ поглед в опустошения си мостик. Каква дяволски точна артилерийска стрелба! Мярна му се смътната мисъл, дали *Юлисис* бе отбелязал някакво попадение. Вероятно не беше, а сега, разбира се, това бе вече невъзможно. Беше вече невъзможно, защото *Юлисис*, макар и да продължаваше да се носи през мъглата на югоизток, бе напълно сляп — и двете очи на радара бяха унищожени — бяха станали жертва на лошото време и на немските оръдия. А което бе лошо, всички кули за насочване на огъня бяха безвъзвратно извадени от строя. Помисли си унило, че ако продължаваше така, щяха да са им необходими само абордажни куки и саби. Според съвременното военноморско артилерийско дело независимо от това, че главните му установки продължаваха да действуват, боеспособността на *Юлисис* бе безнадеждно накърнена. Той просто беше вече обречен. Какво бе казал огнярят Райли... „хвърлят ни право в устата на вълка“? Да, точно така — хвърлят ни в устата на вълка. Но само един Нерон, помисли си той уморено, би ослепил гладиатора, преди да го прати на арената.

Стрелбата бе прекратена напълно. На мостика цареше мъртва тишина. Тишина, абсолютна тишина, освен шума на клокочещата вода, приглушения вой на огромните вентилатори на отдушниците на машинно отделение и еднообразното влудяващо бръмчене на хидролокатора — странно, но на фона на тези шумове необикновената тишина изпъкваше още по-ясно.

Валери забеляза, че всички погледи бяха отправени към адмирал Тиндъл. Старият Джайлс си мърмореше под носа, но толкова тихо, че никой не можеше да го чуе. Лицето му — потресаващо сиво, изпито и покрито с петна — бе все така обърнато към морето. Той сякаш бе хипнотизиран от вида на мъртвото момче. Или може би от разбитата

радарна антена? Дали вече бе проумял напълно значението на счупената антена и разрушените командни кули? Валери го изгледа продължително и се извърна — разбра, че все още не бе проумял.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. — Всички, които се намираха на мостика, се сепнаха и разтревожено се обърнаха към високоговорителя. Всички освен Тиндъл. Той седеше неподвижно като истукан.

— Съобщение от *Вектра*. Първо съобщение. Получено в 09,52 часа. — Валери погледна часовника си. Само преди шест минути. Невъзможно!

— Съобщението гласи: „Ехосигнали, ехосигнали, три, повтарям, три сигнала. Коригирам, пет. Плътнo съсредоточаване на подводници — отпред и по траверса. Започвам атака.“

Всички погледи се обърнаха отново към Тиндъл. Те знаеха, че въпреки предупреждението на Валери адмиралът на своя глава бе взел сам решението да остави конвоя почти без охрана. Валери неволно се възхищаваше от начина, по който бе замислен, изчислен и затворен капанът. Как щеше да реагира на това старият Джайлс — това бе връхната точка на поредица от съкрушителни грешки, грешки, за които в името на справедливостта той не носеше никаква вина... Но въпреки това щяха него да държат отговорен... Металическият глас от високоговорителя прекъсна мислите му.

— Второто съобщение гласи: „Влязох в бой с противника. Атакувам с подводни бомби. Един кораб торпилиран потъва. Торпилиран танкер — повреден, държи се над водата и все още се управлява. Моля за указания и помощ. Спешно, спешно!“

Високоговорителят млъкна. Отново се възцари същата гробна тишина — напрегната и неестествена. Тя продължи пет секунди, десет, двадесет — после всички се изопнаха и отместиха погледи встрани.

Тиндъл слизаше от стола си. Движенията му бяха сковани, мудни — той тътреше предпазливо крака като престарял човек. Куцаше осезателно. Дясната му ръка, поразително бяла в белоснежните бинтове, поддържаше счупената лява китка. От него лъхаше някакво странно измъчено достойнство и ако на лицето му изобщо имаше някакво изражение, то това бе някакво далечно подобие на усмивка. Когато заговори, все едно че заговори на себе си:

— Не съм добре — рече той. — Слизам долу.

Крайслер, не толкова млад, че да не разбере трагедията му, задържа вратата отворена и прихвана Тиндъл, когато адмиралът залитна на стъпалото. Тиндъл хвърли поглед през рамо — бърз и умоляващ поглед, улови и разбра съчувственото кимване на Валери. Рамо до рамо старият и младият заслизаха. Постепенно тътрещите се стъпки замряха и те се скриха от погледа.

Сега разбитият мостик бе необикновено пуст, а мъжете се почувствуваха някак странно осиротели. Нямаше го вече Джайлс, веселия, жизнерадостен и несломим Джайлс. Този неочакван и силен удар не можеше да бъде осъзнат веднага. Единственото им усещане сега бе, че са безпомощни, беззащитни и изоставени.

— „От устата на неопитните хора...“ — както винаги пръв наруши тишината Брукс. — Никълс винаги твърдеше, че... — Той млъкна рязко и поклати недоверчиво глава. — Трябва да видя какво мога да направя — завърши той рязко и бързо напусна мостика.

Валери го изпрати с поглед и се обърна към Бентли. Лицето на капитана, изпито и покрито с посивяла брада, добило мъртвешки цвят в загадъчния полумрак на мъглата, бе напълно безизразно.

— Три радиограми, старшина. Първата до *Вектра*: „Курс 360°. Не се разпръсвайте. Повтарям, не се разпръсвайте. Идвам на помощ.“ — Той направи пауза и продължи: — Подпишете я „Командуващ 14. ескадра самолетноносачи“. Записахте ли?... Добре. Няма време да я шифровате. Прав текст. Изпратете незабавно един от хората си до радиостанцията. Втората: „До *Стърлинг*, *Сиръс* и *Вайкинг*: Незабавно прекратете преследването. Курс североизток. Пълен ход.“ Също прав текст. — Той се обърна към Мъхнатия. — Как е челото ви, щурман? В състояние ли сте да изпълнявате задълженията си?

— Разбира се, сър.

— Благодаря ви, момко. Чухте ли какво казах? Конвойт поема на север — до няколко минути, в 10,15, скорост шест възла. Изчислете колкото е възможно по-бързо курса на сближение.

— Трета радиograma, Бентли: „До *Стърлинг*, *Сиръс* и *Вайкинг*: Радарът извън строя. Не можем да ви следим на екрана. Спуснете сигнални шамандури. Сигнал със сирената на интервал от две

минути.“ Това да се шифрова. Потвържденията за приемането им да се докладват незабавно на мостика. Старши офицер!

— Да, сър? — Търнър бе непосредствено до него.

— Преминете на ходова вахта. Предполагам, че глутницата вече ще се е оттеглила, когато ние стигнем там. Колко души ще бъдат свободни от вахта?

— Един бог знае — отвърна откровено Търнър. — Да речем, колкото при дежурство в пристанище.

Валери бегло се усмихна.

— Така да бъде. Организирайте две групи. Първата да разчисти всички метални отломки — всичко ненужно да се изхвърля зад борда, без изключение. Ще са ви нужни железарят и неговият помощник. Сигурен съм, че Додсън ще ви осигури група оксигенисти. Вие поемате командването ѝ. Втората ще се погрижи за мъртвите. Командването ѝ ще поеме Никълс. Всички трупове, които бъдат открити, да бъдат пренесени в трапезарията, след като бъде разчистена... Вероятно до един час ще можете да ми представите пълен доклад за жертвите и повредите.

— Много по-рано, сър... Мога ли да поговоря с вас насаме?

Те се оттеглиха назад. Когато вратата на укритието се затвори зад гърба им, Валери с полунасмешка и любопитство погледна към Търнър.

— Да не би това да е нов бунт, старши офицер?

— Не, сър. — Търнър разкопча шинела си и ръката му затършува дълбоко към задния джоб на панталона. Той измъкна плоско, до половина пълно шише и го вдигна на светлината.

— Да благодарим на бога за този му удар — рече той благочестиво. — Страхувах се да не се счупи, когато паднах... Ром, сър. Неразреден. Знам, че не понасяте алкохола, но това няма значение. Хайде, пийнете, вие имате нужда от това.

Валери смръщи вежди.

— Ром. Вижте какво, старши офицер, да не би...?

— По дяволите корабния устав и заповедите на Адмиралтейството! — прекъсна го грубо Търнър. — Пийнете, вие просто имате нужда! Вие сте ранен, изгубихте много кръв, а и почти сте измръзнали от студ. — Той отвори шишето и го напъха насила в ръцете на Валери. — Погледнете нещата в очите. Ние имаме нужда от

вас, и то повече от всякога, а вие едва ли не умирайте пред очите ни, да, точно така, умирайте пред очите ни — добави той грубо. — Това може да ви съживи за още няколко часа.

— Вие обяснявате така добре нещата — промълви Валери. — Много добре. В разрез с всички мои възгледи.

Той долепи гърлото на бутилката до устните си.

— Вие ме подсещате за нещо, старши офицер. Наредете на боцмана да раздаде ром. Да даде сигнал със свирката си за получаване на дажбата алкохол. Двойна дажба за всички: Те също имат нужда от това. — Той преглътна, свали бутилката от устните си и се намръщи, но не от рома. — Особено — добави той мрачно — хората от втората група.

ГЛАВА ДЕСЕТА

ПЕТЪК СЛЕДОБЕД

Ключът изщрака и силната флуоресцентна светлина заля мрачната амбулатория. Никълс се сепна и се събуди — ръката му машинално закри изморените очи. Светлината беше болезнена. Той присви очи и с мъка погледна стрелките на ръчния си часовник. Четири часът! Толкова ли дълго бе спал? Господи, какъв кучешки студ!

Той приседна в зъболекарския стол и изви глава. Брукс стоеше прав с гръб към вратата — сребристите му грива се подаваше изпод отрупаната със сняг качулка. Вдървените му пръсти тършуваха в пакета с цигари. Най-сетне той успя да извади една. После вдигна насмешлив поглед над горящата клечка кибрит.

— Здравей, Джони! Съжалявам, че те събудих, но капитанът се нуждае от теб. Разполагаш с достатъчно време обаче. — Той поднесе цигарата към догарящата клечка и отново вдигна очи. С внезапно съчувствие си помисли, че Никълс е пренапрегнат, изглежда зле и уморен до смърт, но едва ли имаше смисъл да му го казва. — Как се чувствуваш? Въпреки че, като се поразмисли човек, няма нужда да ми казваш! Аз самият се чувствавам адски зле. Имаш ли още от онази отрова?

— Отрова ли, сър? — Той почти машинално поде закачливия тон, който бе част от техните отношения. — И то само защото сте поставили една погрешна диагноза? Адмиралът ще се оправи...

— Господи! Никакво снизхождение не може да се очаква от тези младоци — особено в редките случаи, когато по някаква случайност се окажат прави... Имах предвид онова стъкло с контрабанден дестилат от остров Мол.

— Кол — поправи го Никълс. — Името не е от значение — добави нелюбезно той. — Вие и без това го изсмукахте до капка. — Той се усмихна уморено при вида на клюмналия нос на началника на медицинската служба, после омекна: — Но едно шише „Талискър“ ще се намери. — Той отиде до шкафа, в който държаха отровните

препарати, и отви капачката на едно шише с надпис „Лизол“. Никълс по-скоро чу звъна, а не видя допира на стъкло в стъкло, и с някаква професионална безпристрастност се учуди защо ръцете му треперят така силно.

Брукс пресуши чашата си и въздъхна блажено, като почувствува как благодатната топлина се разлива по тялото му.

— Благодаря, момчето ми. Благодаря. От теб ще стане първокласен лекар.

— Наистина ли така мислите, сър? А пък аз вече не мисля така. Не и след днешния ден. — Намръщи се, като си припомни. — Четиридесет и четири трупа, сър, изхвърлени зад борда само за десет минути, един по един, като... като торби със смет.

— Четиридесет и четири? — Брукс вдигна очи. — Толкова ли са много, Джони?

— Не точно толкова, сър. Това е общият брой на жертвите. Ние погребяхме тридесет, а само бог знае колко събрахме на парчета... В пункта за насочване на огъня трябваше да ги събираме едва ли не с метла и лопата. — Той се усмихна унило. — Днес не съм обядвал. Мисля, че и никой от групата ми не е хапвал днес... Я да затворя този илюминатор.

Той бързо се извърна настрани и прекоси амбулаторията. Ниско над хоризонта, през оределия сняг той зърна за миг една вечерна звезда. Това означаваше, че мъглата се е вдигнала — мъглата, която бе спасила конвоя и която ги бе скрила от подводниците, когато те така рязко завиха на север. Той виждаше *Вектра* с опразнени гнезда на подводните бомби. Виждаше съвсем наблизо *Витура*, повредения танкер, потънал почти до палубата под водата, който се влачеше неотклонно подир конвоя. Виждаше четири кораба от серията „Виктъри“ — огромни, мощни, вдъхващи увереност, така жалки в измамната си неуязвимост. Никълс хлопна капака, зави и последната крилчата гайка и после рязко се обърна.

— Защо, по дяволите, не се върнем? — избухна той. — Старият кого мисли, че заблуждава — нас или немците? Без въздушно покритие, без радар, без дори капка надежда за помощ! Немците вече знаят координатите ни с точност до инч — и колкото повече напредваме, толкова ще им е по-лесно. А ни чакат още хиляда мили! — Той повиши глас. — И всеки проклет вражески кораб, подводница

или самолет в полярните води може да се облизва и да ни дебне, за да ни потопи един по един, когато си поиска. — Той поклати отчаяно глава. — И аз като всички останали ще посрещна твърдо своята участ. Това ви е известно. Но това е чисто убийство — или самоубийство. Както и да го кажете, сър. На умрелия му е все едно.

— Е, Джони, ти не бива да...

— *Защо* той не иска да се върнем? — Никълс дори не разбра, че го прекъснаха. — Само трябва да отдаде заповед. Какво търси той? Смърт или слава? Какво иска да спечели? Безсмъртие за моя сметка, за *наша* сметка? — Той гневно изруга. — Може би Райли бе прав. Представете ли си такова едно заглавие: „Капитан Ричард Валери, кавалер на орден «За отлична служба», бе посмъртно награден...”

— Затваряй си устата! — Погледът на Брукс бе студен като арктически лед, а гласът му изплющя като удар с камшик. — Как смееш да говориш за капитан Валери по този начин! — рече той тихо. — Как смееш да черниш името на най-достойния... — Той млъкна и поклати глава в гневно недоумение. Направи пауза, за да подбере по-внимателно думите си, без очите му да слизат от преbledнялото и напрегнато лице на другия.

— Той е отличен офицер, лейтенант Никълс, може би дори изключителен офицер, но и това не е най-голямото му достойнство. Истинското му достойнство е, че той е най-изисканият джентълмен, повтарям, джентълмен, когото познавам и който изобщо някога е вървял по лицето на тази покварена, забравена от бога земя. Той не прилича на теб и на мен. Той изобщо не прилича на никого. Той върви сам, но никога не е самотен, защото с него са непрекъснато хора като апостол Петър, Беда Блажения^[1] и свети Франциск Асизки^[2]. — Той се изсмя. — Смешно е, нали — да чуеш такива приказки от такъв стар безпътен негодник като мен? Можеш да го наречеш дори богохулство — само че истината никога не може да бъде сквернословие. А това аз знам най-добре.

Никълс не каза нито дума. Лицето му бе като вкаменено.

— Смърт, слава, безсмъртие — продължи Брукс неумолимо. — Това бяха твоите думи, нали? Смърт ли? — Той се усмихна и отново поклати глава. — За Ричард Валери смъртта не съществува. Слава ли? Разбира се, че търси слава, но всички вестници и всички дворци в света не могат да му дадат онази слава, която той търси: капитан

Валери не е дете, а само децата търсят залъгалки... Колкото до безсмъртието... — Той се засмя, но този път без капчица злоба, и постави ръка върху рамото на Никълс. — Питам те аз, Джони, няма ли да е адски тъпо да се стремиш към нещо, което вече си имаш?

Никълс не отвърна нищо. Мълчанието се проточи и задълбочи — шумът от нахлуващия през отдушниците въздух стана нетърпимо натрапчив. Накрая Брукс се окашля и погледна многозначително към бутилката с надпис „Лизол“.

Никълс напълни чашите и ги донесе. Брукс улови погледа му, задържа го и неочаквано го обзе съжаление. Как бе казал в онова свое съдържано изказване Кънингам^[3] по време на немското нашествие на Крит? „Не е за препоръчване да се злоупотребява с предела на човешките възможности.“ Изтъркана приказка, но вярна. Брукс се зачуди какъв ли вътрешен ужас е изпитало момчето тази сутрин при извличането на разкъсаните и обезобразени останки от онова, което доскоро са били хора? А в качеството си на медицинско лице е трябвало да направи оглед на всички трупове... на всички парчета, които са намерили...

— Още малко и ще се отвратя от себе си — гласът на Никълс бе станал много тих. — Не знам какво да кажа, сър. Не знам кое ме накара да го кажа... Извинете.

— Извинявай и ти — каза искрено Брукс. — Да плямпам такива неща! Наистина съжалявам! — Той вдигна чашата и с умиление се вгледа в съдържанието ѝ. — Пия за гибелта и провалянето на нашите врагове, Джони, и да не забравяме и адмирал Стар. — Той пресуши чашата си на един дъх, остави я и се вгледа продължително в Никълс.

— Мисля, че би трябвало да чуеш и останалото, Джони. Знаеш ли защо Валери не поема обратния курс? — Той се усмихна накриво. — Не защото зад нас има толкова от проклетите подводници, колкото и пред нас — въпреки че несъмнено ги има. — Той запали нова цигара и продължи спокойно: — Тази сутрин капитанът изпрати радиограма до Лондон. Изтъкна като свое обмислено мнение, че конвой *FR77* ще бъде обречен на гибел — „унищожен“ бе думата, която употреби, макар че по същество двете думи не се различават — много преди да стигне Нордкап. Той помоли поне да му се разреши да отклони конвоя на север, вместо да продължи на изток към Нордкап... Жалко, че днес

нямаше залез, Джони — добави той полушеговито. — Бих искал да го зърна още веднъж.

— Да, да — в гласа на Никълс се долавяше нетърпение. — И какъв бе отговорът?

— Ъъъ! Да, отговорът! Валери очакваше, че ще му отговорят незабавно. — Брукс вдигна рамене. — Отговорът дойде чак след четири часа. — Той се усмихна, но очите му останаха сериозни. — Задава се нещо голямо, нещо наистина мащабно. Това може да бъде само някой голям удар — това трябва да се пази в тайна, Джони.

— Разбира се, сър!

— Нямам представа за какво точно става въпрос. Може да е дори дългоочакваният Втори фронт. Във всеки случай на подкрепата на флота на метрополията явно се гледа като на жизненоважна за успеха на този замисъл. Флотът на метрополията обаче не може да помръдне заради *Тирпиц*. Ето защо и заповедите са да се измъкне от леговището *Тирпиц*. Да се измъкне на всяка цена. — Брукс се усмихна само с устни. — Ние сме едра риба, Джони, ние сме важни клечки. Ние сме най-голямата и най-тлъстата стръв, принасяна някога в жертва за най-голямата и тлъста награда днес в света... макар да се опасявам, че пружините на капана са леко поръждавели... Радиограмата бе подписана от министъра на кралската marina... и от Стар. Решението е било взето на правителствено ниво. Продължаваме нататък. Право на изток.

— Значи ние сме тази „всяка цена“ — рече Никълс с глух глас. — Значи нас ще похарчат.

— Да, нас ще похарчат — съгласи се Брукс. Високоговорителят над главата му забръмча и той се навъси. — Дявол да го вземе, ето че пак се започва!

Той изчака да заглъхне воят на сигнала за вечерна бойна готовност и протегна ръка, когато Никълс се втурна към вратата.

— Това не се отнася за теб, Джони. Изчакай малко. Казах ти, че капитанът има нужда от теб. Трябва да си на мостика десет минути след обявяването на бойна готовност.

— Какво? На мостика ли? За какъв дявол съм му притрябвал?

— Езикът ти е неподходящ за младши офицер — рече тежко Брукс. — Как ти се видяха матросите днес? — попита той без никаква

връзка. — Бяхте заедно цялата сутрин. Забеляза ли някаква промяна у тях?

— Струва ми се, че не. — Той се подвоуми. — Странно, преди два дни те изглеждаха много по-добре, а... да, а сегашното им състояние е както в Скапа. Кретащи призраци. Само че с тази разлика... че сега дори не могат вече да кретат. — Той поклати глава. — По пет-шест души на носилка. През цялото време се препъваха и падаха. Заспиваха, вървейки — с блуждаещи погледи, дяволски уморени, за да гледат къде стъпват.

Брукс кимна.

— Знам, Джони, разбирам. Тази картина ми е позната.

— Вече не им е нито до бунт, нито до недоволство. — Никълс се затрудняваше, търсеше уморено начин да свърже неясните си разпокъсани впечатления в една цялостна картина. — Във всеки случай нямат вече нито енергия, нито желание за бунт, но не това имам предвид. Непрекъснато си мърмореха в пункта за насочване на огъня: „Късметлия!“, „Каква лека смърт!“ — неща от този род. Или: „Старият Джайлс е превъртял!“ И можете да си представите как многозначително клатят глава. Но липсва всякакъв хумор, определено всякакъв, дори черният хумор, който човек... — Той поклати глава. — Просто не знам как да се изразя, сър. Безучастни, безразлични, безнадеждни — наречете ги, както ви харесва. А аз бих ги нарекъл обречени.

Брукс му отправи продължителен поглед и добави меко:

— Наистина ли? — Той се замисли. — И знаеш ли, Джони, според мен няма да сгрешиш... Както и да е — продължи той припряно, — тръгвай за мостика. Капитанът ще прави обиколка на кораба.

— Какво! — възкликна учудено Никълс. — По време на бойна готовност? Да напусне мостика?

— Точно така.

— Но... но той няма право, сър. Това е... това е невероятно!

— Както и самият капитан Валери е невероятна личност. Това се мъча да ти обяснявам цяла вечер.

— Но така той ще се погуби! — възпротиви се гневно Никълс.

— Нали и аз това казвам — съгласи се кисело Брукс. — От медицинска гледна точка той умира. Би трябвало да е вече покойник.

Само един господ знае какво го крепи още. Но сигурно не е нито плазмата, нито лекарствата... Понякога, Джони, е полезно за нас да осъзнаваме, че медицината е с ограничени възможности. Във всеки случай аз го убедих да те вземе със себе си... Не го карай да те чака.

За лейтенант Никълс следващите два часа бяха сякаш прекарани в преизподнята. Два часа бяха необходими на капитана за неговата обиколка, два часа, през които не се спряха, прекриваха високите прагове и се катереха през купища стоманени отломъци, провираха се през невероятно тесни отвори, изкачваха се и слизаха по стотици трапове; два часа на неимоверни мъки в лютия смразяващ студ. Но това бе преживяване, което завинаги щеше да се съхрани в паметта му, за което винаги щеше да си спомня с топлота, с особена дълбока благодарност.

Започнаха обиколката от кърмата — Валери, Никълс и старшина Хартли — Валери не искаше и да чуе за Хейстингс, началника на корабната полиция, който обикновено съпровождаше капитана при обиколките му. От едрия, опитен Хартли лъхаше някаква особена увереност. Тази нощ той работи като вол — отваряше и затваряше десетки водонепроницаеми врати, вдигаше и спускаше безброй тежки люкове, избиваше и поставяше отново хиляди задрайки, които затваряха тези врати и люкове, и само десет минути след началото на обиколката бе предложил на съпротивляващия се Валери подкрепата на своята силна ръка.

Те слязоха по дълъг стръмен трап към погребна на втора кърмова оръдейна кула — мрачна тъмница, слабо осветена от няколко блещукащи лампички. Тук служеха хора, събрани от кол и въже, без всякаква военна квалификация. Почти до един обикновени матроси, ръководени от опитен артилерист, те вършеха тежка, мръсна и неблагодарна работа, непонятно защо пренебрегвана и забравяна, и недооценявана... непонятно, защото бе изключително опасна. Четириинчовата бронирана обшивка им осигуряваше такава безопасност срещу осеминчовите бронебойни снаряди и торпеда, каквато би им осигурила страница от вестник...

Стените на погребна, стени от снаряди и гилзи, бяха подгизнали от влага, превръщаща се в струйки, които непрекъснато се стичаха. Половината от хората се бяха подпрели или налягали край стелажите — посинели, измъчени и зъзнещи от студ, дъхът им излизаше на

облаци в студения въздух; останалите тътреха неспирно нозе около снаряжния подежник, газеха локви вода, залитаха, препъваха се от изтощение, наврели ръце, макар и в ръкавици, дълбоко в джобовете си, с изпити и изнурени лица и глави, клюмнали на гърдите. Призраци, помисли си Никълс потресено, истински живи призраци. Най-добре да легнат.

Постепенно всички забелязаха присъствието на Валери, едни се спряха, други се надигнаха мъчително от местата си — очите им бяха твърде уморени, а умовете твърде изтощени, за да се зарадват или изненадат.

— Свободно, свободно — побърза да каже Валери. — Кой е старшият тук?

— Аз, сър. — Набита, облечена в гащеризон фигура пристъпи бавно напред и се изпъна пред Валери.

— Ах, да. Вие бяхте Гардинър, нали? — Той посочи към матросите, обикалящи около подежника. — Защо, за бога, е необходимо всичко това, Гардинър?

— Заради леда — отговори стегнато Гардинър. — Налага се да разбъркваме водата или тя ще замръзне само за две минути. Не бива да допуснем да се заледи подът на погребя, сър.

— Не, не, естествено, че не бива! Ами... ами помпите, осушителната система?

— Замръзнали!

— Но сигурно... това не продължава през цялото време?

— При спокойно море — през цялото време, сър.

— Мили боже! — Валери поклати недоверчиво глава, прецапа към средата на групата, където едно слабо момче кашляше ожесточено в края на огромен шал в бяло и зелено. Валери обгърна със загрижена ръка трясщите се рамене.

— Добре ли се чувствувате, момко?

— Тъй вярно, сър. Разбира се, че съм добре! — Той вдигна изпито бледо лице, изкривено от болка. — Добре съм — рече той обидено.

— Как се казвате?

— Маккуейтър, сър.

— Каква длъжност изпълнявате, Маккуейтър?

— Помощник-готвач, сър.

— На колко сте години?

— На осемнадесет, сър. — Милостиви боже, рече си Валери, аз не съм капитан на военен кораб, а на детски ясли!

— От Глазгоу, нали? — усмихна се той.

— Тъй вярно, сър. — Тонът бе отбранителен.

— Ясно! — Валери погледна надолу, към високите обувки на Маккуейтър, потънали до половина във вода. — Защо не носите гумените си ботуши? — попита той рязко.

— Не ни снабдяват с такива, сър.

— Но какво ще стане с краката ви, момко? Сигурно са подгизнали!

— Нямам представа, сър. Сигурно са подгизнали — рече просто Маккуейтър. — Във всеки случай това няма значение. Аз и без това не ги усещам.

Валери се навъси. Като наблюдаваше капитана, Никълс се питаше дали Валери съзнава каква тъжна и покъртителна картина представляваше самият той с измършавялото си, безкръвно лице, зачервени възпалени очи, почервенели устни и нос и пропита с кръв кърпа, стисната в лявата му ръкавица. Внезапно и необяснимо Никълс се засрами от себе си: бе убеден, че такава мисъл никога не би хрумнала на този човек.

Валери се усмихна на Маккуейтър.

— Кажете ми честно, синко, много ли сте уморен?

— Да, наистина... тоест тъй вярно, сър.

— Аз също — призна си Валери. — Но... не бихте ли могли да издържите още малко?

Валери усети как крехките рамене под ръката му се изопват.

— Разбира се, че мога, сър! — Тонът бе обиден, почти рязък. — *Разбира се, че мога!*

Погледът на Валери бавно обходи групата и тъмните му очи заблестяха, когато чу хора от тихи одобрителни възклицания. Той понечи да заговори, но го задави остра кашлица и наведе глава. Отново вдигна поглед, очите му още веднъж обходиха вече оживените лица на матросите, после рязко се извърна.

— Ние няма да ви забравим — промълви той. — Обещавам ви, че ние никога няма да ви забравим. — Той прецапа бързешком локвата,

отдръпна се от светлината и застана на тъмно в подножието на стълбата.

Десет минути по-късно те излязоха от втора кърмова кула. Сега нощното небе бе ясно, осеяно с брилянтени звезди, малки късчета застинал огън, разпръснати по тъмното кадифе на този необятен свод. Беше много студено. Капитан Валери потрепера неволно, когато вратата на оръдейната кула се затвори след тях.

— Хартли?

— Да, сър?

— В погребата усетих дъх на ром.

— Да, сър. И аз го усетих. — Гласът на старшината прозвуча весело и невъзмутимо. — По-скоро направо вонеше на ром. Но не се тревожете за това, сър. Половината от екипажа си събират дажбите и ги пазят, за да ги пият по време на бойната си вахта.

— Това е строго забранено от устава, старшина. Известно е добре и на двама ни.

— Знам. Но от това няма вреда, сър. Ромът ги стопля... а ако ги прави и по-смели, още по-добре. Спомняте ли си онази нощ, когато носовите зенитни скорострелни оръдия свалиха две „щучки“?

— Разбира се.

— Зенитчиците бяха пияни до козирката. Иначе не биха могли да ги свалят... Особено сега, сър, те наистина имат нужда от ром.

— Възможно е да сте прав, старшина. Имат нужда и аз не ги упреквам. — Той се усмихна. — А за това, че знам, не се тревожете... винаги съм знаел. Но в погребата миришеше на долнопробна кръчма...

Те се изкачиха на първа кърмова оръдейна кула — кулата на морските пехотинци — и после слязоха в погребата. Където и да отидеше, както например в погребата на втора кула, Валери оставяше хората по-бодри, отколкото ги заварваше. При общуване с тях той притежаваше някаква особена, необяснима сила, която повдигаше самочувствието им и пробуждаше у тях нещо, което те самите не подозираха, че притежават. Да се види как тъпата безучастност и безнадеждност бавно отстъпват място на решимостта, пък била тя и някаква неосъзната, отчаяна решимост, бе направо поразително. Никълс знаеше, че физически и душевно тези хора много отдавна бяха стигнали до крайния предел, откъдето нямаше връщане.

Той смътно се помъчи да проникне в подхода и схемите му на общуване. Но видя, че всеки път подходът бе различен и че този подход не бе нищо друго, освен естествена реакция при различни обстоятелства, така както възникваха, реакция, напълно лишена от предварителна нагласа или превзетост. А схеми на общуване изобщо нямаше. Дали тогава движещата сила не бе съжалението, съжалението към трогателната храброст на един човек, чиито дни бяха преброени? Или може би срамът — щом *той* може да мине през мъките, щом *той* все още успява да движи своето превърнало се в развалина тяло, щом *той* може да се погубва само за да дойде и ги види дали са добре — щом може да направи това с усмивка, — тогава, за бога, ние също можем да издържим. Това е разковничето, рече си Никълс, именно това — съжалението и срамът, и се възненавидя, че си го помисли, но не заради самата мисъл, а заради това, че съзнаваше, че се самозалъгва... Във всеки случай бе твърде уморен, за да мисли. Съзнанието му бе неясно и мъгливо, мислите му разпокъсани и разхвърляни. Така бе с всички. Дори и Анди Карпентър, за когото човек никога не би допуснал подобно нещо, и той се чувствуваше по този начин и не криеше това... Питаше се какво ли би казал Мъхнатия за всичко това... Вероятно и той бродеше мислено някъде, но бродеше по свои собствени пътища — връщаше се както винаги по бреговете на Темза. Никълс се питаше как ли изглежда това момиче от Хенли. Името ѝ започваше с буквата „Х“ — Хелин, Хелма — нямаше представа: на горния десен джоб на пухкавия си гащеризон Мъхнатия имаше голямо златисто „Х“ — именно тя го беше сложила там. Но как ли изглеждаше? Руса и весела като самия Карпентър? Или тъмна и мила и благородна като св. Франциск Асизки? Св. Франциск Асизки ли? Откъде, по дяволите, му хрумна... ах, да, старият Сократ му бе говорил за него. Не беше ли това човекът, за когото Аксел Мунте...

— Никълс? Добре ли сте? — Гласът на Валери прозвуча разтревожено.

— Да, разбира се, сър. — Никълс поклати глава, сякаш да я проясни. — Просто се бях замислил. А сега накъде, сър?

— Към салона на механиците, аварийните групи, разпределителния пункт, агрегатно помещение номер три — не, разбира се, то бе разрушено... Там загина Нойс, нали?... Хартли, би

ми било приятно, ако от време на време ми позволявате да стъпвам с краката си по палубата...

Те посетиха поред всички тези помещения, както и още десетина други. Валери не отмина и най-отдалеченото кътче, и най-труднодостъпното местенце — достатъчно бе да знае, че там има човек, застанал на бойния си пост.

Най-накрая стигнаха до машинното и котелното отделение, до заглъхването на непривикналите им тъпанчета от разликата в налягането и до спиращата дъха горещина, щом влязоха вътре. В първо котелно помещение Никълс настоя Валери да си отдъхне няколко минути. Лицето му бе посивяло от болка и слабост, дишаше на пресекулки. Никълс забеляза, че Хартли разговаря с някого в един ъгъл, и му се стори, че някой излезе от помещението.

После очите му различиха плещест мургав огняр с издрани страни и следи от огромно синьо петно под окото да се приближава с горделива походка. Той донесе брезентов стол и го тръшна зад гърба на Валери.

— Седнете, сър — изръмжа той.

— Благодаря, благодаря. — Валери седна с благодарност и вдигна учудено поглед. — Райли? — измърмори той и отмести погледа си към Хендри, старшия огняр. — Май не си изпълнява задълженията с голяма охота, а?

Хендри се размърда неловко.

— Той донесе стола по своя собствена инициатива, сър.

— Извинете — рече искрено Валери. — Простете ми, Райли. Много ви благодаря. — Той го проследи със смаян поглед и като повдигна въпросително вежди, обърна отново очи към Хендри.

Хендри поклати глава.

— Отде да знам, сър? Нямам изобщо представа. Той е особняк. Такъв му е характерът. Може да изкриви в главата на човек някоя оловна тръба, без да му мигне окото... а в същото време има манията да се грижи за котенца и хроми кучета. Или пък ако имате птиче със счупено крило — Райли е човекът, който ще ви свърши работа. Само че няма високо мнение за себеподобните си, сър.

Валери кимна бавно, отпусна се, без да продума, на брезентовото облегалo и затвори от изтощение очи. Никълс се наведе над него.

— Вижте какво, сър — зашепна той настойчиво. — Защо не прекратите обиколката? Честно казано, сър, вие направо се погубвате. Не можем ли да я довършим някой друг път?

— Опасявам се, че не ще можем, момчето ми — обясни търпеливо Валери. — Вие не разбирате. „Някой друг път“ ще е твърде късно. — Той се обърна към Хендри. — И така, според вас ще успеете да се справите, така ли, старшина?

— Не се грижете за нас, сър — тихият глас, говорещ на девънско наречие, бе унил и същевременно нежен. — Погрижете се за себе си. Огнярите няма да ви подведат, сър.

Валери се изправи мъчително на крака и докосна леко лакътя на Хендри.

— Знаете ли какво, старшина, дори и през ум не ми е минавало, че ще ме подведете... Готов ли сте, Хартли? — Той рязко се спря, като видя една гигантска фигура, облечена в полушуба, застанала в очакване в подножието на трапа — лицето под качулката бе навъсено и мрачно. — Кой е този? О, досещам се. Никога не ми е хрумвало, че на огнярите може да им е толкова студено — усмихна се той.

— Да, сър, това е Петерсен — рече тихо Хартли. — Той ще дойде с нас.

— По чие нареждане? И защо... защо Петерсен? Какво е това...?

— Да, сър. Помощникът... тъъ... на Райли в онази история в Скапа... По нареждане на началника на медицинската служба, сър. Петерсен ще ни помага.

— На нас ли? На мен, искате да кажете — в гласа на Валери нямаше нито възмущение, нито гняв. — Хартли, послушайте съвета ми — никога не се оставяйте в ръцете на докторите... Според вас може ли да се разчита на него? — добави той полушеговито.

— Той сигурно би убил човека, който ви погледне накриво — заяви делово Хартли. — Той е добър човек, сър. Простоват, влияе се... но е добър.

В подножието на трапа Петерсен се отдръпна настрана, за да им направи път да минат. Валери вдигна очи към великана, който стърчеше цели шест инча над него, и ги впери в сериозните сини очи изпод лепената коса.

— Здравейте, Петерсен. Хартли ми съобщи, че ще дойдете с нас. Наистина ли това е желанието ви? Знаете, че това не е задължително.

— Моля ви, господин капитан. — Речта му бе бавна и отмерена, лицето — странно облагородено от някакво страдание. — Много съжалявам за станалото...

— Не, не! — Разкая се на минутата Валери. — Вие ме разбрахте погрешно. Горе на мостика е кучешки студ. Но много ще се радвам, ако наистина дойдете. Е, идвате ли?

Петерсен го погледна, после започна бавно да се усмихва, а лицето му се зачерви от удоволствие. Щом капитанът стъпи на първото стъпало, великанската ръка го обгърна. Усещането, както по-късно обясни Валери, бе същото като при изкачване с асансьор.

Оттам те посетиха главния механик Додсън в машинното отделение — жизнерадостния, сърцатия, изключително способния Додсън, механик до върха на пръстите си, с неговата всеотдайна преданост към мощните корабни двигатели, за които отговаряше. Оттам минаха през салона на механиците, изкачиха се по трапа, свързващ разрушената трапезария с помещението на корабната полиция, и оттам излязоха на следващата палуба. След горещината в котелното отделение разликата от петдесет градуса в температурата, разлика, която причиняваше спазми в гърлото и спираше дъха и от която арктическото облекло се превръщаше в някаква нелепост, бе буквално парализираща.

Торпедните апарати от десния борд, единствените, които бяха в изправност, се намираха само на четири крачки. Лесно откриха хората от разчетите, приютили се на завет в разрушения склад на боцмана, същия, който бе улучен от снарядите на *Блу Рейнджър*, по потрепването на измръзналите им крака и неудържимото тракане на зъби.

Валери впи поглед в мрака.

— Има ли старши тук?

— Вие ли сте, господин капитан? — в гласа се долавяше изненада и недоумение.

— Да. Как вървят нещата при вас?

— Нормално, сър. — Той бе все още объркан и неуверен. — Мисля, че левият крак на младия Смит е измръзнал, сър.

— Свалете го долу! Незабавно! И организирайте разчета си на десетминутна вахта. Един дежурен на телефона тук, а останалите четирима в салона на механиците. Отсега нататък ще бъде така. Ясно

ли е? — Той побърза да се отдалечи, сякаш за да си спести неудобството от благодарностите и сподадения радостен шепот.

Те минаха покрай склада, в който се съхраняваха резервните торпеда и бутилките сгъстен въздух, и се изкачиха по трапа до лодъчната палуба. Валери спря за миг, като постави ръка върху лодъчната лебедка, докато другата притискаше към устата и носа му окървавения шал, вече вкоравен от студ. Той видя неясните очертания на търговските кораби откъм двата борда: мачтите им се поклащаха лениво и плавно, сочейки към звездите, докато корабите се люлееха леко от току-що появилото се мъртво вълнение. Той потрепера и придърпа по-нагоре шала си. Боже, какъв студ! Пристъпи напред, облегал се тежко на ръката на Петерсен. Снегът, дълбок три-четири инча, заглуши стъпките му, когато той изникна до едно оръдие „йорликон“. Мълчаливо постави ръка върху рамото на закачуления зенитчик, присвил се в гнездото си.

— Всичко наред ли е, зенитчик?

Отговор не последва. Човекът като че ли се размърда, наклони се напред и отново застина.

— Попитах ви всичко наред ли е? — Тонът на Валери стана по-остър. Той разтърси зенитчика за рамото и се обърна нервно към Хартли.

— Заспал е, старшина! На бойния си пост! Ние всички умираме за сън, разбирам това, но другарите му долу разчитат на него. За това няма оправдание. Запишете името му.

— Да се запише името му! — тихо като ехо повтори Никълс и се наведе към гнездото. Той знаеше, че не бива да говори по този начин, но не можеше да се сдържи. — Да запише името му — повтори той. — За какво? За да пише на роднините му ли? Този човек е мъртъв.

Снегът започваше отново да вали — студен, мокър и пухкав, а вятърът го навяваше. Валери почувствува първите ледени иглички, невидими в мрака, да бръснат бузите му и чу далечния стон на вятъра в такелажа, самотен и отчаян. Той потрепера.

— Изгоряла е електрическата му печка. — Хартли измъкна ръката си, с която бе опипал гнездото, и се изопна. Имаше уморен вид. — На тези „йорликони“ поставят контрабандни електрически печки, закрепени от вътрешната страна на гнездото. Зенитчиците стоят

наведени над тях часове наред, сър... Опасявам се, че е гръмнал предпазителят. Хиляди пъти са предупреждавани за това, сър.

— Боже господи! Боже господи! — Валери бавно поклати глава. Почувствува се стар и ужасно уморен. — Каква ненужна, каква безсмислена смърт... Наредете да го пренесат в трапезарията, Хартли.

— Няма никаква полза, сър. — обади се Никълс. — Тази работа ще трябва да почака. Студът, а и бързото вкочаняване на мъртвеца... наистина ще трябва да почака.

Валери кимна в знак на съгласие и тежко се извърна настрани. Най-неочаквано палубният високоговорител зад лебедката избръмча дрезгаво — скверен шум, който разби ледената тишина на вечерта.

— Внимание, внимание! Умолява се капитанът или онзи, който знае къде е, незабавно да се обади на мостика. — Съобщението бе повторено три пъти, след което високоговорителят млъкна.

Валери бързо се обърна към Хартли.

— Къде е най-близкият телефон, старшина?

— Тук, сър — Хартли се обърна към „йорликона“ и свали слушалките и микрофона от мъртвеца. — Естествено, ако кабелът на противовъздушната кула е все още в ред.

— Да се надяваме, че е.

— Кулата ли е? Капитанът трябва да говори с мостика. Свържете ме. — Той подаде слушалката на Валери. — Заповядайте, сър.

— Благодаря. Мостик? Да, на телефона... Да, да... Много добре. Изпратете *Сиръс*... Не, старши офицер, във всеки случай нищо не мога да направя. Останете на този курс, нищо повече. — Той свали слушалките и ги върна на Хартли. — От *Вайкинг* докладват за засечени ехосигнали — рече той рязко. — 90° отляво. — Той се обърна, погледна към потъмнялото море, осъзна колко е безсмислена тази му инстинктивна реакция и сви рамене. — Изпратихме *Сиръс* по следите на врага. Да тръгваме.

Обиколката им на оръдейните установки на лодъчната палуба завърши с посещение при разчета на средното автоматично скорострелно оръдие — замръзнали и треперещи от студ хора под командата на брадатия Дойл, който с уважение, но доста разгорещено направи смелите си забележки за времето. Оттам отново се спуснаха на палубата. Валери вече изобщо не роптаеше, дори и привидно, срещу помощта и подкрепата на Петерсен. Беше доволен, че ги има.

Благославяше Брукс за неговата предвидливост и загриженост и бе трогнат от необикновената деликатност и внимание, които подсказваха на огромния норвежец да отдръпне услужливата си ръка, когато заговореха или минеха покрай някоя отделна група хора.

Докато Валери и Никълс, застанали от вътрешната страна на вратата от левия борд, точно пред кухнята, чакаха другите да избият задрайките на люка, който водеше към кубрика на огнярите, те чува далечния приглушен грохот на подводни бомби, общо четири, и надигналите се от взривовите вълни се разбиха в борда на *Юлисис*. При първия взрив Валери настръхна, наостри напрегнато слух, с очи, вперени в безкрая, така както от паметивека се заслушва човек, чиито уши вършат работата на всички останали сетива. Подвоуми се за миг, повдигна рамене и протегна ръка да помогне на крака си да прехвърли защитната преграда около люка. Нищо не можеше да се направи.

В средата на кубрика на огнярите се намираше друг, още по-тежък люк. Той също бе отворен. Трапът водеше надолу към помещението с рулевата машина, която, както при повечето съвременни бойни кораби, бе разположена далеч от мостика, дълбоко в сърцето на кораба под бронираната обшивка. Тук в продължение на няколко минути Валери разговаря тихо със старшина кърмчията, докато Петерсен, който се трудеше в тясното пространство отвън, отвори огромния стоманен люк, тежащ цели 450 фунта и задвижван от прекарана през скрипец уравновесяваща тежест, който осигуряваше достъп до хамбара, до самото дъно на *Юлисис*, до разпределителния център и агрегатно помещение номер две.

Смайващо и необикновено загадъчно място бе това агрегатно помещение номер две, необикновено и за окото, и за ухото. Около всяка от преградните стени, осеяни с множество ключове, прекъсвачи и реостати, бяха строени в редици табла с буквално стотици предпазители, които смайваха непривикналото око. Смайващо бе и действието на двадесет и повечето нисковолтови генератори, които стържеха по нервите с оглушителното си бърмчене в неистов дисонанс. Никълс се изправи в подножието на трапа и неволно потрепера. Какво противно място! Колко лесно човешкият ум и нерви можеха да се хлъзнат по ръба на лудостта при този трещящ, упорит вой на нестройния грохот.

Те завариха там само двама души — електротехника и помощника му, — приведени над жиросферата, този необикновено сложен механизъм, да настройват компаса след влизането му в меридиан. И двамата бързо вдигнаха очи, уморената изненада премина в уморена радост. Валери размени с тях няколко думи — при този оглушителен шум бе трудно да се разговаря — и се отправи към вратата на разпределителния център.

Тъкмо бе поставил ръката си на дръжката на вратата, когато замръзна напълно неподвижен. Чу се нов залп, този път много по-близо, най-много на два кабелта разстояние. Беше им ясно, че това са подводни бомби, но само защото разумът и опитът им подсказваше това — дълбоко в сърцето на един брониран кораб експлозията не се усеща, не се чувства грохотът на взрива на избухваща подводна бомба. Вместо това се чува стържещ метален звук, изключително рязък за човешкото ухо — сякаш някой великан с великанската си шейна се е блъснал в борда на кораба и е разбрал, че бронята поддава.

Залпът бе последван почти веднага от още две експлозии и *Юлисис* все още се тресеше от удара на втората, когато Валери завъртя дръжката и влезе. Останалите един по един го последваха, а Петерсен затвори тихо вратата след себе си. Изведнъж воят на електромоторите заглъхна и се удави в благословената тишина на разпределителния център.

В разпределителния център, бойното сърце на кораба, подобно на агрегатното помещение, което за разлика от него бе отрупано с табла с предпазители, се хвърляха на очи двете огромни електронноизчислителни устройства, заемащи почти половината от пространството. Край тези устройства, жизнената връзка между командните и оръдейните кули, обикновено кипеше напрегната контролна дейност, но почти пълното разрушаване на командните кули тази сутрин ги бе направило напълно ненужни и в безлюдния разпределителен център бе необикновено тихо. Тук имаше само осем матроси и един офицер, които обслужваха устройствата.

Въздухът в разпределителния център — а тук на видно място бяха окачени надписи: „Пушенето забранено“ — бе син от тютюнев дим, стелещ се на тънък, лениво пълзящ облак, който се виеше на тънки струйки надолу, към тлеещите угарки на цигари. Никълс намираше нещо странно успокояващо в техните светлини — сред

неестествената напрегната тишина и нечовешката неподвижност на хората те бяха единственият признак на живот.

Той погледна с някакво вяло любопитство застаналия най-близо до него матрос. Слаб, тъмнокос мъж, седнал прегърбен напред, с лакът, опрян на масата, и цигара, стисната между пръстите само на инч от полуотворената уста. Димът се виеше нагоре, смъдящата му струйка минаваше пред пустите, невиждащи очи, безчувствени към лютивината му, а пепелта от цигарата, станала вече почти два инча, бе леко клюмнала. Никълс се запита от колко ли време този човек седеше така неподвижно, напълно неподвижно... и защо?

Очакване, разбира се. Това беше точно очакване. Беше толкова очевидно. Те чакаха, просто чакаха. Какво ли чакаха? За пръв път Никълс прозря, прозря с ослепяваща яснота какво означаваше човек да чака, да чака с опънати като струна от нечовешкото напрежение нерви, нерви, които вече не трептят, а са се изпънали неподвижни миг преди да се скъсат, да чака торпедото, чийто удар ще ги изпрати в забвение. За пръв път той осъзна защо хора, които винаги можеха да открият нещо забавно във всяко кътче на кораба, никога не се шегуваха с разпределителния център. В един капан на смъртта няма нищо забавно. Разпределителният център се намираше на седем метра под водолинията: пред него беше погребът на втора носова оръдейна кула, отзад — първо котелно помещение, от двете му страни — горивни танкове, а отдолу се намираше незащитеното дъно, отлична мишена за акустичните мини и торпеда. Тези хора бяха заобиколени, обкръжени само от опасности, от дебнешката смърт и бе необходима само една залутана искра, за да възпламени тази смазваща действителност... Но дори и да оцелееха, за което шансът бе едно на хиляда, над главите им следваше цяла поредица от люкове, които лесно можеха да се огънат и блокират под неистовия гърч на метала при една експлозия. Освен това основният замисъл бе тези люкове с изключително тежка конструкция да останат затворени в случай на авария, за да изолират долните наводнени помещения. Хората от разпределителния център знаеха всичко това.

— Добър вечер. Тук всичко наред ли е? — Гласът на Валери, както винаги тих и спокоен, прозвуча сега неестествено силно. Към тях се извърнаха слисани лица, пребледнели и напрегнати, с очи,

широко отворени от удивление. Никълс се досети, че избухването на подводните бомби бе заглушило стъпките им.

— На ваше място не бих се тревожил толкова много за този шум отвън — продължи уверено Валери. — Това е една заблудена подводница, преследвана от *Сиръс*. Можете само да бъдете благодарни на съдбата, че сте тук, а не там в нея.

Никой не се обади. Като ги наблюдаваше, Никълс забеляза как очите им гледаха колебливо ту Валери, ту забранените цигари и разбра колко им бе неловко и колко бяха притеснени, че са заловени на местопрестъплението от капитана.

— Някакви съобщения от главната командна кула, Брайърли? — попита той дежурния офицер. Валери като че ли не забелязваше смущението.

— Не, сър. Абсолютно нищо. Горے всичко е спокойно.

— Много добре! — гласът на капитана прозвуча подчертано весело. — Това, че няма новини, е добра новина. — Той извади от джоба си и протегна към Брайърли табакерата си. — Цигара? А за вас, Никълс? — Сам взе една цигара, пусна табакерата в джоба си, разсеяно взе кутията кибрит, оставена пред най-близкия до него артилерист, и дори да забеляза смутения невярващ поглед на артилериста, усмивката, която бавно запълзя по устните му, и уморените рамене, които едва-едва се отпуснаха в една продължителна беззвучна въздишка на облекчение, не го показва с нищо.

Оглушителният трясък на нови подводни бомби заглуши скърцането на люка и острата конвулсивна кашлица на Валери, която го задави, щом пушекът нахлу в дробовете му. Само алените петна по напоената с кръв хавлиена кърпа го издадоха. Когато заглъхна и последната вибрация, той вдигна поглед, в който се четеше загриженост.

— Боже мили! Тук винаги ли трещи така?

Брайърли се усмихна леко.

— Кога повече, кога по-малко, обикновено повече.

Валери обходи бавно с поглед хората в разпределителния център и кимна с глава напред.

— Там се намира погребът на втора носова кула, нали така?

— Тъй вярно, сър.

— И отвсякъде сте заобиколени от красиви обемисти горивни танкове?

Брайърли кимна. Всички погледи бяха вперени в капитана.

— Ясно. Честно казано, предпочитам да си върша моята работа, отколкото да се пенсионирам на вашата... Никълс, мисля да поостанем тук няколко минути и да си изпушим цигарите на спокойствие. Освен това — усмихна се той — помислете какъв студ ни чака навън, а тук всяка минута е благословена.

Той остана пет минути, като през това време разговаряше с Брайърли и неговите хора. Накрая угаси цигарата, взе си довиждане и се отправи към вратата.

— Сър — гласът го застигна на прага, гласът на мургавия слабиичък артилерист, с чийто кибрит си бе услужил.

— Да, какво има?

— Стори ми се, че може да ви потрябва — той протегна чиста бяла хавлиена кърпа. — Тази, която имате... да, наистина, сър, искам да кажа, че...

— Благодаря ви — Валери взе кърпата без никакво колебание. — Много ви благодаря.

Въпреки помощта на Петерсен дългото изкачване до по-горната палуба изтощи напълно Валери. Той тътреше тежко нозе.

— Вижте какво, сър, това е безумство! — Никълс бе силно обезпокоен. — Извинете, сър. Не това имах предвид, но... Защо не дойдете да ви прегледа началникът на медицинската служба? Моля ви!

— Естествено — отговорът дойде като дрезгав шепот. — Лазаретът и без това е следващото пристанище, което ще посетим.

Шест стъпки ги отведоха до вратата на лазарета. Валери настоя да влезе сам при Брукс. Когато след известно време излезе от амбулаторията, изглеждаше странно ободрен, стъпваше по-леко. Усмихваше се, както и Брукс. Никълс изостана назад, след капитана.

— Дадохте ли му нещо, сър? — попита той. — Честна дума, той наистина се погубва!

— Пийна нещичко, но немного — усмихна се меко Брукс. — Известно ми е, че се погубва, и на него също. Но той знае защо и аз също зная, а той знае това. Във всеки случай сега се чувства по-добре. Не се тревожи, Джони!

Никълс изчака най-горе на трапа капитанът и останалите да излязат от телефонната централа и агрегатно помещение номер едно. Той се дръпна настрана, докато те прескачаха оградата около люка, но Валери го хвана под ръка и бавно го поведе напред и двамата задминаха офицера торпедист. Капитанът кимна рязко на Карслейк, който само формално командуваше една аварийна група. Карслейк, чието лице все още бе увито в бинтове, извърна назад очи, безумни и втрещени, с почти празен поглед. Валери се поколеба, поклати глава и усмихнат се обърна към Никълс.

— Тайно заседание на британската медицинска асоциация, а? — попита той. — Няма значение, Никълс, не се тревожете. Аз съм човекът, който трябва да се тревожи.

— Наистина ли, сър? Защо?

Валери отново поклати глава.

— Ром в оръдейните кули, цигари в разпределителния център, а сега и чудесно отлежало уиски в бутилка с надпис „Лизол“. Помислих си, че началникът на медицинската служба Брукс иска да ме отрови — каква преславна смърт! Отлично питие, а началникът на медицинската служба ви моли за извинение, че е посегнал на личните ви запаси.

Никълс силно се изчерви и започна да предъвква някакво извинение, но Валери го прекъсна.

— Няма нищо, момко, няма нищо. Какво значение има това? То ме кара само да се замисля какво ли ще намерим по-нататък. Пушалня на опиум в помещението под шпила или може би танцуващи девойки във втора носова кула?

Но те не намериха нищо такова нито там, нито някъде другаде — намериха само студ, мъка и глад. Както и досега Никълс забеляза, че те, по-скоро Валери оставяше хората по-бодри, отколкото ги заварваше. Но Никълс осъзна, че сега самите те вече се намираха в доста окаяно състояние. Собствените му крака се огъваха като гумени, бе изнемощял от непрекъснатото треперене, а откъде Валери вземаше сила, за да продължава напред, той дори не можеше да си представи. Дори и неизчерпаемата сила на Петерсен вече започваше да отслабва — не толкова от това, че почти носеше Валери, колкото от безкрайното избиване и поставяне на силно замръзналите задрайки на вратите и люковете.

Като дишаше тежко след изкачването от погребя към първа носова оръдейна кула, Никълс се облегна на една преградна стена и погледна с надежда капитана. Валери забеляза погледа му, изтълкува го правилно и усмихнато поклати глава.

— Можем вече и да свършваме, момко. Остана само помещението под шпила. Там и бездруго не вярвам да намерим някого, но не е лошо да надзорнем.

Те заобиколиха бавно огромните механизми в средата на помещението, минаха напред покрай акумулаторното и такелажната работилница, покрай електроработилницата и ареста до затворената врата на склада с боите, най-отдалеченото кътче в предната част на кораба.

Валери протегна ръка, докосна вратата символично, усмихна се уморено и се обърна. На минаване покрай ареста той случайно откряхна капака на малкия илюминатор за наблюдение на арестантите, механично надзорна и продължи напред. След миг замръзна на място, завъртя се и рязко дръпна отново капака.

— Какво за бога... Ролстън! Какво, по дяволите, правите тук? — изкрещя той.

Ролстън се усмихна. Въпреки дебелият стъкло се виждаше, че това не бе весела усмивка и че сините му очи бяха сериозни. Той посочи към решетките, за да покаже, че не чува нищо.

Валери нетърпеливо откачи решетката.

— Какво правите тук, Ролстън? — попита той. Веждите се спуснаха ниско над искрящите от гняв очи. — В ареста! И то по това време! Говорете, човече! Обяснете ми! — Никълс с изненада наблюдаваше Валери. Виж ти — старецът разгневен! Това е чудо небивало! И той мъдро реши, че не би искал да бъде обект на капитанския гняв.

— Затвориха ме тук, сър — думите бяха напълно безобидни, но тонът, с който бяха изречени, говореше: „Що за тъп въпрос?“ — Валери леко се изчерви.

— Кога?

— В 10,30 тази сутрин, сър.

— И мога ли да попитам кой?

— Началникът на корабната полиция, сър.

— По чия заповед? — запита гневно Валери.

Ролстън го изгледа продължително, без да му отговори. Лицето му беше безизразно.

— По ваша, сър.

— По моя! — Валери просто не вярваше. — Не съм му нареждал да ви затваря в ареста.

— Но никога не сте му нареждали и обратното — отвърна равнодушно Ролстън. Валери трепна: беше проявил небрежност, липса на загриженост и от това силно го заболя.

— Къде е вашият нощен боен пост? — попита той рязко.

— На левия торпеден апарат, сър.

Едва сега Валери разбра защо само разчетът на торпедния апарат от десния борд бе в пълен състав.

— И защо... защо са ви оставили тук по време на бойна тревога? Не ви ли е известно, че това е забранено, че е противоустановно.

— Тъй вярно, сър. — По устните му отново пропълзя невеселата усмивка. — Известно ми е. Но дали това е известно и на началника на корабната полиция? — Той млъкна за секунда и отново се усмихна. — Или може би просто го е забравил?

— Хартли? — Валери отново се беше овладял, тонът му отново бе спокоен. — Началникът на корабната полиция да се яви при мен, незабавно — погрижете се да носи със себе си и ключовете. — Той изпадна в остър пристъп на кашлица, попи с кърпата бликналата кръв и отново погледна към Ролстън. — Съжалявам за станалото, момчето ми — рече той бавно. — Искрено съжалявам.

— Какво става с танкера? — попита Ролстън тихо.

— Моля? Какво казахте? — Валери не беше подготвен за такъв рязък обрат в разговора. — Какъв танкер?

— Онзи, който бе улучен тази сутрин, сър.

— Продължава да плава с нас. — Валери бе смутен. — Продължава да плава с нас, но е потънал вече до палубата си. Някаква особена причина ли имате, че питате?

— Просто питам, сър. — Усмивката му бе измъчена, но този път бе истинска усмивка. — Как да ви кажа...

Той млъкна рязко, тъй като някакъв мощен приглушен взрив се разнесе в тихата нощ, а взривната вълна наклони *Юлисис* силно надясно. Валери се олюля, залитна и щеше да падне, ако не бе

внезапно протегнатата ръка на Петерсен. Той се вкопчи за барабана и погледна към Никълс с недоумение. Този звук им бе до болка познат.

Никълс отвърна на погледа му, като съжали от душа за това ново бреме на умирация капитан, и кимна бавно в знак на неохотно съгласие с неизказаната мисъл в очите на Валери.

— Опасявам се, че сте прав, сър. Торпедо. Някой е отнесъл снаряда.

— Внимание, внимание! — Високоговорителят в помещението под шпила заговори припряно, напрегнато и неестествено гръмко в последвалата тишина. — Внимание, внимание! Умолява се капитанът да се яви незабавно на мостика. Умолява се капитанът да се яви незабавно на мостика. Умолява се капитанът да се яви незабавно на мостика.

---

[1] Беда Блажения (673–735) — английски калугер, теолог и историк. Б.пр. ↑

[2] Св. Ф. Асизки (1182–1226) — италиански монах, основал францисканския орден. Б.пр. ↑

[3] Английски адмирал, главнокомандуващ британския средиземноморски флот по време на Втората световна война. Б.пр. ↑

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

ПЕТЪК ВЕЧЕРТА

Превит едва ли не надве, капитан Валери се улови за парапета на трапа, който водеше към носовата палуба откъм левия борд. Той отчаяно се взираше в потъмнялата вода, но не видя нищо. Тъмна, непрогледна, кълбяща се, опръскана с кръв мъгла рязко и с ослепителен блясък се спусна пред очите му и той ослепа. Поемаше си въздух на пресекулки и всяко вдишване раздираше измъчените му дробове. Долните му ребра сякаш бяха стиснати в гигантски клещи, клещи, които явно го разкъсваха. Той смътно осъзна, че това изнурително изкачване към мостика едва не го погуби. На косъм, бях само на косъм, помисли си Валери. В бъдеще трябва да бъде повнимателен...

Зрението му бавно се проясни, но ослепителната светлина оставаше. Сили небесни, помисли си Валери, дори и слепият би могъл да види какво става тук. Защото единственото нещо, което се виждаше, бе тъмният силует, така неясен, сякаш бе призрачен, на един танкер, потънал дълбоко-дълбоко във водата, и един огромен огнен стълб, висок десетки метри, изригнал нагоре от сърцето на огромната гъба гъст дим, която закриваше носа на торпилирания кораб. Дори на разстояние половин миля бученето на пламъците бе почти нетърпимо. Валери ужасен наблюдаваше. Зад себе си чуваше как Никълс тихо и непрекъснато гневно ругаеше.

Валери почувствува върху рамото си ръката на Петерсен.

— Желаете ли господин капитанът да се качи на мостика?

— След малко, Петерсен, след малко. Почакайте. — Умът му заработи отново, погледът му, трениран през всичките тези четиридесет години на море, машинално обхождаше хоризонта. Странно, рече си той, човек почти не вижда танкера, а това сигурно е *Витур* — покрива го тази гъста пелена от дим, но останалите кораби от конвоя — бели, призрачни, открояващи се рязко на фона на

мастиленосиньо небе, се къпеха в зловещата светлина. Дори и звездите бяха угаснали.

Той разбра, че Никълс бе вече престанал да ругае монотонно и му говореше нещо.

— Това е танкер, нали, сър? Няма ли да е по-добре да се отдалечим? Спомняте ли си какво стана с онзи другия?

— Кой другия? — Валери почти не го слушаше.

— *Кочела*. Струва ми се, че беше преди няколко дни. Мили боже, не! Беше тази сутрин!

— Когато танкерите експлодират, те експлодират веднага, Никълс. — Валери бе сякаш някъде много далеч. — А ако само горят, могат да издържат доста дълго. Танкерите загиват трудно, ужасно трудно, момчето ми — те продължават да се държат и тогава, когато всеки друг кораб би потънал.

— Но той... той сигурно има на борда си пробойна, голяма колкото цяла къща! — възрази Никълс.

— Въпреки това — отвърна Валери. Той сякаш очакваше, търсеше нещо. — Тези кораби имат огромна резервна плаваемост. Може би имат около двадесет и седем отделни танка, да не споменаваме водонепроницаемите камери, помпените помещения и машинното отделение... Никога ли не сте чували за устройството на Нелсън за вкарване в мазутните танкове на танкера на сгъстен въздух, който да му осигури по-добра плаваемост и да го държи над водата? Никога ли не сте чували за капитан Дъдли Мейсън и танкера *Охайо*? Никога ли не сте чували...? — Той внезапно млъкна и когато заговори отново, сънливата апатия в гласа му беше изчезнала. — Така си и мислех! — възкликна той, гласът му прозвуча рязко от възбудата. — Така си и мислех! *Витура* продължава да плава и да се управлява. Мили боже, та те вървят с почти петнадесет възла! Бързо на мостика!

Нозете на Валери се отлепиха от палубата и повече едва ли я докоснаха, докато Петерсен не го постави внимателно върху дървените скари пред смаяния старши офицер. Валери се поусмихна на учудването на Търнър, на рунтавите вежди, повдигнали се над смуглото слабо лице на корсар, което сега, на блясъка на горящия танкер, изглеждаше по-слабо и по-ясно изсечено от всякога. Ето един човек, който е трябвало да се роди преди четиристотин години, хрумна му неочаквано на Валери, такъв човек да имаш за другар!

— Всичко е наред, старши офицер — каза с насмешка Валери. — Брукс е решил, че имам нужда от своя Петкан. Това е огнярят Петерсен. Прекалено усърден, може би понякога склонен да приема заповедите съвсем буквално... Но тази вечер той беше за мен божи дар... Но да не говорим за мен. — Той посочи с палец към танкера, който сега гореше още по-ярко и човек, отправеше ли поглед натам, имаше чувството, че гледа слънцето по пладне. — Какво става с него?

— Превърнал се е във фар, дяволски хубав за всеки немски кораб или самолет, който е тръгнал да ни търси — изръмжа Търнър. — Би могъл спокойно да изпрати радиограма до Тронхайм, за да им даде точните ни координати.

— Точно така — кимна Валери. — Освен това пожарът предлага и няколко чудесни мишени за подводницата, която току-що улучи *Витура*. Той се превръща в опасен спътник, старши офицер. Това бе блестящо проведена операция — и то почти при пълен мрак.

— Вероятно някой е забравил да си затъмни илюминатора. Ние не сме длъжни да проверяваме корабите през цялото време. А и операцията не бе толкова блестяща, що се отнася до нея самата. *Вайкинг* вече е засякъл подводницата и е плътно по дирите й... На часа го изпратих.

— Много добре — рече Валери сърдечно. Той погледна горящия танкер и отново обърна безжизнено лице към Търнър. — Трябва да се отървем от него, старши. — Търнър бавно кимна.

— Ще трябва да се отървем от него — повтори като ехо той.

— Това нали е *Витура*?

— Той е. Същият, който бе улучен тази сутрин.

— Кой е капитанът му?

— Изобщо нямам представа — призна си Търнър. — Щурман? Имате ли някаква представа къде е списъкът на корабите от конвоя?

— Нямам, сър. — отвърна колебливо Мъхнатия, странно неуверен в себе си. — Струва ми се, че е у адмирала. Но може би вече е унищожен.

— Защо мислите така? — запита рязко Валери.

— Спайсър, камериерът на адмирала, за малко не се задушил от дим днес следобед — заварил го да кладе голям огън в банята си — обясни Мъхнатия тъжно. — Казал, че изгаря жизненоважни документи, които не бива да попадат в ръцете на врага. Предимно

стари вестници, но според мен списъкът сигурно е бил между тях. Няма го никъде другаде.

— Горкият стар... — Търнър си спомни точно навреме, че говори за адмирала и поклати учудено и съчувствено глава. — Да запитам ли с радиограма капитан Флечър от *Кейп Хатеръс*?

— Не е толкова важно — Валери бе нетърпелив. — Няма време. Бентли, до капитана на *Витура*: „Моля, напуснете незабавно кораба — ще ви потопим.“

Неочаквано Валери се олюля и се улови за лакътя на Търнър.

— Извинете — рече той. — Опасявам се, че краката ми вече не ме държат. — Той отправи тъжна усмивка към разтревожените лица. — Няма полза да се преструвам повече, нали? Особено щом краката ми се канят да се разбунтуват. О, мили боже, моята песен е изпята!

— И в това няма нищо чудно, по дяволите! — изруга Търнър. — Не бих се отнасял така и към бясно куче, както вие се отнасяте към себе си! Хайде, сър. Качвайте се на адмиралския стол, хайде. Ако се опъвате, ще се озовете в ръцете на Петерсен — заплаши той, щом Валери понечи да изрази негодуванието си. Негодуванието премина в усмивка и Валери покорно се остави да го настанят в стола. Въздъхна дълбоко и се отпусна върху благословената облегалка за гърба и ръцете си. Чувствуваше се отвратително, без капчица сила, а изнуреното си тяло усещаше като огромно море от болка и ужасен студ, но освен всичко това се чувствуваше мъничко горд и благодарен — Търнър не направи дори и намек, че капитанът трябва да слезе в каютата си.

Чу как вратата се хлопна зад гърба му, долови сподавени гласове и Търнър застана до него.

— Началникът на корабната полиция, сър. Вие ли сте изпратили да го повикат?

— Аз, разбира се. — Валери се извъртя в стола с мрачно изражение. — Елате тук, Хейстингс!

Началникът на корабната полиция застана мирно пред него. Както винаги лицето му представляваше маска, загадъчна и непроницаема, почти нечовешка на жестоката светлина.

— Слушайте внимателно! — Валери трябваше да повиши глас, за да надвие бученето на пламъците — дори и усилието да говори бе изтощително. — Сега нямам време да разговарям с вас. Ще ви видя

сутринта. А дотогава незабавно да освободите старши матрос Ролстън. След това ще сдадете длъжността си, документите и ключовете на старшина първа степен Парът. Вече на два пъти си превишавате правата — това е наглост, за която не можем да си затворим очите. Но вие сте държали в ареста човек по време на бойна тревога. Арестантът е могъл да загине там като плъх в капан. Вие повече не сте началник на корабната полиция на *Юлисис*. Това е всичко.

Няколко секунди Хейстингс стоеше скован и мълчалив, твърде поразен, за да повярва, после желязната дисциплина рухна. Той пристъпи напред с вдигнати умолително ръце — маската сега се бе изкривила от смазващо объркване.

— Да ме лишите от длъжност? Да ме лишите от длъжност! Но, сър, вие нямате право! Вие не...

Гласът му секна и премина в болезнен стон, тъй като желязната ръка на Търнър стисна здраво лакътя му.

— Не казвайте „Нямате право“ на капитана — прошепна той с кадифен глас в ухото му. — Нали чухте какво ви каза? Изчезвайте от мостика!

Вратата щракна зад гърба му.

— На *Витюра* се намери все пак човек, който мисли с главата си — обади се Карингтън. — Поставиха червен филтър на сигналния прожектор. Иначе нищо не се вижда.

Напрежението тутакси спадна. Всички погледи се приковаха в червената светлинка, която примигваше тридесет метра зад пламъците, но въпреки това едва се различаваше. Внезапно светлинката изчезна.

— Какво съобщават, Бентли? — попита припряно Валери.

Бентли смутено се окашля.

— Съобщението гласи: „Да не сте откачили? Само се опитайте и ще се бухна във вас. Машината е в изправност. Можем да се справим.“

За миг Валери затвори очи. Вече започваше да разбира как се е чувствувал старият Джайлс. Когато отново отвори очи, той вече бе взел решение.

— Предайте му: „Вие излагате на опасност целия конвой. Незабавно напуснете кораба. Повтарям, незабавно.“ — С изкривена от болка уста той се обърна към старшия офицер. — И все пак му свалям шапка. Как бихте се чувствували *вие*, ако под краката ви се намира достатъчно гориво, за да ви изпрати само за миг на онзи свят... В

някои от танковете му сигурно има и мазут... Боже господи, колко е противно, че трябва да заплашвам такъв човек!

— Знам, сър — измърмори Търнър. — Знам как се чувствувате... Чудя се какво става с *Вайкинг*? Вече трябваше да се обадят.

— Изпратете радиограма — нареди Валери. — Поискайте да докладват. — Той погледна назад и потърси с очи офицера торпедист. — Къде е Маршъл?

— Маршъл ли? — изненада се Търнър. — В лазарета, разбира се. Все още се лекува. Не си ли спомняте — има счупени четири ребра.

— Точно така, разбира се. — Ядосан на себе си, Валери уморено поклати глава. — А старши сапърът... Нойс се казваше, нали?... Той бе убит вчера в агрегатно помещение номер три. А къде е Викърс?

— Загина в командната кула.

— Да, в командната кула — повтори Валери бавно. Чудеше се защо сърцето му още не е спряло да тупти. Костите му отдавна се бяха вкаменили от студ, а кръвта бе замръзнала в жилите му. Усещаше тялото си като огромен айсберг... Никога не бе допускал, че е възможно да има такъв студ. И си помисли, че най-странното бе, че вече не трепери...

— Сам ще се справя, сър — прекъсна Търнър мислите му. — Ще използвам пулта за насочване на торпедната стрелба от мостика — навремето бях най-калпавият офицер торпедист в базата. — Той се усмихна леко. — Може би ръката ми все още не е загубила малкото умение, което притежаваше!

— Благодаря ви — рече признателно Валери. — Заемете се тогава.

— Ще трябва да използваме торпедните апарати от десния борд — напомни му Търнър. — Постът от левия борд бе разрушен тази сутрин — фокмачтата не го пожали... Отивам да проверя по таблицата на Дюмъреск^[1] ... Боже господи! — ръката му сграбчи рамото на Валери със сила, която накара капитана да се намръщи. — Адмиралът, сър. Качва се на мостика!

Валери недоверчиво се изви в стола си. Търнър бе прав. Тиндъл влезе през вратата и решително се отправи към капитана. В тъмната сянка, хвърляна от загражденията на мостика, той изглеждаше безплътен. Голата глава, тук-таме покрита с тънки щръкнали кичури бяла коса, посивялото, жалко смалено лице, увисналите рамене,

невероятно мършави под черното непромокаемо облекло — всичко това се открояваше ясно на фона на пожара. От кръста надолу не се виждаше нищо. Тиндъл безмълвно прекоси мостика и застана до Валери в очакване.

Бавно, облегнал се на протегнатата от Търнър ръка, Валери слезе от стола. Без да се усмихва, Тиндъл го изглежда, кимна важно и се настани на мястото му. Той взе бинокъла от рафтчето пред себе си и бавно заоглежда хоризонта.

Търнър пръв забеляза.

— Сър! Вие сте без ръкавици, сър!

— Моля? Какво казахте? — Като свали бинокъла, Тиндъл впери невярващ поглед в просмукалите се с кръв бинтове по ръцете си. — А! Знаете ли, аз бях *сигурен*, че съм забравил нещо. Това ми е за втори път. Благодаря, старши офицер. — Той се усмихна любезно, вдигна бинокъла и отново заоглежда хоризонта. Най-неочаквано Валери усети, че го побиват зловещи тръпки, но те нямаха нищо общо с лютия мраз на полярната нощ.

Търнър се подвоуми безпомощно за миг, после се обърна към Мъхнатия.

— Щурман! Дали не видях чифт ръкавици в щурманската кабина?

— Да, сър. Веднага ще се върна! — Мъхнатия бързо напусна мостика.

Търнър отново вдигна очи към адмирала.

— А главата ви, сър, та вие сте без шапка! Не бихте ли облекли една полушуба с гугла, сър?

— Гугла ли? — възкликна Тиндъл озадачено. — За какво, по дяволите, ми е тази гугла? На мен не ми е студено... Нали ще ме извините, старши офицер. — Той насочи бинокъла право към пожара на горящия *Витура*. Търнър отново погледна към него, после към Валери, поколеба се и отстъпи назад.

Карпентър тъкмо се връщаше с ръкавиците, когато високоговорителят от радиостанцията се обади:

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. Радиограма от *Вайкинг*: „Загубихме ехосигналите. Продължавам търсенето.“

— Загубили ехосигналите! — възкликна Валери. Да се загубят ехосигналите — това бе най-лошото нещо, което можеше да се случи! Някъде наоколо дебнеше неоткритата подводница, а целият конвой *FR77* бе осветен като на панаирно стрелбище. Стрелбище, помисли си той скръбно, с тенекиени мишени, по които спокойно можеше да се стреля сега, когато ехосигналите бяха загубени. И това се очакваше всеки миг...

Той обиколи и се подпря на компасната рубка — бе забравил колко е слаб и как разрушеният накренен мостик пречи на равновесието.

— Бентли! Още ли няма отговор от *Витора*?

— Не, сър. — Бентли бе не по-малко загрижен от капитана и не по-зле разбираше отчаяната необходимост да се бърза. — Може би нямат хранване на прожектора — не, не, ето че отговарят, сър.

— Господин капитан!

Валери обърна поглед.

— Да, старши, какво има? Надявам се, че не носите други лоши новини?

— Боя се, че е точно обратното, сър. Торпедният апарат от десния борт блокира.

— Блокира ли? — реагира остро Валери. — Естествено, какво друго може да се очаква? Лед, сняг. Размразете го. Използвайте гореща вода, бензинови лампи, всякакви непотребни...

— Съжалявам, сър — поклати Търнър глава. — Не е от това. Деформирани са обръщачът и зъбчатката. Сигурно от снарядите, които разрушиха склада на боцмана и агрегатно помещение номер три, разположено точно отдолу. Във всеки случай апаратът е „капут“!

— Добре тогава! — Валери показваше нетърпение. — Ще се наложи да използвате апарата от левия борт.

— Пултът за насочване на торпедната стрелба от мостика е повреден, сър — възрази Търнър. — Можем обаче да стреляме и от самия апарат.

— Не виждам причина да не стреляме оттам — рече Валери. — В края на краищата нали торпедните разчети са обучавани именно в това. Свържете се по телефона с торпедния апарат на левия борт — надявам се, че телефонната линия все още не е повредена, наредете им да имат готовност.

— Слушам, сър.

— И още нещо, Търнър.

— Да, сър?

— Моля да ме извините — усмихна се той криво. — Както старият Джайлс често казваше за себе си, аз съм само един стар мърморко. Бъдете търпелив с мен, моля ви.

Търнър се усмихна съчувствено, но веднага стана сериозен. Той кимна с глава към Тиндъл.

— Как е той, сър?

Валери изгледа продължително старши офицера и поклати едва забележимо глава. Търнър кимна мрачно и напусна мостика.

— Е, Бентли? Какво съобщават от танкера?

— Малко е неясно, сър — извини се Бентли. — Не успях да приема целия текст. Съобщава, че ще напусне конвоя и ще продължи самостоятелно. Нещо такова, сър.

Да продължи самостоятелно! Валери знаеше, че това не бе разрешение. Танкерът можеше да гори часове наред и да издава местоположението на конвоя, дори и да поеме по различен курс. Но да продължи самостоятелно! Беззащитен, повреден, лумнал в пламъци — и то на хиляда мили от Мурманск, най-тежките хиляда мили в целия свят! Валери затвори очи. Чак го заболя душата. Такъв капитан... такъв кораб... а той трябваше да ги унищожи.

Неочаквано се обади Тиндъл.

— Тридесет наляво! — заповяда той. Гласът му бе силен, властен. Валери се вкамени от изненада. Тридесет наляво! Та те щяха да се врежат във *Витур*!

Тишината на мостика продължи няколко секунди, после Карингтън, вахтеният офицер, се наведе над проговорната тръба и повтори:

— Тридесет наляво.

Валери тръгна напред и се спря рязко, тъй като забеляза, че Карингтън сочи към проговорната тръба. Той бе затъкнал една ръкавица в отворието ѝ.

— Средата руля.

— Слушам, средата руля!

— Така дръж! Капитане?

— Да, сър?

— От тази светлина ме болят очите — оплака се Тиндъл. — Не можем ли да изгасим този пожар?

— Ще опитаме, сър — Валери се приближи до него и заговори тихо: — Изглеждате уморен, сър. Не желаете ли да слезете долу?

— Какво? Да слеза долу! Аз?

— Да, сър. Ще изпратим да ви повикат, ако се наложи — добави той настойчиво.

Тиндъл се замисли за миг върху чутото и поклати мрачно глава.

— Няма да я бъде, Дик. Би било несправедливо спрямо вас... — Гласът му заглъхна и той измърмори нещо подобно на „адмирал Тиндъл“, но Валери така и не го разбра.

— Сър? Не разбрах...

— Нищо! — прекъсна го безцеремонно Тиндъл. Той погледна настрани към *Витура*, извика от внезапна болка и закри с лакът очите си. Валери също отстъпи назад с притворени очи, за да ги предпази от ослепителната светлина на току-що избухналия от *Витура* огнен стълб.

Грохотът от експлозията ги оглуши почти едновременно, взривната вълна едва ли не ги събори на земята. *Витура* бе отново торпилиран точно в кърмата, близо до машинното отделение, и сега целият танкер бе в пламъци. Само на мостика в средата на кораба нямаше дим и пламъци. Въпреки сътресението Валери си помисли: „Сега той трябва да потъне. Не би могъл да издържи повече.“ Но той знаеше, че се самозалъгва, като се опитваше да заобиколи неизбежното, решението, което трябваше да вземе. Танкерите, както бе казал на Никълс, умират трудно, ужасно трудно. Горкият стар Джайлс, помисли си той без всякаква връзка, горкият стар Джайлс.

Той мина назад към вратата на левия борт. Търнър крещеше нещо по телефона.

— Дявол да ви вземе, ще правите това, което ви нареждам, чувате ли? Незабавно се пригответе за стрелба! Да, казах незабавно!

Изненадан, Валери докосна лакътя му.

— Какво става, старши?

— Що за проклето нахалство! — изсумтя Търнър. — Ще ме учи мен какво да правя!

— Кой?

— Старши торпедистът! Вашият приятел Ролстън! — отвърна гневно Търнър.

— Ролстън! Да, разбира се. — Сега Валери си спомни. — Той ми каза, че това е нощният му боен пост. И какво е станало?

— Какво е станало! Заявява, че според него не може да стреля. Не иска, няма желание да стреля, с ваше позволение. Що за дяволско неподчинение! — гневеше се Търнър.

Валери запремигва насреща му.

— Ролстън... сигурен ли сте? Разбера се, че сте сигурен... Чудя се... Това момче преживя необикновена лична трагедия, Търнър. Мислите ли, че...

— Не знам какво да мисля! — Търнър отново вдигна слушалката: — Готов ли е апаратът? Най-сетне!... Какво? Какво казахте?... Защо да не... С оръдеен огън! Оръдеен огън? — Той с трясък постави обратно слушалката и се завъртя с лице към Валери.

— Моли ме, умолява ме да стреляме с оръдия вместо с торпеда! Той е луд, сигурно е полудял! Но луд или не, аз слизам долу да наблъскам малко разум в главата на този размирен млад дявол! — За пръв път Валери виждаше Търнър толкова разгневен. — Бихте ли помолили Карингтън да ме замества на телефона, сър?

— Да, да, разбира се! — Част от гнева на Търнър се бе прехвърлил и на Валери. — Независимо какви чувства изпитва, сега не е време да ги вади на показ! — рече остро той. — Накарайте го да се стегне. Може би бях твърде снизходителен, твърде мек и вероятно той си мисли, че сме му длъжници заради грубото отношение към него... Вървете, вървете, старши офицер!

Растящото нетърпение на Търнър бе прекалено очевидно.

— Тръгвайте. След три-четири минути ще трябва да атакувате. — Валери се обърна рязко и тръгна към компасната площадка.

— Бентли?

— Да, сър?

— Последно съобщение...

— По-добре погледнете, сър — прекъсна го Карингтън. — Танкерът забавя ход.

Валери пристъпи напред и се вторачи към ветроупорното стъкло. Витурата, бучаща грамада от пламъци, започна рязко да изостава.

— Освобождават лодбалките, сър! — докладва възбудено Мъхнатия. — Струва ми се... да, точно така, виждам, че спускат лодката!

— Слава богу! — прошепна Валери. Почувствува се сякаш подмладен. С наведена глава той се улови с две ръце за ветроупорното стъкло — радостното оживяване му отне и последните сили. След няколко секунди отново вдигна очи.

— Радиостанция, шифрована радиограма до *Сиръс*! — заповяда той тихо. — „Намалете ход. Приберете хората от спасителната лодка на *Витура*.“

Той улови бързия поглед на Карингтън и сви рамене:

— Това е справедлив риск, първи, така че да вървят по дяволите разпорежданията на Адмиралтейството. Господи! — добави той с внезапна мъка в гласа, — как бих искал да видя една пълна лодка с воини от Уайтхол, от онези, дето са издали заповедта: „... и да не се прибират на борда никакви корабокрушенци...“, да се люшкат по вълните на Баренцово море! — Той се извърна настрани и видя Никълс и Петерсен.

— Вие сте още тук, Никълс? Няма ли да е по-добре да слезете долу?

— Както желаете, сър. — Никълс се поколеба и кимна напред към Тиндъл.

— Помислих си, че може да...

— Може и да сте прав, може и да сте прав. — Валери поклати глава с вяло недоумение. — Ще видим. Ще изчакате ли малко? — Той извиси глас. — Щурман?

— Да, сър?

— Двете машини малък напред!

— Слушам, двете машини малък напред!

Постепенно, а след това по-бързо *Юлисис* започна да изостава от конвоя. Скоро дори и последните кораби го изпревариха и продължиха своя път на североизток. Сега снегът падаше по-гъст, но въпреки това те се къпеха в зловещото зарево, застрашително уязвими в своята безпомощност.

Като кипеше от гняв, Търнър не след дълго се появи при торпедния апарат от левия борд. Тръбите бяха извадени, зловещите им зейнали гърла, светещи с отблясъка на огромните пламъци, бяха

надвиснали над водата и хвърляха отражение при всяко поклащане на кораба от мъртвото вълнение. Ролстън, покачил се високо на незащитения команден пункт над средната тръба, незабавно привлече погледа му.

— Ролстън! — Гласът на Търнър бе дрезгав и повелителен. — Искам да поговоря с вас.

Ролстън се обърна, изправи се и скочи на палубата. Той застана с лице срещу старшия офицер. Бяха еднакви на ръст и очите им бяха на едно ниво — очите на Ролстън — спокойни, сини и тревожни, на Търнър — тъмни и гневни.

— Какво, по дяволите, ви прихваща, Ролстън? — изсъска през зъби Търнър. — Отказвате да изпълните заповед, така ли?

— Не, сър. — Гласът на Ролстън прозвуча тихо и необикновено напрегнато. — Това не е вярно.

— Не е вярно! — Търнър присви очи — той вече трудно сдържаше яростта си. — Тогава какви са всичките тези проклети дрънканици, че не искате да обслужвате апарата. Да не би да възнамерявате да се надпреварвате с огняря Райли? Или да не би току-що да сте си изгубили ума, ако изобщо сте го имали?

Ролстън не продума.

Мълчанието му, мълчание, което така безгрижно бе изтълкувано като упорито безочие, вбеси Търнър. Мощните му ръце се протегнаха и сграбчиха Ролстън за реверите на полушубата му. Той го придърпа към себе си и приближи лицето си до неговото.

— Зададох въпрос, Ролстън! — рече той тихо. — А отговор не получих. Аз чакам. *Какво* означава всичко това?

— Нищо, сър. — В очите му имаше скръб може би, но не и страх. — Аз... аз просто не искам, сър. Не искам да го направя... да изпратя един от нашите кораби на дъното! — Гласът му сега бе станал умоляващ, в него се прокрадваха нотки на отчаяние, но Търнър остана глух за тях. — Защо този танкер трябва да загине, сър? — извика той. — Защо? Защо? Защо?

— Това изобщо не ви влиза в работата, но след случилото се той излага на опасност целия конвой! — Лицето на Търнър продължаваше да е само на инчове от лицето на Ролстън. — Вие си имате свои задължения и получавате заповеди, които трябва да изпълнявате. Качвайте се горе и ги изпълнявайте! Хайде! — изрева той, тъй като

Ролстън се двоумеше. — Качвайте се горе! — Той направо бълваше думите.

Ролстън не помръдна.

— Има и други торпедисти, сър! — Ръцете му умолително се вдигнаха нагоре, а нещо в гласа му прекърши безразсъдния гняв на Търнър: той прозря почти потресен, че момчето е отчаяно. — Нима те не могат...?

— Някой друг да свърши мръсната работа, така ли? Това имате предвид, нали? — Търнър бе язвително надменен. — Да ги карате да свършат онова, което сам вие не искате да свършите... вие... долно копеле! Свързочник! Дайте ми вашия апарат. Искам да се свържа с мостика. — Той взе телефона и проследи с поглед Ролстън, който бавно се покачи обратно в пункта и седна прегърбен напред, с глава, приведена над таблиците.

— Ало, първи? Обажда се старшият офицер. Тук всичко е готово. Там ли е капитанът?

— Да, сър. Ще го повикам. — Карингтън остави слушалката и отиде при капитана.

— Господин капитан, обажда се старши офицерът.

— Един момент! — Вдигнатата ръка и възбудата в гласа възпряха Карингтън да продължи. — Погледнете, първи. Какво е вашето мнение? — Валери посочи към *Витура*, без да обръща внимание на облечената в непромокаеми дрехи фигура на Тиндъл. Главата на адмирала бе клюмнала върху гърдите и той си ломотеше нещо несвързано.

Карингтън проследи сочещия пръст. Спасителната лодка, която едва се виждаше през сгъстилата се снежна пелена, се освободи от въжетата, докато *Витура* продължаваше своя път. Натъпкана с хора, лодката бързо изостана под огромния виещ се огнен стълб — и то, както внезапно проумя първият офицер, изоставаше прекалено бързо. Той се извърна и срещна очите на Валери — сурови, уморени и остарели. Карингтън бавно кимна.

— Танкерът увеличава ход, сър. Продължава да плава и се управлява... Как смятате да постъпите, сър?

— Бог да ми е на помощ, нямам избор. Никакво известие от *Вайкинг*, никакво известие от *Сиръс*, никакви ехосигнали от

хидролокатора... а онази подводница продължава да шари наоколо... Уведомете Търнър за случилото се, Бентли!

— Да, сър?

— Предайте на *Витура*. — Устните му бяха стиснати до побеляване, а очите — очите бяха потъмнели и пълни с болка. — „Напуснете кораба. Ще ви торпилираме след три минути. Последно предупреждение.“ Щурман, двадесет наляво.

— Слушам, двадесет наляво!

Витура пое бавно на север, отклонявайки се от курса на конвоя. *Юлисис* бавно направи завой, застана почти успоредно на курса на танкера, недалеч зад кърмата му.

— Щурман, среден напред!

— Слушам, среден напред!

— Щурман!

— Да, сър?

— Какво казва адмирал Тиндъл? Можете ли да го разберете?

Карпентър се приведе напред, заслуша се и поклати глава. От ушанката му се посипа сняг.

— Съжалявам, сър. Нищо не мога да разбера — шумът от *Витура* е много силен... Според мен той си тананика, сър.

— О, господи! — Валери сведе глава, после отново вдигна очи, бавно и мъчително. Дори такова нищожно усилие бе непоносима мъка.

Той погледна към *Витура* и застана нащрек. Червеният сигнален прожектор отново мигаше. Опита се да разчете сигнала, но предаваха много бързо, а може би и очите му бяха прекалено остарели и уморени или може би той вече не бе в състояние да мисли... Имаше нещо необикновено хипнотично в тази малка алена светлинка, мигаща сред невероятните огнени завеси, които се спускаха бавно и злокобно, величествени в своята неизбежност. След миг малката червена светлина се загуби, така неочаквано, така рязко, че гласът на Бентли го стресна;

— Съобщение от *Витура*, сър.

Валери се улови по-здраво за компасната рубка. Бентли не видя кимването, по-скоро се досети за него.

— Съобщението гласи: „Защо не си... Привет на моряците! Предайте му, че му изпращам цялата си обич!“ — Гласът заглъхна,

чуваше се само бученето на пламъците и самотното бръмчене на хидролокатора.

— Цялата си обич! — Валери поклати глава в безмълвно недоумение. — Цялата си обич! Той е луд! Сигурно е луд — „цялата си обич“, а аз трябва да го потопя... Първи!

— Да, сър?

— Предайте на старши офицера да имат готовност!

Търнър повтори заповедта от мостика и се обърна към Ролстън.

— Готови за стрелба, старши торпедист! — Той погледна встрани и видя, че сега *Витура* е малко пред тях, а *Юлисис* продължаваше да плава под ъгъл на курс за сближение. — Според мен остават още две минути. — Той усети, че вибрациите под нозете му заглъхват, и разбра, че *Юлисис* намалява ход. Всяка секунда вече се очакваше да завият надясно. Слушалката отново изпраща в ухото му, думите едва се чуваха от бученето на пламъците. Той се заслуша и погледна нагоре. — Ще се стреля само от четвърта и пета тръба. Средно положение. Скорост на целта — 11 възла. — И попита мостика: — Колко остава до залпа?

— Колко остава до залпа, сър? — повтори въпроса Карингтън.

— Деветдесет секунди — отвърна дрезгаво Валери. — Щурман! Десет надясно. — Той подскочи уплашен, като чу шума от паднал бинокъл и видя как адмиралът се повали напред и с ръце, отпуснати по тялото, удари силно лицето и шията си в ръба на ветроупорното стъкло.

— Щурман!

Но Мъхнатия бе вече там. Той провря ръка под Тиндъл и отмести безчувственото тяло от острия ръб на стъклото.

— Какво ви стана, сър? — Гласът му бе припрян, изпълнен с тревога. — Какво има?

С опряна о ръба на стъклото буза Тиндъл се размърда леко.

— Студено, студено, студено — занарежда той. Треперещият глас бе глас на стар, много стар човек.

— Моля? Какво казахте, сър? — попита Мъхнатия.

— Студено. Студено ми е. Ужасно ми е студено! Краката ми, краката ми! — Старческият глас заглъхна, а тялото се свлече в края на мостика с обърнато нагоре към падащия сняг посивяло лице.

Предчувствие, внезапно превърнало се в мрачна увереност, накара Мъхнатия да коленичи бързо. Валери чу сподавения вик, видя го да се изправя и да обръща преbledняло от ужас лице.

— Той... той е без обувки, сър — рече неуверено. — Той е бос! Краката му са замръзнали... здраво са замръзнали.

— Бос? — повтори Валери недоумяващо. — Бос! Не е възможно.

— И е по пижама, сър! Само по пижама!

Валери залитна напред, като сваляше ръкавиците си. Той протегна ръка и почувствува как стомахът му се сви на топка, щом пръстите му докоснаха леденостудената кожа. Бос! И по пижама! Бос — нищо чудно тогава, че бе стъпвал така безшумно, по скарите! Припомни си, че последната измерена температура бе -35° . А Тиндъл с обледенените си крака бе седял там повече от пет минути!... Той почувствува как две яки ръце го подхванаха под мишниците и усети как без усилия се изправи на краката си. Петерсен. Това, разбира се, можеше да бъде само Петерсен. И Никълс, който го следваше.

— Оставете това на мен, сър. Точно така, Петерсен, свалете го долу. — Бодрият уверен глас на Никълс, глас на човек сигурен в себе си, успокои Валери и го върна към действителността и нейните изисквания — едва ли нещо друго би имало същия успех. До съзнанието му достигна ясната отмерена реч на Карингтън, който съобщаваше курса и скоростта и отдаваше разпореждания, и видя *Витура* на 50° вляво от носа да изостава бавно и неотклонно. Дори на това разстояние горещината, идваща на вълни от пожара, бе труднопоносима — а какво ли, за бога, бе на мостика на *Витура*?

— Курс за стрелба, първи! — извика Валери. — Готовност на апарата!

— Курс за стрелба, готовност на апарата! — Карингтън сякаш се намираше на учебни маневри в протока Солънт.

— Готовност на апарата — повтори Търнър. Той окачи слушалката и се огледа. — Сега е ваш ред, Ролстън — рече той тихо.

Отговор не последва. Прегърбеният човек на командния пункт, неподвижен като издялан от камък, не показва с нищо, че е чул думите му.

— Тридесет секунди! — рязко произнесе Търнър. — Всичко готово ли е?

— Да, сър — размърда се Ролстън. — Всичко е готово. — Неочаквано той се завъртя в отчаян умолителен порив. — За бога, сър! Няма ли друг...

— Двадесет секунди! — рече злобно Търнър. — Искате ли хиляда човешки живота да тежат на страхливата ви съвест? А ако не улучите...

Ролстън бавно се обърна отново напред — само за един миг зловещите огнени езици осветиха напълно лицето му. Потресен, Търнър видя, че очите му са пълни със сълзи. След това забеляза, че устните му се размърдаха.

— Не се безпокойте, сър. Ще улуча. — Гласът бе напълно безжизнен, пропит с неизказана мъка.

По-скоро озадачен, отколкото разгневен, без да разбира нищо, Търнър видя как левият ръкав се вдигна, за да избърше очите, как дясната ръка се протегна напред и улови ръчката на спусковия лост на четвърта тръба. Някак нелепо Търнър се сети за прочутия стих на Чосър: „В плътта глупашка острието с болка се забива.“ В ръката, стиснала ръчката, имаше същата смразяваща решимост, същата безвъзвратна обреченост.

Внезапно, толкова внезапно, че Търнър неволно потрепера, ръката се стрелна конвулсивно назад. Той чу изщракването на изключващия лост, приглушен тътен във взривната камера, свистенето на сгъстения въздух и торпедото излетя — зловещото му гладко тяло проблесна за миг на светлината на пожара, преди да се забие във водата. Едва се беше скрило от погледа, когато тръбите отново потрепераха и второто торпедо пое своя път.

Пет, десет секунди Търнър като омагьосан се взираше и наблюдаваше как стрелналите се пенливи дири изчезват в далечината. В тези бойни глави имаше общо 1500 фунта аматол. Бог да е на помощ на нещастните момчета на борда на *Витура*... Високоговорителят на палубата избръмча.

— Внимание, внимание! Незабавно всички в укрытията! Незабавно в укрытията! — Търнър се размърда, откъсна очи от водата, вдигна поглед и видя, че Ролстън продължава да седи все така прегърбен на мястото си.

— Слизайте оттам, глупако! — изкрещя той. — Да не би да искате да станете на решето? Чувате ли какво ви говоря?

Мълчание. Ни дума, ни движение, само бученето на пламъците.

— Ролстън!

— Нищо ми няма, сър — гласът на Ролстън прозвуча глухо, той дори не си направи труда да се обърне.

Търнър изруга, скочи върху торпедния апарат, дръпна Ролстън от мястото му, смъкна го на палубата и оттам в укритието. Ролстън не оказа никаква съпротива — той сякаш бе потънал в някакво дълбоко равнодушие и вяла безчувственост.

И двете торпеда попаднаха в целта. Краят на танкера бе бърз и лишен от зрелищност. Хората на *Юлисис* се ослушваха напрегнато в очакване на смазващата взривна вълна, но взривна вълна нямаше. С пречупен гръбнак и уморен от съпротивата си, *Витура* направо се огъна по средата, постепенно и мъчително се наклони на една страна и изчезна.

Три минути по-късно Търнър отвори вратата на капитанското укритие и изблъска Ролстън пред себе си.

— Моля, ето ви го, сър — рече той мрачно. — Помислих си, че може да поискате да видите как изглежда един убеден пацифист!

— Разбира се, че искам! — Валери остави корабния дневник, обърна строги очи към торпедиста и бавно го изгледа от глава до пети. — Добро попадение, Ролстън, но това не оправдава поведението ви. Една минута, старши офицер!

Той се обърна към Мъхнатия.

— Да, струва ми се, че това е достатъчно, щурман! Какво чудесно четиво за техни лордски сиятелства! — добави тъжно. — Корабите, които немците не успяват да потопят, ние довършваме вместо тях... Не забравяйте да се свържете сутринта с *Хатъръс* и да попитате за името на капитана на *Витура*.

— Той е мъртъв... Не е необходимо да си правите този труд! — рече унило Ролстън и залитна, тъй като старшият офицер го бе зашлевил през лицето. Търнър дишаше тежко, очите му бяха потъмнели от ярост.

— Ах, ти, нагли дяволе! — рече той тихо. — Сега наистина прекали.

Ръката на Ролстън бавно се повдигна и опипа червеното петно на бузата си.

— Разбрахте ме погрешно, сър. — В гласа му нямаше гняв, говореше толкова тихо, че хората в укритието трябваше да напрягат слух, за да уловят думите му. — Капитанът на *Витура*... аз мога да ви кажа името му. Ролстън. Майкъл Ролстън. Моят баща.

---

[1] Миниатюрно разчертана таблица, върху която са се нанасяли такива важни данни като съответна скорост и курс, за да се изчислят трасетата на торпедата. Б.а. ↑

ГЛАВА ДВАНАДЕСЕТА

СЪБОТА

Всяко нещо има край и след всяка нощ настъпва утро — дори и след най-дългата нощ, най-безкрайната — пак настъпва утро. То настъпи и за конвой *FR77* — сиво, тъжно и безнадеждно като безкрайната нощ. Но все пак настъпи.

Утрото настъпи, за да завари конвоя на около 350 мили северно от Полярния кръг, поел на изток от 72-рия паралел, по средата на пътя между Ян Майен и Нордкап. Мъхнатия изчисли, че се намираха на 8°45' източна дължина, но не беше сигурен в изчисленията си. При този силен снеговалеж и плътна облачност той не можеше да определи местоположението им с астрономически наблюдения, още повече че снарядът, който бе разрушил помещението за насочване на бойните самолети, бе повредил и автопилота. Но по груби изчисления им оставаха още 600 морски мили. 600 мили, 40 часа и конвоят, или онова, което щеше да остане от него по това време, щеше да влезе в Колския залив, а оттам до Полярний и Мурманск... 40 часа.

Утрото настъпи, за да завари конвоя — сега той наброяваше общо четиринадесет кораба — пръснат в един район от три квадратни мили, корабите се олюляваха тежко от усиливащото се мъртво вълнение откъм север-североизток: четиринадесет кораба, защото в някой от късните часове на нощта бе изчезнал още един. Мина, торпедо? Никой не знаеше и никой нямаше да узнае. *Сиръс* бе изостанал и цял час бе претърсвал района с прожектори със светомаскировъчни филтри. Не откри нито един оцелял. Нито пък капитан Ор бе очаквал някой да оцелее — не и при температура на въздуха — 21°.

Утрото настъпи след една безсънна нощ със следващи една подир друга бойни тревоги, от непрекъснато засичане на ехосигнали, от безкрайни атаки на подводни бомби, които не доведоха до нищо. Нищо, което да е от полза за охраняващите кораби, но за врага те донесоха двойна полза. Те принудиха изтощените мъже да стоят цяла нощ на бойните си постове, притъпявайки може би непоправимо

последните капчици остра бдителност, от които единствено зависеше надеждата да оцелеят в полярните води. И което бе още по-зловещо, атаките бяха погълнали и последните подводни бомби на конвоя... Такова нещо не се бе случвало досега, а това бе показател за силата на атаките им и проява на отстъпчивост при преследването на врага. Сега обаче се случи. Не бе останала нито една-единствена подводна бомба. Конвоят бе обезвреден, а сигурността му застрашена. Беше само въпрос на време вълчите глутници да открият, че могат свободно да го нападат...

А с утрото дойде, разбира се, и сутрешната бойна готовност, но каква щеше да бъде тази бойна готовност, щом хората бяха прекарвали на бойните си постове вече петнадесет часа — петнадесет безкрайни часа на лют студ и страдание, петнадесет часа, през които хората от *Юлисис* бяха подкрепени само с какао и един тънък сандвич от консервирано говеждо месо с корав хляб, тъй като предишния ден хлебарите не бяха имали време да пекат. Но сама по себе си сутрешната бойна тревога бе от изключителна важност — тя удължаваше очакването с още два безкрайни часа, а за човек, олюляващ се на краката си от невъобразима умора, който буквално разделя с палец и показалец конвулсивно затварящите се клепачи, докато изстрадалият мозък — по-скоро извор на мъчително страдание, отколкото мозък — го умоляваше да се отпусне, да се отпусне просто за секунда, един-единствен път, за този човек дори една минута бе цяла вечност. Сутрешната бойна тревога имаше и друго, по-важно значение — тя бе призната за време на изпитание при руските конвои, когато всеки човек показваше истинския си лик. А като екипаж на един размирен кораб, като хора, вече съдени и осъдени, физически смазани и изтерзани, хора, които нито можеха, нито щяха да бъдат някога пак същите във физическо и умствено отношение, моряците от *Юлисис* нямаше от какво да се срамуват. Не всички, разбира се, нали все пак бяха само хора, но повечето от тях бяха разбрали или вече разбираха, че крайният предел не бе задължително краят на пропастта, че той би могъл да бъде и дъното на пропастта, началото на дългото изкачване по отсрещната стръмна урва, а когато човек веднъж започне това изкачване, той никога не се обръща назад към урвата, по която е слязъл.

За някои хора не съществуваха нито ръбът, нито дъното на пропастта. Хора като Карингтън например. Осемнадесет часа без прекъсване на мостика, а той продължаваше да е все така непоклонимо верен на себе си, винаги нащрек, с онази спокойна наблюдателност, която никога не отслабваше, човек безкрайно издръжлив, човек, който никога не би рухнал, за когото никой не допускаше, че може да рухне, защото дори самата мисъл за това бе недопустима. Защо Карингтън бе именно такъв, никой не можеше да каже. Такива хора бяха и старшина Хартли, главният огняр Хендри, ротният старшина Евънс и сержант Макинтош: четирима мъже, между които имаше някаква странна прилика: едри, яки, добродушни, съвсем не в първа младост, носители на най-добрите традиции на флота. Сдържани, те никога не изтъкваха себе си, но си знаеха добре цената — знаеха, както и всеки морски офицер би признал, без да се колебае, че като старшини именно те, а не офицерите, са гръбнакът на кралския военноморски флот и че именно от непоклонимото им чувство за отговорност идва тяхната гранитна устойчивост. А след това, разбира се, имаше и мъже, само шепа мъже като Търнър, Мъхнатия и Додсън, които утрото завари като хора, надраснали себе си, хора, които намираха радост в опасностите и умората, защото единствено така можеха да се осъществяват, защото бяха родени за такъв живот. И накрая, имаше и хора като Валери, който бе припаднал малко след полунощ и все още спеше в укритието, и началникът на медицинската служба Брукс — мъдростта бе тяхната запасна котва и последно убежище, благодарение на нея те съзнаваха колко относително незначителни са както собствените им личности, така и съдбата на конвой *FR77* и правеха хладнокръвна интелектуална оценка на безразсъдството и страданието на човечеството. В долния край на тази стълба утрото завари хора — може би няколко десетки, — които бяха затънали безвъзвратно. Затънали в себелюбие, самосъжаление и страх като Карслейк, затънали, защото защитната им броня бе свалена и им бе съблечен парадният мундир на властта като на Хейстингс, или затънали като старши санитар Джонсън и двадесетина други, защото бяха тласнати отвъд ръба, а нямаха запасни котви, които да ги задържат.

А помежду тези две крайности се намираха онези, болшинството от екипажа, които бяха стигнали ръба и бяха открили, че издръжливостта може да е и безгранична, и бяха открили в това си

прозрение разковничето към оцеляването. Насрещната стръмна урва можеше да бъде изкачена, но само с вътрешна опора. За Никълс, неизказано уморен, прекарал цяла нощ до операционната маса в амбулаторията, тази опора бе чувството за собствено достойнство и честолюбието. За старши матрос Дойл, свил се окаяно в укритието до предния комин, който наблюдаваше мъките и непрекъснатото треперене на младите кадети от разчета на оръдието си, тази опора бе съжалението, макар че, разбира се, той би отрекъл това с ругатни. За младия Спайсър, предания камериер на Тиндъл, тя бе също съжалението — съжаление и жестока скръб за умиращия човек в адмиралската каюта. Макар че бяха ампутирали и двата му крака под коляното, Тиндъл не трябваше да умира. Но силите му да се бори и съпротивлява бяха угаснали и Брукс си мислеше, че старият Джайлс с радост щеше да приеме смъртта. А за десетките, може би стотици хора, като разяждания от туберкулоза Маккуейтър, измръзнал до смърт в подгизналите си дрехи, който сега не трябваше да обикаля като пиян около подемника на втора кърмова оръдейна кула, тъй като силното мъртво вълнение непрекъснато разклащаше водата и тя не замръзваше; като Петерсен, който безразсъдно раздаваше своята великанска сила на изнурените си другари; като Крайслер, чийто остър взор, безценен сега, когато радарът бе повреден, непрекъснато обхождаше хоризонта — за тези хора опората бе Валери, огромното уважение и обич, които изпитваха към него, и непоколебимата увереност, че никога не биха го подвели.

Това бяха вътрешните опори, неосезаемите запасни котви, които крепяха *Юлисис* в това безрадостно мрачно утро — чувството за собствено достойнство, съжаление, честолюбие, обич и скръб, а основният инстинкт за самосъхранение, макар и на последно място, вече се бе превърнал в почти незначителен фактор. На две неща никога не бе отделяно ни най-малко внимание като на фактори за оцеляване — за тях нито се споменаваха, нито пък се вземаха предвид — те просто не съществуваха за екипажа на *Юлисис*. Две неща, за които сърцеведите в метрополията, блестящите изтъкнати писачи от жълтата преса и пропагандиращите националистически празнословия бюрократи така силно желаеха да накарат света да повярва, че именно те са източникът на вдъхновение и мъжество: омразата към врага и любовта към народ и родина.

Омраза към врага не съществуваше. Познаването на врага е прелюдия към омразата, а те не го познаваха. Матросите псуваха врага, уважаваха го, бояха се от него и ако им се отдадеше възможност, го убиваха, а не го ли убиеха, той щеше да убие тях. Те дори не си мислеха, че се бият за крал и родина: осъзнаваха необходимостта да се сражават, но се обявяваха против прикриването на тази необходимост под лъжливия плащ на пламенен патриотизъм — те просто изпълняваха заповеди, в противен случай щяха да ги изправят до стената и да ги разстрелят. Любов към близките — това донякъде беше така, но нищо повече. Беше естествено човек да иска да защитава близките си, но това бе равенство, в което смисълът на тази защита се менеше в зависимост от фактора разстояние. Беше много трудно за човек, свил се в обледененото гнездо на „йорликона“, край бреговете на Мечи остров, да си представи, че защитава обраслата с розови храсти къщичка сред Котсуълските хълмове... Колкото до останалото, изкуствено раздухваната национална ненавист и грижливо лелеяният мит за крал и отечество, те не представляваха нищо, дори по-малко от нищо, когато човечеството се намира на границата на надеждата и издръжливостта, защото само главните, най-обикновените човешки чувства като обич и скръб, съжаление и страдание могат да преведат човека отвъд тази граница.

Настана пладне, а конвоят, вече сгъстил строя, продължаваше да напредва на изток през плътната снежна завеса. Тревогата по време на сутрешната бойна готовност бе последната за този предиобед. Тридесет и шест часа, оставаха вече само тридесет и шест часа. А ако времето се задържеше така — бурният вятър и гъстият сняг щяха да осуетят полетите на вражеските самолети, а изключително лошата видимост и голямата вълна щяха да попречат на всеки перископ... такава възможност винаги съществуваше. Само тридесет и шест часа.

Адмирал Джон Тиндъл се помина малко след пладне. Брукс, който бе прекарал край леглото му цялата сутрин, бе посочил в смъртния акт като причина за смъртта „следооперативен шок и измръзване“. Истината бе, че Джайлс умря, защото вече не му се живееше. Репутацията му на морски офицер бе рухнала, неговата самоувереност се бе изпарила и бе останало само разкаянието за

стотиците мъже, които бяха загинали, а с отрязването на двата му крака единственият живот, който той изобщо познаваше, животът, който той така много бе обичал и ценял и на който бе посветил четиридесет и пет щастливи и щедри години, беше безвъзвратно отминал. Джайлс умря с радост и охота. По пладне той дойде в съзнание и погледна към Брукс и Валери с усмивка, в която нямаше и сянка от безумие. Брукс изтръпна при тази тъжна усмивка, бледо копие на неудържимия смях, с който навремето Джайлс така се бе прочул. Сетне затвори очи и промълви нещо за семейството си, но Брукс знаеше, че той няма семейство. Очите му отново се отвориха, сякаш за първи път съзряха Валери, после се завъртяха и той забеляза Спайсър.

— Стол за капитана, момчето ми — рече Тиндъл и умря.

Погребаха го в два часа — бушуваше силна виелица. Когато зачете погребалното слово, гласът на капитана се понесе накъсан от вятър и сняг. Британският флаг все още се вееше беззвучно върху наклонената дъска, когато моряците изведнъж осъзнаха, че мъртвият вече си е отишъл. Воят на сирената прозвуча далечен и пресеклив, изгуби се в далечината и затихна като звук на рог от страната на феите. След това моряците, поне двеста души на брой, се извърнаха безмълвни и повлякоха нозе към ледените кубрици.

Само половин час по-късно виелицата стихна и замря така внезапно, както се беше и появила. Вятърът също отслабна и макар небето да бе все още притъмняло и натежало от сняг, макар вълнението да бе все още достатъчно силно, щом мачтите на петнадесет хиляди тонните кораби описваха дъга от по 30°, бе ясно, че повече от това то няма да се влоши. И на мостика, и в кулите, и в жилищните помещения хората избягваха да се поглеждат в очите и мълчаха.

Малко преди 15,00 часа *Вектра* улови ехосигнали. Валери получи съобщението и се поколеба какво да реши. Ако пратеше *Вектра* да разузнае и той откриеше подводницата и започнеше, както би трябвало да постъпи, само да описва плътни кръгове над нея, командирът на подводницата само за броени минути щеше да се досети защо не го атакуват с подводни бомби. След това щеше да бъде вече само въпрос на време — колкото да реши дали е безопасно да се издигне на повърхността, за да включи радиостанцията си и всички подводници северно от Полярния кръг да научат, че конвой *FR77* може да бъде безнаказано нападан. От друга страна, малко вероятно бе при

такива метеорологични условия да се предприеме торпедна атака. При силно вълнение бе невъзможно не само да се наблюдава с перископ, но и самата подводница би се оказала съвършено нестабилна огнева площадка: движението на вълната не се ограничаваше единствено върху повърхността на водата, неговото въздействие можеше да причини неприятности и на десет, дванадесет, дори шестнадесет метра под повърхността. Но, от друга страна, командирът на подводницата при шанс едно на хиляда би могъл да поеме риска и да нанесе точен удар. Валери заповяда на *Вектра* да започне разузнаване.

Но закъсня. Заповедта му всъщност при всички случаи щеше да бъде закъсняла. *Вектра* все още мигаше в потвърждение, че е получил сигнала, и още не бе започнал да променя посоката, когато до мостика на *Юлисис* достигна грохотът на тежка експлозия. Всички погледи обиколиха от край до край хоризонта, като търсеха дим и пламъци над застрашително наклонена палуба или обърнат кораб — те трябваше да покажат къде именно е било попадението на торпедото. Но в продължение почти на половин минута не откриха никакъв признак, нищо. Чак тогава забелязаха, едва ли не по някаква случайност, че *Електра*, водещият кораб на дясната колона, намалява ход и безпомощно спира, като остава на равен кил, без никаква следа от крен към носа или към кърмата. Почти сигурно бе, че е получил пробойна в машинното отделение.

Сигналният прожектор на *Сиръс* бе почнал да примигва. Бентли разчете съобщението и се обърна към Валери:

— Капитан Ор иска разрешение да мине откъм левия борд и да прибере оцелелите.

— Откъм левия борд, а? — кимна Търнър. — Откъм сляпата страна на подводницата. При спокойно море би успял, но сега... — Той погледна към *Сиръс*, който се поклащаше тежко над водата, и сви рамене. — Ще вземе да си ожули боята.

— Какъв е товарът им? — попита Валери. — Знае ли някой? Да не карат експлозивни? — Озърна се, видя мълчаливо поклащащите се глави и се обърна към Бентли: — Запитайте *Електра* дали носят експлозивни.

Прожекторът на Бентли затрака и млъкна. Само половин минута по-късно разбраха, че отговор няма да има.

— Сигурно нямат захранване или сигналният прожектор е повреден — подхвърли Мъхнатия. — Да им предложим да вдигнат един флаг, ако имат експлозиви, и два — ако нямат?

Валери кимна доволен.

— Чухте ли, Бентли?

Веднага след предаването на съобщението той погледна вдясно. *Вектра* се поклащаше на около миля и само след минута затвори тесния кръг, който описваше. Бе засякъл убиеца, но гнездата на подводните му бомби бяха празни.

Валери се обърна назад и погледна към *Електра*. И оттам все още нямаше отговор, нищо... Тогава забеляза двата флаг, които се развяваха на мачтата.

— Предайте на *Сиръс* — нареди той: — „Действавайте, но при повишено внимание.“

В този миг усети докосването на Търнър.

— Чувате ли ги? — попита Търнър.

— Какво да чувам? — не разбра Валери.

— Бог знае какво. Това е от *Вектра*, гледайте.

Валери проследи показалеца му. В началото не видя нищо, но сетне изведнъж забеляза водните гейзерчета, подскачащи в браздата след *Вектра*, гейзерчета, които бързо се стапяха във високите вълни. Сега вече напрегнатият му слух долови далечния тътен от подводни експлозии, едва уловим сред воя на вятъра.

— Какво, по дяволите, правят на *Вектра*? — попита Валери. — И с какво стрелят?

— Прилича ми на фойерверки — изсумтя Търнър. — Вие на какво мнение сте, първи?

— Двадесет и петфунтови бронебойни снаряди — отговори Карингтън кратко.

— Той е прав, сър — призна Търнър. — Разбира се, че са точно такива. Забележете, със същия успех биха могли да използват и фойерверки — пренебрежително добави той.

Но старши офицерът грешеше. Бронебойният снаряд наистина не притежаваше и една десета от разрушителната сила на подводната бомба, но попаднал на подходящо място в командната кула или взривен в близост до рулевото устройство, можеше да се окаже не по-малко смъртоносен. Едва Търнър бе изрекъл последната дума и една

подводница — първата, която от половин година насам хората от *Юлисис* виждаха над водата — се издигна високо над повърхността на морето, увисна във въздуха за две-три секунди и след това се стовари надолу върху кила си, мятайки се зловещо в бездните между вълните.

Неочакваната драматичност на нейната поява — допреди миг само морето бе пусто, а в следващия се появява подводница, която се вижда от целия конвой — предизвика изумление на всички кораби, включително и на *Вектра*. Той се оказа неподготвен да я посрещне от тази си страна, но бързо се оттегли и описа осморка. Скорострелните му автоматични оръдия незабавно откриха огън, но тези оръдия, прословути с неточността си дори и при най-благоприятна позиция, са направо безнадеждни в условията на силно вълнение върху палубата на бързоходен кораб, който прави остър завой: „йорликоните“ изпратиха няколко снаряда по кулата на подводницата, двустволните картечници „луис“ поръсиха корпуса с куршуми, които му навредиха не повече, отколкото рой разгневени стършели. Но когато *Вектра* успя да се извърне към нея с главната си огнева мощ, подводницата беше вече изчезнала под повърхността.

Въпреки това 4,7-инчовите оръдия на *Вектра* откриха огън във водата, там, където се бе потопила подводната лодка, но на часа прекратиха стрелбата, след като два от снарядите последователно рикошираха и опасно засвистяха сред конвоя. *Вектра* се устреми към мястото на потопяването, а наблюдателите от *Юлисис* видяха през биноклите си как навлечените с полушуби моряци от кърмовата палуба продължаваха да хвърлят бронебойни снаряди. Рулят на *Вектра* бе даден на борд и корабът изпълзя отново на юг, а оръдията му по десния борд се наведоха към водата в максимално ниско положение. Сега вече може би подводницата бе улучена по-сериозно — или от оръдията, или от бронебойните снаряди. Тя отново изплава, този път още по-рязко отпреди, обвита в кипяща яка от пяна, а *Вектра* и сега се оказа неподготвен, тъй като немецът се бе показал на три кабелта разстояние откъм левия му борд.

Този път тя щеше да остане на повърхността. На командира и екипажа ѝ не липсваше самообладание. Люкът ѝ се отвори и от него заизлизаха матроси, които се втурнаха към бордовото оръдие, сякаш един символичен жест на предизвикателство срещу превъзхождащия ги неприятел.

Първите двама тъй и не стигнаха до оръдието — огромните пенливи талази, които прехвърляха подводницата, ги повлякоха и те изчезнаха в тях. Но останалите се втурнаха напред да заемат местата им, като трескаво се мъчеха да извърнат оръдието на 90 градуса, за да го насочат към връхлитащия корпус на *Вектра*. Колкото и да бе невероятно — защото вълните заливаха палубите, откъсваха хората от постове им, а подводницата се люлееше още по-застрашително, — първият им снаряд, изстрелян почти в упор, попадна право в мостика на *Вектра*. Той се оказа и последен — матросите от оръдейния разчет внезапно се свлякоха до оръдието и преди да умрат, конвулсивно се опитаха да се задържат, но бяха пометени зад борда.

Започна се истинска касапница. *Вектра* разполагаше с две четиристволни хидравлични скорострелни установки за нощна стрелба тип „Болтън-Пол Дифайънт“, прикрепени към носовата палуба. Те бяха открили огън едновременно, изстрелвайки на всеки десет секунди невероятното количество от триста снаряда. Словесното клише „оловна завеса“, с което често се злоупотребява, сега отговаряше най-точно на положението. Върху голата палуба на подводната лодка бе невъзможно да останеш жив по-дълго от две секунди, не можеше да има никаква надежда да избегнеш смъртоносната градушка. Един след друг моряците се хвърляха от люка със самоубийствено безстрашие, но нито един не успя да стигне до оръдието.

Впоследствие никой от хората на *Юлисис* не бе в състояние да си спомни кога именно им стана ясно, че порейки високите вълни, *Вектра* има намерение да се вреже в подводницата. Може би капитанът му изобщо не е имал за цел да постъпи така. Навярно е очаквал подводницата и сега да се потопи във водата и за да е сигурен, че няма да му избяга, е решил да отнесе кулата ѝ заедно с перископа. А възможно е да е бил и убит от попадналия в мостика снаряд. Или пък в последната минута е взел друго решение, защото, както се бе насочил като стрела към кулата на подводната лодка, *Вектра* изведнъж свърна надясно.

За миг на всички им се стори, че той ще подмине носа на подводницата, но надеждата угасна в мига, в който се роди. Като пропадна тежко в бездната между вълните, *Вектра* заби вълнореза си в корпуса на подводницата на около десет метра от носа ѝ и разсече калената стомана, сякаш не бе броня, а картон. Килът му все така

продължаваше да се врязва в подводницата, когато две разтърсващи експлозии в такава кратка последователност, че се сляха в един колосален взрив, изцяло погълнаха двата съда в избликналата към небето гъба от вряща вода и усукана стомана. За причината на експлозията можеше само да се гадае, но станалото бе напълно очевидно. Вероятно по някаква случайност тротилът — в нормални условия вещество изключително инертно и удароустойчиво, — намиращ се в една от бойните глави, складирани в торпедното отделение на подводницата, се беше взривил, вследствие на което бе последвала индукционна детонация на стоящите отзад торпеда, а навярно и на носовите погребни на *Вектра*.

Огромната водна каскада взе да се свлича към морето, едва ли не умишлено бавно, и *Вектра*, както и подводницата, или по-скоро онова, което бе останало от тях, внезапно изникна пред погледите на останалите. За наблюдаващите от *Юлисис* бе повече от невероятно това, че и двата съда все още се държаха над водата. Подводната лодка бе вече доста потънала и всеки момент щеше да потегли към дъното с оръдейната си платформа напред. Сякаш прерязан с гигантски нож по средата, *Вектра* бе изгубил цялата си предна част до мостика. Всичко останало бе изчезнало безследно. Хората от целия конвой, чиито смаяни умове все още фанатично отказваха да повярват на очите, видяха как преполовеният *Вектра* се устремява в същата бездна след подводницата и тежко и уморено се преобръща върху нея, обхванал в прегръдка командната ѝ кула в пространството между мостика и мачтата си. В следващия миг водата над тях се затвори и вплетени един в друг, двата съда поеха към дъното на океана.

Сега вече последните кораби от конвоя се намираха на две мили разстояние, но бурното море не позволяваше да се види дали има оцелели. Това бе малко вероятно. А и да имаше, дори да имаше там хора, които със сетни сили плуват и призовават за помощ, в убийствения студ на ледените вълни те щяха да са загинали вече, щяха да бъдат мъртви далеч преди който и да било спасителен кораб да реши да направи маневра за прибирането им. Конвоят продължи своя път на изток. С изключение на два кораба — *Електра* и *Сиръс*.

Вълните идваха на борд на *Електра* и той се олюляваше бавно, трوماво и безпомощно сред тях. Кренът му към левия борд бе стигнал вече почти 15°. По леерите на палубите пред и зад мостика се бяха

струпали хора, които очакваха спасение. Те се бяха отказали да направят опит да напуснат кораба със спасителна лодка, щом видяха *Сиръс*, който ги приближаваше откъм левия борт. Една от спасителните лодки бе приспусната, но при този крен на *Електра* и силното вълнение се оказа, че е невъзможно да я приберат обратно. Сега тя висеше далеч от борда и се люлееше ожесточено в двата края на въжетата на около седем метра над повърхността на водата. Като приближаваше към *Електра*, Ор на два пъти сигнализира гневно да срежат въжетата. Спасителната лодка обаче продължаваше да си виси все там, застрашително люлеещо се махало по пътя на *Сиръс*: това може би се дължеше на паниката, но най-вероятно спирачките на винча бяха замръзнали. И в единия, и в другия случай нямаше време за губене — още десет минути и *Електра* щеше да потъне.

Сиръс подходи общо на два пъти към *Електра* — Ор нямаше намерение да застане на борт и да бъде смазан от инертната маса на 15 000-тонен товарен кораб. При първия опит той мина бавно покрай *Електра* със скорост пет възла на разстояние шест-седем метра — най-малкото, на което се осмели да се приближи при тази посока на вълните, които блъскаха едновременно двата кораба един към друг.

Щом люлеещата се носова част на *Сиръс* мина покрай мостика на *Електра*, струпалите се в очакване хора започнаха да скачат. Те скачаха, когато бакът на *Сиръс* се изравни с палубата им, скачаха и когато той пропадна шест-седем метра надолу. Един мъж, понесъл куфар и мушама, прекрачи съвсем спокойно леерите на единия и на другия кораб през онази частица от секундата, в която те бяха застанали относително неподвижно един до друг, други се сгромолясваха върху обледенената стоманена палуба долу и оставаха с изкълчени глезени, счупени крака и извадени тазобедрени стави. Двама скочиха и не уцелиха палубата, сред хаоса се разнесе смразяващият звънлив писък на едного, когото смазаха люлеещите се бордове, както и отчаяните, пълни с ужас викове на друг, когото огромната стоманена стена на *Вектра* отхвърли към винтовете на *Сиръс*.

Именно тогава се случи бедата, макар изобщо да не може да се отправи и упрек към уменията на капитан втори ранг Ор — той бе управлявал блестящо *Сиръс*. Но дори неговото умение се оказа безсилно срещу двете последователни чудовищни вълни, два пъти по-

големи от предишните. Първата тласна *Сиръс* близо до *Електра* и като мина под кила на *Електра*, го наклони рязко наляво, докато втората вълна наклени *Сиръс* силно надясно. Последва стържещ пронизителен грохот. Фалшбордът на *Сиръс* и петдесетметрова ивица от горните листове на обшивката на корпуса се огънаха и отпраха, а едновременно с това спасителната лодка се разби под огледалото на мостика и се разпиля на хиляди тресчици. Веднага машинните телеграфи иззвънтяха, водата зад кърмата на *Сиръс* заклокочи — нещастникът във водата сигурно се бе надявал, че милосърдната смърт, бърза и неминуема, се намира само на педя от него — и ескадреният миноносец се отдели и рязко отклони курса си от *Електра*.

След пет минути *Сиръс* отново се приближи. За хладнокръвното, преценяващо риска самообладание на Ор и за късмета, който никога не го изоставяше, бе типично той да реши, че този път трябва да допре разбития десен борд на *Сиръс* до борда на *Електра*, който сега бе твърде дълбоко потънал във водата, за да се катурне отгоре му, и че трябва да направи това мигновено, между две вълни. Състрадателни ръце улавяха скачащите мъже и умъртвяваха удара при падането им. Тридесет секунди и миноносецът отново се отдалечи, а палубите на *Електра* обезлюдяха. Две минути по-късно приглушен грохот разтърси потъващия кораб — експлодираха котлите.

После той полегна бавно на борда си — мачтите и комините му докоснаха морската повърхност, потопиха се и изчезнаха — показалите се над водата дъно и кил проблеснаха за миг зловещо на фона на оловното море и небе и изчезнаха. В продължение на цяла минута огромни въздушни мехури избиваха бурно на повърхността. Полека-лека мехурчетата ставаха все по-малки и по-малки, докато накрая съвсем изчезнаха.

Отрупаните с хора палуби на *Сиръс* се затресоха, щом той усили ход и пое курс, за да догони конвоя. Конвой *FR77*. Конвоя, който кралският морски флот винаги щеше да иска да забрави. Тридесет и шест кораба бяха напуснали Скапа Флоу и Сейнт Джонс. Сега те бяха дванадесет, само дванадесет. А до Колския залив оставаха още цели тридесет и два часа...

Търнър унило наблюдаваше как *Сиръс* ги догонва — дори и неговата огромна жизненост и енергия временно бяха сломени. Той рязко отвърна очи от кораба и погледна мрачно и жалостиво към

капитан Валери, превърнал се вече в жив скелет, на който бог знае каква загадъчна сила помагаше да изтръгва час подир час от смъртта. Неочаквано Търнър осъзна, че за Валери смъртта, дори само надеждата за нея, сигурно вече бе неизказано сладка. Той погледна и видя изписани на тази сива маска толкова болка и скръб, че изруга гневно и тихо. Тогава тези уморени празни очи се спряха върху него и Търнър побърза да се окашля:

— Колко спасени има сега на *Сиръс*, сър? — попита той.

Валери повдигна уморените си рамене в някакъв несполучлив опит да ги свие.

— Нямам представа, старши офицер. Сто, а може би и повече. Защо?

— Сто — рече замислено Търнър. — А не трябва да вземаме никакви корабокрушенци. Чудя се само как ще се оправдава Ор, когато стовари тази групичка в дланта на адмирал Стар, когато се върнем в Скапа Флоу.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

СЪБОТА СЛЕДОБЕД

Сиръс бе все още на миля от конвоя, когато сигналният му прожектор започна да мига. Бентли разчете съобщението и се обърна към Валери.

— Съобщение, сър: „Имаме 25–30 ранени на борда. Трима в много тежко състояние, може и да не издържат. Спешно се нуждаем от лекар.“

— Потвърдете приемането — нареди Валери. Той се подвоуми за миг и рече: — Предайте моите почитания на лейтенант Никълс от медицинската служба. Помолете го да дойде на мостика. — Той се обърна към старши офицера и леко се усмихна. — Някак не си представям Брукс в блестяща атлетическа форма, напъхан в спасителния чувал^[1] в ден като този. Прехвърлянето няма да е шега работа.

Търнър отново отправи поглед към *Сиръс* — люшкан от вълните, той с мъка си проправяше път от запад, а от време на време мачтата му описваше дъга от 40°.

— Няма да е като на излет — съгласи се той. — Освен това спасителните чували не са предназначени да пренасят хора от ранга на нашия достопочтен началник на корабната медицинска служба. — Странно нещо, помисли си Търнър, колко делово и безцеремонно се държаха всички — откакто *Вектра* се бе врязал в подводницата, никой досега не бе споменал и дума за него.

Вратата изскърца. Валери бавно се извърна и кимна в отговор на поздрава на Никълс.

— На *Сиръс* имат нужда от лекар — започна той без предисловия. — Как ви харесва това?

Никълс се постара да запази равновесие върху наклонения мостик и люлеещия се кораб. Да изостави *Юлисис*! Той неочаквано възненавидя дори самата мисъл и се учуди на реакцията си. Той, Джони Никълс, който единствен, поне сред офицерите, проявяваше

безкомпромисна ненавист и нетърпимост към всичко, свързано с флотската служба — да изпитва такова чувство! Сигурно бе откачил! И пак така неочаквано разбра, че с ума му всичко си беше наред, разбра защо искаше да остане. Тук не ставаше въпрос за честолубие, нито за някакъв принцип или сантименталност: ставаше просто въпрос за... да, просто за това, че той принадлежеше на *Юлисис*. Чувствуваше, че му принадлежи — дори пред себе си не би могъл да определи това чувство по-точно и по-ясно, но то го завладя неочаквано и бурно. Внезапно осъзна, че го наблюдават любопитни погледи, и отмести очи към бурното море.

— И какво ще кажете? — в гласа на Валери се прокрадваше нетърпение.

— Това изобщо не ми харесва — отвърна откровено Никълс. — Но аз, разбира се, ще отида, сър. Веднага ли?

— Веднага, щом успеете да си съберете нещата — кимна Валери.

— Значи веднага. Ние винаги разполагаме с готов комплект за спешни случаи. — Той отново хвърли песимистичен поглед към развълнуваното море. — И какво ще трябва да правя, сър? Ще скачам ли?

— И през ум да не ви минават подобни мисли! — Търнър го тупна дружелюбно по гърба с огромната си длан. — Изобщо няма за какво да се тревожите — избоботи весело той. — „Абсолютно нищо няма да усетите“ — доколкото си спомням, точно тези бяха думите ви, когато преди две-три седмици ми извадихте онзи стар корен. — Припомняйки си това, той болезнено се намръщи. — Спасителен чувал, момко, ще ви прехвърлим в спасителен чувал!

— Спасителен чувал! — възкликна Никълс. — Да не би да не сте забелязали какво е времето? Има да се въртя нагоре и надолу като някакъв полудял пумпал.

— Това е то невежеството на младостта — печално поклати глава Търнър. — Разбира се, че ще направим завой и ще застанем от подветрената страна. Ще пътувате като в ролс-ройс, момчето ми! Сега ще приготвим чувала. — Той се извърна. — Крайслер! Намерете старшина Хартли. Помолете го да дойде на мостика!

Крайслер с нищо не показва, че е чул. Той бе заел любимата си напоследък поза — бе поставил пъхнатите в ръкавици ръце върху паропроводните тръби, горната част на лицето му бе плътно долепена

до гумения окуляр на рогатката върху пулта за насочване на прожекторите от десния борд. На няколко секунди ръката му се спускаше и преместваше по малко оптичната ос на рогатката. После отново заставаше напълно неподвижна.

— Крайслер! — изкрещя Търнър. — Оглушахте ли?

Още три, четири, пет секунди минаха в мълчание.

Всички погледи се бяха устремили към Крайслер, когато той неочаквано отскочи назад, погледна надолу към градуираната скала и се завъртя. Лицето му гореше от възбуда.

— Сто градуса отдясно! — изкрещя той. — Сто градуса отдясно! Самолети! Точно над хоризонта! — Той направо се стрелна към рогатката. — Четири, седем... не, *десет!* Десет самолета! — извика той.

— Сто градуса отдясно ли? — Търнър долепи бинокъл до очите си. — Нищо не виждам! Сигурен ли сте, момче? — провикна се сърдито той.

— Напълно сигурен, сър. — От гласа на младежа бликаше възбудена увереност.

Търнър мина през вратата и с четири бързи крачки застана редом с него.

— Дайте да погледна! — рече той. Впери очи в рогатката, завъртя един-два пъти колелцето на оптичната ос, после отстъпи бавно назад — гъстите му вежди се намръщиха гневно.

— В тази работа има нещо сбъркано, младежо! — изръмжа той. — Или зрението, или въображението ви. Ако питате мен...

— Той е прав — прекъсна го Карингтън спокойно. — И аз ги виждам.

— И аз, сър! — изкрещя Бентли.

Търнър се извъртя към монтираната на пулта рогатка и бързо долепи очи до окуляра, настръхна и обърна поглед към Крайслер.

— Напомнете ми да ви се извиня някой ден! — Той се усмихна и още незавършил, се озова на компасната площадка.

— Предайте на корабите от конвоя! — заговори отливисто Валери. — „Кодов вариант *Н!*“ Пълен напред, първи. Помощник-боцман? Да се предаде по корабната трансляция: всички оръдия в бойна готовност. Старши офицер?

— Да, сър.

— Всички зенитни оръдия да открият самостоятелен огън по самостоятелно избрани цели! Вашето мнение? А за оръдейните кули?

— Все още не бих могъл да кажа... Крайслер, не бихте ли могли да...

— „Кондори“, сър — изпревари го Крайслер.

— „Кондори“! — облеци се от учудване Търнър. — Цяла дузина „кондори“! Сигурен ли сте, че... Добре де, добре! — добави той припряно. — Съгласен, „кондори“. — Той смаяно поклати глава и се обърна към Валери. — Къде ми е проклетата каска? Той твърди, че са „кондори“!

— Значи са „кондори“ — повтори усмихнат Валери. Търнър се възхити на самообладанието и невъзмутимото му спокойствие.

— Самостоятелна стрелба от всички кули с избиране на целите от мостика, така ли? — продължи Валери.

— Съгласен, сър. — Търнър погледна към двамата свързочници, застанали малко зад компасната площадка — всеки от тях обслужваше група телефони, свързани с кърмовите и носовите оръдейни кули. — Да си отваряте добре ушите, вие двамата! И получите ли заповед, грабвайте слушалката!

Валери кимна на Никълс.

— По-добре ще е да слезете долу, млади човече — посъветва го той. — Съжалявам, че вашето малко пътешествие се отлага.

— Аз не съжалявам — рече откровено Никълс.

— Така ли? — Валери се усмихваше. — Уплашихте ля се?

— Не, сър — усмихна се в отговор Никълс. — Не съм се уплашил. И вие знаете, че не съм.

— Знам, че не сте — съгласи се спокойно Валери. — Знам... и ви благодаря.

Той проследи с поглед как Никълс си тръгна от мостика, кимна на изпратената от радиостанцията свръзка и после се обърна към Мъхнатия.

— Кога за последен път изпратихме радиограма до Адмиралтейството, щурман? Моля ви, погледнете в корабния дневник.

— Вчера по обед — отвърна незабавно Мъхнатия.

— Не знам какво щях да правя без вас — измърмори Валери. — Сегашните ни координати?

— 72°20' северна ширина, 13°40' източна дължина.

— Благодаря. — Той погледна към Търнър. — Вече няма смисъл да спазваме радиомълчание, нали, старши офицер?

Търнър поклати глава.

— Запишете следното съобщение — заговори бързо Валери: — „До началника на отдел «Морски операции», Лондон...“ Но какво става с нашите приятели, старши офицер?

— Завиват на запад, сър. Предполагам, че това е обичайната маневра за нападение откъм кърмата от голяма височина — добави унило. — Само че — съживи се той — облаците са само на триста метра.

Валери кимна.

— „От конвой *FR77*, 16,00 часът, северна ширина $72^{\circ}20'$ източна дължина $13^{\circ}40'$, курс 90° , северен вятър, сила 9 бала. Силно вълнение. Положението отчаяно. С прискърбие съобщавам адмирал Тиндъл се помина 12,00 днес. Танкерът *Витура* торпилиран снощи, потопен от мен. *Уошингтън стейт* потъна днес в 01,45 часа. *Вектра* потъна 15,15 при сблъскване с подводница. *Електра* потъна 15,30. Понастоящем ни атакуват дванадесет, най-малко дванадесет бомбардировача Фоке вулф 200s.“ Струва ми се, че цифрата е точна, нали, старши офицер — изкриви той устни, — и тя ще разтърси техни лордски сиятелства. Те поддържат мнението, че в цяла Норвегия няма да се намерят толкова „кондори“. „Наложително изпращането на помощ. Крайно необходимо въздушно покритие. Уведомете незабавно.“ Моля, веднага изпратете радиограмата.

— Носът ви, сър! — рече рязко Търнър.

— Благодаря ви — Валери започна да разтрива измръзналия си нос, който с мъртвешката си бледност се открояваше на измършавялото посивяло лице, но след няколко секунди се отказа — усилието бе повече вредно, отколкото полезно — то отнемаше твърде много от жалките му запаси от сила. — Боже мили! Какъв студ, старши! — измърмори той тихичко.

Като потреперваше от студ, Валери се улови за една дръжка, за да се изправи на крака, и обходи с бинокъла си конвой *FR77*. Корабите бяха изпълнили кодов вариант *Н*. Бяха се разпръснали наоколо, очевидно напосоки, бяха развалили строя, който само щеше да опрости прекалено много задачата на летците на бомбардировачите. Сега те трябваше да нападнат отделни цели. Корабите се бяха разпръснали, но

не чак толкова надалеч — бяха достатъчно близо един до друг, за да извлекат обща полза от съгласувания преграден огън на конвоя. Валери кимна доволен от себе си и се извъртя, като насочи бинокъла на запад.

Помисли си, че вече не можеше да има никакво съмнение — това бяха наистина „кондори“. Огромните четиримоторни самолети, които вече се намираха точно по кърмата, спускаха масивните си елерони и бавно и тромаво направиха вираж надясно, после поеха по курс 180°, за да догонят конвоя. Сетне започнаха да набират височина, уверено да набират височина.

Изведнъж Валери прозря две неща, две неща, които очевидно бяха известни *на врага*. Врагът знаеше къде да намери конвой *FR77* — луфтвафето не бе изпратило току-така наслуки тежки бомбардировачи в полярните води — те дори не бяха си направили труда да изпратят „Чарли“ на разузнаване. Сигурно някоя подводна лодка ги бе забелязала и бе съобщила техните координати и курс — на каквото и да било разстояние възможността да забележат перископ в това бурно море бе нищожна. Освен това на немците бе *известно*, че радарът на *Юлисис* е повреден. „Кондорите“ набираха височина, за да се възползват от ниската облачност, и щяха да напуснат прикритието на облаците само секунди преди началото на бомбардировката. Ако противозенитният огън се насочваше с радара, при такова малко разстояние това щеше да е едва ли не самоубийство. Но на тях им бе *известно*, че няма от какво да се страхуват.

Докато той наблюдаваше, последният от бръмчащите „кондори“ мина през ниския таван на облаците и напълно се скри от погледа. Валери сви уморено рамене и свали бинокъла си.

— Бентли?

— Да, сър?

— Кодов вариант *R*! Незабавно!

Сигналните флагчета заплюяха. Изминаха петнадесет-двадесет секунди, които се сториха десетократно повече на измъчения от нетърпение капитан, без да се случи нищо. И отведнъж като марионетки, водени от ръката на опитен кукловод; носовете на всички кораби от конвоя започнаха да правят завои: онези от левия борт на *Юлисис* — на север, а другите от десния му борт — на юг. Когато „кондорите“ се покажеха от облаците, а Валери пресметна, че това ще стане най-късно до две минути, те щяха да намерят под себе си само

празната водна шир. Празна, ако не се смятаха *Юлисис* и *Стърлинг*, кораби завидно въоръжени, за да могат да се погрижат за себе си. И тогава „кондорите“ щяха да се окажат под тежък кръстосан обстрел от търговските кораби и ескадрените миноносци и при тази малка височина щеше да е късно, твърде късно, за да променят курса си и да бомбардират по дължина товарните кораби. Валери уморено се усмихна на себе си. Като отбранителна тази маневра не беше кой знае колко блестяща, но бе най-доброто, което можеше да предприеме при създадите се обстоятелства... Чуваше как Търнър с лаещ глас отдава команди по мегафона и се почувствува предоволен, че оставяше отбраната на крайцера в опитните ръце на старши офицера. Само той самият да не се чувствуваше толкова уморен...

Изминаха деветдесет секунди, сто секунди, две минути... а от „кондорите“ нямаше и следа. Стотици очи се взираха в увисналите на кърмата облаци: те оставаха упорито, обезкуражаващо сиви и безформени.

Изминаха две минути и половина. Все така нищо.

— Никой нищо ли не забелязва? — попита разтревожено Валери. Очите му не изпускаха сивите облаци над кърмата. — Нищо ли? Абсолютно нищо ли? — Никой не наруши потискащото продължително мълчание.

Три минути. Три минути и половина. Четири. Валери отмести поглед, за да си починат умерените от налягането очи, улови отправления към него поглед на Търнър и долови по изпитото му лице растящото безпокойство, пораждането и усилването на някакво мрачно предчувствие. Безмълвно те и двамата почти едновременно се обърнаха, вторачили поглед напред.

— Точно така, браво! — рече припряно Валери. — Вие сте прав, старши офицер, сигурно сте прав! — Той осъзна, че сега вече всички се бяха обърнали към носа и не по-малко напрегнато от него се взираха напред. — Те са ни задминали и ще ни нападнат фронтално. Предупредете оръдейните разчети. Боже милостиви — насмалко да ни изненадат! — прошепна той тихо.

— Отваряйте си всички очите на четири! — избоботи Търнър. Мрачното безпокойство бе изчезнало, на негово място се бяха появили отново завладяващата жизненост и тръпнещото очакване на боя. — Всички без изключение! Всички се печем сега на един огън! Няма

място за шеги. Четиринадесет дена отпуска за онзи, който пръв съзре „кондор“!

— А от коя дата започва да тече отпуската? — попита сухо Мъхнатия.

Търнър му се ухили. После усмивката му се стопи, той рязко изопна шия, заслушал се внимателно.

— Чувате ли ги? — попита той. Гласът му бе тих, сякаш се боеше, че врагът може да го чуе. — Те са там някъде горе, но да пукна, ако мога да кажа точно къде. Ако този вятър бе...

Зловещият настойчив глух тътен на „йорликоните“ от лодъчната палуба го прекъсна на средата на изречението и го накара да се извърти и конвулсивно да се хвърли към микрофона. И въпреки това той закъсна — във всеки случай щеше да закъснее. „Кондорите“, първите три, летящи в строй, вече се виждаха — те бяха излезли от облаците и се намираха на височина 150 метра и само на половин миля — идваха точно по кърмата. *По кърмата!* Бомбардировачите сигурно бяха завили отново на запад веднага щом бяха стигнали облаците и ги бяха измамили напълно по отношение на намеренията си... Шест секунди — шест секунди са предостатъчно време дори за тежък бомбардировач да преодолее, пикирайки, половин миля. Хората на *Юлисис* нямаха време да се опомнят, нито да сподавят изблика на огорчение и разочарование, когато „кондорите“ се нахвърлиха върху конвоя.

Започваше да се смрачава — тази злокобна дрезгавина на полярния сумрак. Ясно се виждаха дирите на трасиращите снаряди — светли точки, които проблясваха на фона на мрачното небе. Първоначално те се стрелкаха напосоки и угасваха в далечината, а после се усмириха и като по някакво чудо започнаха да угасват в мига, в който се появяваха, веднага щом се забиваха в корпуса на връхлитащите „кондори“. Времето обаче бе твърде малко — зенитните оръдия можеха да стрелят максимално две секунди, а тези гигантски бомбардировачи притежаваха невероятна издръжливост на обстрел. Водещият „кондор“ се задържа на височина около сто метра, двеста и петдесет килограмовите му бомби за миг последваха курса на полета му, а после лениво поеха надолу към *Юлисис*. В същото време „кондорът“ вирна нос и излетя почти отвесно нагоре, четирите му

огромни мотора се напрегнаха с асинхронен вой и той потърси закрилата на облаците.

Бомбите не попаднаха в целта. Паднаха на около десет метра от нея и експлодираха при допир с водата точно зад кърмата на *Юлисис*. За хората в торпедния склад, машинното и котелното помещение грохотът и ударът сигурно са били ужасни и буквално оглушителни. Водни стълбове с диаметър в разпенената си основа седем метра изригнаха като бели колони в здрача, извисиха се високо над пречупените мачти, задържаха се така за миг, после се сгромолясаха и обляха щедро мостика и задната част на лодъчната палуба, като намокриха до кости всички артилериисти и зенитчици в откритите гнезда на „йорликоните“. Температурата бе -34° .

А което бе още по-опасно, водната стена изцяло заслепи зенитчиците. Следващият „кондор“ започна атаката си при минимална съпротива, ако изключим един самотен „йорликон“ на десния борд под крилото на мостика. „Кондорът“ бе подходил безупречно, точно по дължината на средната линия, но вероятно в стремежа си да държи курса, пилотът прехвърли целта. Този път бомбите бяха три — за миг изглеждаше, че няма да улучат целта, но първата удари в бака между носа и шпила, като избухна в помещението под него и превърна палубата в извити и усукани стоманени късове. Дори когато експлозията заглъхна, хората на мостика все още чуваха някакъв странен грохот: експлозията сигурно бе разбила едновременно шпила на бака и стропора и бе срязала предпазната скоба на котвената верига и сега котвата от десния борд напълно безпрепятствено пое надолу към дълбините на Ледовития океан.

Другите бомби паднаха в морето точно пред носа на *Юлисис* и от борда на *Стърлинг*, който се намираше на миля пред крайцера, изглеждаше, че *Юлисис* изчезна под исполинския воден стълб. Но стълбът се сгромоляса и *Юлисис*, очевидно невредим, продължи своя път. Гледан отпред, носът, който ту се издигаше, ту пропадеше, скриваше всички повреди, а и нямаше нито пламъци, нито дим — стотиците галони вода, които се стовариха от небето и се изляха в огромните нацърбени дупки в палубата, бяха угасили пожара до последната му искрица. *Юлисис* продължаваше да бъде кораб с късмет... И тогава, най-накрая, след двадесет месеца на невероятно оцеляване от опасностите, митичният късмет, който го бе превърнал в

кораб легенда, в символ на неуязвимост из целия Север, късметът на *Юлисис* му измени.

По някаква ирония на съдбата *Юлисис* сам стана виновен за нещастията си. Кърмовите оръдейни кули, насочени право в целта, вече бяха открили огън и изстрелваха своите стофунтови снаряди по пикиращите бомбардировачи. Първият снаряд от първа оръдейна кула разряза крилото на третия „кондор“ и се заби между двигателите, после крилото напълно се откъсна и бавно закръжи като отбрулен лист, докато изчезна в тъмното бушуващо море. За частица от секундата бомбардировачът се задържа на курса си, после носът рязко се наклони надолу и гигантският самолет с вой се спусна отвесно, а ревът на незасегнатите, форсирани докрай два мотора прерасна в оглушително кресчендо, когато „кондорът“ полетя като стрела към палубата на *Юлисис*.

Нямаше време за никакви предпазни мерки, нямаше време за мислене, нямаше време дори за надежда. Няколко изхвърлени от самолета бомби избухнаха в кипящата диря зад кърмата на *Юлисис* — сега скоростта на крайцера беше над десет възла, други две бомби пробиха юта — първата експлодира в задния матроски кубрик, а другата — в помещението на морските пехотинци. Една секунда по-късно с оглушителен вой, обгърнат от ослепителни пламъци, „кондорът“, който на свой ред се движеше с триста мили в час, се заби право пред втора кърмова оръдейна кула.

Невероятно, но това бе последната атака срещу *Юлисис* — невероятно, защото сега той бе напълно беззащитен, напълно открит за всякакво въздушно нападение откъм кърмата. С първа кърмова оръдейна кула бе свършено. Втора кула, все още като по чудо невредима, бе почти затрупана от разбитите останки на „кондора“, ослепяла от изригващия пушек и пламъци. „Йорликоните“ от лодъчната палуба също бяха онемели. Зенитчиците, полуудавени от залелите ги само преди минута гигантски вълни, биваха извлечени припряно от гнездата — задача, която би била трудна по всяко време, а сега бе почти неизпълнима, тъй като дрехите им вече здраво бяха замръзнали и полушубите им непрестанно пукаха като сухи съчки, докато ги прехвърляха над горния ръб на гнездата. Незабавно ги сваляха долу, натикваха ги в топлия коридор до кухнята, за да се размразят, буквално да се размразят — страдание, терзаещо страдание,

но това бе единственият начин да бъдат измъкнати от лапите на бързата и сигурна смърт, която щеше да ги грабне в обледенените им гнезда.

Останалите „кондори“ се изтеглиха, като бавно се издигаха с вираж надясно. Навсякъде около тях — отпред, отзад и от страни — се разпукваха десетките малки бели облачета на зенитните снаряди, но „кондорите“ минаваха през тях като по чудо невредими. Те вече започваха да изчезват в облаците и да поемат курс на югоизток към базите си. Странно, помисли си смътно Валери, човек би очаквал от тях да се възползват от първоначалното си предимство — изненадата — и да се нахвърлят върху осакатения *Юлисис*: разбира се, досега екипажите на „кондорите“ не бяха показвали липса на храброст... Той престана да разсъждава върху това и насочи мислите си към по-неотложни въпроси. А те не бяха малко.

Кърмовата част на *Юлисис* бе обхваната от силен пожар. Горяха палубите и жилищните помещения и тези пожари представляваха смъртна опасност, защото погребите на първа и втора кърмова оръдейна кула се намираха точно под тях. Десетки матроси от аварийните групи вече тичаха към кърмата, като се препъваха и падаха по люлеещата се заледена налуба, и развиваха след себе си пожарните шлангове; от време на време някой случайно падаше по очи, спъван от две слепени от леда намотки, но изпънатият шланг отново го вдигаше на крака. Други залитаха покрай тях, понесли на рамо или под мишница огромните червени пожарогасители. Един нещастен момък — младши матрос Фери, — който бе излязъл от лазарета, нарушавайки строгия му правилник, сега тичаше по коридора на левия борд покрай разрушената трапезария. Подхлъзна се и падна по очи до първа кърмова оръдейна кула — лявото крило на „кондора“, което се бе откъснало и паднало в морето, бе отнесло част от леерите на това място и Фери, като драскаше отчаяно с ръце и крака по гладкия лед на палубата и протягаше безпомощно счупената си ръка към една оцеляла пръчка, бавно и безпрепятствено се свлече зад борда и изчезна. За миг пронизителният смразяващ писък се извиси, надви бученето на пламъците и замря веднага щом вълните го погълнаха. Винтът го пое незабавно.

Първи започнаха да действуват матросите с пожарогасителите. Както и трябваше да бъде при потушаване на пожар от бензин, водата

само щеше да влоши положението, щеше да увеличи площта на пожара, като разпръсне бензина във всички посоки, а бензинът като по-лек от водата и неразтворим в нея щеше да продължи да плава отгоре ѝ и да гори с неотслабваща сила. Ползата от пожарогасителите обаче беше ограничена не само поради това, че изпускателните клапани на някои от тях бяха здраво замръзнали от лютия студ, но и от това, че необикновената горещина, лъхаща от белите пламъци, правеше почти невъзможно доближаването до пожара. В същото време от по-малките въглеродно-тетрахлорни пожарогасители, предназначени за потушаване на пожари в електрическата инсталация, нямаше никаква полза. Тези пожарогасители досега не бяха използвани, а на екипажа на *Юлисис* много отдавна бяха известни вълшебните свойства на течността им да отстранява дори и най-трудните за премахване петна по дрехите. Един матрос радист може да проумее, че 2000 волта е смъртоносно напрежение, един артилерист може да проумее, че е лудост да се пали кибрит в погребите, един торпедист може да проумее, че е безумие да се играе с живак, но нито един от тримата никога не може да проумее, че е престъпно лекомислие да се отлеят дори няколко капчици от въглеродния тетрахлорид... Въпреки строгите периодични проверки повечето от пожарогасителите бяха пълни само до половината. Някои бяха съвсем празни.

Ползата от пожарните шлангове беше малко по-голяма. Два шланга бяха скачени към пожарната магистрала от десния борд, крановете бяха отворени, но шланговете останаха празни и безжизнени. Магистралата за морска вода от десния борд бе здраво замръзнала — това често се случваше с магистралата за питейната вода, но не и с морската. Трети шланг бе скачен от левия борд, но кранът отказа да се завърти, атакуван с чукове и лостове, той се отчупи от основата си — при изключително ниски температури настъпват промени в молекулярната структура на металите, силите на сцепление намаляват — и излизащата под налягане водна струя обля всички наоколо. Камериерът на покойния адмирал, Спайсър, от чието предишно жизнелюбие не бе останала и следа, захвърли чука си и се разрида от гняв и досада. Другият кран от левия борд заработи, но мина цяла вечност, докато, водата си пробие път по сплескания замръзнал шланг.

Постепенно пожарът на палубата бе овладян — не толкова от усилията на огнеборците, колкото благодарение на факта, че след като изгоря бензинът, наоколо нямаше други запалителни материали. Шланговете и пожарогасителите сега се насочиха през огромни зейнали дупки върху кърмовата палуба, към пламъците, бушуващи долу, на палубата с жилищните помещения, докато двама души, облечени в азбестови костюми, се катереха с мъка и си проправяха път през нагорещената до червено грамада от димящи отломки. Единият от тях бе Никълс, а другият старши радиотелеграфистът Браун, който бе специалист по спасителни операции.

Пръв догоре се добра Браун. Като се провираше с мъка напред, той се покатери до входа на втора кърмова оръдейна кула. Хората, които наблюдаваха сцената от коридорите на левия и десния борд, видяха, че на това място той се поспря, като се опитваше да застопори отворената тежка врата, която ту се отваряше, ту се затваряше с трясък в такт с люлеенето на кораба. След това го видяха как влезе вътре. След по-малко от десет секунди той отново се появи на вратата и коленичи, вкопчил се отчаяно в ръба, търсейки опора. Цялото му тяло се гърчеше в спазми, когато той започна да повръща направо в кислородната маска.

Никълс видя това и реши да не губи време нито с втора оръдейна кула, нито с овъглените трупове, все още заклещени в обгорелия корпус на „кондора“. Изкачи се набързо по отвесния стоманен трап до първа оръдейна палуба, обходи я от задната страна и се опита да отвори вратата. Задрайките не помръднаха — така и не разбра дали от студ, или от огъването на метала. Огледа се за някакъв лост, но се отдръпна, като видя Дойл с димяща полушуба, със съсредоточен израз на измъченото лице, да се приближава с боен чук в ръка. След десетина тежки точни удара — Никълс си даде сметка, че в кънтящата вътрешност на кулата грохотът от тези удари сигурно е бил непоносим — вратата се отвори. Дойл я застопори и отстъпи настрани, за да направи път на Никълс да влезе.

Никълс се покатери в кулата. Помисли си, че напразно се е тревожел за оглушителните удари на чука отвън. Всички в кулата бяха мъртви. Ротният старшина Евънс седеше изправен на своята седалка и както в живота, така и в смъртта си бе суров и решителен. До него лежеше Фостър, сърцатият пламенен капитан на морските пехотинци,

когото смъртта бе изненадала. Останалите седяха или лежаха спокойно на своите бойни постове, без смъртта видимо да ги бе белязала, с изключение на тънките струйки вече съсирила се от силния студ кръв, изпъзели от ушите и устата им — бързият ход на *Юлисис* бе отнесъл пламъците назад, далеч от кулата. Ударът сигурно е бил страхотен, смъртта — мигновена. Никълс се наведе с усилие над свързочника, внимателно свали слушалките с микрофона от главата му и повика мостика.

Валери лично прие съобщението и се обърна към Търнър. Изглеждаше стар и грохнал.

— Обади се Никълс — рече той. Въпреки усилията всяка бръчка по съсипаното лице издаваше сътресението и мъката му. — От втора кула не е останало нищо — нито един не е оцелял. Втора кула изглежда видимо незасегната, но вътре в нея всички са мъртви. Обясни, че причината е ударът на взривната вълна. Пожарите в кърмовите жилищни помещения все още не са овладени... Да, момче, какво има?

— Обаждат се от погребана на втора кърмова кула, сър — рече неуверено матросът. — Искат да говорят с артилерийския офицер.

— Предайте им, че не е тук — каза рязко Валери. — Нямаме време... — Той млъкна и го изгледа косо. — От погребана на втора кърмова кула ли казахте? Подайте ми слушалката.

Той взе слушалката и отметна назад гуглата на полушубата си.

— На телефона капитанът. Какво става в погребана?... Какво? Говорете по-силно, човече, нищо не чувам... О, по дяволите! Той се обърна към старшина торпедиста на мостика. — Може ли да превключите телефона през усилвателя? Не чувам нито... А, сега е по-добре.

Високоговорителят над щурманската рубка оживя — гласът бе необикновено дрезгав и два пъти по-труден за разбиране от подчертания шотландски акцент.

— Чувате ли ме сега? — избоботи високоговорителят.

— Да, чувам ви — проехтя гласът на Валери. — Вие ли сте, Маккуейтър?

— Тъй вярно, сър. Как познахте? — изненадата в гласа му се долавяше дори и по високоговорителя. И макар и съсипан и изтощен, Валери не можа да сдържи усмивката си.

— Това сега не е важно, Маккуейтър. Кой е старши в погребата, Гардинър ли?

— Тъй вярно, сър. Гардинър.

— Извикайте го на телефона.

Последва пауза.

— Не мога, сър. Гардинър е мъртъв, сър.

— Мъртъв! — Валери не можеше да повярва. — Мъртъв ли казахте, Маккуейтър?

— Тъй вярно, и не само той. — Гласът прозвуча почти грубо, но Валери долови, че този глас леко трепери. — И аз самият бях съборен, но сега вече съм добре.

Валери помълча и изчака да отmine пристъпът на острата раздираща кашлица на момчето.

— Но... но... какво се е случило?

— Откъде да знам... Искам да кажа, че не знам... Съвсем не мога да знам, сър. Адски трясък и после... ъъ... после не знам какво се е случило... Устата на Гардинър е цялата в кръв.

— Колко... колко души сте останали?

— Само Баркър, Уилямсън и аз, сър. Никой друг... само ние.

— А те... те как се чувствуват, Маккуейтър?

— Ами... добре са. Но Баркър си мисли, че умира. Хич не ми харесва. Според мен му е хвъркнала чивията, сър.

— Какво му е хвъркнало?

— Откачил е, сър — заобяснява търпеливо Маккуейтър. — Превъртял е. Дрънка всевъзможни глупости, че скоро ще застане пред създателя, а съвестта му нещо не е много чиста — цял живот е мамил ближните си... — Валери чу как Търнър внезапно се изсмя и си помисли, че Баркър бе отговорник на корабната лавка. — Уилямсън пък се е заел да подрежда обратно по рафтовете разпилените гилзи. Целият под е осеян с тези проклетии.

— Маккуейтър! — гласът на Валерц прозвуча рязко и по навик укорително.

— Моля за извинение, сър. Все забравям... Какво трябва да се направи, сър?

— Как какво да се направи? — попита с раздражение Валери.

— Ами тук, сър! В погребата на втора оръдейна кула. Да не би корабът да гори отвън? Тук е страшна жега — по-горещо и от пъкъла!

— Какво? Какво казахте? — изкрещя Валери. Този път той забрави да смъмри Маккуейтър. — Горещо ли казахте? Колко горещо? Отговорете, момче!

— Не мога да пипна задната преградна стена, сър — отвърна просто Маккуейтър. — Направо ще ми изгори пръстите.

— А оросителната система. Тя не действа ли? — извика Валери. — Не работи ли? Боже господи, момче, погребът може да хвъркне във въздуха всяка минута!

— Може и да хвъркне — отговори уклончиво Маккуейтър. — Може и да хвъркне, но никога не съм предполагал, че може да се случи такава неща. Не, сър, системата за оросяване не работи, а температурата вече е много по-висока от нормалната работна, сър.

— Не стойте със скръстени ръце — рече отчаяно, Валери. — Отворете ги ръчно! Водата в оросителите не би могла да замръзне, щом казвате, че е толкова горещо. Побързайте, момче, побързайте. Ако погребът хвъркне във въздуха, с *Юлисис* е свършено. За бога, побързайте!

— Опитам се да ги отворя, сър — рече тихо Маккуейтър. — Нищо не става. Не помръдват.

— Тогава ги разбийте! Сигурно наоколо ще се намери някой лост. Разбийте ги, но ги отворете, момко! Побързайте.

— Слушам, сър, прав сте. Но... ако ти разбия, сър, как тогава ще затворя след това крановете? — В гласа на момчето се долавяше нотка на отчаяние. Валери предположи, че е сигурно от високоговорителя.

— Не можете да ги затворите! Не е възможно! Но това не е важно! — рече нетърпеливо Валери, в гласа му се усещаше възбуда. — По-късно ще изпомпим водата. Побързайте, Маккуейтър, побързайте!

Последва кратко мълчание, след което се чува сподавени викове и приглушени тъпи удари, после от високоговорителя се разнесе далечно чукане на метал, което постепенно зачести. Маккуейтър сигурно засипваше с удари ръчките на крановете. Шумът спря отведнъж.

Валери изчака, докато отсреща вдигнат слушалката, и попита нетърпеливо:

— Е, как е сега? Заработиха ли оросителите?

— Работят като бесни, сър. — В гласа му се долавяше някаква особена нотка, нотка на гордост и доволство. — Току-що бухнах

Баркър с лоста по главата — добави той оживено.

— Какво сте направили?

— Избухах с лоста стария Баркър по главата — отвърна ясно Маккуейтър. — Опита се да ми попречи. Гадният дърт копелдак... Не си струва да говорим за него... Ама и тези оросители са голяма работа, сър. Досега не ги бях виждал как работят. Водата в погребата е вече до глезена. А от преградната стена направо се вдига пара!

— Достатъчно! — гласът на Валери бе рязък. — Незабавно напуснете погребата и се погрижете да вземете със себе си Баркър.

— Преди време гледах един филм. Струва ми се, че беше в „Парамаунт“ в Глазгоу. Беше отдавна. — От тона му личеше, че му бе приятно не само да говори, но и да си спомня за тава. Валери и Търнър се спогледаха и капитанът забеляза, че и Търнър се мъчи, да се отърси от чувството за нереалност. — Във филма валеше дъжд, но не беше и на половината проливен като този. Нито пък имаше толкова много пара! Също като в оранжерията на Ботаническата градина.

— Маккуейтър! — изкрещя Валери. — Чухте ли какво ви казах? Незабавно напуснете погребата! Чувате ли, незабавно!

— Водата е вече до колене! — промълви с възхищение Маккуейтър. — И колко е студена само!... Казахте ли нещо, сър?

— Казах да напуснете веднага погребата! — извика Валери. — Веднага!

— Да, сър, ясно. Да изляза оттук, казвате. Да. Струва ми се, че това казахте. Да изляза оттук. Да, ама това не е толкова лесно. Всъщност това е невъзможно. Люкът блокира, а и капакът на люка и той не иска да помръдне, сър.

Ехото от високоговорителя се разнесе тихо над разбития мостик и заглъхна в леденото мълчание. Валери несъзнателно отпусна надолу слушалката и очите му неவிждащи, по мостика. Търнър, Карингтън, Мъхнатия, Бентли, Крайслер и останалите — всички бяха заковали погледите си в него и имаха един и същ напрегнат израз, в който прозираше ужасът им, след като бяха осъзнали положението — и той знаеше, че техните очи и лица само отразяват неговото собствено изражение и вълнение. Само за миг, сякаш да избистри главата си, той силно присви очи и пак вдигна слушалката.

— Маккуейтър! Маккуейтър! Още ли сте там?

— Разбира се, че съм тук! — дори по високоговорителя гласът прозвуча сърдито и грубовато. — Къде, по дяволите...

— Сигурен ли сте, че люкът е блокиран, момче? — Прекъсна го отчаяно Валери. — Може би, ако вземете един лост и чукнете задрайките...

— И пръчка динамит да сложа на проклетия люк, пак ще е същата работа — рече с делови тон Маккуейтър. — А и капакът се е нагорещил наистина до червено. Точно отгоре сигурно гори адски пожар.

— Почакайте малко! — извика Валери. Той се извърна. — Старши офицер, свържете се с Додсън да изпрати някой огняр до главния кран на магистралата на кърмата. Да има готовност, ако се наложи, да го затвори.

Той отиде до най-близкия свързочник.

— Свързахте ли се вече с кърмова палуба? Добре. Дайте ми слушалката... Ало, обажда се капитанът. Там ли... а, вие ли сте, Хартли? Докладвайте ми за състоянието на пожара в жилищните помещения. Много спешно. В погребна на втора кърмова оръдейна кула има затворени матроси, оросителите работят, а капакът на люка е блокирал... Да, добре, ще почакам.

Той зачака нетърпеливо за отговор, като почукваше машинално с ръка отгоре по апарата. Очите му бавно обходиха конвоя и видя, че товарните кораби отново заемаха местата си в строя. Внезапно настръхна и напрегна слух.

— Да, на телефона капитанът... Да... Половин час, а може и един... Мили боже! Съвсем сигурен ли сте?... Не, това е всичко.

Той подаде обратно слушалката, бавно вдигна очи — лицето му бе станало напълно безизразно.

— Пожарът в кубрика на матросите е овладян — рече той. — В кубрика на морските пехотинци е същински ад, а той се намира точно над погребна на втора кърмова оръдейна кула. Хартли каза, че няма изгледи да ги потушат по-рано от час... Мисля, че най-добре ще е да слезете долу, първи.

Измина цяла минута, през която се чуваха само бръмченето на хидролокатора и равномерните удари на вълните, щом *Юлисис* пропаднаше в дълбоките бразди между тях.

— Може би погребът вече се е охладил достатъчно — обади се накрая Мъхнатия. — Може би отдавна е трябвало да затворим крана? — гласът му заглъхна неуверено.

— Да се е охладил достатъчно, ли? — Търнър се окашля шумно. — Как можем да разберем? Само Маккуейтър би могъл да ни каже... — Той млъкна внезапно, тъй като осъзна намека в казаното.

— Ще го попитаме — рече мрачно Валери. Той отново вдигна слушалката. — Маккуейтър?

— Ало!

— Вероятно ще успеем да затворим крана на оросителната система отвън, ако това се окаже безопасно. Смятате ли, че температурата...?

Той млъкна, без да успее да довърши изречението си. Настана тишина, тягостна и осезаема, изпълнена с непоколебимост. Валери сковано се питаше какво ли си мисли сега Маккуейтър и какво би си мислил самият той, ако бе на мястото на Маккуейтър.

— Почакайте малко — прогърмя изведнъж високоговорителят. — Ще се кача догоре и ще проверя.

На мостика отново се възцари тежко онази тишина, онази напрегната неестествена тишина. Валери настръхна, когато високоговорителят отново прогърмя.

— Ама че съм ко... За нищо на света не бих могъл да се изкатеря отново по този трап вече. Сега съм застанал на него, но си мисля, че едва ли ще мога дълго да се задържа.

— Няма значение... — Валери млъкна, ужасен от това, което се канеше да каже. Ако Маккуейтър паднеше от трапа, той щеше да се удави като плъх в наводнения погреб.

— Ах, да. Погребът. — В промеждутъците от мъчителните пристъпи на кашлица гласът му бе изненадващо спокоен. — Още малко и най-горните снаряди ще се разтопят. Положението е повече от лошо, сър.

— Разбирам. — На Валери не му хрумна да каже нещо друго. Очите му бяха затворени и той съзнаваше, че краката му треперят. С огромно усилие заговори пак: — Как е Уилямсън? — Това бе единственото, което успя да измисли.

— Пиши го удавен. Водата е стигнала вече до шията му и той е увиснал на рафтовете. — Маккуейтър отново се закашля. — Казва, че

иска да предаде съобщения за старшия офицер и за Карслейк.

— Ъъ... съобщение ли?

— Аха! Предайте на старши офицера да си гледа здравето, да не се ежи и много да не посяга към шишето. Съобщението за Карслейк е твърде неприлично.

Валери дори не се почувствува скандализиран.

— А вие, Маккуейтър? — попита той. — Няма ли някакво съобщение, което да искате... — Той млъкна, осъзнал гротескната нелепост и безсмислието на това, което говореше.

— Аз ли? О, няма нищо, което бих искал да... Ами, може би да бъда прехвърлен в Спартиът^[2], но струва ми се, че много съм закъснял за тази работа. Уилямсън! — Гласът се извиси във внезапен настойчив вик. — Уилямсън? Почакай ме, момче! И аз идвам! — Те чуха силен трясък във високоговорителя, тъй като микрофонът на Маккуейтър се разби в някакъв метален предмет, и след това всичко наново утихна.

— Маккуейтър! — крещеше в слушалката Валери. — Маккуейтър! Отговорете ми, момко! Чувате ли ме, Маккуейтър?

Но високоговорителят над главата му остана безмълвен, най-после съвършено безмълвен... Валери потрепера от ледения вятър. Този погреб... Този наводнен погреб... беше слизал долу само преди по-малко от денонощие. Сега си го представяше ясно, както го бе видял снощи. Само че сега си го представи потънал в мрак, в него бе тъмно като в пещера, в която проблясваха само светлите точки на аварийното осветление, видя как бликащата черна вода пълзи нагоре по стените, видя онова дребничко изнурено момче от Шотландия със слабите рамене и пълните със страдание очи как се бори отчаяно да задържи главата на другаря си над ледената вода, като с всяка изминала секунда изразходваше оскъдните си запаси от сила. Минутите се нижеха и Валери разбра, че вече няма никаква надежда. С внезапна ясна увереност разбра, че когато тези две момчета тръгнат към дъното, то те ще тръгнат заедно. Маккуейтър никога не би подвел другаря си. Осемнадесетгодишен, само осемнадесетгодишен. Валери се обърна и препъвайки се като слепец, мина през вратата към разрушената компасна площадка. Снегът отново започваше да вали и мракът ги обгръщаше отвсякъде.

---

[1] Брезентов чувал, прикрепен към спасителен пояс, който се дърпа по опънато въже; използва се при спасителни операции на море. Б.пр. ↑

[2] Седалището в Глазгоу на генералния щаб на военноморските сили за района западно от Шотландия. Б.а. ↑

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА

СЪБОТА ВЕЧЕРТА I

Юлисис продължаваше да плава през полярния здрач. Той напредваше бавно и тромаво, борейки се с високите вълни. Представляваше необикновена и печална гледка с двете си строшени мачти, с разрушените предна и задна надстройка, с нелепо наклонения си мостик, разбита и порутена оръдейна кула, почти смазана от корпуса на „кондора“. Но въпреки всичко, въпреки огромните яркочервени петна под охлузената боя и зейналите черни дупки на носа и кърмата, които бълваха гъст дим, из който проблясваха и пламъци, крайцерът бе запазил своя призрачен и грациозен вид на същество, вярно на себе си, чийто дом бяха полярните води. Призрачен, грациозен и безкрайно издръжлив... и все така смъртоносен. Той все още разполагаше със своите оръдия... и със своите двигатели. Притежаваше най-вече тези мощни двигатели — благословено неприкосновени. Или поне така изглеждаше...

Изнизаха се пет безкрайни минути, пет минути, през които небето още повече притъмня, пет минути, през които съобщенията, идващи от кърмата, показваха, че огнеборците едва успяваха да локализируют пожара, пет минути, през които Валери отчасти възвърна обичайната си уравновесеност. Сега обаче той бе много слаб.

Телефонен звън проряза остро тишината и мрака. Крайслер вдигна слушалката и се обърна към мостика.

— Господин капитан, от задната част на машинното отделение искат да говорят с вас.

Търнър погледна към капитана и побърза да каже:

— Да се обадя ли аз, сър?

— Благодаря ви. — Валери кимна признателно с глава.

Търнър му отвърна и отиде към телефона.

— На телефона е старши офицерът. Кой се обажда?... Лейтенант Грирсън? Може би за разнообразие ще ни съобщите нещо приятно?

В продължение на цяла минута Търнър само слушаше. Останалите на мостика дочуваха слабото пукане в слушалките и по-скоро долавяха, отколкото виждаха напрегнатото му внимание и силно присвитите му устни.

— Ще издържи ли? — попита рязко Търнър. — Да, да, разбира се... Предайте му, че тук ще направим всичко възможно... Докладвайте. На половин час, ако обичате.

— Нещастieto никога не идва само — изръмжа Търнър и окачи слушалката. — Машината прекъсва, температурите се повишават. Деформиран е средният вал на дясната машина. Самият Додсън в момента се намира в тунела на вала. Обяснява, че валът се е изкривил като банан.

Валери слабо се усмихна.

— Доколкото познавам Додсън, сигурно става въпрос само за леко нарушена центровка на вала.

— Може и така да е. — Търнър остана сериозен. — Онова, което е важно, е, че основният лагер на вала е подбит и тръбата за смазване е прекъсната.

— Толкова ли е сериозно? — тихо попита Валери.

— Додсън е много разтревожен. Обяснява, че повредата не е отсега — смята, че това се е случило през нощта, когато в щормата загубихме подводните си бомби. — Търнър поклати глава. — Бог знае какви натоварвания е претърпял този вал оттогава... А предполагам, че събитията от тази вечер просто са го довършили... Лагерът ще трябва да бъде смазан ръчно. Настоява да му се разреши да намали оборотите на главния двигател до минимум или пък напълно да го спре. Ще ни държат в течение.

— И никаква възможност ли няма да се ремонтира — попита навъсено Валери.

— Не, сър. Никаква.

— Добре тогава. Изравнете скоростта с тази на конвоя. Старши офицер!

— Да, сър!

— Матросите да останат на бойните си постове през цялата нощ! Не е необходимо да им го казвате... но ми се струва, че ще е по-разумно, ако го сторите. Имам чувството, че...

— Това пък какво е! — извика Търнър. — Гледайте! Какво, по дяволите, прави той? — Пръстът му сочеше към последния товарен кораб от дясната колона: оръдията му стреляха по някаква невидима цел, а белите дири на трасиращите снаряди разсичаха смрачаващото се небе. Но когато се хвърли към микрофона, той забеляза, че оръдията на *Вайкинг* изригват дим и пламък.

— Всички оръдия! 110° отдясно! Самолети! Самостоятелен огън по самостоятелни цели! — Той чу как Валери отдаде команда дясно на борд и разбра, че капитанът иска да извърти носовите оръдейни кули към противника.

Но беше твърде късно. Въпреки че *Юлисис* започна маневрата, вражеските самолети излязоха от облаците и се спуснаха надолу към конвоя. Огромни и тромави, тези самолети изглеждаха призрачни в сгъстяващия се мрак, но можеха да се разпознаят безпогрешно по искрящите им следи и воя на внезапно форсираните мотори. Без никакво съмнение „кондори“. „Кондорите“, които отново ги бяха надхитрили, които се спуснаха ниско с отнета газ откъм подветрената страна, така че от конвоя да не чуят приглушения рев на моторите им. Врагът бе изчислил времето и разстоянието безупречно.

Товарният кораб на два пъти бе хванат на вилка с пряко попадение на най-малко седем бомби: в увеличаващия се здрач бе невъзможно да се види как бомбите го поразяваха, но грохотът от експлозиите бе недвусмислен. И всеки път, когато самолетите прелитаха над него, по палубите му се силеше безмилостен картечен огън. Оръдейните установки до една бяха открити, липсваше им и най-обикновено прикритие срещу куршумите: екипажите на търговските кораби, военните, които обслужваха леките и тежките оръдия, не си правеха никакви илюзии за своята безопасност, когато тръгваха с полярните конвои за Русия... За шепата артилеристи, които оцеляха след бомбардировката, зловещото тракане на тези картечници бе последният звук, който чува през живота си.

Когато бомбите полетяха надолу към следващия кораб в колоната, първият кораб представляваше вече огромна горяща грамада. Почти сигурно бе, че имаше и пробойни под водолинията: корабът се наклони тежко и сега бавно и плавно се пречупваше точно зад мостика, като че ли и двете му половини бяха скрепени подвижно под

водолинията; той потъна, преди още да заглъхне в далечината ревът на последния самолетен мотор.

Изненадата от нападението беше пълна. Един кораб бе потопен, втори, забил дълбоко нос във водата, се въртеше безпомощно на място, без да може да се спре, и макар че по палубата му не се виждаше нито дим, нито пламъци, нито хора, той представляваше зловеща гледка. Трети бе получил сериозни повреди, но все още се управляваше. Врагът не бе понесъл никакви загуби.

Търнър заповяда да се прекрати огънят — някои от зенитчиците продължаваха да стрелят напосоки в тъмнината: може би се надяваха на случайно попадение или просто въображението им си правеше лоши шеги със замъглените умове и възпалените кръвясали очи, които бяха забравили какво е почивка от безброй часове и дни. И тогава, когато и последният „йорликон“ замлъкна, Търнър отново го чу — боботенето на тежките самолетни мотори, рев, който в зависимост от порива на вятъра ту се засилваше, ту заглъхваше като прибой на далечен скалист бряг.

Никой нищо не можеше да направи. „Кондорите“, макар и скрити зад ниските облаци, не правеха дори и опит да скрият своето присъствие — зловещото боботене неотлъчно ги съпровождаше. Беше ясно, че те кръжат точно над тях.

— Какво ще кажете за всичко това, сър? — попита Търнър.

— Нищо не мога да кажа — рече бавно Валери. — Изобщо нищо не разбирам, но съм сигурен, че „кондорите“ повече няма да ни спокодят. Вече е доста тъмно за тях — а освен това им е ясно, че няма да успеят да ни изненадат пак. По-скоро ще ни държат под наблюдение.

— Под наблюдение! Само след половин час ще стане тъмно като в рог! — възрази Търнър. — Ако питате мен, просто искат да си играят с нервите ни.

— Един бог знае — уморено въздъхна Валери. — Знам само, че бих продал душата си на дявола за двойка „корсари“ или за радар, мъгла или такава нощ като онази в Датския пролив. — Смахът му бе прекъснат от пристъпа на кашлицата. — Чухте ли ме? — шепнешком попита той. — Никога не съм помислял, че ще си мечтая за такива неща... Колко дни станаха откакто напуснахме Скапа, старши офицер?

Търнър се замисли за миг.

— Пет-шест дни, сър.

— Шест дни! — Валери просто не можеше да повярва. — Шест дни. И... тринадесет кораба... вече останахме само тринадесет кораба.

— Дванадесет — поправи го тихо Търнър. — Още един е на път да потъне. Седем товарни кораба, танкерът и корабите от ескадрата. Дванадесет... Поне веднъж да бяха улучили стария *Стърлинг* — добави той мрачно.

Валери потрепера от извилата се снежна вихрушка. Той се приведе, сви глава между раменете си, за да се предпази от снежната виелица, и потъна в дълбок размисъл. След малко се размърда.

— На разсъмване ще бъдем в Нордкап — рече той разсеяно. — Нещата може да се усложнят, старши офицер. Те ще хвърлят срещу нас всичките си налични сили.

— И друг път сме минавали оттам — възрази Търнър.

— Шансовете ни са 1:1. — Валери сякаш не го чу. Той като че ли говореше на себе си. — „Одисей и сирените“. „Или в залива ще заседнем...“ Желая ви успех, старши офицер!

Търнър го погледна смаяно.

— Какво искате да кажете?...

— Както и на себе си. — Валери се усмихна, повдигайки глава. — А на мен ще ми трябва и много късмет. — Гласът му бе станал много тих.

Неочаквано Търнър направи нещо, което никога досега не бе правил, нито пък му бе минавало през ум, че може да направи. В дрезгавината той се наведе над капитана, внимателно обхвана с длани лицето му и впи разтревожен поглед в него. Валери не възрази и след няколко секунди Търнър се изправи.

— Направете ми една услуга, сър — рече той тихо. — Слезте долу. Аз ще се погрижа за всичко тук, а скоро ще се качи и Карингтън. Пожарът на кърмата е почти потушен.

— Не, не и тази вечер. — Валери се усмихваше, но в гласа му имаше някаква странна решителност. — И не е красиво от ваша страна да изпращате някой от любимците си да викат стария Сократ на мостика. Моля ви, старши офицер. Искам да остана тук — искам да видя всичко с очите си.

— Да, да, разбира се — най-неочаквано Търнър загуби желание да спори. Той се обърна: — Крайслер! Давам ви само десет минути да

донесете един галон вряло кафе в укритието на капитана... А вие ще отидете да полегнете там половин час — рече твърдо Търнър, като се обърна към Валери — и ще изпиете всичката тази проклетия, или... или...

— С удоволствие! — измърмори Валери. — И кафето, разбира се, ще бъде гарнирано с вашия несравним ром?

— И още как! Тъж, само че... дявол да го вземе този Уилямсън! — изръмжа с раздразнение Търнър. Млъкна и после добави: — Не трябваше да казвам това... Горките момчета, сигурно отдавна вече са мъртви... — Той се смълча, после вдигна глава и се заслуша: — Чудя се само докога ще кръжи над главите ни този проклет „Чарли“? — промърмори той.

Валери се окашля, но преди да успее да заговори, се обади високоговорителят на радиостанцията.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. Две съобщения.

— Обзалагам се на петарка, че едното от тях е от смелчагата Ор — изсумтя Търнър.

— Първото е от *Сиръс*: „Моля разрешение да застана на борд на товарния кораб и да прибера оцелелите. Поне като ме наказват, да има за какво.“

Валери се вгледа в изтънялата снежна пелена, в гъстия мрак и побеснялото море.

— При това море? — промълви той. — И в тази тъмнина, в която нищо не се вижда! Това е самоубийство!

— Това е нищо в сравнение с онова, което го очаква, когато попадне в лапите на адмирал Стар! — възкликна весело Търнър.

— Изгледите му за успех са нищожни... Аз... аз никога не бих накарал някого да направи това. Такъв риск не е оправдан. Освен това търговският кораб е много зле ударен. Едва ли има много оцелели на борда му.

Търнър не каза нищо.

— Предайте на *Сиръс* — разпреди отривисто Валери. — „Благодаря. Разрешавам. Желая успех.“ Обадете се в радиостанцията да прочетат второто съобщение.

След кратка пауза високоговорителят отново оживя.

— Втората радиограма е от Лондон за капитана. В момента се дешифрира. Изпратете незабавно свръзка на мостика.

„До командващия 14. Ескадра самолетносачи, конвой *FR77* — разнесе се от високоговорителя след няколко секунди. — Дълбоко сме покрусени от скръбната вест. Неотклонно дръжте курс 90°. Ескадра бойни кораби потеглят юг-югоизток, с пълен ход по курс на сближение. Среща около 14,00 часа утре. Техни лордски сиятелства изпращат сърдечни благопожелания контраадмирал, повтарям, контраадмирал Валери. Отдел «Морски операции». Лондон.“

Високоговорителят замлъкна — чуваше се единствено самотното бръмчене на хидролокатора и монотонното боботене на моторите на „кондора“ — във въздуха още трептяха радостните нотки в гласа на радиста.

— Неочаквано любезно от страна на техни лордски сиятелства — измърмори Мъхнатия, както винаги на място. — Човек би казал много благородно от тяхна страна.

— Отдавна трябваше да го направят — изръмжа Търнър. — Поздравления, сър — добави той сърдечно. — Дочакахме най-сетне знак на признателност от бреговете на Темза.

По мостика премина одобрителен шепот и въпреки устава никой не направи и опит да скрие своята радост.

— Благодаря ви, благодаря ви. — Валери бе трогнат, дълбоко трогнат. Най-сетне обещание за помощ, обещание, което може би, не, почти сигурно означаваше за всеки член от неговия екипаж живот вместо смърт, а тези хора тук се радваха само на повишението му! Получи галуните на мъртвеца, помисли си той и за малко да го каже, но се отказа навреме. Би било неблагодарно от негова страна да помрачи тази неподправена радост.

— Много ви благодаря — повтори той. — Но, господа, вие май пропуснахте единствената част от съобщението, която има някакво съществено значение...

— О, не, не сме — навъси се Търнър. — Ескадра бойни кораби — ха! Както винаги — след дъжд качулка. Във всеки случай сигурно ще пристигнат за погребението ни или малко след това. А може би ще успеят да приберат неколцина оцелели. Предполагам, че *Иластриъс* и *Фюриъс* ще бъдат с тях.

— Възможно е. Нямам представа — усмихнат, Валери поклати глава. — Въпреки скорошното ми... тъъ... повишение, аз все пак не се ползвам с доверието на техни лордски сиятелства. Но в ескадрата ще са включени и няколко самолетоносача, а те ще могат още на разсъмване, няколко часа преди срещата, да ни осигурят въздушно покритие.

— Това няма да стане — рече пророчески Търнър. — Времето ще се развали и самолетите няма да могат да излетят. Ще видите, че ще изляза прав.

— Може би, Касандра, може би — усмихна се Валери. — Ще видим... Какво казахте, щурман? Страхувам се, че не...

Мъхнатия се ухили.

— Сега ми хрумна, че утре ще бъде голям празник за нашия млад доктор — той е убеден, че никой от бойните кораби не излиза в открито море освен в мирно време, и то за да участва в парадите в Спитхед.

— Добре че ми напомнихте — рече замислено Валери. — Нали обещахте на *Сиръс* да...

— Младият Никълс е загънал до гуша в работа — намеси се Търнър. — Не ни обича кой знае колко, нас... от военноморския флот... но явно си обича работата. Намери азбестов костюм и по думите на Карингтън вече е... — Той млъкна, вдигна глава и впери поглед през разредилата се снежна пелена. — Здравсти! „Чарли“ става вече много досаден, не мислите ли?

С всяка измината секунда ревът на моторите на „кондора“ се усиляваше. Воят прерасна в оглушително кресчендо, тъй като бомбардировачът изрева точно над главите им, едва на седемдесет метра от строшените мачти, и заглъхна до ритмично бръмчене, когато самолетът прелетя и закръжи над конвоя.

— Съобщение до охраняващите кораби! — извика бързо Валери. — „Пропуснете го, не го закачайте. Да не се използват осветителни снаряди — нищо. Той се опитва да ни предизвика, за да издадем нашето местоположение... Едва ли товарните кораби...“ О, господи! Тези глупаци, тези глупаци! Много късно, много късно.

Един търговски кораб от лявата колона бе открил огън — трудно бе да се каже с „йорликони“ или с „бофори“. Те стреляха напосоки,

съвсем напосоки, а при силен вятър, сняг и мрак вероятността да се открие самолет само по бръмченето му е направо нищожна.

Стрелбата не продължи дълго — десет, петнадесет секунди, не повече. Но това бе напълно достатъчно — и бедата бе сторена. „Чарли“ се отдалечи и наострените уши доловиха внезапното усилване на рева на моторите, тъй като самолетът рязко набра височина.

— Какво ще кажете за това, сър? — запита ядосано Търнър.

— Голяма неприятност — гласът на Валери бе тих, но твърд. — Това никога не се е случвало досега и той съвсем не ни ходеше по нервите, както се изразявате вие, старши офицер, той дори не ни попречи да спим... но и когато сме толкова близо до Нордкап. А и не би могъл да ни преследва дълго — две бързи промени на курса ни и... готово! — Той въздъхна леко. — Какво ви казах, старши офицер?

С внезапност, която стъписва ума, една ослепително бяла, непоносима за очите светлина превърна нощта в ден. Тя заблестя ярко високо над *Юлисис*, разкъса падащия сняг и го превърна в тънък прозрачен воал. Като се въртеше шеметно под своя парашут, носена от поривите на вятъра, една осветителна бомба се спущаше плавно към морето, което вече не бе невидимо, а неочаквано бе станало черно като нощта; море, в което всеки кораб в бляскавата си премяна от лед и сняг изпъкваше с ослепителна белота на мастиленото море и небе.

— Стреляйте по тази светлина! — закрещя по микрофона Търнър. — Всички „йорликони“, всички автоматични оръдия, стреляйте по тази светлина! — Той окачи микрофона. — При това вълнение със същия успех можем да я замеряме и с празни бирени бутилки — изсумтя той. — Боже, господи, всичко това ме кара да се чувствам някак си особено!

— Разбирам — подхвърли Мъхнатия. — Като в един от онези сънища, когато си вървиш по някоя оживена улица и изведнъж разбираш, че цялото ти облекло се състои от един ръчен часовник. „Гол и беззащитен“ ми се струва, че беше общоприетият израз. А за по-неуките се казва „хванат по бели гащи“. — Той разсеяно избръска снега от пухкавия си костюм, откривайки избродираното „Х“ на джоба отпред, докато тревожните му очи се впираха в тъмния кръг, който опасваше светлото петно. — Цялата тази работа изобщо не ми харесва — оплака се той.

— И на мен — гласът на Валери бе тъжен. — Както не ми харесва и внезапното изчезване на „Чарли“.

— Той не е изчезнал — рече мрачно Търнър. — Чуйте! — Те напрегнаха слух и дочуха равномерното далечно боботене на мощните мотори. — Той е зад нас и се приближава.

След по-малко от минута „кондорът“ отново изрева над главите им, но този път на по-голяма височина, скрит в облаците. Той отново хвърли осветителна бомба отвисоко, много по-отвисоко, отколкото предишната, и този път точно по средата на конвоя.

Ревът на моторите отново заглъхна в далечно приглушено боботене и оглушителният им вой пак се усили, когато „кондорът“ ги догони за втори път. Той се мярна за миг между разкъсаните облаци. Този път описа широка дъга далече наляво, като прелетя високо над залетия с безпощадна светлина конвой. И когато отмина с рев, осветителните снаряди избухнаха с ослепителен пламък — четири експлозии точно под нивото на облаците на интервали от по четири секунди. Северният хоризонт бе зает от светлина, която блестеше и пулсираше с буен пламък, от който изпъкваше ясно и най-малката подробност. А на юг бе пълен мрак — границата на осветения район свършваше рязко точно зад дясната колона на конвоя.

Именно Търнър пръв се досети за значението и целта на всичко това. Тази мисъл го порази така, както би го поразило едно чисто физическо сътресение. Той нададе дрезгав вик и направо се хвърли към микрофона — нямаше време да иска разрешение.

— Втора носова кула! — изкрещя той. — Изстреляйте осветителни снаряди на юг 90° надясно, 90° надясно. Незабавно! Незабавно! Осветителни снаряди, 90° надясно. Максимален наклон 10°. Взривателите фиксирани за близко разстояние. Щом сте готови, стреляйте! — Той хвърли бърз поглед през рамо. — Щурман! Бихте ли погледнали...

— Втора кула се прицелва, сър.

— Добре, много добре! — Той отново взе микрофона. — До разчетите на всички оръдия! До разчетите на всички оръдия! Имайте готовност за отблъскване на въздушно нападение откъм десния борд. Вероятен пеленг 90° отлясно. Противникът вероятно ще атакува с торпеда. — Докато говореше, той съзря с крайчеца на окото си

проблясващите равномерно бойни светлини на долната рея. Валери изпращаше извънредни заповеди до корабите от конвоя.

— Имате право, старши офицер — прошепна Валери. С измъчената си бледост и кожа, опната по изпъкналите скули, на тази ослепителна светлина лицето на Валери смътно напомняше на лицето на жив човек, то бе лице на мъртвец, съживявано единствено от блясъка на дълбоко хлътналите очи и рязкото потрепване на обезкръвените клепащи, когато, раздирайки тишината, изтрещя залпът от втора носова оръдейна кула. — Сигурно сте прав — продължи той бавно. — Всички кораби са осветени откъм север, следователно нападението трябва да се очаква от юг под прикритието на тъмнината. — Той замълча неочаквано, тъй като осветителните снаряди се пръснаха на две мили южно от тях, превръщайки се в огромни светещи кълба. — Вие *наистина* сте прав — рече той тихо. — Ето ги, идват.

Те дойдоха откъм юг, в плътен строй, като летяха на три вълни от по четири-пет самолета всяка. Летяха на височина от около 160 метра и дори когато снарядите започнаха да избухнат, самолетите вече губеха височина и се готвеха за нападение. И докато пикираха, бомбардировачите започнаха да разгръщат строя си, сякаш търсеха индивидуални цели... Така поне изглеждаше на пръв поглед. Но само след няколко секунди стана ясно, че се интересуваха от два кораба, само от два кораба — *Стърлинг* и *Юлисис*. Дори идеалната двойна цел — улученият търговски кораб и почти застаналият му на борд *Сиръс* — не беше удостоена с никакво внимание. Явно бомбардировачите изпълняваха специални заповеди.

Втора носова оръдейна кула изстреля още два осветителни снаряда на максимална дистанция и зареди вече с фугасни. По това време всяко оръдие от конвоя вече стреляше, преградният огън бе силен и бомбардировачите — странно, трудно бе да се разпознаят, но приличаха на „хайнкели“ — трябваше да летят през плътна смъртоносна завеса от стомана и фугасни снаряди. Елементът изненада бе провален: осветителните снаряди на *Юлисис* бяха спечелили безценни двадесет секунди.

Сега към *Юлисис* се задаваха пет бомбардировача, които летяха в разгънат строй, за да разсеят огъня, но пикираха по една-единствена цел. Те се снижаваха, огнените им дири едва ли не докосваха вълните. Единият от самолетите закъсня само за частица от секундата да се

издигне, закачи леко гребена на една огромна вълна, отскочи и се понесе шеметно от вълна на вълна — бомбардировачите летяха под прав ъгъл на посоката на вълните, — преди да изчезне в бездната. Дали пилотът не бе преценил правилно разстоянието, или бе загубил видимост от снега, полепнал по предното му стъкло — никой не можеше да каже.

Секунда по-късно водещият в средата на строя самолет неочаквано бе обхванат от пламъци — пряко попадение в торпедото на борда му. Трети самолет, който идваше откъм запад, зави рязко наляво, за да избегне разлетелите се стоманени късове и торпедото, което пусна, бе само един безсмислен жест. То падна на половин кабелт зад кърмата на *Юлисис* и изчезна в морето.

Сега останаха само два бомбардировача, които шеметно се мятаха от една страна на друга, за да не бъдат улучени, и със самоубийствена смелост продължаваха нападението. Изминаха две секунди, три, четири — но те продължаваха да летят през гъстата снежна пелена и силния преграден огън като по чудо невредими.

На теория няма по-лесно уязвима цел от самолет, който идва право насреща ти, но на практика никога не се получава така. Почти пълната неуязвимост на тези бомбардировачи в Арктика, Средиземно море или Тихия океан, високият процент на успешните им нападения, проведени и сред най-плътната огнена стена, неотклонно привличаше вниманието на експертите. Напрежение, смут и страх — това бяха някои от причините. При този вид бомбардировачи нямаше трета възможност — не го ли улучеха корабните зенитни оръдия, улучваше той. А нищо не действа на нервите така смразяващо, ако, разбира се, изключим пронизителния вой на почти отвесно пикиращата чайкокрила щука, както връхлитащият с рев огромен бомбардировач с торпедо на борда, застрашително поел към дулото на зенитното ти оръдие, и мисълта, че ти остават да живееш само още пет секунди... А на всичко отгоре при *Юлисис* жестокото люлеене на крайцера от бордовите вълни правеше невъзможна точната стрелба.

Тези последни два бомбардировача се снишиха заедно, толкова близо един до друг, че почти допираха криле. Самолетът, който се намираше по-близо до носа на *Юлисис*, пусна торпедото си, но то падна на около двеста ярда встрани; той се издигна нагоре и зави остро надясно, като обсипа средната надстройка с град от снаряди и

куршуми. Торпедото докосна водата, отскочи високо нагоре във въздуха, после отново заби нос в една голяма вълна и като мина под кила на *Юлисис*, пое надолу към морските дълбини.

Но секунди преди това последният самолет бе предприел своята атака — атакува, не успя и загина. Той с рев се сниши на почти три метра от вълните, пикира, без да пусне торпедото си, като летеше толкова ниско, че вече се виждаха ясно кръстовете по крилете му, а от крайцера го делиха само някакви си сто ярда. Изведнъж пилотът отчаяно започна да набира височина — беше очевидно, че спусковият механизъм на торпедото бе засякъл — било от някаква техническа неизправност, било от силния студ. Освен това бе очевидно, че пилотът бе възнамерявал да пусне торпедото в последната минута и бе разчитал, че внезапното олекване на самолета ще му помогне рязко да се издигне нагоре.

Носът на бомбардировача се заби право в предния комин на *Юлисис*, дясното крило се откъсна като картонено, отсечено от мачтата. Избухна ослепителен пламък без дим и без взрив. Едва вълните го бяха погълнали, когато мощна подводна експлозия наклони силно *Юлисис* надясно, чудовищен удар, който повали хората и прекъсна осветлението от левия борд на крайцера.

Търнър се изправи мъчително на крака и разтърси глава, за да я проясни от задушливите газове от коридора и зашеметяването от избухналите само на метър от него снаряди. Не взривната вълна от торпедото го бе запокитила на пода — той сам се бе свил там, за да се предпази от блъващите огън оръдия на другия бомбардировач, който бе стрелял от упор право в мостика на *Юлисис*.

Първата му мисъл беше за Валери. Капитанът лежеше на едната си страна, сгърчил се до компасната рубка. С пресъхнала уста, разтърсван от ледени тръпки, но не от ледения вятър, Търнър се наведе бързо и внимателно го обърна по гръб.

Валери лежеше неподвижен, смълчан и бездиханен. По него, слава богу, не се виждаха нито следи от кръв, нито зеещи рани. Търнър свали ръкавицата си, пхна ръка под полушубата и китела и му се стори, че долови слабите, много слаби удари на сърцето. Той грижливо повдигна главата на капитана от заледената палуба и бързо вдигна очи. Над тях се бе изправил Мъхнатия.

— Повикайте Брукс, щурман — рече той припряно. — Спешно е.

С неуверена походка Мъхнатия прекоси мостика. Матросът свързочник надничаше през вратата, стиснал телефонния апарат в ръка.

— Бързо — лазарета! — заповяда Мъхнатия. — Предайте на началника на медицинската служба... — Той млъкна, внезапно осъзнал, че матросът е все още замаян, за да проумее. — Подайте ми телефона! — Той нетърпеливо протегна ръка и грабна телефона, но се вцепени от ужас, тъй като матросът започна да се свлича бавно назад, протегнатите му напред ръце се преплъзнаха по вратата на мастика и той рухна на палубата. Карпентър отвори вратата и вторачи поглед в убития свързочник, проснал се в краката му — между лопатките му имаше дупка колкото юмрук.

Матросът лежеше до хидролокаторното помещение — Мъхнатия едва сега забеляза, че то е цялото на решето от снаряди и картечни куршуми. Веднага му мина смътната мисъл, че хидролокаторът е безвъзвратно повреден и че последното им защитно средство срещу подводниците е унищожено. Тази мисъл бе незабавно последвана от друга, че вътре сигурно се намираше хидроакустик... Очите му зашариха и той забеляза Крайслер, който тъкмо се изправяше на крака до пулта за насочване на торпедата. Той също бе вперил поглед към хидролокаторното помещение, лицето му бе станало безизразно. Преди Мъхнатия да успее да заговори, Крайслер се хвърли напред и заудря неистово с юмруци по заклинилата врата на помещението. Като на сън Мъхнатия го чу, че плаче... И тогава си спомни. Хидроакустикът също се казваше Крайслер. С натежало сърце Мъхнатия вдигна отново слушалката...

Търнър подпря главата на капитана и отиде към десния ъгъл на компасната площадка. Бентли, тих и скромн, както винаги седеше на палубата, гърбът му бе приклекен между две тръби, а главата му бе клюмнала спокойно върху гърдите. Като повдигна с ръка брадичката на Бентли, Търнър надзърна в безжизнените му очи, които единствено напомняха, че това някога е било лице на човек. Търнър изруга яростно и се опита да разтвори пръстите на мъртвеца, впили се в ръчката на сигналния прожектор, но се отказа. Тесният лъч на прожектора пронизваше със зловеща светлина тъмнината на мостика.

Търнър започна внимателно да оглежда мостика за други ранени. Той намери още трима убити и мисълта, че бяха умрели мигновено и

безболезнено, изобщо не го утешаваше. Петима убити само за три секунди — твърде горчива равносметка, помисли си той с болка. Застанал на задния трап, лицето му замръзна от изумление, когато осъзна, че е вторачил поглед право в разбития преден комин. Повече нищо не успя да види — лодъчната палуба вече едва се различаваше в заревото на последните пламъци. Той се завъртя на пета и се върна на компасната площадка.

Помисли си, че сега поне не бе трудно да се види *Стърлинг*. Какво бе казал само преди десетина минути? „Поне веднъж да бяха ударили стария *Стърлинг*!“ Нещо такова. Изкриви уста. Ето че го улучиха, и още как. *Стърлинг*, който се намираше на миля пред *Юлисис*, се бе наклонил надясно, на югоизток. Носовата му надстройка бе обвита като в пашкул от бели пламъци. Той погледна през нощния си бинокъл и се опита да определи щетите, но плътна огнена стена извисила се от носовата палуба до мостика, закриваше надстройката от погледа. Не виждаше нищо, абсолютно нищо, но дори при това силно вълнение той забеляза, че *Стърлинг* има силен крен на десния борд. По-късно се разбра, че *Стърлинг* е получил две попадения — най-напред торпедо го бе улучило в предното котелно помещение, а няколко секунди по-късно един бомбардировач се бе врязал в крилото на мостика и торпедото му все още висеше под долната част на корпуса му. Почти сигурно с него се бе случило същото, както и със самолета, който се бе разбил в *Юлисис* — спусковият механизъм бе блокирал от жестокия студ. Смъртта очевидно бе връхлетяла мигновено всички, които се намираха на мостика и на долните палуби — сред убитите бяха капитан Джефрис, първият офицер и щурманът.

Едва последният бомбардировач се бе загубил в мрака, когато Карингтън окачи слушалката на телефона на кърмата и се обърна към Хартли:

— Ще можете ли вече да се оправите сам, старшина? Викат ме на мостика.

— Мисля, че ще се справя, сър. — Хартли, опушен и почернял, изцапан с пяна от пожарогасителите, обърса уморено с ръкав лицето си. — Най-лошото мина... Къде е лейтенант Карслейк? Той не трябваше ли да...?

— Оставете го — прекъсна го рязко Карингтън. — Нито го знам къде е, нито ме интересува. Няма какво да го усукваме, старшина —

без него сме по-добре. Дори и да се върне, *вие* оставате старши. Действайте.

Той се извърна и закричи бързо по коридора на левия борд. Обутите му в гумени ботуши крака стъпваха безшумно по дебелия сняг. Когато минаваше покрай разрушената трапезария, той забеляза тъмен силует, застанал в пролуката между крайната тръба на торпедния апарат и последния стълб на леерите. Мъжът се опитваше да отвори затегналия се кран на един пожарогасител, като го удряше в стълба. Секунда по-късно Карингтън съзря как от мрака се прокрадна друг силует и започна да се промъква зад гърба на човека с пожарогасителя, вдигнал високо над главата си някакъв голям дървен или железен чук.

— Пазете се! — изкрещя Карингтън. — Зад гърба ви е!

Всичко свърши само за две секунди — внезапният отчаян скок на нападателя, шумът от падналия на палубата пожарогасител, нападеният, който с мълниеносна бързина приклезна, тънкият пронизителен писък на нападателя, пълен с гняв и ужас, когато прелетя над жертвата си, а оттам през пролуката между тръбите и леерите, плясъкът във водата и тишината.

Карингтън изтича към човека, който лежеше на палубата, и му помогна да се изправи на крака. Последните пламъци все още догаряха и бе достатъчно светло, за да може да го разпознае — Ролстън, старши торпедист Ролстън. Карингтън го сграбчи за раменете и го погледна разтревожено.

— Добре ли сте? Успя ли да ви удари? Боже мили, кой, по дяволите...

— Благодаря, сър. — Ролстън дишаше учестено, но лицето му отново бе станало безизразно. — Размина ми се на косъм!

— Но кой, по дяволите...? — повтори слисано Карингтън.

— Не успях изобщо да го видя — отвърна мрачно Ролстън. — Но знам кой беше — младши лейтенант Карслейк. Цяла нощ ме преследва, нито за секунда не ме изпусна от погледа си. Сега вече разбрах защо.

Беше много трудно първият офицер да се извади от желязното му равновесие, но сега той поклати смаяно глава.

— Знаех, че ви мрази! — промълви Карингтън. — Но да стигне дотук! Просто не мога да си представя какво ще каже капитанът,

когато...

— Защо трябва да му се докладва? — попита безучастно Ролстън. — Защо изобщо трябва да се казва някому за това? Вероятно Карслейк има роднини. Каква ще е ползата да им причиним болка? Нека да си мислят каквото искат. — Той се изсмя. — Нека си мислят, че е загинал със смъртта на героите, докато е потушавал пожар, или че е паднал зад борда, или каквото и да е. — Той се втренчи в черната бушуваща вода и неочаквано потрепера. — Нека почива в мир, сър. Той си плати.

В продължение на няколко дълги секунди Карингтън също се вглеждаше зад борда, после отмести поглед към високото момче пред себе си. Потупа го по рамото, кимна бавно с глава и отмина.

Търнър чу, че вратата се отвори, сне бинокъла и видя застаналия до себе си Карингтън, който втренчено гледаше горящия крайцер. В този миг Валери простена тихо и Карингтън хвърли бърз поглед към сгърчилото се в нозете му тяло.

— Господи! Капитанът! Зле ли е ударен, сър?

— Не знам, първи. Ако не е, ще е истинско чудо — добави мрачно. Той се приведе, повдигна замаяния от удара капитан и му помогна да седне.

— Добре ли сте, сър? — попита разтревожено. — Да не би... да не би да сте ранен?

Валери се задави в дълъг и мъчителен пристъп на кашлица, после леко поклати глава.

— Добре съм — едва чуто прошепна той. Опита се да се усмихне, но на отразената светлина от лъча на сигналния прожектор се получи само жалко разкривено подобие на усмивка. — Искях да залегна на палубата, но ми се струва, че компасната рубка се изпречи на пътя ми. — Той потри с ръка удареното си чело. — Какво става с кораба, старши офицер?

— По дяволите кораба! — рече грубо Търнър. Той обгърна с ръка Валери и го изправи внимателно на крака. — Как вървят работите на кърмата, първи?

— Пожарът е овладян. Все още не е потушен, но е овладян. Оставих Хартли за старши. — Не спомена нищо за Карслейк.

— Добре! Поемете командуването. Свържете се по радиото със *Стърлинг* и *Сиръс* и разберете какво става с тях. Хайде, сър. Отиваме в

укритието.

Валери запротестира неуверено, но това бе само символичен протест, тъй като бе доста слаб, за да се държи на краката си. Потрепна неволно, като видя снега, който падаше ослепително бял на светлината на лъча на сигналния прожектор, и потърси с поглед прожектора.

— Бентли? — прошепна. — Само не ми казвайте... — Той едва долови безмълвното кимване на старшия офицер и тежко се обърна. Те минаха покрай убития, прострял се отвън пред вратата, и се спряха пред хидролокаторното помещение. Един разплакан момък се бе сврял в ъгълчето между укритието и блокиралата врата на помещението и хълцаше, захлупил лице в опрения си високо на вратата лакът. Валери постави ръка на потръпващото рамо и се вгледа в изкривеното от мъка лице.

— Какво има? О, това сте вие, момко. — Пребледнялото лице се повдигна към него. — Какво е станало, Крайслер?

— Вратата, сър! — сподавеният глас на Крайслер потрепваше. — Вратата... изобщо не мога да я отворя.

Едва сега Валери огледа помещението и видя накъсаната и пробита метална стена. Съзнанието му бе все още замаяно и той по-скоро интуитивно се досети с ужас за смазания и разкъсан оператор, който сигурно лежеше зад тази заключена врата.

— Да — промълви той. — Вратата е блокирала... Нищо не може да се направи, Крайслер. — Той се вгледа по-отблизо в препълнените с мъка очи. — Хайде, момчето ми, няма смисъл да...

— Но моят брат е вътре, сър. — Тези думи, казани с такова безнадеждно отчаяние, повлияваха на Валери като удар. Мили боже! Той бе забравил... Разбира се — старши акустик Крайслер. Той сведе очи към мъртвеца, свил се в краката му, покрит вече с тънък снежен саван.

— Старши офицер, моля ви, изгасете този прожектор! — помоли той разсеяно. — Крайслер?

— Да, сър? — отвърна му безжизнен глас.

— Слезте долу и донесете кафе, моля.

— Кафе ли, сър! — Той бе изумен, той недоумяваше. — Кафе! Но... но... моят... моят брат...

— Знам — рече тихо Валери. — Знам. Ще донесете ли кафето?

Крайслер тръпна, олюлявайки се. Когато вратата на укритието се затвори зад гърба им и светнаха лампата, Валери се обърна към старшия офицер.

— А сега можем да помъдруваме върху смъртта по време на война — промърмори той тихо. — Dulce et decorum^[1] и върху славното преимущество да сме потомци на Нелсън и Дрейк. Още не са изминали двадесет и четири часа, откакто Ролстън видя как баща му загива... А сега и това момче. Може би...

— Аз ще се погрижа за това — кимна Търнър. Той все още не можеше да си прости думите и държането си към Ролстън предишната вечер, независимо от това, че Ролстън се държеше дружелюбно и с готовност прие извиненията му. — Ще му намеря някаква работа далеч оттук, докато отворим вратата... Седнете, сър. Пийнете една глътка от това. — Той се усмихна леко. — След като приятелчето Уилямсън издаде моята тайна... Здравейте! Ето че ще имаме и компания.

Светлината бе угаснала и на сивия фон на отворената врата бе изникнала едра фигура. После вратата се затвори и на внезапно светналата лампа те видяха примигващия Брукс, зачервен и задъхан. Очите му се заковаха в бутилката в ръката на Търнър.

— Ха! — проговори той накрая. — Така значи, седнали сме да се черпим? И несъмнено всички волни пожертвования се приемат с благодарност. — Той отвори чантата си върху близката масичка и тъкмо започна да тършува из нея, когато някой рязко потропа на вратата.

— Влезте! — извика Валери.

Влезе един радист и връчи бланка на Валери.

— От Лондон, сър. Шефът каза, че може би ще има отговор.

— Благодаря ви. Ще се обадя по телефона.

Вратата се отвори и отново се затвори. Валери вдигна поглед към Търнър, чиито ръце бяха празни.

— Благодаря ви, че премахнахте така бързо веществените доказателства — усмихна се той. После поклати глава. — Очите ми... съвсем не ги бива вече. Може би ще прочетете радиограмата, старши офицер?

— А може би *вие* няма да откажете да пийнете от това прекрасно лекарство — избоботи Брукс — вместо този гаден боклук на Търнър. — Той порови из чантата си и извади шише с кехлибарена течност. —

Сред всички средства на съвременната медицина, е... примерно всички, с които разполагам, не съм в състояние да намеря нещо, което да съперничи на това.

— Казахте ли за това на Никълс? — Валери се бе опънал на дивана, очите му бяха притворени, а по безкръвните му устни играеше усмивка.

— Е, все още не съм — призна си Брукс. — Но има много време. Ще пийнете ли?

— Благодаря. И така, да чуем добрите новини, Търнър.

— Добри новини! — неочакваното зловещо спокойствие в гласа на старшия офицер действава като студен душ на двамата изпълнени с очакване мъже. — Не, сър, новините не са добри.

— До контраадмирал Валери, командущ 14. Е С, *FR77*. — Гласът бе напълно въл и безизразен. — „Имаме сведения, че *Тирпиц* с охраняващи крайцери и ескадрени миноносци е напуснал на залез Алта Фиорд. Оживена дейност на военното летище в Алта Фиорд. Опасяваме се от нападение под въздушно прикритие. Вземете всички мерки да се избегнат ненужни загуби сред търговските и военните кораби. Отдел «Морски операции», Лондон.“ — Търнър подчертано старателно сгъна бланката и я сложи на масата. — Не е ли това просто чудесно? — изсумтя той. — Каква ли ще е следващата им заповед?

Валери бе опрял гръб на възглавницата на дивана, без да забелязва струйката кръв, която пълзеше от тъглчето на устните му. Лицето му бе спокойно и ведро.

— Сега вече ще изпия тази чаша, Брукс, ако нямате нищо против — рече той тихо. *Тирпиц. Тирпиц.* Той поклати уморено глава като човек, който сънува. *Тирпиц* — името, което никой не споменавахе без някакъв стаен трепет и страх, името, което през последните две години изцяло бе властвувало във военноморската стратегия в Северния Атлантук. Най-сетне излезе от базата си, брониран колос, кораб близнак на другия титан, който с един-единствен жесток удар бе унищожил *Худ*, любимеца на британския военноморски флот, най-мощния кораб в света... или поне за такъв го мислеха. А какви шансове имаше *техният* крайцер, тази малка орехова черупка... Той отново поклати глава, този път гневно, и застави мислите си да се върнат към настоящето.

— И така, господа, както виждате, времето ни поднася най-различни неща, дори и *Турпиц*. Това все трябваше да се случи някой ден. Просто нямаме късмет — стръвта бе много наблизко, бе твърде съблазнителна.

— Моят млад колега ще бъде направо възхитен — подхвърли мрачно Брукс. — Най-сетне ще види истински боен кораб.

— На залез — промърмори Търнър. — На залез! Мили боже! — каза той рязко. — Дори да им се наложи да обиколят целия фиорд, пак ще ни връхлетят само след четири часа!

— Точно така — кимна Валери. — В такъв случай няма смисъл да отиваме на север. Те ще ни настигнат, преди да успеем да се доближим поне на сто мили от идващата ни на помощ ескадра.

— Ескадра ли? Да не би да имате предвид нашите юначаги от север? — намръщи се презрително Търнър. — Мразя да повтарям нещо като развалена грамофонна плоча, но бихте ли си припомнили какво ви казах неотдавна за тях? Ще закъснеят както винаги. — Той замълча и отново изруга. — Надявам се, че тоя дърт копелдак Стар най-последно е удовлетворен! — завърши той тъжно.

— Защо е това униние? — въпросително вдигна вежди Валери и тихо продължи: — Ние все още имаме възможност да се върнем здрави и читави в Скапа само за 48 часа. „Да се избягнат ненужните загуби сред търговските и военните кораби.“ А понастоящем *Юлисис*, струва ми се, е най-бързоходният кораб в света. Това е най-простото нещо, господа.

— Не, не! — изстена Брукс. — Такова рязко спадане на нервното напрежение? Не съм в състояние да понеса подобно нещо.

— Да не би да искат да направят от нас още един *PQ17*^[2]? — Търнър се усмихна, но очите му останаха сериозни. — Флотът на негово величество няма да понесе такъв срам. Командуващият контраадмирал Валери никога не би допуснал подобно нещо, а що се отнася до мен и, сигурен съм, до тази шайка размирници на борда ни, мисля си, че никой от нас не би могъл да спи спокойно, ако извърши такава низост.

— Господи — промърмори Брукс. — Този човек е цял поет!

— Прав сте, Търнър. — Валери пресуши чашата си и изтощен, се отпусна назад. — Страхувам се, че нямаме голям избор... А какво

бихте казали, ако получите заповед... ъъъ... да се изтеглим с максимална бързина?

— Все едно, не можете да я прочетете — рече Търнър. — Нали току-що казахте, че очите ви вече съвсем не ги бива.

— „Хора, които са се трудили и страдали, и борили редом с мен“ — издекламира тихо Валери. — Благодаря ви, господа. Вие много ме улеснявате. — Той се привдигна на лакът, взел вече решението. Усмихна се на Търнър и изражението на лицето му отново стана почти момчешко.

— Уведомете всички търговски кораби и всички кораби от охраната. Предайте им да поемат курс на север.

Търнър го погледна учудено.

— На север? На север ли казахте? Но нали Адмиралтейството...

— Да, казах на север — повтори спокойно Валери. — Хич не ме е грижа за Адмиралтейството. Ние и така достатъчно дълго участвувахме в играта им. Ние затворихме капана. Какво още могат да поискат от нас? На север все пак има възможност да оцелеем — почти безнадеждна възможност, но все пак възможност. Да продължаваме на изток е самоубийство. — Той отново се усмихна, почти мечтателно. — Краят на цялата тази история не е толкова важен — добави той тихо. — Не мисля, че ще ми се наложи да отговарям за решението си. Нито сега... нито когато и да било.

Търнър му се усмихна, лицето му просветна.

— На север, казвате?

— Уведомете командувачия на идващата към нас ескадра — продължи Валери. — Поискайте от щурмана им да даде курс на сближение. Предайте на конвоя, че ние ги следваме и ще им осигурим прикритие, доколкото можем и докогато можем... докогато можем. Нека не се заблуждаваме. Шансът ни да оцелеем е 1:1000... Какво друго можем да направим, старши офицер?

— Да се молим — отвърна кратко Търнър.

— И да спим — добави Брукс. — Защо не поспите половин час, сър?

— Да спим! — Валери искрено се развесели. — Твърде скоро ще ни се отдаде възможност да спим колкото си искаме, цяла вечност.

— Имате право — съгласи се Брукс. — Напълно възможно е да сте прав.

---

[1] Сладка и славна (лат.). Б.пр. ↑

[2] Конвой *PQ17* — голям смесен конвой, включващ над тридесет английски, американски и панамски кораби, тръгнал от Исландия за Русия, под охраната на шест ескадрени миноносеца и вероятно дванадесет по-малки съда със смесена англо-американска ескадра от крайцери и ескадрени миноносци за непосредствена подкрепа. Освен това друг боен отряд, също англо-американски, включващ един самолетоносач, два линейни кораба, три крайцера и флотилия от ескадрени миноносци, е следвал същия курс, северно от тях. Както и при конвой *FR77*, те са играели ролята на пружина на капана, който се затворил твърде късно.

Времето е средата на лятото на 1942 година, самоубийствен сезон за такава операция, тъй като през юни и юли в тези високи ширини няма нощ. При източна дължина 20° конвойът е подложен на масирана атака от подводници и самолети.

В същия ден, тъй като атаката започва на четвърти юли, охраняващата ескадра получава радиograma, че *Тирпиц* току-що е напуснал Алта Фиорд. (Но случаят не е точно такъв — *Тирпиц* наистина предприел кратко безрезултатно нападение на пети следобед, но още същата вечер се завърнал обратно, говори се, че е бил торпилиран от руска подводница.) Ескадрата за подкрепа, както и охраняващата ескадра с пълен ход се оттеглят на запад, изоставяйки конвой *PQ17* на произвола на съдбата, като им нареждат да се разпръснат и всеки кораб сам за себе си да си пробие път до Русия. Човек може лесно да си представи екипажите на търговските кораби при тази измяна на военноморския флот. Освен това може да си представи и техните опасения, но дори и най-мрачните предчувствия не биха могли да се сравнят с кошмарната действителност — 23 търговски кораба изпратени на дъното от подводници и авиация. Сред тях не е забелязан *Тирпиц*, никой не го е виждал да се приближава до конвоя, но дори само заплахата за появата му е обърнала в бяг двете ескадри.

Авторът не е запознат с всички факти, свързани с конвой *PQ17*, нито се опитва да тълкува по своему известните му факти, а най-малко е склонен да обвинява. Твърде странно, но винаги се е стигало до извода, че върху командувания ескадрата адмирал Хамилтън не може да бъде хвърлена никаква вина. Той няма никакво участие във

вземането на решението за оттеглянето им на запад — заповедта е получена от Адмиралтейството и при това е била съвсем категорична. Но адмиралът не бе за завиждане.

Това е тъжна и трагична история, още повече че тя е в такъв дълбок разрез с традициите на един славен военноморски флот. Човек би се запитал какво би помислил по този повод сър Филип Сидни или в по-близки времена Кенеди, капитанът на *Равалпинди*, или капитанът на *Джарвис Бей* Фиджън. Но няма никакво съмнение какво мислят по този въпрос моряците от търговския флот. Какво мислят до ден-днешен. Малцината оцелели няма никога да простят. Те сигурно винаги ще помнят, а кралският военноморски флот винаги ще иска да забрави. Трудно е да съдим и едните, и другите. Б.а. ↑

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

СЪБОТА ВЕЧЕРТА II

Сега на мостика непрекъснато се сипеха съобщения, съобщения от търговските кораби, съобщения, пълни с учудване, в които молеха да се потвърди новината за излизането на *Тирпиц* в открито море; съобщение от *Стърлинг*, в което докладваха, че пожарът в средната надстройка е овладян и че водонепроницаемите прегради в машинното отделение държат, и съобщение от капитана на *Сиръс Ор*, който съобщаваше, че корабът има теч, но помпите се справят успешно, че са се блъснали в потъващия търговски кораб, че са прибрали четиридесет и четири оцелели, че *Сиръс* вече е изпълнил дълга си и не е ли възможно да се върне у дома? Съобщението бе пристигнало, преди на *Сиръс* да получат лошите новини. Търнър се усмихна на себе си — знаеше, че няма сила на тази земя, която сега да застави Ор да напусне конвоя.

Съобщенията продължаваха да пристигат, предадени със сигнални прожектори или по радиото. Вече нямаше смисъл да се спазва радиомълчанието, за да затрудняват вражеските пеленгаторни станции — противникът знаеше тяхното местонахождение с точност до миля. Нямаше нужда да се спазва и светомаскировката при положение, че *Стърлинг* продължаваше да гори и при това достатъчно силно, за да осветява морето на цяла миля наоколо. И така съобщенията продължаваха да се сипят — съобщения, пълни със страх, отчаяние и тревога. Но най-тревожната вест за Търнър не бе предадена нито със сигнален прожектор, нито по радиото.

От атаката на бомбардировачите бе изминал четвърт час и *Юлисис* вече пореше насрещните вълни по новия курс 350°, когато вратата на мостика с трясък се отвори и един задъхан и изтощен мъж се появи, залитайки, на компасната площадка. Търнър, който се беше върнал на мостика, се вгледа отблизо в лицето му и на червеното зарево от пожара на *Стърлинг* разпозна един от огнярите. Лицето му бе обляно в пот, вече превърнала се в лед от лютия студ. Но въпреки

студа той нямаше шапка, нито шинел, бе облечен само в тънък дочен гащеризон. Трепереше неудържимо, но трепереше от възбуда, не от ледения вятър — на него той изобщо не обръщаше внимание.

Търнър го разтърси за рамото.

— Какво е станало, човече? — запита той разтревожено.

Огнярят все още не можеше да си поеме дъх.

— Какво има? Говорете!

— Пунктът за информация, сър! — той дишаше така учестено, така мъчително, че направо изстрелваше думите. — Пълен е с вода!

— Пунктът за информация? — Търнър не можеше да повярва. — Наводнен! Кога се случи това?

— Не мога да кажа точно, сър. — Той продължаваше да се задъхва. — Но чухме адска експлозия, сър, някъде около...

— Знам! Знам! — прекъсна го нетърпеливо Търнър. — Един бомбардировач отнесе предния комин и експлодира във водата близо до левия борд. Но това беше преди петнадесет минути, човече! Петнадесет минути! Боже господи, те сигурно са...

— Разпределителното табло в информационния пункт се повреди, сър. — Огнярят започваше да идва на себе си, да потреперва от вятъра, но разгневен от мудността и нерешителността на старши офицера, той настръхна и без да съзнава какво върши, сграбчи Търнър за полушубата. Гласът му бе станал още по-тревожен. — Няма никакво хранване, сър. А и капакът на люка заяде! Хората не могат да излязат.

— Капакът на люка? — очите на Търнър се присвиха от ужас. — Какво е станало? — възкликна той. — Блокирал ли е?

— Счупи се противовесът, сър. Падна на капака. Повдигаме го едва на един инч. Разбирате ли, сър...

— Първи офицер! — изкрещя Търнър.

— Тук съм, сър — Карингтън бе застанал точно зад гърба му. — Чух всичко... Защо не можете да отворите люка?

— Става въпрос за люка на пункта за информация — извика отчаяно огнярят. — Този проклет капак тежи най-малко четвърт тон. Знаете ли кой е — онзи под трапа пред помещението с рулевото устройство. Там е толкова тясно, че повече от двама души наведнъж не могат да се съберат. Ние се опитахме... Побързайте, сър. *Моля ви.*

— Една минутка. — Карингтън бе спокоен и невъзмутим. — Кого да изпратим? Хартли? Не, той е още зает с потушаването на пожара. Евънс, Макинтош — те са убити. — Той очевидно размишляваше гласно. — Може би Белами?

— Какво има, първи? — избухна Търнър. На него вече му се беше предало безпокойството и нетърпението на огняря. — Какво се опитвате да...?

— Капакът на люка и противовесът тежат общо хиляда фунта — измърмори Карингтън. — За тази специална работа ни трябва и специален човек.

— Петерсен, сър! — досети се огнярят неочаквано. — Петерсен!

— Разбира се — плесна с ръце Карингтън. — Ние тръгваме, сър. Ацетилен? Няма време! Огняр, вземете лостове и чукове... Бихте ли позвънили в машинното отделение, сър?

Но Търнър бе вече взел телефона в ръка.

Отзад на кърмовата палуба пожарът бе овладян — оставаха само няколко ъгъла, където вятърът раздухваше пламъците. По жилищните палуби стените, траповете и шкафчетата бяха изкривени и усукани в най-причудливи форми от страшната горещина. Силният пожар на пламналия по палубата бензин овъгли дебелата 2 3/4 инча палубна настилка, разтопи заливката и като с огромна бензинова лампа оголи стоманените листи, които сега бяха нажежени до червено и светеха зловещо, листи, които съскаха, щом върху тях паднеха носените от вятъра снежинки.

Хартли и неговите хора работеха във по палубите и под тях — те ту мръзнеха, ту в следващия миг се потапяха в адската горещина и работеха като бесни. Бог знаеше откъде тези грохнали и изтощени тела черпеха сила. От оръдейните кули, от помещенията на корабната полиция, от кубриците и от помещенията за аварийно управление на кораба, отвсякъде те изваждаха един подир друг моряците, които бяха заварени вътре от взрива при падането на „кондора“. Изваждаха ги, оглеждаха ги, проклинаха, плачеха и отново се хвърляха в тази преизподня, забравили за болките и опасността, разчиствайки отломките, които продължаваха да горят, все така нажежени до

червено, отместваха ги с обгорените и разкъсани ръкавици, а когато ръкавиците се разкапваха, служеха си с голи ръце.

Трупове нареждаха в коридора от десния борт, където ги чакаше старши матросът Дойл. Само преди половин час Дойл бе отнесен в коридора до кухнята, където се гърчеше от страшни болки, докато замръзналото му тяло и дрехи се размразиха, след като бе измокрен до кости в гнездото на автоматичното си зенитно оръдие. Само след пет минути той бе отново на своя боен пост край оръдието, сякаш издялан от гранит, и изстрелваше снаряд подир снаряд срещу бомбардировачите. И сега, все така твърд и неуморим, работеше на кърмата. Железен човек с желязно лице под лъвската грива, по което не трепваше мускулче, когато нарамваше един по един мъртвците, отнасяше ги до леерите и спускаше внимателно товара си зад борда. Колко пъти през тази нощ Дойл повтори това страшно пътуване, самият той така и не разбра — загуби им сметката някъде след двадесетия. Той, разбира се, нямаше право да върши това — във флота се държеше много строго на церемонията по погребването, а тук нямаше никаква церемония. Корабният шивач бе убит и никой не се наемаше да събере и зашие в брезентовите чували с тежестите тези разкъсани и обгорени трупове. На мъртвите им е все едно — мислеше си равнодушно Дойл. Нека сами се погрижат за себе си. Така мислеха и Карингтън, и Хартли и не се опитаха да го спрат.

Димящата палуба кълтеше под стъпките им, когато Никълс и старши телеграфистът Браун, все още облечени в своите нелепи бели азбестови костюми, заудряха по задрайките на люка към погребна на втора оръдейна кърмова кула. В гъстия пушек и здрач и в отчаяния си стремеж да действуват бързо те с мъка се виждаха един друг, а какво оставаше за задрайките, поради което чуковете им не улучваха целта и се изплъзваха от изтръпналите ръце, отлитайки в ненаситния мрак.

Може би не беше много късно — мислеше си трескаво Никълс, — може би наистина не беше толкова късно. Главният кран за магистралата бе затворен преди пет минути — и може би съществуваше някаква вероятност, някаква, макар и нищожна вероятност затворените вътре двама моряци все още да се държат за трапа, вдигнали глави над водата.

Една задрайка, сега само една задрайка държеше капака на люка. Като замахваха поред с чуковете си, те с ожесточение я заудряха. Най-

неочаквано тя се откърти от основата си и капакът се отвори с трясък под напора на събралия се отдолу сгъстен въздух. Браун изпищя от болка, нададе един самотен отчаян вик, когато тежкия капак жестоко го удари по дясното бедро — той рухна на палубата и остана да лежи неподвижно, тихо стенейки.

Никълс не го удостои дори с поглед. Той се надвеси над люка и мощният лъч на електрическото му фенерче се заби надолу в мрака. Но не видя нищо — поне не това, което искаше да види. Виждаше се само водата, черна, отвратителна и зловеща, водата, която се надигаше и отдръпваше, покрита с тънък слой мазут, вода, която се плискаше в тишината, тъй като *Юлисис* ту се издигаше, ту пропадеше сред огромните вълни.

— Хей, вие долу! — извика силно Никълс. Гласът — той безпристрастно отбеляза, че гласът глъхне и трепери от вълнение — прогърмя и отекна зловещо по железния тунел. — Хей, вие долу! — извика той отново. — Има ли някой там? — Той напрегна слух, за да долови и най-слабия шум или отговор, но нищо не се чу.

— Маккуейтър! — извика той за трети път. — Уилямсън! Чувате ли ме? — Той отново впери очи и отново наостри уши, но се виждаше само мрак и се чуваше само приглушеният шепот на покритата с мазут вода, плискаща се ту в единия, ту в другия борд. Той отново зашари с лъча на фенерчето и се учуди, че всяка повърхност така бързо разсейва и поглъща светлината. А под тази повърхност... Той потрепера. Водата — дори водата изглеждаше мъртва, застояла, злокобна и безкрайно зловеща. Обзет от гняв, той разтърси глава, за да прогони тези свои глупави първобитни страхове — това негово въображение... Ще трябва да внимава с него. Той отстъпи назад и се изправи. Грижливо и внимателно затвори люлеещия се капак. Палубата с жилищните помещения прокътня, когато чукът му се стовари върху него — веднъж, два пъти, три пъти...

Главният механик Додсън се размърда и простена. Помъчи се да отвори очи, но клепачите му отказваха да се подчинят. Около него всичко тънеше в пълен, непрогледен, почти осезаем мрак.

Питаше се замаяно къде се намира, откога беше тук и какво се бе случило. И защо ли главата му, точно отстрани под ухото, го болеше

така отвратително. Бавно и предпазливо изхлузи ръкавицата си и опипа мястото с ръка. Когато я свали, усети, че е влажна и лепкава: косата му, установи той с лека изненада, се бе сплъстила от кръв. Сигурно бе кръв — той усещаше как се стича бавно и мъчително по бузата му.

А и тези идващи от дълбоко мощни вибрации, в които се долавяше безкрайно напрежение, които го караха да настръхва — той ги чуваше, почти ги усещаше точно пред себе си. Ръката му се протегна и инстинктивно се сгърчи, като докосна нещо гладко и въртящо се... и страшно нагрято.

Тунелът на вала! Разбира се. Ето къде се намираше — в тунела на вала. Бяха открили скъсани тръби, които подаваха смазочно масло и към левия вал, но той бе решил да не спира машината. Разбра, че бяха атакувани. Тук долу, в сърцето на кораба, не проникваха шумове — той не бе чул воя на самолетните мотори, не бе чул дори стрелбата на корабните оръдия, но едва ли можеше да не различи тътена от стрелбата на оръдейните кули калибър 3,25 инча. А после... Може би торпедо или паднала наблизко бомба. Слава богу, че бе седнал е гръб към взривната вълна, когато *Юлисис* се беше силно наклонил. В противен случай сигурно нямаше да е жив — валът щеше да го подхване и усуче...

Валът! Мили боже, валът! Той се въртеше, нажежен почти до червено, но със сухи лагери. Додсън трескаво опипа пода наоколо, намери аварийната лампа и я завъртя отдолу. Тя не светна. Отново я завъртя отдолу с всичка сила, после я опипа и като почувствува с върховете на пръстите си острите ръбчета на счупеното предпазно стъкло и крушка, захвърли ненужната лампа. Измъкна джобното си фенерче, но и то се бе смачкало. Вече отчаян, той потърси опипом около себе си бидончето със смазочното масло: то се търкаляше до него с отворена капачка. Бидончето бе празно.

Нямаше масло, нито капка. Един бог знаеше колко близо до критичния предел се намираше този прегрял метал. Но той не знаеше. И си го признаваше, защото дори и за най-добрите механици умореният метал бе неразкрита тайна. Но като всички хора, прекарвали целия си живот сред машини, той бе развил у себе си шесто чувство за тези неща... и точно сега това негово шесто чувство го подтикваше да действа, настойчиво и безмилостно. Масло, трябваше да намери

масло. Но той знаеше, че не му достигат сили, че е зашеметен и изтощен от сътресението и загубата на кръв, че тунелът бе дълъг и хлъзгав, и опасен... и тъмен. Едно подхлъзване, едно залитане към или върху този безмилостен вал... Главният механик отново протегна предпазливо ръка, докосна за миг вала и почувствувал внезапна болка, рязко я отдръпна. Повдигна ръка до бузата си — беше му ясно, че не триенето опари върховете на пръстите му. Нямаше друг изход. Той решително присви колене и се изправи на крака с гръб, опрян о свода на тунела.

И именно тогава неочаквано я забеляза — една светлинка, танцуваща светла точица, която му се стори безкрайно далечна в мрачния тунел, макар да знаеше, че се намира само на няколко ярда от него. Той примига, затвори очи и отново ги отвори. Светлинната не изчезваше, а упорито се приближаваше, а вече чуваше и шум от тътрещи се нозе. Изведнъж се почувствува слаб и замаян и блажено се отпусна отново на пода с крака, опрени о кожуха на лагера.

Мъжът със светлината спря на две стъпки от него, окачи лампата на една кука, предпазливо се наведе и седна до Додсън. Лъчите на лампата осветиха мрачното грубовато лице, грапавото чело и издадената напред долна челюст. Додсън настръхна от изненада.

— Райли! Огняр Райли. — Обхванат от съмнение и догадки, той присви очи. — Какво, по дяволите, правите тук?

— Донесох два галона смазочно масло — отвърна навъсено Райли. Той пъхна някакъв термос в ръцете на главния механик. — А тук има малко кафе. Аз ще се заема с работата, а вие си пийнете кафе... Милостиви боже! Та този лагер се е нажежил до червено!

Додсън тръсна термоса на пода.

— Оглушахте ли? — попита той с дрезгав глас. — *Защо* сте тук? Кой ви изпрати? Вашият боен пост е във второ котелно помещение.

— Изпрати ме Гирсън — отвърна грубо Райли. Лицето му бе непроницаемо. — Каза, че не може да отдели никого от мотористите... защото всички дяволски много му трябват... Колко само се е нагорещил! — Гъстата лъскава струя на маслото се стичаше бавно върху прегретия лагер.

— Искате да кажете, *лейтенант* Гирсън! — гласът на Додсън, едва ли не злобен, изплющя като камшик. — Не, това е нагла лъжа,

Райли! Лейтенант Грирсън изобщо не ви е изпращал! Предполагам, че *вие сам* сте му казали, че някой друг ви е наредил да дойдете тук.

— Изпийте си кафето — посъветва го мрачно Райли. — Викат ви в машинното отделение.

Главният механик сви юмрук и с мъка се овладя.

— Проклет нахалнико! — избухна той. Изведнъж си възвърна самообладанието и продължи по-спокойно. — Още сутринта ще свикам дисциплинарната комисия. Скъпо ще платите за това, Райли!

— Нищо няма да платя!

Дявол да го вземе, помисли си гневно Додсън, на всичко отгоре той се хили, този нахален...

— И защо мислите така? — попита той заплашително.

— Защото няма да докладвате за мен. — Райли очевидно неимоверно се забавляваше.

— А, така ли било! — Додсън огледа набързо мрачния тунел и присви устни, като осъзна едва сега, че двамата бяха тук абсолютно сами — с неочаквана решителност обърна поглед към Райли — огромен, прегърбен, страшен. Райли се усмихваше, но Додсън си помисли, че едва ли има на света усмивка, която би могла да преобрази това жестоко грозновато лице. Усмивката на тигър... Страхът, изтощението, безкрайното напрежение — те наистина можеха да извършат с човека ужасни неща и кой би могъл да го съди, че е такъв, какъвто е станал, или такъв, какъвто се е родил... Но преди всичко Додсън трябваше да се погрижи за себе си. Навъсено си припомни как Търнър го наруга и какъв глупак го изкара, че отказа да се съгласи да изпрати Райли в затвора.

— Значи така било, а? — повтори той тихо. Обърна се и опря още по-здраво краката си о кожата. — Не бъдете толкова сигурен, Райли. Мога да ви лепна като нищо двадесет и пет години, но...

— О, за бога! — избухна Райли с нетърпелив тон. — За какво говорите, сър? Изпийте си кафето... моля ви. Нали ви казах, че ви викат в машинното отделение — повтори той.

Додсън неуверено се отпусна и отви капачката на термоса. Внезапно го обзе някакво особено чувство за нереалност, все едно че бе зрител, някакъв съвсем страничен наблюдател, който няма нищо общо с тази сцена, с тази невероятна сцена. Осъзна, че главата продължаваше да го боли жестоко.

— Кажете ми, Райли — заговори той тихо, — какво ви кара да сте толкова сигурен, че няма да докладвам за вас?

— А, вие съвсем спокойно можете да докладвате за мен — Райли отново неочаквано се развесели. — Но въпреки това утре сутринта няма да седя на масата на дисциплинарната комисия.

— Така ли? — тези две думи прозвучаха полупредизвикателно-полувъпросително.

— Точно така — ухили се Райли. — Защото утре сутринта няма да има вече нито комисия, нито пък маса. — Той скръсти блажено ръце на тила си: — Всъщност утре вече няма да има нищо. — По-скоро нещо в тона, отколкото в думите му, привлече вниманието на Додсън. Той внезапно прозря, че макар и да се усмихваше, Райли не се шегува. Додсън го изгледа с любопитство, но не каза нищо.

— Старши офицерът току-що съобщи по трансляцията — продължи Райли: — *Тирпиц* е излязъл в открито море — остават ни само още четири часа.

Откровеният, непристорен тон, липсата на всякакво театралничене и преструвки не оставяха и място за съмнение. *Тирпиц* излязъл в открито море, *Тирпиц* излязъл в открито море, повтаряше си наум Додсън. Четири часа, само още четири часа... Той се изненада от собствената си реакция, от очевидната си липса на загриженост.

— Е? — Райли бе станал вече неспокоен, нервен. — Ще докладвате ли за мен или не? Аз наистина не се шегувам, сър... Викат ви... спешно!

— Вие сте един лъжец! — рече весело Додсън. — Защо донесохте това кафе?

— За себе си. — Усмивката бе изчезнала, лицето бе сериозно и навъсено. — Но си помислих, че вие наистина имате нужда от няколко глътки — не ми изглеждате нещо добре... Намерят ли ви, веднага ще ви впрегнат в машинното.

— За където ще се отправите и вие, и то незабавно! — рече спокойно Додсън.

Райли не показва с нищо, че го е чул.

— Ходом марш, Райли! — рече рязко Додсън. — Това е заповед!

— Никъде не отивам! — изръмжа Райли. — Оставам тук. Не е необходимо човек да има три... широки златни галуна на ръкава си, за

да се справя с някакво проклето бидонче с масло — завърши той иронично.

— Може и така да е — Додсън се опита да се подпре при едно наклоняване, но не успя и се блъсна в Райли. — Извинявайте, Райли. Опасявам се, че времето се влошава. И така, май стигнахме до *impasse*^[1].

— Това пък какво е? — попита подозрително Райли.

— Безизходица. Резултатът е равен... Кажете ми, Райли — заговори той тихо. — Какво ви доведе тук?

— Нали ви казах! — отвърна обидено Райли. — Изпрати ме Грирсън, *лейтенант* Грирсън.

— Какво ви доведе тук? — попита отново Додсън, все едно че не е чул отговора на Райли.

— Това си е моя... работа — отвърна яростно Райли.

— Какво ви доведе тук?

— О, за бога, я ме оставете на мира! — изкрещя Райли. Гласът му прокънтя в тъмния тунел. Изведнъж обърна цялото си лице към Додсън, устните му бяха тъжно изкривени. — Знаете много добре, по дяволите, защо съм тук.

— Сигурно за да ме очистите.

Райли го изглежда продължително и после извърна лице. Той отпусна рамене и ниско сведе глава.

— Вие сте единственото свястно копеле на този кораб, което ми даде рамо — промълви той. — Единственото копеле, което *изобщо* някога ми е давало възможност — поправи се Райли.

Додсън си помисли, че „копеле“ е думата, с която Райли засвидетелствуваше добрите си чувства, и изведнъж се засрами от последната си забележка.

— Ако не бяхте вие — продължи тихо Райли, — щях да отида първия път в ареста, а втория път в затвора. Спомняте ли си, сър?

Додсън кимна.

— Вие действуваште много глупаво, Райли — призна той.

— Защо се застъпихте за мен? — въпросът на огромния огняр прозвуча напрегнато, тревожно. — Боже мой, та всеки знае що за стока съм аз.

— Така ли? Чудя се само... Стори ми се, че у вас се крие подобър човек от този, който...

— Я не ме будалкайте! — намръщи се Райли. — Аз си знам колко пари струвам. Знам що за птица съм. Аз не... не струвам! Всички са ми казвали, че... не струвам! И са прави... — Той се приведе напред. — Искате ли да ви кажа нещо? Аз съм католик. Остават само четири часа... — Той млъкна. — Трябва да застана на колене, нали? — позасмя се той. — Да се разкая и да получа... как му казваха?

— Опрощение ли?

— Да. Точно това. Опрощение. И знаете ли какво? — Той изговаряше думите бавно и натъртено. — Хич не давам пукната пара!

— А може би така и трябва — измърмори Додсън. — За последен път ви заповядвам, върнете се в машинното отделение!

— Не!

Главният механик въздъхна и взе термоса.

— В такъв случай може би ще ми направите компания на чаша кафе?

Райли вдигна очи, ухили се и отговорът му прозвуча като достойна имитация на репликите на полковник Чинстръп от известните радиопредавания:

— Всъщност не бих имал нищо против!

Валери се обърна на едната си страна, краката му се свиха, а ръката машинално посегна към кърпата. Съсухреното му тяло се разтресе и звукът от острата разкъсваща кашлица отекна в железните стени на укритието. Боже, рече си той, о, боже, никога досега не съм кашлял така страшно. Интересно, помисли си Валери, вече не боли, изобщо не боли. Пристъпът отмина. Той погледна напоената с алена кръв кърпа и с погнуса, напрегнал и малкото силици, които му бяха останали, я захвърли в най-тъмния ъгъл на укритието.

„Вие носите целия този проклет кораб на плещите си!“ — тези думи на стария Сократ неканени нахлуха в съзнанието му и той леко се усмихна. Да, ако някога са имали нужда от него на мостика, това бе именно сега. А ако отлагаше още, знаеше, че никога не ще успее да се добере дотам.

Той се надигна, приседна, изпоти се от това усилие и спусна предпазливо крака. Когато нозете му докоснаха палубата, *Юлисис*

внезапно рязко се наклони — Валери полетя към един стол и се строполи безпомощно на пода. Беше му необходима цяла вечност, едно безкрайно усилие, за да се изправи отново на крака. Беше му ясно, че още едно такова усилие сигурно би го довършило.

Но имаше още една трудност — вратата — тази тежка стоманена врата. Трябваше да я отвори, а знаеше, че няма да му стигнат силите да стори това. Но ето че постави длан на дръжката и вратата се отвори — като по някакво чудо се оказа навън. Свирепият леден вятър, който нахлу в гърлото и изтощените му гърди, го задави.

Той се огледа. Видя, че пожарите бяха потушени — пожарите на *Стърлинг* и на кърмовата палуба на *Юлисис*. Слава богу за това поне. Зад гърба му двама души тъкмо бяха разбили вратата на хидролокаторното помещение и го осветяваха с фенерче. Но Валери нямаше сили да надзърне вътре — извърна глава и препъвайки се, с разперени ръце, се отправи към вратата на компасната площадка.

Търнър го забеляза, че идва, завтече се да го посрещне и му помогна да се настани на стола си.

— Вие нямате право да бъдете тук — рече той тихо, като изгледа продължително Валери. — Как се чувствувате, сър?

— Вече съм много по-добре, благодаря — отвърна Валери. Усмихна се и продължи: — Както знаете, ние, контраадмиралите, си имаме свои собствени отговорности, старши офицер. Крайно време е да заслужи с честен труд царската си заплата.

— Отстъпете назад! — заповяда рязко Карингтън. — Или влизайте в рулевото помещение, или се качвайте по трапа всички! Да видим каква е работата!

Той погледна надолу към огромния стоманен капак на люка. Като го гледаше, си даваше сметка, че никога досега не беше се замислял колко тежък и колко масивен е той. Отвориха го не повече от инч и в процепа бе пхнат лост. Карингтън забеляза счупения скрипец и тежкия противовес, който се търкаляше пред прага на рулевото помещение. Слава богу, поне него са отместили, помисли си той.

— Опитайте ли с талия^[2]? — попита той рязко.

— Да, сър — отвърна най-близко застаналият до него матрос. Той посочи към една купчина объркани въжета в ъгъла. — Нищо не се

получава, сър. Трапът издържа натоварването, но не можем да проврем куката под капака освен отстрани, а оттам тя непрекъснато се изплъзва. — Той посочи към люка. — А и задрайките — едни са изкривени, защото са избивани с чук, а други са завити накриво... Струва ми се, че умея да си служа с талията, сър.

— Сигурен съм в това — разсеяно рече Карингтън. — Я ми помогнете.

Той пхна пръстите си под капака и дълбоко пое въздух. Матросът, застанал в единия край на люка, тъй като другият край се намираше до самата стена, последва примера му. И двамата напрегнаха мишци и гърбовете им изпукаха от тежестта. Карингтън почувствува как лицето му се налива с кръв, а сърцето му бие до пръсване от напрежението и се отпусна. Така само се съсипваха, проклетият капак не помръдваше и на милиметър — онзи, който го бе открехнал дори и толкова, бе извършил малък подвиг. Карингтън си помисли, че макар и уморени, двама мъже биха могли съвсем спокойно да повдигнат капака от единия му край. Подозираше, че са блокирали шарнирите. Ако това бе така, помисли си той, дори да закачат въжетата на талията, пак нищо нямаше да излезе. Талията не можеше да помогне в случаи, в които се изискваше рязко прилагане на сила.

Той коленичи и долепи устни до ръба на процепа.

— Хей, вие долу! — извика той. — Чувате ли ме?

— Чуваме ви. — Гласът бе слаб и приглушен. — За бога, измъкнете ни оттук. Ще се издавим като плъхове!

— Вие ли сте, Брайърли? Не се безпокойте — ще ви извадим. Как е нивото на водата долу?

— Водата ли? Та това не е вода, а мазут! Сигурно има теч от горния танк на левия борд. Струва ми се, че кръговият тунел е наводнен...

— Докъде се е покачила водата?

— Вече три четвърти от височината на помещението. Стъпили сме върху генераторите и се държим за таблата. Едно от момчетата се изтърва — не успяхме да го задържим. — Макар и да идваше приглушен, в гласа се долавяше съвсем ясно напрежение и отчаяние. — За бога, моля ви, побързайте.

— Казах вече, че ще ви извадим оттук! — Гласът на Карингтън бе рязък, властен. Но тази увереност бе само в гласа му — вътрешно

той знаеше колко бързо ще настъпи паниката долу. — Вие отдолу не можете ли да помогнете?

— На трапа може да застане само един човек — извика Брайърли. — Няма никаква опора. — Настъпи внезапно мълчание, а след това последва серия ругатни.

— Какво става? — извика рязко Карингтън.

— Трудно ни е да се държим — изкрещя в отговор Брайърли. — Вълните достигат до две стъпки. Повлякоха още един... А, май че изплува. Тук е тъмно като в рог.

Карингтън чу тежки стъпки по трапа и се изправи. Слизаше Петерсен. В това тясно пространство русолявият норвежец изглеждаше истински великан. Карингтън го огледа, опипа с поглед могъщите му рамене, мощния гръден кош, едната исполинска ръка, отпусната свободно надолу, и другата, хванала небрежно като наръч тръстика три тежки лоста и огромен чук. Карингтън го изгледа, надзърна в спокойните тъжни очи, така поразяващо сини под ленената коса, и изведнъж се почувствува странно уверен и сигурен.

— Не можем да отворим този капак, Петерсен — заговори направо Карингтън. — А вие ще можете ли?

— Ще се опитам, сър. — Той остави инструментите си, наведе се и улови края на лоста, който стърчеше в процепа на люка. Изправи се бързо и леко — капакът едва-едва се повдигна, след това лостът като парче мека тел започна да се извива и се огъна почти под прав ъгъл.

— Струва ми се, че капакът е блокирал. — Петерсен даже не се задъхваше. — Сигурно е от шарнирите, сър?

Той заобиколи люка, огледа отблизо шарнирното съединение и доволно изсумтя. На три пъти, залюляван от мощните мишци, огромният чук се стоварваше точно върху втулката на шарнира. При третия удар дръжката на чука се счупи. Петерсен с отвращение захвърли настрани счупената дръжка и взе лост, доста по-тежък от изкривения.

Лостът отново се огъна, но капакът се повдигна още малко. Петерсен взе двата по-малки чука, с които избиваха задрайките, и започна да удря с тях по шарнирното съединение, докато и тези чукове се счупиха.

Този път той взе наведнъж двата последни лоста и ги подпъхна в процепа. Наведе се над тях и в продължение на пет-десет секунди стоя

така неподвижен. Сега дишаше дълбоко и учестено: Изведнъж притаи дъх. По лицето му започнаха да се стичат струйки пот, цялото му тяло затрепера от адското напрежение — после, колкото и да бе невероятно, двата лоста започнаха бавно да се огъват.

Карингтън наблюдаваше смаяно. Никога през живота си не бе виждал подобно нещо, сигурно и другите не бяха виждали. Той бе убеден, че нито един от тези лостове нямаше да се огъне под натиск, по-малък от половин тон. Беше невероятно, но всичко това ставаше пред очите им и колкото повече се изправяше великанът, толкова повече се сгъваха лостовете. И изведнъж така неочаквано, че всички подскочиха, капакът се отвори цели пет-шест инча, Петерсен отхвъркна към стената — лостовете паднаха от ръцете му и камбурнаха във водата.

Петерсен се хвърли свиреп като тигър към капака на люка. Пръстите му се впиха в ръба, а мускулите и мишците му се напрегнаха и той с всяка сила започна да повдига огромния капак. Напъна се три пъти, четири пъти и едва на петия капакът буквално отскочи, насиленият метал изскриптя и се заби с трясък във вертикалната стойка. Люкът беше отворен. Петерсен стоеше и се усмихваше — отдавна никой не бе виждал по лицето му усмивка — то бе окъпано в пот, а мощните му гърди рязко се повдигаха, тъй като зажаднелите му дробове поемаха на едри глътки въздух.

Нивото на водата в агрегатното помещение бе стигнало на две стъпки от люка. От време на време, щом *Юлисис* пропаднеше между вълните, тъмната омаслена течност се разплискаваше над ръбовете на люка и преливаше в горното помещение. Спасените матроси бързо бяха измъкнати навън. Просмукани с мазут от глава до пети, с очи слепнали и ослепени, това бяха хора напълно изтощени, готови всеки миг да изгубят съзнание, и толкова смазани, че дори страхът им не успяваше да вземе връх над умората. Особено трима от тях — те се бяха вкопчили безпомощно в трапа, без да са в състояние изобщо да помръднат — те сигурно щяха да се сгромолясат в черната бездна, ако Петерсен не беше навел и не бе ги измъкнал като малки деца от агрегатното помещение.

— Отведете тези хора незабавно в лазарета! — разпореди Карингтън. Той гледаше как измъкват по трапа измокрените до кости треперещи хора. После се обърна към огромния огняр и се усмихна. —

Ние всички ще ви поблагодарим по-късно, Петерсен. Ние с вас още не сме свършили. Този люк трябва отново да се затвори и да се задраи.

— Трудна работа, сър — рече мрачно Петерсен.

— Трудна или не, *трябва* да бъде свършена. — Карингтън бе категоричен. Сега вече водата непрекъснато преливаше над ръба на люка и се плискаше в прага на рулевото помещение. — Аварийното рулево устройство е повредено — ако се наводни рулевото помещение, с нас е свършено.

Петерсен не каза нищо. Повдигна задържащата кука и дръпна една стъпка надолу съпротивляващия се капак. После опря гръб в трапа, запъна крак в тежкия капак и конвулсивно се изпъна — капакът се спусна на 45°. Той се поспря, изви гръб като лък и като увисна с ръце на трапа, започна да блъска с крака по ръба на трапа. Оставаха още петнадесет инча, за да се затвори.

— Ще ни трябват тежки чукове, сър — рече припряно Петерсен.

— Няма време! — Карингтън бързо поклати глава. — Още две минути и налягането на водата няма да позволи да затворим капака. По дяволите! — рече той отчаяно. — Друго нещо щеше да бъде, ако трябваше да го затворим от обратната страна — отдолу. Тогава и аз бих могъл да го затворя.

Петерсен и този път не каза нищо. Приклепна до ръба на люка и се вгледа в мрака.

— Хрумна ми една идея, сър — рече той бързо. — Какво ще кажете, ако и вие застанете върху капака и се опрете на трапа. Да, сър, точно така, но ще можете да натискате по-силно, ако застанете с гръб към мен.

Карингтън опря длан върху железните стъпала на трапа и напъна с всички сили. Внезапно той чу плясък, а след него звън на метал, извъртя се тъкмо навреме, за да види как един лост, сграбчен от огромна ръка, изчезва под капака на люка. От Петерсен нямаше и следа. Като повечето едри, яки мъже той беше бърз и пъргав като котка — беше се пхнал през люка, без да издаде нито звук.

— Петерсен! — Карингтън коленичи до люка. — Какви са тези номера, дявол да го вземе? Излизайте бързо, нещастни глупако! Да се удавите ли искате?

Отговор не последва. Долу цареше пълна тишина, тишина, която се усилваше от тихия плясък на водата. Внезапно тишината бе

нарушена от удара на метал върху метал, после от пронизително скърцане и капакът се спусна с още шест инча. Преди Карингтън да разбере какво става, тежкия капак се смъкна още по-надолу. Първият офицер грабна отчаяно някакъв лост и го подпъхна под капака на люка. Само след миг огромният стоманен капак опря върху него. Карингтън опря устни на процепа и извика:

— За бога, Петерсен. Да не сте луд? Отворете, незабавно отворете, чувате ли?

— Не мога — гласът заглъхна, когато водата заля главата на огняря. — И не искам. Вие сам казахте... няма време... друг начин нямаше.

— Но аз изобщо нямах предвид...

— Знам. Но това няма значение... така е по-добре. — Вече стана почти невъзможно да се разбират думите му. — Предайте на капитан Валери, че Петерсен страшно съжалява... Вчера се опитах да обясня на капитана...

— Съжалявате? За какво съжалявате? — Карингтън отчаяно напъна с всичка сила железния лост, но капакът изобщо не помръдна.

— Убитият пехотинец в Скапа Флоу... Аз не исках да го убивам. Аз изобщо не мога да убия човек... Но той ме вбеси — рече просто огромният норвежец. — Той уби приятеля ми...

За секунда Карингтън отпусна лоста. Петерсен! Разбира се, кой друг освен Петерсен би могъл да извие някому врата като на пиле? Петерсен — огромният усмихнат скандинавец, превърнал се за една нощ в тъжен, мрачен великан, загубил усмивката и съня си и който ден и нощ сновеше по палубите, из кубриците и коридорите на кораба. Карингтън неочаквано прозря борбата, която се водеше в измъчената душа на този мил и простодушен човек.

— Слушайте, Петерсен — замоли се той. — За тази история не давам пукната пара. За нея никой няма да узнае, обещавам ви. Моля ви, Петерсен, само...

— Така е по-добре. — Приглушеният глас прозвуча нелепо доволно. — Грях е да се убие човек... грях е да живееш след това... Знам това. Моля ви, за мен е много важно — предайте на моя капитан, че Петерсен съжалява и се срамува... Правя това заради моя капитан. — Без предупреждение лостът бе изтръгнат от ръката на Карингтън. Капакът легна на мястото си. В продължение на минута рулевото

помещение се огласяше от приглушен метален звън. Отведнъж шумът секна. Сега се чуваше само водата, която тихо се плискаше в прага на рулевото помещение и леко поскърцване на перото на руля. *Юлисис* продължаваше своя курс.

Чистият мелодичен глас се извиси ясен и звучен над приглушения шум на вентилаторите на машинното отделение, над воя на стотици електромотори и над рева на плискащите се вълни. Дори безличният метален тембър на високоговорителя не можеше да отнеме красотата на този пеещ глас... Валери имаше навика, когато не беше необходимо да се спазва тишина, да прекарва дългите тъжни часове, като включва своя грамофон към корабната трансляция.

Почти неизменно музикалният репертоар бе строго класически или от пиеси, които снобите наричаха презрително „популярни класически произведения“. Бах, Бетовен, Чайковски, Лехар, Верди, Делиус — това бяха любимите му композитори. „Концерт № 1 в ре бемол миньор“, „Пиеса за струна сол“, „Лунна светлина над Олстър“, „Лунна светлина“, „Валс на къркьорите“ — екипажът на *Юлисис* никога не можеше да им се насити. „Невероятно“, „невъзможно“ — не е трудно човек да си представи коментарите на онези, които приравняват музикалния вкус на моряка към елементарното схващане за неговата етика и морал. Същите тези хора обаче не познават благоговейната като в катедрала тишина в претъпкания хангар на някой самолетоносач на рейда в Скапа Флоу, когато вълшебният лък на Йехуди Менухин гали струните на цигулката му и пренася хиляди мъже далеч от суровата действителност, от горчивите спомени от последния патрул или конвой в златния свят на музиката.

Но сега пееше момиче. Това беше Дайана Дюрбин и тя пееше песента „Под родните ливади“ — най-тъжната и най-носталгичната от всички нейни песни. В подпалубните помещения и на горната палуба, приведени над огромните механизми или свити до оръдията си, хората слушаха този прекрасен глас, който се разнасяше над мрачния кораб и падащия сняг и им навяваше мисли за родината, мисли за тъжния контраст и за утрото, което няма да настъпи. Неочаквано песента спря по средата.

— Внимание, внимание — избоботи високоговорителят. — Внимание! Говори... говори старши офицерът.

Гласът бе гръден, тъжен и неуверен. Той привлече и задържа вниманието на всеки член от екипажа.

— Имам тъжна новина за вас. — Търнър говореше бавно и тихо. — Съжалявам, че... — Той млъкна и продължи още по-бавно: — Преди пет минути се помина капитан Валери. — За миг високоговорителят млъкна и отново оживя: — Умря на мостика, в своя стол. Съзнаваше, че умира, и умря без мъки. Настоя... настоя да ви благодаря за вашата преданост към него... „Предайте им — това, доколкото си спомням, бяха последните му думи, — че без тях нямаше да се справя, че те са най-добрият екипаж, с който бог е дарявал някога капитан.“ И после каза, това бяха последните думи, които каза: „Предайте им моите извинения. След всичко, което те направиха за мен... да, предайте им, че искрено съжалявам, че ги изоставям.“ Това бе всичко, което каза: „Предайте им, че ги моля да ми простят.“ И умря.

---

[1] Задънена улица (фр.). Б.пр. ↑

[2] Система от скрипци и въжета за издигане на тежести. Б.пр. ↑

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

СЪБОТА ПРЕЗ НОЩТА

Ричард Валери бе мъртъв. Той умря безутешен, измъчван от мисълта, че изоставя екипажа на *Юлисис*, че го оставя без капитан. Но това не продължи много и раздялата им не бе за дълго. Преди изгрев стотици мъже от крайцерите, ескадрените миноносци и търговските кораби също загинаха. И не загинаха, както се опасяваше той, от оръдията на *Тирпиц* (още един тъжен паралел с *PQ17*, защото *Тирпиц* не бе излязъл от Алта Фиорд). Те загинаха най-вече от това, че времето се промени.

Ричард Валери бе мъртъв и с неговата смърт сред екипажа на *Юлисис* настъпиха дълбоки промени. Със смъртта на Валери умряха и много неща, защото той отнесе тези неща със себе си. Той отнесе със себе си храбростта, добротата, вниманието, непоколебимата вяра, безграничното търпение и умението да се разбират хората — качества, които притежаваше единствено той. А сега тези неща си бяха отишли, *Юлисис* осиротя без тях, но това нямаше значение. На матросите от *Юлисис* не им беше вече потребна храброст с всичките ѝ атрибути, защото те вече не се страхуваха. Валери бе мъртъв, а те не съзнаваха колко дълбоко бяха обичали и уважавали този благороден човек и го разбраха едва когато той си отиде. Те разбраха, че нещо прекрасно, че нещо, превърнало се в неделима част от техните мисли и спомени, нещо безкрайно красиво и добро си бе отишло завинаги и че те никога нямаше да го срещнат пак, и бяха обезумели от скръб. А на война няма по-страшен противник от обезумелия от скръб човек. Благоразумие, предпазливост, страх и болка — всичките тези неща не съществуват за обезумелия от скръб човек. Той живее само за да се хвърля сляпо срещу врага и да унищожава, ако успее, онези, които му бяха причинили тази скръб. Правилно или не, моряците от *Юлисис* не обвиняваха никой друг за смъртта на капитана си освен врага. Оставаше им само скръбта и тяхната сляпа ненавист. Кретащи призраци бе ги нарекъл навремето Никълс и както никога досега

моряците на *Юлисис* приличаха на кретащи призраци, които се влачеха неуморно и непрестанно бродеха по отрупаните със сняг и лед палуби, призраци, които живееха само за да мъстят.

Времето се промени точно преди края на средната вахта. Вълнението не падна — конвой *FR77* продължаваше както и преди да се бори с огромните вълни от север и трупаше нови пластове искрящ лед по своите натежали носове. Но вятърът внезапно падна, а едновременно с това утихна и снежната виелица — последните валма от черни тежки облаци се стопиха на юг. Около четири часа небето бе съвсем чисто.

Тази нощ нямаше луна, но светеха звездите — ярки, едри и мразовити като ледения вятър, който духаше от север.

И тогава небето постепенно започна да се променя. Първоначално това бе едва забележимо сияние по ръба на хоризонта, бавно то се превърна в пулсираща светлина, която започна да се разстила и се изкачи плавно на хоризонта, като с всяка минута пълзеше все по-високо на юг. Скоро редом с пулсиращия светъл пояс се появиха други преливащи в най-нежни пастелни тонове от синьо, зелено и лилаво, но най-ярко се открояваше белият цвят. И непрекъснато тези пъстроцветни светли ленти се вдигаха все по-нависоко и ставаха все по-ярки и по-наситени, докато най-сетне една огромна бяла ивица увисна високо над конвоя, простряла се от хоризонт до хоризонт... Това бе северното сияние, удивително красива гледка по всяко време, а тази нощ — особено ненадмината. Долу, на фона на черните бурии вълни, в осветените кораби, матросите от конвой *FR77* наблюдаваха северното сияние и го ненавиждаха.

На мостика на *Юлисис* Крайслер — Крайслер, който имаше безупречно зрение и свръхчувствителен слух — бе първият, който го чу. Скоро го чуха и всички останали — далечния рев на приближаващ се от юг „кондор“. След малко те престанаха да го чуват, но едва породила се, внезапната надежда угасна. Вече не можеше да има съмнение — това бе „фоке вулф“, който набираше пределна височина. Старши офицерът се обърна уморено към Карингтън.

— Това май е „Чарли“ — рече той мрачно. — Откри ни копелето. Сигурно вече се е обадил по радиото в Алта Фиорд и се обзалагам сто

към едно на каквото пожелаете, че ще пусне осветителен снаряд от височина 3500 метра. И този снаряд ще се вижда от петдесет мили.

— Парите си остават ваши — отвърна първият офицер. — Никога не се обзалагам за неща, които са в кърпа вързани... И лека-полека облогът ще се вдигне на две към хиляда, че осветителните снаряди ще бъдат няколко.

— Точно така — кимна Търнър. — Щурман, според вашите изчисления за колко време може да се стигне от Алта Фиорд дотук?

— За самолет, който лети с 200 възла — за малко повече от час — отвърна спокойно Мъхнатия. Неговата самонадеяност се бе стопила — след смъртта на Валери той бе станал мрачен и неразговорлив.

— За един час! — възкликна Карингтън. — Тогава те наистина ще дойдат. Мили боже — продължи той смаяно, — те наистина са тръгнали да ни довършат. Никога досега не сме били бомбардирани нощем. Никога досега не ни е преследвал *Тирпиц*. Никога не...

— *Тирпиц* — прекъсна го Търнър. — Къде, по дяволите, се бави този проклет кораб? Той отдавна трябваше да ни настигне. Разбирам, че е тъмно, а и ние променихме курса — добави той, като забеляза, че Карингтън иска да възрази, — но един отряд от бързи ескадрени миноносци отдавна трябваше да ни открие. Престън! — той млъкна и заговори рязко на старши сигнала. — Отваряйте си очите, човече! От онзи кораб ни сигнализира.

— Извинете, сър. — Сигналистът, който се олюляваше на краката си от умора, вдигна сигналния прожектор и затрака, за да потвърди приетото. Светлинката от търговския кораб отново замига гневно.

— „Напречно счупване на фундамента на машината — разчете Престън. — Повредата сериозна — налага се да намалим ход.“

— Прието — рече кратко Търнър. — Кой е този кораб, Престън?

— *Охайо Фрайтън*, сър.

— Онзи ли, който отнесе едно торпедо преди два дни?

— Точно той, сър.

— Сигнализирайте: „Необходимо да се запази скоростта и строят.“ — Търнър изруга. — Намерили да избират време за авария в машината... Щурман, колко часа остават до срещата с ескадрата?

— Точно шест часа, сър.

— Шест часа! — Търнър присви устни. — Точно след шест часа... може би! — добави той мрачно.

— Може би? — изсумтя Карингтън.

— Да, може би — потвърди Търнър. — Зависи изцяло от времето. Главнокомандуващият няма да рискува такива големи бойни единици да доближат брега, без да имат въздушно прикритие срещу евентуална самолетна атака. И ако питате мен, именно поради тази причина и *Тирпиц* не се е появил още — някоя бродеща подводница му е предала, че нашите самолетоносачи се приближават откъм юг. Той ще чака да се подобри времето... Какво отговарят, Престън?

Сигналният прожектор на *Охайо* примигна няколко пъти и угасна.

— „Намаляването на хода наложително — повтори Престън. — Повредата сериозна. Намаляваме ход.“

— И наистина намаляват ход — рече спокойно Карингтън. Той вдигна поглед към Търнър, към сериозното му лице и потъмнели очи и разбра, че и двамата са си помислили едно и също нещо. — Той е обречен, сър. С него е свършено. Освен ако...

— Освен ако какво? — попита с дрезгав глас Търнър. — Освен ако не му оставим охрана, така ли? Каква охрана да му оставим, първи? *Вайкинг* ли — единствения боеспособен кораб, който имаме? — Той поклати замислено глава. — Доброто е добро, когато се разпределя между повече хора — така трябва да бъде. Те ще разберат. Престън, сигнализирайте: „За съжаление не можем да ви оставим охрана. Уведомете колко време ви е необходимо за ремонта?“

Осветителният снаряд избухна, преди Престън да успее да хване дръжката на сигналния прожектор. Избухна над самия конвой *FR77*. Бе трудно да се прецени височината — вероятно на около 2000 — 2500 метра; на тази височина той представляваше само една малка светла точица на фона на величествено извисилото се над тях северно сияние. Но снарядът падаше все по-бързо и светеше все по-ярко, а парашутът, ако изобщо имаше такъв, само стабилизираше полета му.

Бръмченето на високоговорителя от радиостанцията се сля с тракането на сигналния прожектор.

— Мостик от радиостанцията. Мостик от радиостанцията. Радиограма от *Сиръс*. „Трима от спасените умряха. Мнозина тежко ранени умират. Спешно необходима медицинска помощ, повтарям,

спешно.“ — Високоговорителят замлъкна тъкмо когато от *Охайо* започнаха да сигнализират в отговор.

— Изпратете да повикат лейтенант Никълс — нареди Търнър. — Помолете го незабавно да се яви на мостика.

Карингтън втренчи поглед в тъмните страшни вълни с гребени от бяла пяна, в които тежко се забиваше носът на *Юлисис*.

— Ще рискувате ли, сър?

— Налага се. Вие бихте постъпили по същия начин, първи... Какво отговарят от *Охайо*, Престън?

— „Всичко ясно. Прекалено много работа си имаме, че да се грижим и за охрана. Ще ви догоним. *Au revoir!*“

— „Ще ви догоним. *Au revoir!*“ — повтори тихо Търнър. — Много добре им е известно, че това е опашата лъжа. Господи! — избухна той. — Нека някой само да ми каже, че янките не са нахални — ще му размажа физиономията. Престън, сигнализирайте: „*Au revoir!* На добър час!“... Първи, чувствавам се като убиец. — Той потърка с ръка челото си и кимна към укритието, където Валери бе положен пристегнат с ремъци върху дивана. — Месеци наред му се е налагало да взема такива решения. Не е чудно, че... — Той млъкна, като чу проскърцването на вратата.

— Вие ли сте, Никълс? За вас има една работа, момчето ми. Не мога да ви понасям вас, медиците, да се шляете без работа по цял ден. — Търнър вдигна ръка. — Добре, добре — засмя се той. — Знам, знам... Как са нещата на медицинския фронт? — продължи със сериозен тон.

— Правим всичко, което е по силите ни, сър. За нас не бе останала кой знае колко работа — отвърна тихо Никълс. Лицето му бе изпито и по старчески набръчкано. — Но не достигат медикаменти. Почти не останаха превръзки. Нямаме вече и упойка — ако изключим запасите, които се намират в чантата за първа помощ. Но началникът на медицинската служба не разрешава да се пипат.

— Ясно, ясно — промърмори Търнър. — А вие как се чувствувате, момко?

— Отвратително.

— И така изглеждате — рече откровено Търнър. — Никълс, ужасно съжалявам, момчето ми... но искам да ви прехвърля на *Сиръс*.

— Слушам, сър. — В гласа му нямаше изненада — не бе трудно да се досети за какво го вика старши офицерът. — Веднага ли?

Търнър мълчаливо кимна. Лицето му, строгите остри черти, гъстите вежди и хлътналите очи сега ясно изпъкваха на фона на усиливащата се светлина от падащия снаряд. Такова лице се помни, помисли си Никълс.

— Какво мога да взема със себе си, сър?

— Само лекарската чанта. Нищо повече. Няма да пътувате със спален вагон, момко.

— Мога ли да взема фотоапарата и филмите си?

— Добре — усмихна се леко Търнър. — Очаквате с нетърпение да заснемете последните мигове на *Юлисис*, а?... Не забравяйте, че *Сиръс* пропуска като решето. Щурман, свържете се с радиостанцията. Да предадат на *Сиръс* да застане на борд и да се приготвят да приемат доктора в спасителен чувал.

Вратата отново изскърца. Търнър се вгледа в едрия мъж, който, залитайки от умора, се приближи до компасната площадка. Брукс, както и всеки член на екипажа, едва се държеше на краката си, но сините му очи както винаги блестяха.

— Моите агенти са навсякъде — заяви той. — Замисляте да прехвърлите младия Джони на *Сиръс*, така ли?

— Съжалявам, старче — извини се Търнър. — Изглежда, нещата на *Сиръс* отиват съвсем на зле.

— Ясно. — Брукс потрепера. Може би причина за това бе тънкото като погребална песен свистене на вятъра в такелажата или просто самият леден вятър. Той отново потрепера и вдигна очи нагоре към падащия осветителен снаряд. — Красиво, много красиво — измърмори той. — В чия чест са тези фойерверки?

— Очакваме гости — усмихна се накриво Търнър. — Това е древен обичай, Сократе, видят ли светлина в прозорчето, непременно ще се отбият. — Той рязко изопна шия, после се отпусна и лицето му стана неподвижно, сякаш изсечено от гранит. — Простете, сгрехих — промърмори той. — Гостите са вече тук.

Последните му думи бяха удавени в грохота на мощна експлозия. Търнър очакваше това — той видя тънкото острие на огнения стълб, който се издигаше към небето точно от мостика на *Охайо Фрайтър*. Тътенът бе стигнал до тях за пет-шест секунди — *Охайо* вече се

намираше на около миля от тях откъм десния борд, но все още се виждаше ясно огрят от северното сияние — северното сияние го беше предало на една подводница.

Охайо Фрайтър не се задържа дълго на повърхността. След експлозията не последва нито дим, нито пламък, нито звук. Но гръбнакът му сигурно бе пречупен, дъното раздрано, а той караше на борда си само танкове и амуниции. В гибелта му имаше някакво удивително достойнство — той потъна бързо и тихо, без излишен шум. Потъна за три минути.

Не друг, а *Търнър* наруши най-сетне тягостното мълчание. Той извърна лице, което в заревото на осветителния снаряд в никакъв случай не представляваше приятна гледка...

— *Au revoir!* — промълви той. — *Au revoir* — това ни казаха на прощаване... — Той тръсна гневно глава и докосна *Мъхнатия* по лакътя. — Свържете се с радиостанцията — заповяда рязко. — Да предадат на *Вайкинг* да се лепне за тази подводница и да не я изпуска, докато не се измъкнем.

— Кога ще свърши всичко това? — лицето на *Брукс* бе спокойно и мрачно в дрезгавината.

— Бог знае! Как ненавиждам тези гадни убийци! — изръмжа *Търнър*. — Знам, знам, и ние вършим същото... Но само ми дайте нещо, което мога да видя, нещо, с което мога да се бия, нещо...

— Ще имате възможност да видите *Тирпиц*, не се тревожете — прекъсна го *Карингтън* деловито. — Според всички данни той е доста големичък.

Търнър го погледна и неочаквано се усмихна. Той го тупна по рамото, после изви назад глава и се загледа в трептящата красота на небето. Попита се кога ли щяха да спуснат следващия осветителен снаряд.

— Ще ти се намери ли една свободна минута, *Джони*? — попита тихо *Мъхнатия*. — Бих искал да поговоря с теб.

— Разбира се — погледна го с недоумение *Никълс*. — Разбира се, не една, даже десет — докато *Сиръс* се приближи. Какво се е случило, *Анди*?

— Една секунда — *Мъхнатия* отиде до старшия офицер. — Разрешете ми да отида до щурманската рубка, сър.

— Проверете дали сте си взели кибрит — усмихна се Търнър. — Разрешавам. Отивайте.

Мъхнатия се усмихна леко и не каза нищо. Той улови Никълс под ръка, отведе го в щурманската рубка, запали лампата и извади цигарите си. Наблюдаваше как Никълс докосна с връхчето на цигарата си трептящия пламък.

— Да ти призная ли нещо, Джони — заговори той рязко. — Мисля си, че в жилите ми сигурно тече нещо шотландско.

— Какво имаш предвид — уиски или кръв? — попита Джони. — Ако смяташ, че е кръв — избий тази мисъл от главата си.

— Чувствувам се... обречен. Тази вечер се чувствувам като обречен на смърт, Джони. — Мъхнатия дори не бе разбрал, че го прекъснаха. Той потрепера. — Не знам защо. Никога не съм изпитвал такова чувство.

— А, глупости. Лошо храносмилане, момчето ми... — рече закачливо Никълс. Но се почувствува страшно неловко.

— Този път няма да ми се размине — леко усмихнат, Карпентър поклати глава. — Освен това от два дни не съм хапвал нищо. Аз съм на края на силите си, Джони. — Никълс неволно се развълнува. Преживявания, тъга, строгост — тези неща бяха напълно чужди на Анди.

— Ние няма да се видим повече — продължи тихо Мъхнатия. — Ще ми направиш ли една услуга, Джони?

— Я не се прави на глупак! — срязва го Никълс. — Защо, по дяволите...?

— Вземи това със себе си. — Мъхнатия извади лист хартия и го пхна в ръцете на Никълс. — Чете ли се?

— Чете се. — Никълс бе усмирил гнева си. — Добре де, чете се. — На листа бяха написани името и адресът в Съри на някакво момиче. — Ето как се казвала тя — рече той тихо. — Хуанита... Хуанита — прочете внимателно испанското име. — Любимата ми песен и любимото ми име — промълви Никълс.

— Наистина ли? — попита трепетно Мъхнатия. — Наистина ли? И моите, Джони. — Той замълча. — Ако евентуално... да де, ако стане нещо... ти, ти ще отидеш ли при нея, Джони?

— Какви ми ги дрънкаш, човече? — Смути се Никълс и на шега го блъсна в гърдите. — Ами че ти с този костюм би могъл да

преплуваш оттук до Мурманск. Сам си го казвал стотици пъти.

Мъхнатия се усмихна. Усмивката му бе малко тъжна.

— Така е, така е, признавам... е, ще отидеш ли, Джони?

— Да, дявол да го вземе! — отрязва го Никълс. — Ще отида! А крайно време е да отида на едно друго място. Да тръгваме! — Той изгаси лампата, дръпна вратата и се спря на прага. Бавно пристъпи назад в щурманската рубка, затвори вратата и светна лампата. Мъхнатия не бе и мръднал от мястото си и спокойно го гледаше.

— Извинявай, Анди — рече искрено Никълс. — Не знам какво ме накара да...

— За всичко е виновен неприятният ти характер — отвърна весело Мъхнатия. — Винаги си се дразнил, когато излизам прав аз, а не ти.

Никълс затаи дъх и затвори за миг очи. После протегна ръка.

— Всичко хубаво, Васко да Гама. — Той насила се усмихна. — И не се тревожи. Ще отида при нея, ако... ще отида при нея, обещавам ти! Хуанита... Но му мисли, ако те сваря там — продължи той заплашително. — Ще те...

— Благодаря, Джони. Много благодаря. — Мъхнатия бе почти щастлив. — На добър час, приятелю... *Vaya con Dios*^[1]. Тя винаги ми казваше това преди заминаване. *Vaya con Dios*.

Тридесет минути по-късно Никълс вече оперираше на борда на *Сиръс*.

Часът бе 04,45. Студът бе жесток, а от север духаше непрестанно лек вятър. Вълнението се усили — вълните бяха станали по-дълги, а черните бразди между тях — по-дълбоки и повреденият *Сиръс*, покрит с планини от лед, едва си пробиваше път. Небето бе все още ясно и неизказано чисто. Звездите отново заблестяха, тъй като северното сияние започваше да избледнява. Петият пореден осветителен снаряд се носеше неотклонно към повърхността на морето.

Именно в 04,45 те го чуха — далечния тътен на оръдейна стрелба от юг — може би само минута след като бяха видели ослепителните пламъци на хоризонта. Не беше трудно да си представи човек какво ставаше. *Вайкинг*, който продължаваше да преследва подводницата, безсилен да направи каквото и да било, сам бе атакуван.

И атаката сигурно се бе оказала кратка, жестока и смъртоносна, защото стрелбата замлъкна скоро след като бе започнала. Радиостанцията на *Вайкинг* мълчеше зловещо. Така и никой не разбра какво се случи с този кораб, защото оцелели от неговия екипаж нямаше.

Едва бяха заглъхнали оръдията на *Вайкинг*, когато се чу ревът от моторите на „кондора“, който пикираше с форсирани докрай двигатели. В продължение на пет, може би десет секунди, които изглеждаха по-дълги, но не и достатъчно дълги, за да вземе на точен прицел някое от зенитните оръдия на конвоя, огромният „фоке вулф“ прелетя озарен от светлинния снаряд, който сам бе хвърлил, и изчезна. Зад него небето избухна в пламъци, по-ярки и по-болезнени за очите, отколкото лъчите на обедното слънце. Тези осветителни снаряди бяха толкова силни и така мощни, от тях така инстинктивно силно се свиваха зениците и така плътно се притваряха клепачите, че вражеските бомбардировачи навлязоха в осветения кръг и ги връхлетяха, преди някой да успее да проумее какво точно става. Времето и координацията между самолета разузнавач и бомбардировачите бяха изчислени безупречно.

В първата вълна имаше дванадесет самолета. Те не бяха съсредоточени върху определена цел като преди — всеки кораб бе атакуван от не повече от два самолета. Като ги наблюдаваше от мостика как пикират остро и се издигат нагоре, преди някое от оръдията на *Юлисис* да успее да открие огън, дъхът на Търнър секваше от изумление. В скоростта, начина на летене и силуета на тези самолети имаше нещо ужасно познато. Изведнъж той се досети — „хайнкели“! Велики боже! „Хайнкели 111S“. А Търнър знаеше, че именно тези „хайнкели“ носят онова оръжие, от което той се страхуваше най-много — планиращите бомби.

И тогава като по нечий знак всички оръдия на *Юлисис* откриха огън. Въздухът се изпълни с дим и смърдящия мирис на горящ кордит — грохотът бе неописуем. И най-неочаквано Търнър бе обзет от някаква дива, нелепа радост... Да вървят по дяволите с техните планиращи бомби, рече си той. Ето това беше война по негов вкус, а не игра на котка и мишка, сега можеше да застанеш лице с лице срещу враговете, да ги мразиш и да ги уважаваеш за това, че се бият, както би трябвало да се бият честните, и да се развихриш с всички сили, за да ги унищожиш. А Търнър знаеше, че отдадеше ли му се възможност,

екипажът на *Юлисис* щеше да унищожи врага. Не бе кой знае колко трудно да се направлява промяната, настъпила у хората му — да, сега това бяха *негови* хора — те повече не се интересуваха от себе си — бяха прекрачили границата на страха и бяха видели, че отвъд няма нищо, и те щяха да продължават да зареждат оръдията си и да дърпат спусъците им, докато не паднат поразени от врага.

Водещият „хайнkel“ бе улучен и най-странното бе, че го улучи снаряд от първа кърмова оръдейна кула — кулата на мъртвите морски пехотинци, кулата, която бе свалила „кондора“ и сега се обслужваше от непълен артилерийски разчет. Летящият зад него „хайнkel“ се издигна рязко нагоре, за да избегне разхвърчалите се парчета от корпуса и двигателите, след това пикира, прелетя като стрела на по-малко от сто метра пред носа на крайцера, рязко зави наляво и с пълна скорост се нахвърли отново върху *Юлисис*. Оръдията не бяха подготвени за такава маневра и трябваше да минат няколко безкрайни секунди, преди първото оръдие да открие огън — предостатъчно време за „хайнкела“ да пикира под ъгъл от 60°. Той хвърли бомба и направи рязък вираж, засипан от плътния огън на „йорликоните“ и скоростните автоматични оръдия. Като по чудо той успя да се спаси.

Планиращата бомба бе хвърлена високо, но недостатъчно. Отначало тя сякаш се поколеба, после стабилизира полета си, пикира и започна да планира през кълбящия се дим от оръдията, за да се забие накрая с оглушителен грохот, който разтърси *Юлисис* до кила и едва не спуска тъпанчетата на хората по палубите.

На застаналия на мостика Търнър, който гледаше към кърмата, му се струваше, че *Юлисис* трудно ще оцелее след това попадение. Сам офицер торпедист в миналото и експерт по взривните вещества, той можеше да определи разрушителната сила на едно или друго взривно вещество, но никога досега не бе се оказвал в такава близост с толкова мощна и толкова разрушителна експлозия. И въпреки че той наистина се боеше от тези планиращи бомби, беше подценил тяхната мощ — ударът се бе оказал двойно, дори тройно по-силен от това, което бе очаквал.

Онова, което Търнър не знаеше, бе, че е чул не една, а две, почти слели се в едно експлозии. По някаква чудовищна случайност планиращата бомба бе попаднала право в тръбите на торпедния апарат от левия борт. Там бе останало само едно торпедо — с другите две бе

изпратен на дъното *Витур*. Аматаолът, взривното вещество в бойната глава, е обикновено изключително устойчив и инертен дори когато е подложен на много силни удари, но бомбата бе избухнала толкова близо и взривът ѝ бе толкова мощен, че индуктивната детонация бе неизбежна.

Последствията от експлозията представляваха чудовищна гледка — бяха тежки, но не и съдбоносни. Обшивката по борда на *Юлисис* бе отпрана до самата водолиния, все едно че бе разрязана с гигантска отварачка за консерви. От тръбите на торпедния апарат нямаше и следа, по палубите зееха дупки, кожухът на комина бе разбит, а самият комин се бе килнал наляво под ъгъл от 15°, но основната част от взрива бе насочена назад към кърмата, така че взривната вълна почти изцяло отмина към морето, докато кухнята и трапезарията, и без това доста повредени, сега се превърнаха в бунище за старо желязо.

Преди да се слегне облакът от пепел и железни късове от експлозията, последните „хайнкели“ изчезнаха в далечината — те летяха ниско над самите вълни и правеха невероятни маневри, за да избягнат преследващите ги стотици трасиращи снаряди. После като по чудо изчезнаха, останаха само внезапната оглушителна тишина и заревото на догарящите пламъци, осветяващи облака, увиснал като саван над *Юлисис*, както и кълбящият се дим от разбития *Стърлинг* и танкера, чиято надстройка бе отнесена. Но нито един от корабите на конвой *FR77* не бе се стъписал или спрял, при това бяха унищожени пет „хайнкела“. Скъпо платена победа, помисли си Търнър, ако това можеше да се нарече победа, но той знаеше, че „хайнकेлите“ ще се върнат отново. Не бе трудно да си представи човек яростта и наранената гордост на немското върховно командване в Норвегия. Доколкото бе известно на Търнър, нито един от руските конвои не бе минавал така близо до брега.

Райли изпъна изтръпналия си крак, изпъна го предпазливо, за да не закачи огромния въртящ се вал. Внимателно сипа малко масло върху лагера, внимателно, за да не събуди главния механик Додсън, който бе потънал в сън между стената на тунела и рамото на Райли. Щом Райли се облегна назад, Додсън се размърда и отвори натежалите си залепнали клепащи.

— О, небеса! — възкликна той уморено. — Още ли сте тук, Райли? — За пръв път от часове насам някой от двамата проговаряше.

— И добре, че съм тук! — изръмжа Райли. Той кимна към лагера. — Бих казал, че е дяволски трудно да се прекара дотук пожарен шланг! — Райли знаеше, че това не е справедливо — двамата с Додсън се редуваха на половинчасови дежурства да смазват лагера. Но му се прииска да каже нещо — ставаше му все по-трудно да се държи грубо с главния механик.

Додсън се усмихна на себе си и нищо не каза. Накрая се окашля и измърмори равнодушно:

— Не мислите ли, че *Тирпиц* нещо се бави?

— Да, сър — на Райли му стана неловко. — Трябваше отдавна да е тук, дявол да го вземе.

— И него, и адмирал фон Тирпиц! — добави разсеяно Додсън. — Райли, защо не престанете с тези глупости?

Райли се навъси, но не каза нищо. Додсън въздъхна, после се оживи.

— Идете да донесете още малко кафе, Райли. Изгарям от жажда.

— Не — отвърна твърдо Райли — Вие идете!

— Една малка услуга, Райли — Додсън бе много любезен, — дяволски съм жаден!

— Е, добре! — Огромният огняр изруга и се изправи с мъка на крака. — Откъде да го взема?

— В машината има колкото искаш. Там има и студена вода, но аз не искам студена вода. — Додсън потрепери.

Райли взе термоса и с неуверена походка тръгна по тунела. Не бе направил и няколко крачки, когато *Юлисис* се разтърси от грохота на тежка експлозия. Те нямаха представа, че това бе началото на самолетното нападение.

Додсън се опря здраво на стената, видя, че Райли последва примера му, постоя така за миг и препъвайки се, хукна да бяга. Додсън си помисли, че в бягащата му фигура има нещо гротескно познато. Оръдията отново изтрещяха и фигурата се затича още по-бързо като обзет от паника гигантски рак... *Паника*, рече си Додсън, точно така, обзет от паника. Защо трябва да обвинявам горкия момък? В този тунел започнаха да ми се привиждат разни неща. Тунелът отново се разтърси, този път по-силно — това сигурно бе първа кърмова

оръдейна кула — тя се намираше точно над тях. Не, аз не го обвинявам. И слава богу, че си отиде. Той се усмихна доволно. Няма да види повече приятелчето Райли. Додсън се облегна уморено на стената. Най-после сам, измърмори той на себе си в очакване на успокоението. Но то не идваше. Вместо него дойде самотата, чувството, че е изоставен, и някакво странно разочарование.

Райли се върна след минута. Върна се със същата рачешка походка, като носеше един голям термос и две чаши и ругаеше цветисто всеки път, когато се подхлъзнеше. Задъхан и безмълвен, той приседна до Додсън и си наля чаша димящо кафе.

— Защо, по дяволите, се върнахте? — попита с дрезгав глас Додсън. — Нямам никаква нужда от вас и...

— Поискахте кафе — прекъсна го грубо Райли. — Ето ви го! Пийте сега!

В този миг експлозията и вибрациите от експлозията в тръбите на торпедния апарат проехтяха зловещо в мрачния тунел. Взривната вълна блъсна силно двамата мъже един в друг. Цялата чаша кафе на Додсън се разля по крака му. Съзнанието му бе така уморено, а реакциите така забавени, че първата му мисъл бе колко студено беше и колко влажен бе този тунел. Разлятото кафе се бе просмукало през дрехите му, но той изобщо не почувствува горещата течност — краката му бяха вдървени, напълно безчувствени от коленете надолу. Той разтърси глава и вдигна поглед към Райли.

— Какво, за бога, беше това? Какво става? Не успяхте ли...?

— Нямам никаква представа. Изобщо не спрях да попитам. — Райли се протегна блажено и се зае да духа врялото кафе. Изведнъж му хрумна една радостна мисъл и по устните му разцъфтя щастлива усмивка, от която грозното му лице стана красиво.

— А може би това е *Тирпиц*! — каза той обнадежден.

Три пъти още през тази ужасна нощ немските ескадрили се вдигаха във въздуха от летището в Алта Фиорд и с курс север-северозапад поемаха в мразовитата арктическа нощ, над бушуващото море, за да търсят останките от конвой *FR77*. Това не представляваше за тях никаква трудност — „фоке вулф“ — „кондорът“, остана да кръжи над конвоя през цялата нощ независимо от всички опити да

бъде свален. Той като че ли разполагаше с неограничен запас от осветителни снаряди и вероятно, не, почти сигурно, освен тях не носеше никакъв друг товар. И бомбардировачите трябваше само да се насочат към светлините от тези снаряди.

Първото нападение, започнало в 05,45, беше обикновена бомбена атака, проведена от височина 1000 метра. Атакуващите самолети приличаха на „дорнири“, но беше трудно да се определи със сигурност, защото летяха високо над три осветителни снаряда, които бавно се спускаха към водата. Като атака не беше резултатна и бе проведена без особен ентузиазъм. Това беше обяснимо — преградният огън бе много силен. Но имаше две преки попадения — първото в един търговски кораб, което отнесе по-голямата част от носовата му надстройка, и второто в *Юлисис*. Бомбата проби палубата на сигналния мостик, премина пред адмиралския приемен салон и се заби право в лазарета. Лазаретът бе претъпкан с тежко ранени и умиращи и за повечето от тях тази бомба дойде като божия милост, тъй като на *Юлисис* отдавна бяха свършили упойващите средства. Оцелели нямаше. Сред загиналите бяха торпедният офицер Маршъл, старши санитарят Джонсън, началникът на корабната полиция, който преди час бе получил лека рана от парче от тръбите на торпедния апарат, Бърджес, безпомощен в усмирителната си риза — той бе получил сътресение на мозъка през нощта на големия щорм и бе полудял, Браун, чието бедро бе раздробено от капака на люка към погребна на втора кърмова оръдейна кула, и Брайърли, който и бездруго умираше с разядени от мазута дробове. Брукс бе излязъл.

Същата експлозия бе разрушила и телефонната централа. С изключение на преките телефонни връзки между мостика и оръдейните кули и мостика и машината, както и проговорните тръби, всички останали свързочни линии на *Юлисис* бяха прекъснати.

Втората атака, която започна в 07,00 часа, бе проведена само от шест бомбардировача, отново „хайнкели“, натоварени с планиращи бомби. Очевидно изпълняващи строги заповеди, те не обърнаха внимание на търговските кораби, а съсредоточиха атаката си само върху крайцерите. Тази атака струваше скъпо на врага — останаха само два бомбардировача срещу едно-единствено попадение в *Стърлинг*, попадение, което за жалост извади от строя и двете му кърмови оръдия.

С кръвясали очи, безмълвен и гологлав на ледения вятър, Търнър крачеше по разбития мостик на *Юлисис* и се чудеше как *Стърлинг* продължава да се държи още над водата и да се отбранява с всички подръчни средства. А след това огледа своя кораб, който напомняше по-скоро плаваща грамада от усукана и стърчаща стомана, но грамада, която продължаваше да пори огромните вълни, и учудването му нарасна. Разбитите и горящи крайцери, разрушени до неузнаваемост, които всеки миг заплашваха да се разпаднат, не представляваха нищо ново за Търнър — той бе виждал *Тринидад* и *Единбург* от охраната на руските конвои, разбити и смазани до смърт. Но никога не бе виждал кораби, които да са понесли такова нечовешко, убийствено наказание, както *Юлисис* и грохналият *Стърлинг*, и въпреки това да продължават да живеят. Никога не би допуснал, че такова нещо е възможно.

Третата атака започна малко преди разсъмване. Тя започна в сивия утринен полумрак; тя бе проведена с необикновена смелост и крайна решителност от петнадесет „хайнкела 111“, натоварени с планиращи бомби. И този път крайцерите бяха единствената ѝ цел, но атаката най-вече бе насочена срещу *Юлисис*. Екипажът на *Юлисис* не отмина предизвикателството и не започна да проклина съдбата си, този странен и самоотвержен екипаж, тези кретащи призраци, които Никълс бе изоставил, посрещнаха с доволство, дори с радост врага, защото как би могъл човек да унищожи врага си, ако врагът не дойде при него? Страх, тревога, предчувствие за смърт — тези неща повече не съществуваха. Дом и род, семейства, съпруги и любими бяха думи, само думи — тези мисли докосваха човешкия разум и мигновено изчезваха, изпаряваха се, като че ли никога не ги е имало. „Предайте им — бе казал Валери, — че те са най-добрият екипаж, с който бог е дарявал някога капитан.“ Валери. Ето това имаше значение, както и онова, в което Валери вярваше, което бе *самият* Валери. И екипажът мъкнеше снарядите, зареждаше оръдията и дърпаше спусъците им, мъже, които не обръщаха внимание на нищо, забравили всекиго и всичко освен спомена за човека, който в предсмъртния си час ги бе помолил да му простят, че ги изоставя, освен твърдото убеждение, че те не могат да подведат Валери. Кретащи призраци, но въодушевени кретащи призраци, хора надрасли себе си, както често се случва с онези, които знаят каква ще е следващата им стъпка, стъпката, която неизбежно ще ги изведе на отсрещния скат на пропастта...

Първата част на атаката бе насочена срещу *Стърлинг*. Търнър видя двата „хайнкела“ да пикират — те по чудо се отърваха от тежкия ожесточен обстрел от упор. Бронебойните бомби със закъснител удариха *Стърлинг* в средата, малко по-ниско от главната палуба, и експлодираха дълбоко навътре в котелното и машинното отделение. Следващите три бомбардировача бяха посрещнати от автоматичните скорострелни оръдия — носовите оръдия се бяха смълчали. Търнър с ужас разбра какво се бе случило: експлозията бе прекъснала електрозахранването към оръдейните кули. Безпощадно, едва ли не презрително, бомбардировачите задушиха безсилната отбрана — всяка бомба попадеше в целта. Търнър видя, че *Стърлинг* бе смъртно ранен. Той отново бе обхванат от силни пламъци и се накрени на десния си борд.

Внезапно извисилият се рев на самолетните мотори накара Търнър да се обърне и да се погрижи за собствения си кораб. В първата вълна летяха пет „хайнкела“ — те нападаха от различна височина и под различни ъгли, за да разсеят зенитния огън, но всички се целеха в кърмовата част на *Юлисис*. Имаше толкова много дим и грохот, че Търнър успяваше да зърва само фрагменти от бой. По едно време изглеждаше, че въздухът е пълен с планиращи бомби и оглушителното стакато на немските оръдия и картечници. Една бомба избухна във въздуха точно пред задния комин, на няколко стъпки от него — смъртоносна вихрушка от стоманени късове помете лодъчната палуба и всички „йорликони“ и скорострелни оръдия замлъкнаха — разчетите им станаха жертва на шрапнелите и взривната вълна. Друга бомба проби горната палуба, мина през салона на механиците и превърна радиостанцията в развалина. Другите две, които улучиха крайцера, избухнаха по-високо и се забиха точно в кърмовата оръдейна палуба и първа кърмова оръдейна кула. Кулата се разцепи по цялата си дължина сякаш от гигантска секира, откърти се от фундамента и се сгромоляса върху кърмовата палуба.

Освен разчетите от лодъчната палуба и оръдейната кула само още един човек загуби живота си в този бой, но този човек бе наистина незаменим. Шрапнел от първата бомба проби бутилката със сгъстен въздух в торпедната работилница, а Хартли, човекът, който се бе превърнал в истинска опора за *Юлисис*, бе потърсил там убежище само няколко минути преди това...

Юлисис бе обвит от гъст облак черен дим — бе избухнал пожар в горивните танкове на *Стърлинг*. Никой не разбра какво се случи в следващите десет минути. Сред пушека, пламъците и страданията, които сякаш бяха излезли от преизподнята, хората се стремяха единствено да оцелеят. Неочаквано *Юлисис* излезе от облака и „хайнкелите“, освободили се вече от бомбения си товар, се нахвърлиха върху него, стреляйки с оръдия и картечници — освирепели вълци, погнали жертвата си и решили твърдо да я довършат. Но въпреки всичко тук-там от *Юлисис* стреляше по някое оръдие.

Точно под мостика например стреляше оръдие. Търнър рискува да хвърли един поглед надолу и видя как артилеристът стреляше своите трасиращи снаряди по пикиращия „хайнkel“. „Хайнkelът“ незабавно откри огън и Търнър отскочи назад, събаряйки Мъхнатия върху палубата. След това бомбардировачът отлетя, а оръдията млъкнаха. Търнър бавно се изправи на крака и погледна зад борда. Артилеристът бе мъртъв — дрехите му бяха станали на парцали.

Той чу стъпки зад гърба си и видя как едно слабо момче се покатери на ръба на мостика. За миг Търнър зърна бледото съсредоточено лице на Крайслер, който нито се беше усмихвал, нито беше разговарял, откакто бяха отворили вратата на хидролокаторното помещение. В същото време Търнър забеляза три „хайнкела“, които идваха към десния борт и се готвеха за нова атака.

— Слизайте долу, глупако! — изкрещя Търнър. — Да не би да сте решили да се самоубивате?

Крайслер го погледна с широко отворени недоумяващи очи; огледа се настрани и скочи върху площадката под крилото на мостика. Търнър се покачи до ръба на мостика и погледна надолу.

Като напрягаше цялата си крехка сила, Крайслер полагаше неимоверни усилия да измъкне убития артилерист от гнездото на „йорликона“. След цяла поредица от конвулсивни отчаяни напъни той някак си успя да го прехвърли над ръба на гнездото, положи го внимателно на палубата и се покатери в гнездото.

Търнър забеляза, че на ръката му нямаше ръкавица и че раздраната му длан кървеше; после с крайчеца на окото си мярна пламъците, които бълваха оръдията на „хайнкела“, и се хвърли назад.

Минаха секунда, две, три — три секунди, през които оръдейните снаряди и куршумите барабаняха по бронята на мостика — после

сякаш насън той дочу как двустволният „йорликон“ откри огън. Момчето сигурно се бе въздържало да стреля до последния момент. „Йорликонът“ изстреля шест снаряда — само шест, но един огромен сив силует, обхванат от дим, се праметна над мостика, едва ли не на педя от главите им, отпра лявото крило на командната кула и се заби в морето от другия борд.

Крайслер продължаваше да седи в гнездото. Дясната му ръка притискаше лявото рамо, простреляно и смазано от шрапнел, като напразно се опитваше да спре бликащата артериална кръв. И когато следващият бомбардировач се нахвърли върху кораба, макар и дръпнал се назад, Търнър успя да забележи как окървавената ръка посяга отново към спусъка.

Проснал се върху скарите редом с Карингтън и Мъхнатия, Търнър удряше яростно с юмрук по палубата. Той си мислеше за Стар, човека, който бе виновен за всичко това, и го мразеше с омраза, каквато никога не би повярвал, че може да изпитва към някого. В този миг бе в състояние да го убие. Мислеше си за Крайслер, за разкъсаното му рамо и адските му болки в гнездото на „йорликона“, и за кафявите му очи, пълни с мъка и печал. Търнър се закле, че ако останеше жив, щеше да представи Крайслер за кръст „Виктория“. Внезапно стрелбата секна и един „хайнкел“ рязко се наклони надясно, а от двата му мотора се проточи дим.

Заедно с Мъхнатия Търнър бързо се изправи на крака и се наведе над ръба на мастика. Направи това, без да се огледа, и едва не загина. Куршумите на третия, последен „хайнкел“, а мостикът бе винаги любимата цел на врага, пропищяха покрай главата и раменете му и той усети как раздвижиха въздуха покрай бузите и косата му. После рязко се хвърли назад и се просна отново по цялата си дължина върху скарите. Тези скари се намираха само на инчове от очите му, но той не ги виждаше. Виждаше единствено образа на Крайслер и зейналата колкото мъжки юмрук рана на гърба му — момчето рухна напред и от тежестта на тялото му дулата на „йорликона“ гротескно се вирнаха нагоре. И двете дула продължиха да стрелят, докато магазините на оръдието не се изпразниха, защото пръстите на убитото момче все още стискаха спусъка.

Постепенно едно по едно оръдията на конвоя замлъкнаха, а ревът на самолетните мотори започна да заглъхва в далечината.

Атаката бе свършила.

Търнър стана на крака, този път бавно и трудно. Погледна надолу от мостика към гнездото на „йорликона“ и се извърна — лицето му беше безжизнено.

Чу някой да кашля зад гърба му. Търнър се обърна и замря, свил длани в юмруци.

Мъхнатия, до когото бе коленичил безпомощно Карингтън, седеше безмълвно върху скарите с гръб, опрян в краката на адмиралския стол. От лявото бедро до дясното рамо, разсичайки избродираната на гърдите му буква „Х“, минаваше прав тънък откос от кръгли дупчици, избродирани от картучницата на „хайнкела“.

Търнър стоеше като вкаменен. Изведнъж разбра, че на Мъхнатия му остават само още няколко секунди, почувствува, че всяко рязко движение от негова страна би скъсало тъничката нишка, на която все още се крепеше животът му.

Мъхнатия постепенно забеляза присъствието на Търнър, усети втренчения му поглед и с мъка повдигна глава. Ведрата синева на очите му бе вече потъмняла, а по бледите страни не бе останала капка кръв. Ръката му машинално опипа надупчения костюм.

— Съсипаха го! — прошепна той. — Напълно го съсипаха! — После шарещата му ръка се плъзна надолу с отворена длан и главата му клюмна върху гърдите. Вятърът разпиля ленената коса.

---

[1] Бог да те пази! (исп.). Б.р. ↑

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА

НЕДЕЛЯ СУТРИНТА

Стърлинг загина на разсъмване. Той загина на ход, докато пореше развълнуваното море — порутеният му наклонен мостик и надстройката бяха нажежени до червено, а вятърът раздухваше гибелно пламъците от разбитите горивни танкове. Необикновена и ужасна гледка, но не и единствената по рода си: така бе изглеждал *Бисмарк*, нагорещен до червено, малко преди торпедата на *Шропшир* да го изпатят на дъното.

Стърлинг и бездруго щеше да загине, но „юнкерсите“ ускориha неговия край. Северното сияние отдавна бе угаснало и сега на север се кълбеше тъмен облак, готов да покрие чистото небе. Хората се молеха този облак да се разпростре над конвой *FR77*, за да го покрие със снежна пелена. Но „юнкерсите“ изпревариха облака.

„Юнкерсите“ — смъртоносните чайкокрили бомбардировачи, долетяха от юг, прелетяха ниско над конвоя и отново обърнаха на юг. Стигайки на траверс на *Юлисис*, последния кораб в строя, те направиха вираж и отново връхлетяха конвоя. После най-неочаквано, в типичния маниер на атаката на „юнкерсите“, започнаха един по един да се накланят и като се откъсваха от строя и пикираха на лявото си крило, падаха като камък върху жертвите си.

Всеки самолет, пикиращ право срещу готовите за бой оръдия, предварително е обречен. Така говореха преподавателите и инструкторите в артилерийското училище на остров Уейл и за свое собствено успокоение доказваха и без това очевидната истина, като възпроизвеждаха, доколкото бе по силите им, обстановката на боя. За съжаление те не можеха да възпроизведат полета на пикиращите „юнкерси“.

За съжаление, защото в истинския бой „юнкерсите“ бяха единственият фактор, който наистина имаше значение. За да се убеди в това, човек трябва да е стоял зад оръдието, да е слушал пронизителния вой на пикиращия „юнкерс“, който пада почти отвесно надолу, да се е

крил от дъжда от куршуми, да е виждал как вражеският самолет става все по-голям и по-голям в мерника и да е знаел, че нищо не е в състояние да спре полета на бомбите. Стотици живи и до днес хора, щастливците, преживели атаките на „юнкерсите“, ще потвърдят с готовност, че във войната не е имало нищо по-ужасно за човешките нерви, нищо по-деморализиращо от вида и рева на тези чайкокрили „юнкерси“ в последните секунди на пикиращия им полет.

Но в един от сто, може би в един от хиляда случаи, когато човекът зад оръдието бе напълно претръпнал, можеше да се окаже, че преподавателите са прави. Именно този бе хилядният случай, защото страхът бе призракът, който тази нощ бе изчезнал. Срещу пикиращите бомбардировачи бяха насочени само едно автоматично скорострелно оръдие и шест „йорликона“ — носовите оръдейни кули не можеха да влязат в действие, но тези оръжия бяха повече от достатъчни в ръцете на хора, нечовешки спокойни, ледено спокойни като самия полярен вятър и изпълнени с едва ли не зловеща целеустременост. За три секунди бяха свалени три „юнкерса“ — два от тях паднаха в морето, а третият се заби с ужасен грохот в и без това разрушения адмиралски приеман салон.

На практика не съществуваше никаква вероятност бензиновите резервоари или бомбата да не избухнат. Но нищо подобно не се случи. Да се изтъква смелостта на Дойл, едва ли бе нужно — в минути на отчаяние храбростта става нещо обикновено — той зарязва своето скорострелно оръдие, прехвърли се на бака и се хвърли върху бомбата, като се прекатури тежко върху шпигата, по който течеше чист авиационен бензин. Достатъчно бе една малка искра от токовете на Дойл или от рикоширащите от надстройката парчета от „юнкерса“, за да се случи бедата — контактният взривател на бомбата бе непокътнат и бомбата като жива се плъзгаше и търкаляше по заледената палуба, сякаш се мъчеше да се изтръгне от вкопчилите се в нея ръце на Дойл. Изглеждаше, че всеки миг крехката ѝ муцуна ще се разбие в някоя преградна стена или стълб.

Дори и Дойл да се беше замислил за тези неща, пак щеше да му бъде безразлично. Спокойно, почти небрежно, той изби с крак оцелялата леерна стойка, хлъзна бомбата напред със стабилизаторите и рязко дръпна встрани муцуната ѝ, за да не се закачи детонаторът в борда. Бомбата падна в морето, без да се взриви.

Тя падна в морето в същия миг, в който първата бомба се врязва безпрепятствено в трисантиметровата броня на палубата на *Стърлинг* и се взриви в машинното отделение. След нея в самото сърце на умиращия крайцер се забиха още три, четири, пет, шест бомби, а олекналите „юнкерси“ рязко се разпръснаха. Хората от мостика на *Юлисис* не чува взрива от тези бомби. Те просто бяха изчезнали в дима и адския пламък.

Нито един отделен удар не довърши *Стърлинг* — довърши го цяла поредица от мощни удари. Той бе изтърпял твърде много, но да търпи повече нямаше сили. Залиташе като боксьор, победен от непохватен, на освирепял противник, който го засипваше с градушка от удари.

С вкаменено лице, разгневен неописуемо от своето безсилие, Търнър наблюдаваше как *Стърлинг* загива. Странно, помисли си старши офицерът уморено, той загива като всички останали. Крайцерите, мислеше си той, трябваше да бъдат най-издръжливите кораби в света. Той бе видял гибелта на много крайцери, но никой от тях не бе загинал просто, леко и зрелищно. За тях нямаше внезапен нокаут или *coup de grâce*^[1] — те винаги, абсолютно винаги трябваше да се бият до последен дъх... Точно както и *Стърлинг*. Търнър се беше вкопчил така жестоко в ръба на разбитото ветроупорно стъкло, че чак ръцете го заболяха. За него, както и за всеки добър моряк, обичаният кораб си оставаше обичан другар — цели петнадесет месеца старият храбър *Стърлинг* бе тяхна неотлъчна сянка и бе споделял бремето на *Юлисис* в най-тежките за цялата война конвои. Той бе последният от старата гвардия, защото единствен *Юлисис* бе участвувал в повече руски конвои от него. Тъжно е да гледаш как другарят ти умира — Търнър извърна очи и с обронена между отпуснатите рамене глава впи поглед в обледените скари под краката си.

Би могъл да затвори очи, но не можеше да запуши ушите си. Той потрепера, когато чу зловещото клокочене на кипяща вода и свистенето на пара, когато нажежената до бяло надстройка на *Стърлинг* започна да потъва в ледените води на океана. Тази страшна предсмъртна въздишка продължи петнадесет-двадесет секунди, после внезапно секна, сякаш пресечена от гилотина. Когато вдигна глава, Търнър видя само развълнуваното море, по чиято повърхност извираха

омаслени мехури; още с появяването си те се пукаха от ситния дъжд, който се бе образувал от кондензираната се от студа пара.

Стърлинг загина, но жалките останки от конвой *FR77*, люшкани от вълните, упорито продължиха своя път на север. Бяха останали седем кораба — четири търговски, включително флагманът, танкерът, *Сиръс* и *Юлисис*. Седем кораба, само седем — а за Русия тръгнаха тридесет и шест.

В 08,00 Търнър сигнализира на *Сиръс*: „Радиостанцията повредена. Съобщете командувачия ескадрата нашия курс, скорост и координати. Потвърдете срещата 09,30. Зашифровайте!“

Отговорът дойде точно след един час: „Закъсняваме поради бурно море. Срещата около 10,30. Невъзможно да осигурим въздушно покритие. Следвайте курса към мястото на срещата. Командуващ ескадрата.“

— „Следвайте курса към мястото на срещата!“ — повтори яростно Търнър. — Чуйте го само! „Следвайте курса!“ А какво според тях трябва да направим? Да се удавим ли? — Той поклати глава с отчаян гняв. — Не обичам да се повтарям — рече сърдито, — но сега ми се налага. Както винаги помощта на Адмиралтейството ще дойде много късно!

Отдавна бе ден, но отново започваше да притъмнява. Тежки сиви облаци, безформени и зловещи, покриха небето от край до край. Това бяха снежни облаци. Мили боже, дано снегът по-скоро завали, защото той и само той можеше да ги спаси сега!

Но снегът не заваля. Още веднъж го изпревариха „юнкерсите“. Боботенето на моторите им ту се засилваше, ту утихваше, докато те претърсваха квадрант по квадрант морето, за да открият конвоя, — „Чарли“ бе отлетял на разсъмване. Но за ескадрилата бе само въпрос на време да открие оределия конвой. Десет минути след като се чу предупредителното бучене на моторите, водещият „юнкерс“ наклони крило и се стрелна надолу.

Десет минути, но все пак достатъчно време, за да съставят отчаяния план за действие. Когато „юнкерсите“ пристигнаха, те откриха, че конвоят се движи в редици — танкерът *Варела* бе в средата, от двете страни по два търговски кораба, а *Сиръс* и *Юлисис* на

двата фланга. При атака на подводна лодка това бе самоубийствен строй — едно торпедо, изстреляно откъм левия или десния борд, би могло да ги порази до един. Но метеорологичните условия не бяха благоприятни за подводните лодки, а този строй поне им даваше възможност да се отбраняват срещу „юнкерсите“. Нападнеха ли откъм кърмата, а това бе любимият им маниер на атака, те щяха да се натъкнат на плътния преграден огън на всичките седем кораба; атакуваха ли откъм фланговете, щяха да оголят коремите си за оръдията на охраняващите кораби — нещо, което никой „юнкерс“ не би направил... Те решиха да атакуват едновременно по двата фланга — пет от изток и четири от запад. Този път обаче Търнър забеляза, че „юнкерсите“ имаха запасни цистерни с гориво.

Търнър нямаше време да наблюдава как действа *Сиръс*. Всъщност той едва успяваше да следи как вървят нещата на неговия собствен кораб, защото гъстият смъдящ дим, който излизаше от дулата на двете носови оръдейни кули, се стелеше върху мостика. В промеждутъците на залповете им той дочуваше бързата стрелба на скорострелното оръдие на Дойл в средата на кораба и злоещия тътен на „йорликоните“.

Изведнъж с неочакваност, която спираше дъха, два огромни стълба от ослепителна бяла светлина пронизаха сумрака. Търнър широко отвори очи и злорадо стисна зъби. Та това бяха четиридесет и четири инчовите прожектори! Разбира се! Мощните прожектори, които се считаха все още за секретни, прожектори, които можеха да осветят противника на цели шест мили! Какъв глупак беше, как можа да забрави за тях! Валери често ги бе използвал при въздушни нападения и през деня, и през нощта. Нямаше човек, който би могъл да издържи на погледа на тези ужасни очи, на тези пламтящи дъги между електродите, без да ослепее.

Премигвайки от смъдящия дим, Търнър се обърна назад, за да види кой обслужва пулта за насочване на прожекторите. Но преди да го види, той вече знаеше кой е. Това би могъл да бъде само Ролстън. Търнър си спомни, че пултът за насочване на прожекторите беше бойният пост на Ролстън през деня. Освен това Търнър не можеше да си представи, че някой друг освен едрият русоляв торпедист може да прояви такава съобразителност и да включи прожекторите по своя собствена инициатива.

Свил се до вратата на мостика, Търнър го наблюдаваше. Той забрави за кораба си, забрави даже за бомбардировачите, лично той едва ли би могъл да направи нещо срещу тях сега, и направо като хипнотизиран бе впил очи в застаналия зад пулта човек.

Очите на Ролстън бяха долепени до визьора, лицето му бе напълно безизразно — ако от време на време не изправяше гръб и ръката му не докосваше леко ръчката на лоста, човек би го помислил за мраморна статуя. Непроницаемото лице и изключителната съсредоточеност бяха едва ли не зловещи.

Лицето му изобщо не потрепна от вълнение дори когато първият „юнкерс“ като обезумял се замята с надеждата да избегне ослепителния сноп светлина, нито дори когато се спусна в пикиращ полет, но твърде късно пое нагоре и се заби в морето на стотина ярда от *Юлисис*.

За какво ли си мислеше този момък? — питаше се Търнър. Дали за майка си и сестрите си, погребани под развалините на къщичката в Кройдън, дали за брат си, станал невинна жертва на онези размирици в Скапа Флоу, или за баща си — загинал от ръката на собствения си син? Търнър не знаеше, а и не се опитваше да гадае, но нещо му подсказваше, че е твърде късно да се гадае и че вече никой никога нямаше да узнае отговора на този въпрос.

Лицето на Ролстън бе нечовешки спокойно. По него нямаше и следа от вълнение дори когато вторият „юнкерс“ подмина *Юлисис* и хвърли бомбата в морето, нито когато третият експлодира във въздуха, нито дори когато оръдията на следващия „юнкерс“ разбиха единия от прожекторите... нито дори когато снарядите на последния бомбардировач разбиха на парчета пулта за насочване на прожекторите и отнесоха половината от гръдния кош на оператора. Ролстън умря мигновено, постоя няколко мига, като че ли не искаше да напусне своя боен пост, и после бавно се свлече на палубата. Търнър се приведе над убитото момче и погледна лицето му — отворените очи гледаха към пухкавите снежинки на падащия сняг. И очите, и лицето бяха все същата безизразна маска. Търнър потрепера и извърна очи.

Една, една-единствена бомба улучи *Юлисис*. Тя го улучи в носовата палуба, непосредствено пред първа оръдейна кула. Никой не пострада, но от удара и вибрацията излезе от строя хидравличното

устройство на кулата. И втора носова кула оставаше засега единствената действаща оръдейна кула на кораба.

Съдбата обаче не бе толкова благосклонна към *Сиръс*. Той бе свалил един „юнкерс“, търговските кораби бяха унищожили още един, но две бомби го улучиха и избухнаха в кърмовия кубрик. Претъпканият със спасени *Сиръс* имаше на борда си два пъти повече хора от обикновено и би трябвало да се очаква, че кубрикът ще бъде пълен, но по време на бойната тревога в него не остана жива душа. Там никой не загина. Никой не загина и по-късно на борда на *Сиръс*, който врагът не успя да поразит нито веднъж до края на участието му в руските конвои.

Надеждата укрепваше, укрепваше с всяка минута. До срещата с ескадрата вече оставаше по-малко от час. Беше мрачно, мрачно и тъмно като при полярен щорм, а обилният сняг падаше в тъмното бушуващо море. Нямаше самолет, който би могъл вече да ги открие, а и бяха излезли от обсега на бреговата авиация, с изключение, разбира се, на „кондорите“. Времето бе неблагоприятно и за подводните лодки.

— А може би наистина ще успеем „На островите на Блажените да спрем“ — изрецитира тихо Карингтън.

— Моля? — изглежда го слисан Търнър. — Какво казахте, първи?

— Тенисън — тонът на Карингтън бе извинителен. — Капитанът винаги го цитираше... Може би ще успеем да се измъкнем.

— Може би, може би — машинално рече Търнър. — Престън!

— Да, сър, виждам го. — Престън впи поглед на север, където сигналният прожектор на *Сиръс* бързо мигаше.

— Кораб, сър — докладва той възбудено. — *Сиръс* съобщава, че от север се приближава военен кораб.

— От север! Слава богу! Слава богу! — възкликна Търнър. — От север! Сигурно са те! Идват по-рано... Вземам си думите назад. Виждате ли нещо, първи?

— Нищо не виждам, сър. Снегът е много гъст... но струва ми се, че видимостта се подобрява... От *Сиръс* отново сигнализируют.

— Какво предават, Престън? — разтревожено попита Търнър.

— Ехосигнал! Ехосигнал от подводна лодка! 30° отляво. Дистанцията намалява!

— Ехосигнал! В този късен час! — простена Търнър и с всичка сила стовари юмрук върху парапета. Злобно изруга.

— По дяволите! Вече няма да успеят да ни спрат! Престън, предайте на *Сиръс* да останат...

Той млъкна и изумено се вторачи на север. През снега в мрака той видя как в далечината лумнаха и изчезнаха струи бял пламък. До него застана Карингтън. Търнър втренчи немигащи очи на север, видя под вълнореза на флагманския кораб *Кейп Хатеръс* водните стълбове от снарядите, после забеляза и пламъците — този път по-буйни и по-ярки, — които за секунди обгърнаха бака и надстройката на кораба, който продължаваше да стреля.

Търнър бавно се обърна към Карингтън и видя, че и Карингтън се бе обърнал към него и го гледаше със сериозно изражение и тъжни очи. Посърнал от изтощение и от горчивото предчувствие за приближаваща се гибел, Търнър на свой ред изгледа продължително и мълчаливо своя първи офицер.

— Ето го отговора на многото въпроси — рече тихо той. — Ето защо през последните два дни така ни обработваха със *Стърлинг*. Вълкът е в кошарата. Та това е нашият стар приятел — крайцерът, клас „Хипер“, който ни прави посещение на вежливост!

— Точно така.

— А спасението бе така близко, но ето че... — Търнър сви рамене. — Заслужаваме по-добра участ... — Той се усмихна тъжно. — Как би ви харесало да умрете със смъртта на храбрите?

— Самата мисъл ме отвращава! — избоботи някакъв глас зад гърба му. Брукс току-що бе пристигнал на мостика.

— Мен също — призна Търнър. Той се усмихна: беше отново почти щастлив. — Имаме ли някакъв друг избор, господа?

— Уви, не — тъжно промълви Брукс.

— И двете машини пълн напред! — заповяда Карингтън по проговорната тръба: това вече бе по вкуса му.

— Не, не! — спокойно възрази Търнър. — Трябват ни *максимални обороти*, първи. Предайте в машинното, че бързаме — напомнете им за заканите им към *Абдийл* и *Манксман*... Престън! Предайте на всички: „Разпръснете се, всеки да се отправи самостоятелно към руските пристанища!“

Горната палуба бе покрита с дебел пласт току-що навалял сняг, който продължаваше да се стеле. Отново излезе вятър и той задави мъчително Джони Никълс, излязъл на палубата от топлата трапезария, където бе оперирал. Помисли си, че температурата бе сигурно около осемнадесет градуса под нулата. Зарови лице в яката на полушубата си и бавно, на почивки, започна да се изкачва по трапа към мостика. Беше уморен, смъртно уморен и всеки път, щом кракът му докосваше палубата, потръпваше от болка. Левият му крак бе смазан точно над глезена — шрапнел от бомбата в кърмовия кубрик.

Ор, капитанът на *Сиръс*, го очакваше на вратата на малкия мостик.

— Помислих си, че ще ви бъде интересно да видите това, докторе. — Гласът бе твърде писклив за такъв огромен мъжага. — Поточно помислих, че сигурно ще искате да го видите — поправи се той. — Вижте го само как лети! — възкликна той. — Вижте го само как лети!

Никълс погледна наляво. На половин миля по траверса, забавил ход и обхванат от пламъци, гореше *Кейп Хатеръс*. На няколко мили на север той едва различи през падащия сняг неясните очертания на немския крайцер, осветяван от бълващите огън оръдия, които безжалостно продължаваха да засипват със снаряди потъващия кораб. Всеки снаряд попадеше в целта: точността на артилерийското им умение бе невероятна.

На половин миля от левия борт се приближаваше *Юлисис*. Около него хвърчаха пяна и пръски, носът му почти целият излизаше над водата, после се забиваше с трясък, който се чуваше на мостика на *Сиръс* въпреки насрещния вятър, а с всяка измината секунда огромните мощни двигатели го тласкаха все по-бързо и по-бързо напред.

Никълс наблюдаваше като хипнотизиран. Откакто бе напуснал *Юлисис*, той го виждаше сега за първи път и се ужаси. Целите надстройки — и носовата, и кърмовата — бяха превърнати в грамади от невъобразимо усукана и стърчаща стомана; и двете мачти бяха пречупени, комините бяха разбити и наклонени, командната кула бе разрушена и гротескно килната, зейналите дупки на кърмата и носа продължаваха да бълват пушек, а кърмовите оръдейни кули, изкъртени

от фундаментите им, се търкаляха по палубата. Върху втората кърмова кула все още стърчеше скелетът на „кондора“, а „юнкерсът“ бе забил в носовата палуба крилете си, които стигаха чак до водолинията над тръбите на торпедния апарат. *Юлисис* представляваше нещо повече от кошмарна гледка.

Като се улови за парапета на мостика, за да се задържи на крака, Никълс продължаваше да се взира в крайцера, онемял от ужас и изумление. Ор наблюдаваше лекаря, но извърна поглед, когато на мостика се появи свръзката.

— „Срещата 10,15“ — зачете той. — 10,15! Мили боже, след 25 минути! Чувате ли, докторе, след 25 минути!

— Да, сър — отвърна разсеяно Никълс. Той не чу думите му.

Ор го погледна, докосна лакътя му и посочи към *Юлисис*.

— Направо невероятно, нали? — промълви той.

— Как бих искал да съм там сега — прошепна тъжно Никълс. — Защо ме изпратиха тук?... Погледнете! Какво е това?

Един огромен флаг, дълъг шест метра, се развяваше под реята на *Юлисис*. Никълс никога през живота си не бе виждал подобно нещо — флагът бе огромен, в червено и синьо, а бялото бе по-бяло и от падащия сняг.

— Бойният флаг — измърмори Ор. — Бил Търнър е развял бойния флаг! — Той поклати изумено глава. — И то да го развее именно сега — само Търнър е способен на такова нещо. Вие го познавате добре, нали?

Никълс мълчаливо кимна.

— Аз също — рече просто Ор. — Значи и двамата имаме това щастие.

Сиръс продължаваше да напредва с петнадесет възла, насочил се срещу противника, когато отминалият на кабелт от тях *Юлисис* остави чувството, че стоят на едно място.

Дълго време след това Никълс не можеше да опише какво точно се бе случило. Той само смътно си спомняше, че *Юлисис* вече не се катереше и не пропадеше сред вълните, а летеше напред с наклонена силно назад палуба, потопена дълбоко на пет метра под кипящата побеляла вода, която заливаше величествено разбитата кърма. Спомняше си също, че втора носова оръдейна кула непрекъснато изпращаше снарядите един по един през снежната завеса и те лумваха

ослепително над и върху немския крайцер, защото във втора носова оръдейна кула бяха останали само осветителни снаряди. Спомняше си смътно и Търнър, който насмешливо махаше с ръка от мостика, и огромното бойно знаме, което се развяваше назад, окъсано и опърлено по краищата. Но онова, което никога нямаше да забрави, което винаги, докато бе жив, щеше да кънти в сърцето и главата му, бе мощният ужасяващ рев на огромните вентилатори на котелното отделение, които подаваха на великански глътки въздух на ненаситните двигатели. Защото *Юлисис* летеше по бушуващите вълни с максимални обороти, със скорост, която би трябвало да пречупи гръбнака му или да разтопи могъщите му двигатели. Нямаше и съмнение какви бяха намеренията на Търнър: той бе решил да се вреже във врага, да го унищожи и да го повлече със себе си с невероятната скорост от четиридесет и повече възла.

Никълс продължаваше да се взира, без да знае какво да мисли — заболя го душата, защото този кораб вече бе станал част от него, защото добрите му приятели, особено Мъхнатия (той не знаеше, че Мъхнатия е мъртъв), вече също бяха част от него, а и защото винаги е ужасно да се види краят на една легенда, да я видиш как умира, да я видиш как се отправя към бездната. Но Никълс почувствува и някаква странна гордост: *Юлисис* умираше, но само с каква смърт! И ако корабите наистина имаха сърца и души, както твърдяха старите моряци, то *Юлисис* сам би пожелал такава смърт.

Крайцерът продължаваше да лети с четиридесет възла, когато изведнъж в носовата част над самата водолиния зейна огромна пробойна. Възможно бе това да е снаряд, макар че под такъв ъгъл снаряд едва ли би могъл да го поразя. Възможно бе и да е торпедо от още незасечената подводна лодка, а може би в един момент, когато носът на кораба се бе забил във водата, вълната, идваща насреща, бе изхвърлила торпедото на повърхността: такива неща се случваха рядко, но се случваха... Но *Юлисис* не обърна внимание на торпедото, не обърна внимание и на страшната си рана, не обърна внимание и на засипващите го снаряди, а продължаваше да лети напред.

Той продължаваше да лети с четиридесет възла под огъня на противника, спуснал максимално дулата на оръдията си, когато погребът на първа носова оръдейна кула избухна и оглушителният взрив отнесе целия нос на кораба. Олекналата предна част за миг се

извиси нагоре и после се заби дълбоко, много дълбоко в една исполинска вълна. *Юлисис* се отправи надолу, и още надолу към черното дъно на Северния океан, тласкан от бясно въртящите се винтове и гърмящите двигатели, превърнали се в негови собствени палачи.

---

[1] Последен смъртоносен удар (фр.). Б.р. ↑

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

ЕПИЛОГ

Въздухът бе топъл, ласкав и неподвижен. Небето бе синьо, наситено, чисто синьо, с малки бели пухкави облачета, които се носеха лениво към далечния хоризонт. Уличните градинки, подобно на висящи като птичи кафези кошници с цветя, преливаха от сини и жълти, и червени, и златисти, най-различни изящни пастелни тонове и нюанси, за които той бе забравил изобщо, че съществуват. От време на време някой старец или забързана домакиня или младеж, прегърнал с ръка усмихнато девойче, поспираха, за да им се порадват, после продължаваха пътя си, станали по-добри от тази среща. Гласовете на виещите гнезда птици се извисяваха чисти и благозвучни над далечния шум от уличното движение, а Биг Бен отмерваше поредния час, когато Джони Никълс излезе тронаво от таксито, заплати се с шофьора и закуцука бавно нагоре по мраморните стълби.

С подчертано безизразно лице часовоят отдаде чест и отвори тежката двукрила врата. Никълс влезе, огледа просторната зала и видя, че и от двете ѝ страни бяха подредени тежки внушителни врати — в дъното, точно под огромната извивка на стълбата, над силно изпъкналия плот от тези, които обикновено се срещат в банките, висеше табела: „Бюро машинопис и справки“.

Потропването на патериците отекваше неестествено силно по мраморния под, когато той закуцука към плота. „Колко трогателно и мелодраматично! — помисли си Никълс. — Да се надяваме, че публиката няма да съжалява, че си е дала парите.“ Половин дузина машинописки като по команда спряха работата си и с открито любопитство го зяпнаха, с ръце, отпуснати върху клавишите на машините. Спретната червенокоса девойка в униформата на женския спомагателен корпус, но без мундир, се приближи към плота.

— Мога ли да ви помогна с нещо, сър? — В спокойния глас и сините очи се долавяше мълчаливо съчувствие. Като се погледна в огледалото зад гърба на девойката, той видя овехтелия си кител с

грубото сиво поло под него, помътнелите хлътнали очи и изпитите бледи страни и мислено си призна, че не можеше да ѝ се сърди. Не бе нужно човек да е доктор, за да разбере, че имаше болнав вид.

— Казвам се Никълс, лейтенант Никълс от медицинската служба. Явявам се по нареждане...

— Лейтенант Никълс... от крайцера *Юлисис*! — Девойката рязко затаи дъх. — Разбира се, сър, очакват ви. — Никълс погледна към нея, погледна и към останалите девойки, застинали неподвижно на столовете си, и улови напрегнатото учудване в очите им, недоумяващия поглед, с който човек би разглеждал същества от друга планета. От това на Никълс му стана неловко.

— Горے, предполагам? — не бе искал думите му да прозвучат така остро.

— Не, сър. — Девойката излезе иззад плота. — Те... те научиха, че сте ранен, сър — промълви тя, сякаш се оправдаваше. — Тук насреща, сър, ако обичате. — Тя му се усмихна и забави крачка, за да се изравни с него.

Тя почука, задържа вратата отворена, съобщи за него на някого, който не се виждаше, и тихо затвори вратата зад гърба му, след като той прекрачи прага.

В стаята имаше трима мъже. Единият от тях, в чието лице разпозна адмирал Стар, пристъпи напред да го посрещне. Той изглеждаше състарен, твърде състарен, много по-уморен, отколкото последния път, когато Никълс го видя, а оттогава бяха изминали само две седмици.

— Как се чувствувате, Никълс? — попита той. — Виждам, че нещо понакуцвате. — Изпод уверения приветлив тон, така банален и неуместен, прозираше напрегнатост. — Минете и седнете!

Той поведе Никълс към масата — дълга, голяма и покрита с кожа. Зад масата, на фона на стенните карти, седяха двама души. Стар ги представи. Единият — висок и червендалест — бе облечен в пълна униформа — на ръкавите му блестяха галуните на адмирал от флота; другият бе цивилен нисък и набит мъж със стоманеносива коса и спокойни, мъдри и състарени очи. Никълс веднага го позна, но и бездруго щеше да го познае по почтителното отношение на двамата адмирали към него. Помисли си, че Адмиралтейството наистина му оказва голяма чест — не всекиго посрещаха така... Но Никълс си

помисли, че тези хора сякаш неохотно пристъпяха към разговора — бе забравил за потресаващото впечатление, което създаваше видът му. Накрая сивокосият се окашля.

— Как е кракът, момко? — попита той. — Не ми изглежда добре. — Гласът му бе тих, но в него се чувствуваше сдържана властност.

— Не е чак толкова зле, благодаря, сър — отвърна Никълс. — След две-три седмици ще мога да се върна на работа...

— Ще получите два месеца, момко — спокойно произнесе сивокосият. — Ако искате, и повече. — Той леко се усмихна. — Ако някой има нещо против, кажете, че аз съм наредил. Цигара?

Той щракна масивната настолна запалка и се облегна назад. Известно време като че ли не знаеше как да продължи. После рязко вдигна очи.

— Добре ли пътувахте до Англия?

— Отлично, сър. По целия път се държаха с мен като към важна личност. Москва, Техеран, Кайро, Гибралтар. — Никълс изкриви устни. — Много по-удобно, отколкото на отиване. — Той замълча, смукна дълбоко от цигарата си и погледна пред себе си. — Щях да съм по-доволен, ако се бях върнал със *Сиръс*.

— Несъмнено — подхвърли злобно Стар. — Само че ние не можем да си позволим да изпълняваме капризите на този или онзи. Бяхме нетърпеливи да получим колкото е възможно по-бързо информация от първа ръка за конвой *FR77* — и преди всичко за *Юлисис*.

Никълс впи пръсти в ръба на стола си. Яростта избухна като пламък в гърдите му, но си даде сметка, че седналият насреща му мъж следи всяко негово движение. Той бавно се отпусна и въпросително повдигнал вежди, погледна с очакване към сивокосия мъж.

Сивокосият кимна.

— Разкажете ни всичко, каквото знаете — рече той любезно. — Всичко... за всички. Не бързайте.

— От началото ли? — попита Никълс с тих глас.

— От началото.

Никълс започна да им разказва. Искаше му се да разкаже историята още като започне с конвоя преди *FR77* и чак до самия край. Той се постара, но разказът му се получи несвързан и някак си неубедителен. Атмосферата и обкръжението бяха неподходящи —

контрастът между спокойния уют в тези стаи и нечовешкия студ и жестокост на Арктика представляваше бездънна пропаст, мостовите над която можеха да бъдат само опитът и знанието. Тук обаче, в сърцето на Лондон, страшният невероятен разказ звучеше дори и на него самия фалшиво и неправдоподобно. Някъде по средата той погледна към слушателите си и бе на път да се откаже да продължи. Недоверие? Не, не беше недоверие, поне не от страна на сивокосия и на адмирала на флота. Просто смайване и неприкрито недоумение.

Картината малко се промени, когато започна да излага фактите, които можеха да се докажат, фактите за самолетоносачите, повредени от щормовете, за заседналите и за повредените от мини и торпеда самолетоносачи, фактите за страшния щорм и отчаяната борба със стихията, фактите за постепенното оредяване на конвоя, за ужасната гибел на двата танкера, за потопените подводни лодки и свалените бомбардировачи, за *Юлисис*, който си проправяше път през снежната виелица със скорост четиридесет възла и който бе потопен от немския крайцер, за пристигането на ескадрата и за бягството на вражеския крайцер, преди да успее да стори друго зло, за събирането на разпръснатия се конвой, за покритието, което им бе осигурено от руските изстребители в Баренцово море, и за пристигането на останките от конвой *FR77* в Колския залив — общо пет кораба.

Но когато стигна до фактите, които по-трудно биха могли или изобщо не биха могли да се докажат, Никълс почувствува съмнение, нещо по-силно от учудване. Постара се да разкаже историята възможно най-спокойно и обективно — историята на Ролстън, който поправя бойните светлини и насочва прожекторите, за баща му и семейството му; за Райли, подстрекателя на бунта, и за отказа му да излезе от тунела с вала; за Петерсен, убил морски пехотинец, но дал с радост собствения си живот, за Маккуейтър, Крайслер, Дойл и десетки други.

За миг гласът му неуверено се пречупи, когато започна да разказва за шестимата оцелели от *Юлисис* и прибрани от *Сиръс*. Разказа как Брукс бе дал спасителната си риза на един обикновен моряк, който, макар да бе прекарал петнадесет минути в ледената вода, бе като по чудо оцелял, как Търнър, ранен в главата и ръката, бе подкрепял зашеметения Спайсър, докато *Сиръс* дойде да ги прибере, как бе завързал спасителното въже около кръста му и как преди да

направят нещо за него, бе потънал, как Карингтън, този железен човек, хванал под мишци една пречупена греда, бе крепил на повърхността двама души, докато не дойде спасението. И двамата, единият от които бе Престън, бяха починали по-късно. Карингтън се бе покатерил без чужда помощ по въжето и сам бе прекрачил през леерите, макар че глезенът на левия му крак бе откъснат. Карингтън щеше да оживее; Карингтън бе неуязвим. Най-накрая бе загинал и Дойл — бяха му хвърлили въже, но той не го бе видял, защото бе ослепял.

Никълс проумя обаче, че онова, което тримата мъже наистина искаха да узнаят, бе как бяха вървели нещата на *Юлисис*, как се бе държал размирният екипаж. Той им отговори, че знае неща невероятни и прекрасни, които не могат да бъдат свързани с хора, способни да насочат оръжие срещу своя капитан, съответно срещу своя крал.

И така Никълс се опита да им обясни, но докато им обясняваше, осъзна, че те няма да го разберат. И какво толкова имаше за разказване? Че Валери бе говорил на моряците по корабната трансляция, че бе посетил всеки от тях и го бе поставил наравно със себе си по време на онази тъжна и изтощителна своя обиколка, как бе говорил за тях, преди да умре, и как най-вече неговата смърт ги бе превърнала отново в мъже. Защото това бе всичко, което можеше да се разкаже, а сами по себе си тези неща нищо не означаваха. Изведнъж той прозря, че превъплъщението на моряците от *Юлисис*, превъплъщението от ожесточени и сломени хора в хора, надраснали себе си, не можеше нито да се обясни, нито да се разбере, защото целият смисъл бе у Валери, а Валери бе мъртъв.

Никълс се почувствува уморен, отчаяно уморен. Съзнаваше, че не е добре. Съзнанието му бе потънало в мъгла и той вече бъркаше нещата, загуби чувството си за последователност във времето, изпълниха го колебания и съмнения. Изведнъж го порази безсмислието на всичко това, гласът му постепенно затихна и той млъкна.

Смътно дочу спокойния глас на сивокосия, който го питаше нещо, и без да се замисли, му отговори.

— Моля? Какво казахте? — Сивокосият го изгледа някак особено. Лицето на адмирала зад масата беше безучастно. По лицето на Стар се четеше пълно недоверие.

— Казах само: „Те са най-добрият екипаж, с който бог е дарявал някога капитан!“ — промълви Никълс.

— Разбирам. — Състарените очи го изгледаха настойчиво, но сивокосият нищо не каза. С барабанящи по масата пръсти той огледа бавно двамата адмирали и отново обърна поглед към Никълс.

— Ще ви оставим за минутка сам, момко... ако не възразявате...

Той се изправи на крака и отиде бавно до големите прозорци в дъното на дългата стая, другите го последваха.

Никълс не помръдна, даже и не погледна след тях. Той седеше смазан на стола си и с невиждащ поглед гледаше към патериците на пода.

От време на време до него достигаше приглушен откъслечен говор. Най-често се чуваше пискливият глас на Стар: „Размирен кораб... никога не би се променил... и по-добре така.“ Последва неясен отговор и отново Стар: „...краят му на бойна единица“. Сивокосият заговори припряно и рязко, в гласа му се чувствуваше раздразнение, но думите му бяха неясни. После гръдният плътен глас на адмирала на флота спомена нещо за „изкупление“ и сивокосият бавно кимна. После Стар хвърли поглед към Никълс през рамо и той разбра, че разговарят за него. Стори му се, че чу нещо като „доста зле“ и „страшно напрегнат“, но може и да си внушаваше.

Във всеки случай вече му беше безразлично. Искаше само едно — да си отиде оттук. Почувствува се чужд на чуждо място и това, дали му вярваха или не, вече нямаше значение. Той не принадлежеше към този свят, където всяко нещо бе смислено и реално — той принадлежеше към друг свят — света на сенките.

Помисли си какво ли би казал Мъхнатия, ако бе тук, и се усмихна топло на спомена, езикът сигурно би бил ужасен, коментарите цветущи, пищни и пикантни. После се запита какво ли би казал Валери и отново се усмихна при мисълта колко просто бе всичко това, защото Валери би казал: „Не ги винете, защото те не разбират какво правят!“

Постепенна осъзна, че шепотът бе стихнал и че тримата мъже са застанали пред него. Усмивката му угасна и вдигна поглед, за да види, че те го гледат някак особено и загрижено.

— Ужасно съжалявам, момко — искрено каза сивокосият. — Вие сте болен, а ние ви измъчихме с нашия разговор. Нещо за пиене, Никълс? Беше твърде...

— Не, благодаря, сър — Никълс се изопна в стола си. — Чувствувам се отлично. — Той се поколеба. — Нужен ли съм ви за още

нещо?

— Не, всичко е ясно. — Усмивката бе искрена и дружелюбна. — Вие ни оказахте огромна помощ, лейтенант, огромна помощ. Отличен доклад. Много ви благодаря.

Лъжец и джентълмен, помисли си с благодарност Никълс. Той застана с усилие на краката си и се пресегна за патериците си. Ръкува се със Стар и с адмирала на флота и се сбогува. Сивокосият, хванал го под ръка, го изпрати до вратата.

На прага Никълс се спря.

— Извинете за безпокойството, сър, но... от коя дата започва да тече моят отпуск?

— От днешна дата — отвърна дружелюбно сивокосият. — Приятно прекарване на отпуска. Бог вижда, че сте заслужили напълно това, момчето ми... Накъде ще се отправите?

— За Хенли, сър.

— Хенли! Бях готов да се закълна, че сте шотландец.

— Шотландец съм, но нямам никакви близки.

— Аа... Момиче, така ли, лейтенант?

Никълс мълчаливо кимна.

Сивокосият го потупа по рамото и мило се усмихна.

— И сигурно е хубавка?

Никълс го погледна, извърна поглед към часовия, който вече държеше отворена двукрилата врата, и стисна здраво патериците.

— Не зная, сър — отвърна той тихо. — Изобщо не зная. Никога не съм я виждал.

Той затрака с патериците по мраморните плочи, мина през тежките врати и закуцука по обляната със слънце улица.

Издание:

Автор: Алистър Маклейн

Заглавие: Крайцерът „Юлисис“

Преводач: Виолета Чушкова

Година на превод: 1987

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Книгоиздателство „Георги Бакалов“

Град на издателя: Варна

Година на издаване: 1987

Тип: роман

Националност: английска

Печатница: ДП „Стоян Добрев-Странджата“ — Варна; Печат на
корицата ДП „Дунав“ — Русе

Излязла от печат: ноември 1987 г.

Редактор: Гергана Калчева-Донева

Художествен редактор: Владимир Иванов

Технически редактор: Пламен Антонов

Рецензент: Йордан Костурков

Художник: Мария Зафиркова

Коректор: Светла Карагеоргиева; Светла Димитрова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/3527>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.